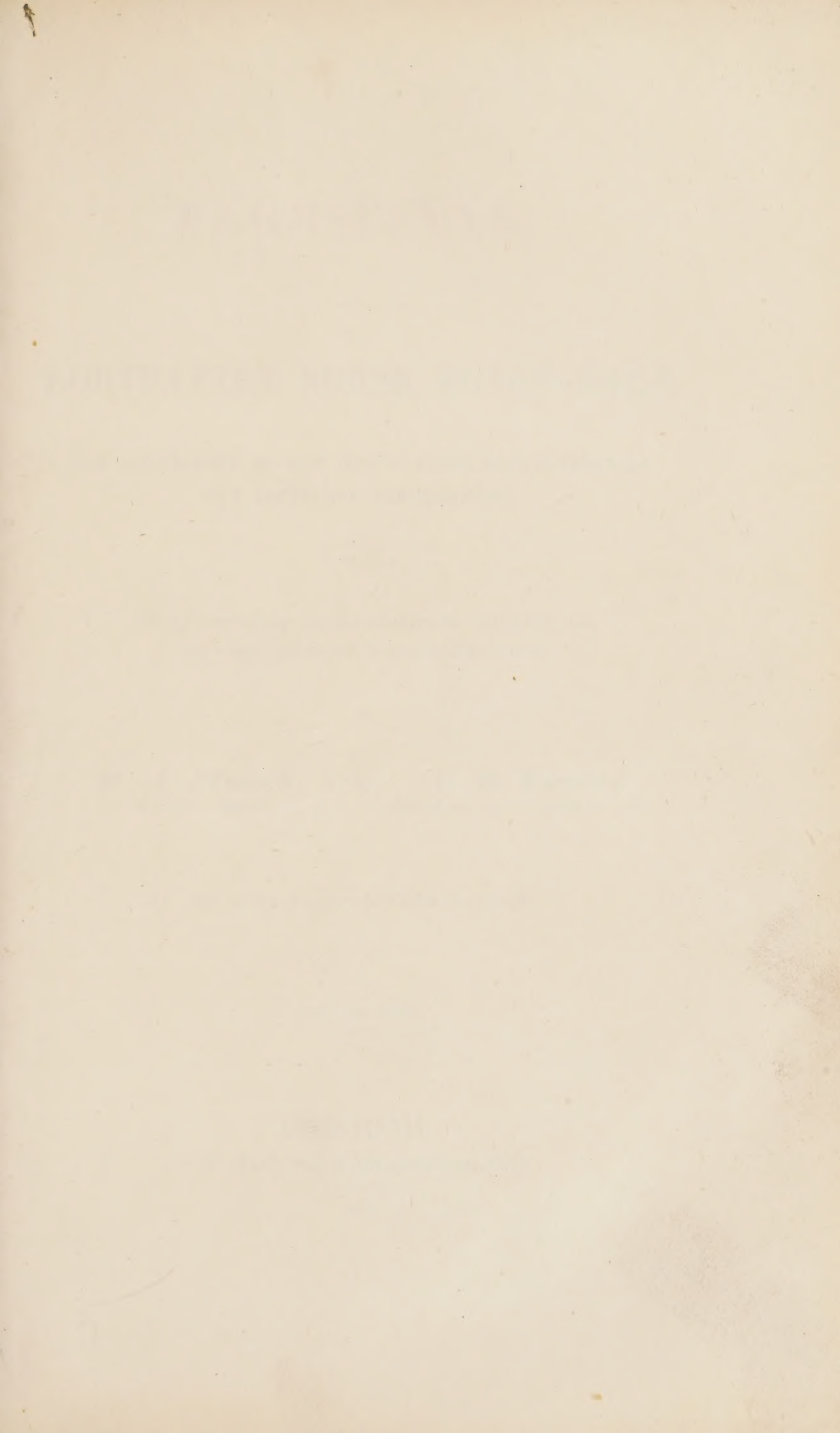

Drawing Room
Shelf B.

22, 128/13

5947

FAGRSKINNA.

KORTFATTET NORSK KONGE-SAGA

FRA SLUTNINGEN AF DET TOLFTE ELLER BEGYNDELSEN AF
DET TRETTENDE AARHUNDREDE.

Udgivet

efter Foranstaltning af det akademiske Collegium ved
det kongelige norske Frederiks-Universitet

af

P. A. Munch,
Professor i Historie.

og

C. R. Unger,
Stipendiat i nordisk Sprogvidenskab.

Med to lithographerede Facsimile-Aftryk.

Pris: 84 Skill.

CHRISTIANIA.

P. T. MALLINGS FORLAGSBOGHANDEL.

1847.

F O R T A L E.

Det Sagaskrift, hvoraf vi ved det akademiske Collegiums Liberalitet se os istand til her at levere vore Landsmænd og alle, der interessere sig for oldnorsk Literatur, en, som vi haabe, brugbar og idetmindste i det Ydre tækkelig Udgave, hører blandt de norske Kongesagaer, der hidtil ei ved Trykken have været udgivne, og saaledes forholdsvis have været mindre tilgængelige for Almenheden. Dette gjælder endog her i en strengere Forstand, end ved de övrige utrykte Bearbejdelser af Kongesagaerne, Morkinskinna, Hrokkinskinna og Flatöbogen, thi disse sidste stemme dog i det Væsentlige saa vidt overens med de hidtil udgivne, fornemmelig den vidtløftige Række, der indeholdes i „Fornmanna Sögur“ 1—10 Bind, at man har kunnet anføre den störste Del af deres Afvigelser som blotte Varianter; Fagrskinna derimod er hel igjennem forskjellig og anlagt efter en anden Plan; om den end paa flere Steder næsten Ord til andet stemmer med de övrige, saa er dette dog kun en Følge af Maaden, paa hvilken Sagafortællingen fra først af blev til og opbevarede ved mundtlig Tradition; forövrigt ser man ganske tydeligt, at Bearbejderen har haft til Hensigt at levere et Udtog, eller rettere sagt en fragmentarisk Behandling af Sagastoffet, hvorved enkelte Hoved- eller Yndlings-Materier leveredes temmelig udförligt, medens de Partier, der danne Forbindelses-Ledene, ere desto mere kortfattede og blot indeholde det nödvendigste for ei ganske at afbryde Fortællingens Traad.

Müller ytrer sig saaledes i sit Sagabibliothek (III. B. S. 436) hvor han omtaler dette Skrift: „Fra de övrige haandskriftlige Bearbejdelser af den norske Kongekrönike adskiller Fagrskinna sig ved aldeles ingen Episoder at indeholde, istedetfor at Fortællingens Gang hos de andre afbrydes ved Smaastykker eller „þættir.“ Alligevel er Fremstillingsmaaden sig selv meget ulig, snart vidtløftig, snart kortfattet. Smaatræk blive undertiden vidtløftigen fortalte og vigtige Ting berörte med faa Ord. Denne Mangel paa Holdning synes at bære Præg af et tidligere Forsög i Historieskrivning, og er i For-

„bindelse med de gamle Skaldevers, hvilke just findes i dette Haandskrift, „og dets Forhold til Heimskringla, Grund til at betragte samme som „den ældste norske Kongekrönike, vi endnu have tilbage.“ Denne Dom af Müller kunne vi forsaavidt underskrive, som Sproget og Affattelsesmaaden virkelig have et saa antikt, ja man kunde sige naivt Præg, at den Tidspunkt, da Skriftet först förtres i Pennen, ei kan sættes stort sildigere end den sidste Begivenhed, som den omhandler, nemlig Slaget paa Re 1177. Naar han derimod i dens Behandling af Stoffet tror at finde Mangel paa Holdning, og overhovedet, som det synes, ei tillægger den saa stort Værd, som den virkelig fortjener, da hidrører dette vistnok fra de Forestillinger, han engang havde dannet sig om Heimskringla dels som et Mönster for en kortfattet Bearbejdelse af Kongesagaerne, dels som en Prövesten for de meddelte Beretningers større eller mindre Paalidelighed. Han gik ud fra den Forudsætning, at Snorre kjendte alle paa hans Tid eksisterende større eller mindre Kongesagaer, at hans Værk indeholdt et fra alle disse hentet, kritisk Udvalg af de sikkreste og troværdigste Beretninger, ordnede til et harmonisk Helt, og at det altsaa i og for sig selv var et Vidnesbyrd mod en Beretnings Troværdighed, naar man ei fandt den optagen hos Snorre. Da det nu, hvad der forekommer os temmelig klart, ikke laa i nærværende Sagabearbejders Plan at levere en jævnt fremskridende Fortælling, som Snorre, men derimod en fragmentarisk Fremstilling af de interessanteste Begivenheder, saaledes som vi ovenfor have antydnet, og da fremdeles de optagne Beretninger selv indeholde mangt og meget, som ei findes hos Snorre, er Müller, paa Grund af disse Afrigelser, kommen til at fælde hin ovenanførte Dom, som vel ikke med tydelige Ord tillægger Skriftet en bestemt Grad af Uværd, men dog tilkjendegiver, at han i det Hele taget ei sætter det syndeligt høit. Anskuelserne om Snorres Værk ere i den senere Tid noget forandrede; det er fornemmelig Petersens Fortjeneste, i Afhandlingen om Dronning Gunhild i „Annaler for nordisk Oldkyndighed S. 287—320 at have paavist, at Snorre ingenlunde kan antages at have haft et fuldstændigt Apparat af alle tidligere Kongesagaer for sig, og at man saaledes heller ikke i den Omstændighed, at en eller anden Beretning i en Kongesaga ei findes hos Snorre, eller findes afrigende fortalt hos ham, har et ubedrageligt Bevis paa Beretningens Upaalidelighed.*) Tvertimod har han paavist flere Steder, hvor Snorre

*) Petersen kommer i denne Undersøgelse til nærmere at omtale Fagrskinna, og da vi ere enige med ham i hans Yttringer, anse vi det ei upassende, her at anføre dem i sin Helhed: „Saaledes som de nysanföerte Grunde ere nu ogsaa i

ganske bestemt har Uret, medens andre Kongesagaer have Ret. Vi kunde tilføie flere saadanne Exempler, hvis det ei vilde føre os for langt bort fra vor Materie.

Hvad der isærdeleshed giver denne Sagabearbejdelse Interesse for os Nordmænd, er den Omstændighed, at den ikke, ligesom de övrige, er fört i Pennen paa Island, men derimod i Norge. Dette kan isærdeleshed sees af Udtrykkene i § 61 S. 49 og § 188, S. 126, hvor Island omtales som et fra Nedskriverens Hjem forskjelligt Land. Der staar S. 49: frá þessarra manna orðum hafa menn minni haft á því landi (ö: paa Island) frá þeim tíðendum; og S. 126. „þá er þar (ö: paa Island) var hallæri,“ „Haraldr k. sendi þangat (ikke hingat) klukku, og hvor det hedder: kvæði þau er íslenzkir menn færðu hánun,“ har Cod. B istedetfor íslenzkir endog útlenzkir. Det vil derhos nedenfor nærmere blive vist, hvorledes man af de forhaanden-værende Papirsaufskrifter Orthographi og andre Omstændigheder paa det tydeligste kan slutte, at de nu tabte Membrancodices, som have været deres Originaler, ere skrevne i Norge og af Nordmænd.

Almindelighed de övrige i denne Kritik (Müllers, over Snorres Heimskringla.) Naar der paa nysanföerte Sted i den krit. Unders. anföres de Kilder, Snorre skal have brugt, loves der, at det „skal i det Fölgende bevises.“ Lad os da tage en anden af disse Kilder, Fagrskinna. Om den hedder det ved Halfdan Svarte: „Lidt mere (end i Olaf Tryggvesöns Saga i Flatobogen) findes om denne Konge i Fagrskinna, hvilket er ganske uafhængigt af Snorre, da det sin Korthed uagtet har adskilligt Særegt“ [Krit. Unders. S. 197.] Skal vi deraf slutte at Snorre har benyttet Fagrskinna? og gaaet det Særegne forbi eller ej? og hvad er dette Særegne, hörer det til det Troværdige eller ej? Ved Harald Haarfagre: „Denne Fortælling (om Gyda) synes i sig selv mistænkelig. Hertil kommer endnu, at Fagrskinna fortæller det samme om Ragna Adilsdatter, som Snorre og Flatöbogen hense til Gyda, en Datter af Erik.“ (Sst. S. 199.) Hvem har nu Ret i denne i det hele mistænkelige Fortælling? Siden Snorre har kjendt Fagrskinna, tör vi da slutte, at han har kritisk undersøgt denne Sag, og forkastet Fagrskinna som uegte? Eller fortalte han troskyldig hvad en anden Kilde sagde ham, fordi han ikke vidste andet? Om Haralds Historie i det Hele: „Ogsaa Fagrskinna har en Del for dette Haandskrift særegne Vers af Hornkløve, om Haralds Sæder og Garmildhed, om Berserkerne og Spillemændene ved hans Hof, foruden Skildringen af Slaget ved Hafrsfjord, som her tillægges Thjodolf af Hvin“ (ogsaa hos Snorre). „Ved de fleste af disse Vers vil man kunne indse Grunden til, at Snorre, om han end kjendte dem“ (naar Fagrskinna var hans Kilde, saa maatte han jo kjende dem), „var gaaet dem forbi. Enten indeholde de ingen vigtige Gjernings-sager, eller de afhandle det Enkelte med en Vidtløftighed, der ikke svarede til den övrige Fortælling.“ [Sst. S. 203.] „Fagrskinna indeholder en Udsigt over Haralds Regjering, der ikke kan være et Udtog af Snorre, da den, endskjønt

Hvad denne Sagabearbejdelse indeholder andet og mere end de andre Kongesagaer, er fornemmelig følgende:

1. Om Halfdan Svartes Giftermaal med Helga Dagsdatter, S. 1, 2.

2. Hornklofes Kvad om Harald Haarfagres Hof, S. 3—6.

3. Beretningen om Ragna Adilsdatter, S. 10—12. Den findes dog blot i den ene Klasse af Haandskrifter, imidlertid er den ikke usandsynligere end Snorres Beretning om Gyða; tvertimod slutter den sig til en Lovbestemmelse (§ 17 jvfr. den ældre Gulathingslov c. 198, 199.), hvortil denne Begivenhed udtrykkelig siges at have været Anledning.

4. Begyndelsen af Eiriksmål, S. 16, 17.

5. Arnmödlunge-Tallet eller Opregnelsen af Arnmod Jarls Efterkommere.

Temmelig forskellige fra Redactionen i Snorres og de vidtløftigere Kongesagaer, tildels endog med flere vigtige Biomstændigheder, ere:

1. Beretningen om Kong Haakon den Gode, S. 14—27.

2. Beretningen om Tvisten mellem Kong Harald Erikssön og Eyvind Skäldaspillir, S. 27—31.

3. Beretningen om Haakon Jarl og Kong Harald Blaatand, S. 31—41.

meget kortere end Heimskringla, dog har adskilligt afvigende og en Del Tillæg. Den bærer i sig selv Præg af at være et tidligere Forsøg, thi der hersker den største Ulighed i Gjenstandenes Behandling; undertiden berøres vigtige Begivenheder med faa Ord, og mindre vigtige fortælles udførligen. I Fremstillingen af Hauks Sendelse til den engelske Konge stemmer Fagrskinna næsten ordret med Snorre, og kunde derved vække Formodningen om, at et Stykke af Hauks þáttr" (en tabt þáttr, thi den, vi kjende, er Fabel) „laa til Grund for Beretningen af denne Rejse." [Sst. S. 205.] Det vil da vel sige, at de begge öste af en oprindelig fælles Kilde. Ved Haakon Adelstensfostre: Efter at have anført en stor Del Særegent i Fagrskinna ved denne Konges Regjering, ender M. saaledes: „Vi forklare os dette Forhold ved at antage, at Fagrskinns Forfatter i denne Konges Levnet enten har været en af Snorres Kilder eller har haft Adgang til disse." [Sst. S. 211.] Ligesaa: Efter en udførlig Sammenligning imellem Fagrskinna og Snorre slutes: „Heraf følger, at Haandskriftets Forfatter ej heller i denne Konges Levnet kan have epitomeret Snorre, men derimod at Snorre rimeligvis har benyttet enten dette Haandskrift eller sammes Kilde." (Sst. S. 252.) I Anledning af Steigarthorers Belønning beræber Snorre sig paa Thorgils Snorresön, der dog ikke kan have været Snorres Samtidige, men var noget ældre end han. „Hertil kommer, at Flatøbogen, Fagrskinna og Morkinskinna just anføre næsten med samme Ord denne Thorgils Snorresön som Hjemmel for deres hele om Steigarthorer fra Snorre afvigende

4. Beretningen om Jomsvikingerne, S. 43—53. Blandt andet fortælles her § 51, at Kong Harald Blaatand døde paa Sotteseng, medens de andre Sagaer lade ham ihjelskydes af Palnatoke; ligeledes angives Ringsted § 55 som Stedet, hvor Kong Svein holdt det store Arvegilde: Stedet nævnes ikke af nogen anden Saga.

Desforuden findes der hist og her enkelte mindre Tillæg og Afvigelser, f. Ex. om Begravelsen af Halfdan Svartes Hoved i Skirings-sal § 4, om Atle Jarl § 11, om Sigurd Magnussöns Giftermaal med den skotske Konges Datter, m. m., og en hel Del Viser.

Naar man nöiere sammenligner Fagrskinna med de övrige Kongesagaer, vil man finde, at den i Sprog og Fremstilling af enkelte Begivenheder mest nærmer sig Morkinskinna og „Ágrip af Noregs kongasögum,“ (Fornm. Sögur X B. S. 377—421.) altsaa de to ældste Bearbejdelser, man kjender. Paa flere Steder er Overensstemmelsen med Morkinskinna endog saa stor, at Nedskriverne af begge Bearbejdelser her maa antages at have fulgt aldeles den samme Original, saaledes at man endog kan bruge Morkinskinna til at berigtige Fagrskinna's Text. Dette er f. Ex. Tilfældet i Beretningen om Tristen mellem Godvin Jarls Sønner § 197, 198, her stemmer Morkinskinna næsten Ord til andet med Fagrskinna, og have vi derfor heller ikke taget i Betænkning at optage Berigtigelser og Varianter af den. Fortællingen om Harald

Beretning. Heraf følger, at Snorre paa dette Sted ikke citerer nogen Kilde, hvoraf han selv havde öst, men blot afskriver ordret en ældre Forfatters Hjemmel.” [Sst. S. 275.] Meget sandsynligt; men man skulde tro, at af Snorres afvigende Beretning ligeledes maatte følge, at han ikke öste af nogen af de anførte, altsaa heller ikke af Fagrskinna. „I Henseende til Heimskringlas Forhold til de andre Haandskrifter viser Fagrskinna sig ogsaa i disse Kongers Historie uafhængig; den fortæller i det Hele kortere, dog paa enkelte Steder med flere Ord; har Afvigelser og Tillæg.” [Sst. S. 289.] Dette oplyses nu ved enkelte Exempler; deriblandt, at den lader Kong Magnus gifte sin Søn Sigurd med en Datter af Skotternes Konge Melkolf, istedenfor at Snorre til, at Sigurds Brud var en Datter af en irsk Konge. Her uddrages ingen Slutning om Haandskriftets Forhold til Snorre; men man skulde tro, at dets Uafhængighed af Snorre i det Hele, og Afvigelse i bestemte Tilfælde maatte føre til, at dette Haandskrift ikke var Snorres Kilde. Vi ville nu herved ikke afgjøre noget om, om Fagrskinna (et Haandskrift, der desuden endnu ikke er udgivet) er ældre end Snorre eller den, som Torfæus mente, er et Udtog af ham, eller hvorledes baade Snorre og den begge ere Bearbejdelser efter andre fælles Kilder; men vi mene, at det Anførte tilstrækkelig oplyser, at de lovede Beviser for, at Fagrskinna var en af Snorres Kilder, nedbryde det, de skulde godtgjøre, og stille Sagen svævende hen imellem et enten var den hans Kilde eller den var det ikke, og öste kun stundum af samme Kilder som han.”

*Haardraades förste Sammentræf med Svein Ulfssön og hans uheldige For-
dring paa en Del af Norge § 166 og 167, findes ligeledes næsten ordly-
dende i Morkinskinna, og den til denne sig sluttende Flatöbog (se
Fornm. S. VI. S. 173—175, Noterne), medens de övrige Kongesagaer,
Heimskringla iberegnet, have dette langt anderledes. Man sammenlig-
ne og § 194 med det tilsvarende Sted i Morkinskinna*) og man vil
finde den mærkeligste Overensstemmelse. Med „Ágrip“, der ligeledes
paa sin Side har meget tilfælles med Morkinskinna, stemmer Fagr-
skinna ganske i Fortegnelsen over Harald Haarfagres Sønner § 20
(se Fornm. S. X. 378), ligeledes, paa faa Undtagelser nær, i Beret-
ningen om Kong Magnus Olafssöns Forfølgelse af Steigar-Thorer,
(S. 152—154. jfr. Fornm. S. X. 411—413). Overensstemmelser findes
fremdeles paa flere Steder i Beretningen om Olaf den Hellige med nogle
ældgamle, nylig i det norske Rigsarkiv opdagede Membran-Frag-
menter af denne Konges Saga; saaledes er det kun Fagrskinna, Ágrip
og disse Fragmenter, der i Fortællingen om Kong Olafs Flugt til
Valdalen nærne Slygsfjord (Slyngstad-Fjorden), hvor han forlod Ski-
bene; i § 108, hvor Kongens Ophold hos Sigtrygg i Sverige omhand-
les, have vi endog efter et af Fragmenterne kunnet berigtige Rækken
af dennes Ætmænd. Endelig have vi paa et Sted (S. 65) i Fortæl-
lingen om Olaf Tryggvesön fundet en saadan Overensstemmelse med
det tilsvarende Sted (Fornm. S. X. 359, 360) i Odd Munks Bearbei-
delse af denne Konges Saga (der kun kjendes i en norsk Afskrift), at
vi efter denne have kunnet udfylde en lille Lacune. Blandt alle Be-
arbejdelser af Kongesagaerne er der ingen, fra hvilken Fagrskinna
mere fjerner sig, end Snorre Sturlesöns, eller den saakaldte Heims-
kringla. Det er saaledes besynderligt, ja næsten uforklarligt, at Tor-
fæus kunde antage den for at være et Udtog af denne.*

*) *Det lyder saaledes:*

Þetta er gamans frásögn, ok eigi söguligt einskostar nema fyrir þá sök, at
hér er lýst grein speki ok úvizku; ok í annan stað er sagt var fyrr frá orða-
viðskiptum þeirra Haralds konungs ok Finns jarls, þar líknaði sá er valdit átti,
ok vegr var þat en eigi lítilræði; en jarlinn sýndi þat hversu óhræddr hann
var; hann mátti þá ekki göra annat en mæla þat er í skapi bjó ok sýndi í því
jafnlyndi: mælti ekki til Sveins konungs nema þat er vel var, er hann hafði
hánun áðr þjónat, en mælti hermiliga til Haralds konungs, er hann hafði móti
verit. En Haraldr konungr virði þat alt sem barns orð, ok hafa svá allir
síðan virt.

*Man ser heraf, at Morkinskinnas islandske Nedskriver maa have haft
en norsk Original, sandsynligvis den samme, som Fagrskinnas Bearbejder be-
nyttede.*

Af Fagrskinna havde man indtil Kjöbenhavns Brand i 1728 to Membrancodices, fra hvilke alle nu forhaandenværende Papirsaufskrifter hidrøre. Den ene og fuldstændigste af hine var den egentlige Fagrskinna; dette Navn gav Torfæus den paa Grund af dens smukke Bind; det er denne, som han benyttede til sin Norges Historie, og som oftest citerer under Navn af Compendium Chronicorum. Han yttre sig saaledes herom i sine Prolegomena S. X.: „Est præter hos (nemlig Kringla, Jöfraskinna, Morkinskinna og Hrokkinskinna) alius quoque codex, a nitido involucro Fagrskinna mihi dictus, qui nihil aliud est, quam breviarium sive epitome chronici Snorrii, ab Halfdano nigro, qui Haraldus pulchricomus pater erat, ad Sverrerem usque pertinens; unde etiam idem ille liber sub titulo „compendii chronicorum“ subinde a me allegatur.“ Nogle Linier nedenfor heder det: Exstant autem illi omnes in bibliothecâ regiâ, his titulis meâ manu distincti. Længere henne i Værket (II. S. 179) hvor han anfører en Oversættelse af det i nærværende Udgave S. 15 forekommende Halvvers af Dronning Gunhild, siger han: „artificioso carmine, quod compendio chronici vetustissimo venustissimoque Fagrskinnâ, eoque solo, continetur, insultum furentis maris incolumem eum superâsse, . . . significavit. Man ser af disse Ytringer, at Codex maa have været særdeles smukt skreven og net indbunden, og at den saaledes ganske har svaret til det Navn, han gav den. Nærmere Besked om dens Udseende erholde vi af et Citat i den 3die Del af hans Historie, S. 502, hvor det heder: „Illam (3: Dronning Ingerid) Fagrskinna fol. 89. col. 3 non prius in matrimonium ascitam tradit, quam episcopus Reinaldus enectus erat.“ Heraf fremgaar det, at hver Side maa have haft 2 Spalter, thi ellers kunde ikke 3die Columne citeres. Da den Ytring, hvortil her henvises, i vor Udgave forekommer Side 166, kan man anstille et Slags Beregning over hvormeget hvert Blad maa have indeholdt, og faar saaledes ud, at 89 Blade af Membranen omtrent maa have indeholdt saameget som 82 eller 83 Blade af vor Udgave; enten kan Formatet saaledes ei have været meget stort, eller Skriften maa have været desto større.

Papirs-Afskrifter af denne Codex ere de i den arnamagnæanske Manuskriptsamling opbevarede No. 52 fol., 301 qv. og 303 qv. Dette sees saavel deraf, at de paa det nøieste stemme med Citaterne hos Torfæus, som af følgende Antegning i No. 303 qv. „Anno 1698 er þessi bók samanlesin við Membranam sem hun er eptir skrifuð og compendium chronicorum eðr Fagrskinna kallast.“ Arne Magnusson anmerker derhos at Membranen tilhører Universitetsbibliotheket. Alle

disse tre Afskrifter ere ligelydende, og skrevne med Torfæus's Afskrivers, Ásgeir Jónssons, Haand, og i den sidstnævnte findes hyppigen egenhændige Antegnelser af Torfæus i Margen. Det kunde vistnok synes besynderligt, at Arne Magnusson udtrykkeligen siger at Membrancodex har tilhørt det kjøbenhavnske Universitetsbibliothek, medens Torfæus derimod siger at den fandtes i det kongelige; men herved er at mærke, at den store Bogsamling, som Christian IV. den 1ste Januar 1605 skjenkede til Universitetsbibliotheket i Kjøbenhavn, og som indeholdt en stor Mængde Pergamentshaandskrifter, vedblev lige indtil Ildebranden i 1728, der fortærede Universitetsbibliotheket, at udgjøre en egen Afdeling i dette, der endog som saadan synes at være bleven fortsat, og fremdeles førte Navn af Bibliotheca regia, saaat man i Almindelighed, naar det 17de Aarhundredes Skribenter omtale det kgl. Bibliothek i Kjøbenhavn, maa forstaa hint, ikke Bibliotheket paa Kjøbenhavns Slot.* Rigtignok møder her den Omstændighed, at Torfæus siger det samme om Morkinskinna og Hrokkinskinna, der nu tilhøre det store kongelige Bibliothek, og paa hans Tid vel ogsaa fandtes der; men dette kan dog vel tilskrives en Uagtsomheds- eller Glemsomheds-Feil, især naar man betænker at Torfæus skrev sin Fortale i sit 75de Aar, efterat hans Hukommelse ved en haard Sygdom var bleven meget svækket. Vi kunne saaledes anse det for vist, at den Membran, som Torfæus kaldte Fagrskinna og benyttede til sin Historie, og efter hvilken de arnamagnæanske Papircodices No. 52 fol., 301 qv. og 303 qv. ere skrevne, tilhørte den kongelige Samling paa Universitetsbibliotheket i Kjøbenhavn, og fortæredes med dette i Ildebranden 1728.

Men ved Siden af disse Papirafskrifter findes i den arnamagnæanske Samling ogsaa to andre Papircodices, No. 51 fol. og 302 qv., der indbyrdes stemme med hinanden, og i alt det Væsentlige ogsaa med de tre førstnævnte, men dog i flere Læsemaader og andre Enkeltheder afvige saaledes derfra, at man tydeligt kan se at de ere Afskrifter af en anden Membrancodex af samme Saga-Bearbeidelse. Det sees, foruden af de egentlige Varianter, ogsaa bedst deraf, at 51 og 302 begge have flere betydelige Lacuner, der ei findes i hine; Lacunerne begynde og slutte i begge nøiagtigt paa samme Sted, og maa derfor have været i selve Membranen. De have desuden enkelte Afvigelser fra hine tvende, saaledes fortælle de Halfdan Svartes Historie meget kortere, og have hverken Beretningen om Helga Dags-

*) Se Werlauff: Historiske Efterretninger om det store kongelige Bibliothek i Kjøbenhavn, 2den Udg. 1844. S. 15. 16.

datter eller om Ragna Adilsdatter, men indskyde derimod ved Slutningen af Harald Haardraades Historie nogle Slægtsregistre, som 52, 301 og 303 udelade. Hvad der endelig sætter Sagen udenfor al Tvivl, er den heldige Omstændighed, at man for kort Tid siden i det norske Rigsarkiv har fundet et Membranfragment, som ganske sikkert kan skjønnes at have tilhørt den samme Codex, efter hvilken 51 og 302 ere skrevne, og som ved første Öiekast viser at denne Codex maa have været meget forskjellig fra Originalen til 52, 301 og 303, thi Skriften paa Membranfragmentet gaar tversover hele Siden, medens den i Originalen til hine var anbragt i to Spalter. Da dette Membranfragment nu er det eneste, som existerer af Originalerne til Afskrifterne af Fagrskinna, og det saaledes maa være afhöieste Interesse for Bogens Læsere at lære det nöiere at kjende, have vi ladet fuldstændige Facsimiler af begge Sider følge Udgaven. Det vil heraf sees, at Fragmentet udgjör den nedre Del af et Blad. Da 1ste Side slutter med Halvverset S. 144, maa anden Side have begyndt med Ordene „þetta sama haust“, og saaledes have indeholdt de 36 næstfølgende Linjer i nærværende Udgave, foruden de derpaa følgende 13^{1,2}, fra „er hann vildi þiggja“ (S. 145) til „þeirra“ (S. 146). Heraf kan man slutte, at Codex maa have haft omtrent 40 Linjer paa Siden, og saaledes have været i stort Quart- eller Folio-Format. Den anden Side slutter (se Side 146) med Ordene þorer skinfælldr hafðe átta elldriði. Þeirra . . .; her skulde altsaa næste Side begynde. Af Harald Haardraades Saga i Heimskringla Cap. 103, hvor det samme Slægtregister findes, se vi at Thorer Skinfelds og Eldrids Sønner vare Kynad og Thorgrim klaufe. Nu slutter netop den fjerde Lacune i 51 og 303 ved de Ord: synir varo Kynaðr ok þorgrimr klaufi; da nu Lacunen ei vel kan tænkes opstaaet paa anden Maade, end derved at Blade have været bortrevne i Membranen, og de sidstnævnte Ord saaledes maa have begyndt en Side i denne, er Sammentræffet altfor iöinefaldende til at man kan tænke sig Sagen anderledes, end som nys antydnet, at Membranfragmentet har hørt til den Codex, efter hvilken 51 og 302 ere skrevne, og at det er et Stykke af det Blad, som stod næst forud for det, der fulgte efter den 4de Lacune. Ved at sammenligne Membranfragmentet med en tredie Afskrift af Ásgeir Jónsson, hvilken vi nedenfor nærmere skulle omtale, og som vi ved nærværende Udgave have benyttet, ser man ogsaa tydeligt, at ei alene Orthographien, men endog Bogstavtrækkene stemme overens i en höiere Grad, end man af en saa lidet nöiagtig Afskriver, som Ásgeir Jónsson, ellers kunde have ventet. Men han

maa her have anvendt en mere end almindelig Accuratesse, thi flere af de karakteristiske Bogstaver, f. Ex. de lange v'er og r'er, ere ret godt efterlignede og derfor strax gjenkjendelige, medens han i en Afskrift af Hryggjarstykki, der findes indbunden i samme Bog og synes at være samtidig dermed, har brugt sin sædvanlige Halv-Fraktur. Egenhederne ved Retskrivningen ere, nogle öiensynlige Neo-Islandismer nær, som han ei har kunnet afholde sig fra, upaaklageligt gjen-givne. Da Torfæus, uagtet baade den nysnævnte Afskrift og No. 51 ere med Ásgeir Jónssons Haand, ingensinde omtaler denne Codex i sin Norges Historie, og ikke engang citerer det mærkelige Arnmödlingetal, der dog, hvis han havde haft det, nödvendigvis maatte have været omtalt af ham, kan man heraf temmelig bestemt slutte, at Tilværelsen af Codex idetmindste paa den Tid, da Torfæus skrev sin Historie, ikke var kjendt, men at den först senere er kommen for Dagen. At Arne Magnusson har haft den hos sig, idetmindste for en Tid, sees deraf, at Afskriften No. 302 er forsynet med hans egenhændige Rettelser og saaledes af ham selv confereret med Originalen. Om denne imidlertid har været i hans Eie, er uvist, og neppe engang sandsynligt, da den isaafald vel ikke vilde være bleven tabt eller opbrændt. Heller ikke findes den i hans Catalog (No. 435 qv.) over de Codices, han eiede i 1707-27. Enten maa den da have hört til Universitetsbibliothekets allersildigste Erhvervelser, eller, hvis Arne Magnusson virkelig skulde have faaet den i sin Eie senere, end, 1707, ved Ildebranden i 1728 ikke have været indlemmet i hans egentlige Samling, men delt Skjebne med de andre endnu ikke ret ordnede norske og islandske Sager, der alle fortæredes*. Det nys opdagede, og her i Facsimile meddelte, Membranfragment fandtes som Ryg-Indheftning paa et Fogedregnskab fra Hardanger; Codex maa saaledes i 1627 have været etsteds i Hardanger eller idetmindste i den sydlige Del af Bergens Stift**, og der maa den vel have beroet aldeles ukjendt, og imidlertid efterhaanden mistet flere Blade paa samme barbariske Maade, indtil den endelig er bleven opdaget og nedsendt til Kjöbenhavn. Da Lacunerne forresten maa være opstaaede förend de nu opbevarede Afskrifter bleve tagne, turde det ikke være saa usandsynligt, at i Tidens Løb flere af de tidligere udrevne Blade kunde komme for Dagen, og

*) Se Werlauff, biogr. Efterretninger om Arne Magnusson, i Nordisk Tidsskrift for Oldkyndighed III. 105.

**) Da Hardanger- og Halsnö Len i hiin Tid vare forenede, er det ikke urimeligt, at Codex har været paa Halsnö, og maaske tilhört det forrige Kloster-Bibliothek.

at man nærligen kunde finde det allermærkeligste, nemlig det Blad, der slutter *Arnmödlingetallet*. Isaafald vilde det *Barbari*, der mutilerede den herlige *Codex*, mod Forventningen netop have bidraget til de enkelte Blades Vedligeholdelse, noget som idetmindste kan siges med Hensyn til det allerede opdagede Fragment, der, hvis det havde staaet i Bogen, vilde have delt dens Skjebne, at forkomme eller opbrændes. Imidlertid ere dog Afskrifterne af denne i Behold, og vi maa erkjende, at Afskrifter af en hel *Codex*, især af historisk Indhold, ere, naar en af Delene skal undværes, at foretrække for blotte Brudstykker af Originalen selv.

Alle forhaandenværende Papirsafskrifter lade sig saaledes henføre til en af de to Pergamentscodices, *Torfæus's Compendium* eller den egentlige *Fagrskinna*, som vi i nærværende Udgave kalde *A*, og den anden, til hvilken det fundne *Membranfragment* hører, og som vi her kalde *B*. De orthographiske Egenheder i begge Classer af Afskrifter vise at baade *A* og *B* ere skrevne af Nordmænd, ikke af Islændinger; imidlertid er det tydeligt, at *A* maaske er et Aarhundrede yngre end *B*. Denne udmærker sig nemlig, hvad der af Facsimilet tilstrækkeligt kan sees, ved en meget antik Haand og fortrinlig Ret-skrivning, saadan som man kun finder i Codices og Diplomer fra 1ste Halvdel af 13de Aarhundrede. Endogsaa Accenter findes hist og her tilføiede over lange Vocaler og Diphthonger; *d* og *ð* adskilles meget nøie. Den verbale Reciprokform ender altid paa — *sk* (som *biosk* i 4 Linje paa 1ste S. af Fragmentet), ikke paa „*st*“ eller *z*. Nedskrivningstiden betegnes ogsaa temmelig nøie ved disse Ord i *Arnmödlingetallet*: „*Margrét dróttning er Hákon konungr á*“; Bogen er altsaa skreven efter Kong Haakons Giftermaal med Margrete Skuledatter 1225, og før Kongens Død 1263. *A* har derimod Egenheder, der vise at den ei kan være nedskreven förend i den første Halvdel af 14de Aarhundrede; den skjelner ei ret mellem *ð* og *d*; den har Formerne *þer*, *þet*, *þenn*, istedetfor *þar*, *þat*, *þann*, *drega f. draga*, o. fl.; Former, der endog synes at antyde den sydøstlige Del af Norge, eller Egnen om Tönsberg, Oslo eller Sarpsborg, som Nedskrivningsstedet. *B* har, hvad allerede ovenfor er omtalt, 6 betydelige Lacuner og mangler desuden et stort Stykke ved Enden. *A* har ogsaa to Lacuner, hver, som det synes, paa to Blade; uheldigvis træffer den første af disse Lacuner, i *Sigurd Jorsalafarers Historie*, sammen med den 6te Lacune i *B*, og kan saaledes kun for en Del udfyldes ved denne, som begynder igjen noget tidligere; den anden Lacune falder i det manglende Slutningsstykke af *B*, og kan derfor slet ikke udfyldes.

Slægtregistrene i B findes derimod ikke i A, uden at her er nogen Lacune; de ere ligesvem udeladte af Afskriverne. Dette, i Forening med den Omstændighed, at man paa nogle faa Steder, trods den ellers herskende mindre gode Retskrivning, findes aldeles gamle Former, som haldize og lignende, synes at vidne om at Membranen maa have været en Afskrift af en særdeles gammel Original, endnu ældre end B.

Overskriften i A er, som vi ved Textens Begyndelsen meddele den, ættartal Noregs konunga; B derimod kalder sig blot Noregs konungatal. Skriftet er ogsaa i Ordets egentligste Forstand kun Kongernes Historie, og det standser netop ved den lige nedstigende Kongeæts Ophör (thi Sværrer ansaaes i lang Tid kun som en Bedrager) med Eystein Eysteinssön 1177. Nogen Capitel- eller Paragraph-Inddeling findes kun i A, forsaavidt den ene af dennes Papir-Afskrifter (No. 52 fol.) har en Mængde hyppigt forekommende Marginal-Titler, ofte kun efter faa Linjers Mellemrum. Disse Titler eller Overskrifter ere dog i Almindelighed saa lidet betegnende og saa slet redigerede, at man ei kan formode andet, end at de have været tilföiede af en af Bogens senere Eiere, hvis de ikke endog blot hidröre fra Ásgeir Jónsson selv. I B ere de enkelte Hovedafsnit betegnede med Overskrifter.

Ved nærværende Udgave have vi brugt tvende Papirs-Afskrifter, som Professor R. Keyser velvilligen har overladt til vor Benyttelse, og som han under sit Ophold paa Island 1826 erhvervede paa Auctionen efter Landsoverretsassessor Gröndal, hvilken igjen efter al Sandsynlighed har kjøbt dem i Kjöbenhavn paa Auctionen efter Kofod Anchor. Disse Afskrifter ere aldeles af samme Slags, som de arnamagnæanske, hverken bedre eller slettere; Afskriften af A synes endog at være noget ældre end 52 fol. 301 qv. og 303 qv., der alle ere med Ásgeir Jónssons Haand; den er desuden af Prof. Keyser selv i sin Tid bleven confereret med 52 folio. Afskriften af B er, som vi ovenfor have yttret, med Ásgeir Jónssons Haand, og vistnok blandt de nöiagtigste blandt hans Afskrifter. Det maa desuden bemærkes, at med Undtagelse af nogle yderst faa Steder, som dog alle have kunnet berigtiges efter de ovenfor nævnte Kongesagaer, er Texten i alle Afskrifter særdeles ordentlig, og vilde vel, om vi endog havde haft Original-Membranerne, i en Udgave, som denne, neppe kunne have været gjengivet anderledes og bedre, end det er skeet efter Afskrifterne. I nærværende Udgave, hvis Hensigt nærmest er at være en brugbar Haandudgave, kunde der vel neppe nogensinde være Spöragsmaal om at gjengive Originalens Orthographi med diplomatarisk Nöiagtighed; dertil udfordredes og særskilte Aftryk af begge Codices, og hvis man

skulde nøie sig med Aftryk af den ene, og Varianter af den anden, maatte B, som den ældste, uagtet det er den mangelfuldeste, have været lagt til Grund. Nu have vi derimod gjengivet Afskrifternes vaklende Orthographi med en consequent, og saadan som den i Sprogets bedste Periode maatte have været, hvis man overhovedet paa den Tid havde beflittet sig paa nogen streng Følgerigtighed i Retskrivningen. Vi have derved ogsaa vundet den Fordel, at kunne lægge A, den fuldstændigste, til Grunden. Imidlertid have vi ei taget i Betænkning, hist og her at optage i Texten Forbedringer og Berigtigelser af B, hvor A enten ei gav nogen god Mening eller var slet redigeret; saadanne Steder ere dog overalt i Noterne bemærkede. Det eneste Sted, hvor ingen Berigtigelse kunde anföres, og hvis Forklaring vi indtil videre maa anse opgivet, er Linjen i Hornkloves Kvad S. 3 „þekkirren noN hinni framleitu“, hvilken vi have indskrænket os til ligefrem at aftrykke, saaledes som den findes i Asgeir Jonssons's 3 Afskrifter, 52 fol., 303 qv. og 301 qv., eller rettere saaledes som vi tro at maatte læse følgende:

52 fol. og 303 qv. þekkirren noN hinni framleito

301 qv. þekkirpen noN hinni framleito

hvor ogsaa Ásgeir, som det tydeligt kan sees, ei har forstaaet Texten, men kun efterlignet dens Skrifttræk. Varianten i B giver kun liden Oplysning.

Ved Viserne, der i det Hele taget ere fælles for alle Bearbejdelser af Kongesagaerne, have vi med Hensyn til Textens Berigtigelse ei anseet os bundne ved Læsemaaderne i A og B alene, men og, hvor det var nødvendigt, taget vor Tilflugt saavel til det kritiske Apparat i Udgaverne af Heimskringla og Fornmanna Sögur, som til Varianter, i den endnu uudgivne Morkinskinna. Vi have dog kun tilsidesat Læsemaaden i A eller B, hvor den var aabenbart urigtig, og i saadanne Tilfælde altid anmærket det i Noterne; hvor Læsemaaden paa nogen Maade kunde beholdes, ei at tale om hvor den var ligesaa god som nogen af de övrige, have vi ogsaa stedse beholdt den. Ved Interpunctionen i Viserne have vi bestræbt os for, saavidt muligt, at hæve en af de störste Vanskeligheder ved vore Forfædres kunstige Poesi, nemlig Constructionen eller Ordfölgen. Vi have saaledes ved Parentheser fremhævet de indskudte Sætninger, der ei stode i nöiere grammatisk Forbindelse med den övrige Visehelming, naar alle Ord i disse Mellemsetninger befandtes umiddelbart ved hverandre, og ikke enkelte af dem vare kastede ind mellem Ordene i Hovedsætningen; naar dette sidste er Tilfældet, have vi adskilt deslige Mellemsetninger fra Hoved-

sætningen ved at indeslutte dem mellem smaa Streger (-). Imidlertid har det ikke altid været muligt paa denne Maade at hæve Vanskelighederne, fornemmelig naar de saaledes i hinanden slyngede Sætninger stode i grammatisk Forbindelse indbyrdes, som Forsætning til Eftersætning. Derfor have vi anseet det nødvendigt, i et Anhang at tilkjendegive Ordfølgen i de mest indviklede Viser. Ved Visernes Behandling have vi haft stor Nytte, saavel af de Viseforklaringer ved Dr. Egilsson, der ere indførte i 12te Bind af Fornmanna Sögur, som af nogle haandskrevne Forklaringer over en Del kun i Cod. A af Fagrskinna forekommende Viser, som den samme lærde Oldforsker, den grundigste Kjenner og Fortolker af oldnorsk Poesi, der hidtil har fremstaaet, i sin Tid har overladt Prof. Keyser, der igjen har tilladt os at benytte dem.

Varianterne have vi paa sædvanlig Maade tilføiet i Form af Noter, og da her kun er Spørgsmaal om én Variantcodex, nemlig B, have vi anseet det unødvendigt, at anføre Signaturen ved hver enkelt Variant, da det forstaar sig af sig selv, at enhver forskjellig Læsemaade, om hvilken intet andet udtrykkeligt er anmærket, tilhører B. Saaledes betegner da ogsaa „mgl.“ at det eller de Ord mangle i B, og „tilf.“ at det eller de anførte Ord tilføies i denne. Noterne henviser ved Tal til de Ord i Texten, hvor de henhøre, saaledes at det samme Tal, der staar foran Noten, i Texten er anbragt umiddelbart efter det Ord, som Varianten gjælder, og angaar denne flere Ord, er Stedet, hvorfra den skal regnes, i Texten betegnet med et [.

Hvad Inddelingen angaar, have vi betegnet Paragrapherne i A ved fortløbende Marginal-Tal, men forøvrigt anseet det unødvendigt at anføre de ovenomtalte, som oftest intetsigende Paragraph-Overskrifter. Derimod have vi optaget de større Afsnit-Inddelinger og Overskrifter efter B, skjönt derved vistnok den Mislighed indtræffer, at ingen Afdeling og Overskrift findes i den Del, hvor Slutningen af B mangler, uagtet det er høist sandsynligt, at man, hvis dette Stykke ei havde været tabt, ogsaa der vilde finde de større Afsnit betegnede ved egne Overskrifter.

De tilföiede Registre over Persons- og Steds-Navne ville, som vi haabe, bidrage til Bogens større Brugbarhed.

Christiania, i Juli 1847.

P. A. Munch.

C. R. Unger.

Hér hefir upp
ÆTTARTAL NOREGS KONUNGA

ok segir fyrst

frá Hálfðani hinum svarta.

1. Hálfðan svartí, sunr Guðröðar veiðikonungs, hafði meira ríki en hans foreldri ok var fjölmennr ok vinsæll. [Hann fékk sér konu góðrar ok kyngöfugrar Ragnhildar at nafni, dóttur¹ Haralds gullskeggs konungs í Sogni. Þau áttu sun saman, sá var Haraldr kallaðr, þvíat Haraldr móðurfaðir hans gaf hánú nafn sitt, ok tók hann sveininn til sín ok gerði hann fóstursun sinn, ok gaf hánú alt ríki sitt eptir [sína daga². En þá er Haraldr ungi var tíu vetra gamall³, þá andaðisk móðurfaðir hans, ok með því at hann dó sunarlauss, þá tók [dóttursunr hans arf ok ríki, sem fyrr var gefit⁴, ok var hann til konungs tekinn yfir alt Sygnafylki, ok á sama ári þá andaðisk hann. En þá tók ríkit faðir eptir sun sinn, ok setti Hálfðan konungr yfir ríkit jarl þann er hét Atli hinn mjóvi. En á því sama ári sem andazk höfðu þeir⁵ tveir konungar, þá fékk Ragnhildr kona Hálfðanar sótt ok [andaðisk or þeirri⁶.

2. Dagr hét maðr er bjó á bæ þeim á Haðalandi er þengilsstaðir heita, en hann var kallaðr Dagr hinn fróði ok var ríkr hersir. Dagr hinn fróði átti tvau börn, sun ok dóttur. Sunr hans hét Guðormr hinn ráðspaki, ok þat mæltu menn, at ungan mann vissu þeir eigi vænna til vits en Guðorm. Helga hét dóttir hans hin siðláta, sumir kölluðu Helgu hina hárprúðu. Þat var ok mælt um Helgu, at enga vissu menn þá aðra konu er betr væri um sköruleik sinn ok um ásjá ok um alla meðferð en Helga. Hálfðani konungi féll hugr til Helgu, ok bað hennar,

¹) Hans kona var Ragnhildr dóttir. ²) sik. ³) at aldri. ⁴) arf hans, sem áðr var gefinn, dóttursunr hans. ⁵) þessir. ⁶) ok bana, ok fékk konungr annarrar konu, sú hét ok Ragnhildr. Faðir hennar var Sigurðr ormr í auga, sunr Ragnars loðbrókar. Þau Hálfðan ok kona hans áttu sun er nafn var gefit eptir bræðr sínum ok kallaðr Haraldr; tilf.

ok svá fékk hann hennar ok gat með henni sun þann, sem margir menn hafa heyrt getit, er Haraldr hét hinn hárfagri. Haraldr tók þegar í bernsku sinni við mikilli vinsæld, bæði friðleiks sakir ok bliðlætis, er hann hafði við hvern mann. Hálfðan konungr gerðisk vinsæll maðr í ríki sínu, þvíat hann var ríkr maðr ok vitr, ok eigi vissu menn ársælla konung en hann var¹.

3. Með Hálfðani var einn undarliggr hlutr: hann dreymdi aldri. En þann hlut bar hann upp fyrir mann þann er hét Þorleifr spaki ok leitaði ráða hvat at því mætti² gera; ok hann sagði þá hvat hann gerði at, þá er hann forvitnaði nökkurn hlut: at hann fór í svínaból at sofa, ok brásk hánú þá eigi draumr. En konungrinn gerði svá, ok birtisk hánú draumr þessi: hánú sýndisk, at hann væri allr³ berr, ok hár hans alt í lokkum, ok váru sumir lokkar svá síðir at tóku jörð, sumir í miðjan legg eða miðjan kálfa eða á kné eða í miðja síðu, sumir eigi lengri en á hálsinn, sumir [eigi meira⁴ en sprotnir or hausinum sem knýflar; en á lokkum hans var hverskonar litr, en einn lokkr var sá, er sigraði alla með fegrð ok friðleik ok ljósleik. En Þorleifi sagði hann þenna draum, ok Þorleifr þýddi svá: at mikill afspringr myndi af hánú koma, ok myndi hans afspringr löndum⁵ ráða með miklum veg ok þó eigi allir með jöfnum veg, en einn myndi sá af hánú⁶ koma, er öllum myndi vera betri, ok hafa menn þat fyrir satt at sá lokkr jartegnaði Ólaf konung hinn helga, er öllum Noregs konungum er helgari ok bjartari í hinnum ok á jörðu, svá at allir menn viti.

4. Svá gerðisk eitthvert sinn til úgæfu atburðr: þat var um vart þann tíma er ísa tekr at leysa á vötnum, þá hafði konungr farit til veizlu í bygð þá er Brandabú heitir á Haðalandi, en hann fór frá veizlunni með mikit lið; þá óku þeir at vatnsísinum á vatni því er Rönd heitir; en þeir kómu þar sem Røkensvík heitir, þar brast íssinn ísundr undir hánú ok undir hesti hans, en þegar er þeir sá þat, þá vildu allir bjarga konungi, ok þyrptisk þingat mikill fjöldi drukkinna manna; íssinn brotnaði því meir ok víðara, ok varð konungi eigi meiri hjálp at drukknum mönnum en svá, at konungr týndisk þar ok Dagr hinn fróði mágr hans ok nökkurir tuttugu menn með þeim, ok þessi tíðendi þótti öllum mönnum ill vera er til spurðu, fyrir því at hann var maðr ársæll ok vinsæll. En svá var mikil ársæli Hálfðanar, at þegar er þeir funnu lík hans, þá skiptu þeir líkam hans í sundr, ok váru innysli hans jörðuð á Þengilsstöðum á Haðalandi, en líkamr hans var jarðaðr á Steini á Hringaríki, en höfuð hans var flutt í Skírissal á Vestfold ok var þar

¹) *Fra*: Dagr hét maðr o. s. v., udel. B. ²) mátti ³) maðr ⁴) ekki meir

⁵) landinu ⁶) hans ætt

jarðat. En fyrir því skiptu þeir líkam hans, at þeir trúðu því, at ársæli hans myndi jafnan með hánum vera, hvárt sem hann væri lífs eða dauðr¹.

Um Harald hárfagra.

Haraldr tók konungdóm eptir Hálfðan svarta föður sinn, hann 5. var þá æskumaður at vetratali, en fullkominn til mannanar allrar þeirrar er kurteisum konungi byrjaði at hafa. Hans hárvöxtr var mikill, með undarligum lit; þvílíkastr á at sjá sem fagrt silki. Hann var allra manna friðastr ok sterkastr, ok svá mikill sem sjá má á legsteini hans þeim er í Haugasundum² er. Hann var spekimaður mikill, forsjáll³ ok ágjarn, hérmeð [styrkti hann hamingja⁴ ok fyrirætlan, at hann skyldi vera yfirmaður Norðmanna ríkis, ok⁵ af hans ætt hefir tignazk þat land hér til ok svá man vera jafnan. Hánúm þýddusk [góðir menn við⁶ spekiráðum ok ásjá fyrirætlanar, ungir drengir ok hreystimenn girndusk til hans fyrir sakir virðiligra⁷ fégjafa ok hirðprýði, svá sem segir Hornklofi skáld, gamall vinr konunga, er jafnan hafði í hirðum verit frá barnæsku:

Hlýði hringberendr,
meðan [fra Haraldi segi ek⁸
odda íþróttir⁹
hinum afarauðga¹⁰!
Frá málum man ek segja,
þeim er ek mey heyrða
hvíta, haddbjarta,
er við hrafn ræddi¹¹.

Vitr¹² þóttisk valkyrja,
[værar ne váru
þekkirren noN hinni framleitu¹³
er fuglsrödd kunni;
kvaddi hin kverkhvíta
ok hin glögghvarma¹⁴
hýmis hausreyti,
er sat á [horni bjarga¹⁵.

¹) *For*: Svá gerðisk eitthvert sinn o. s. v. har B ganske kort saaledes: En með þeima hætti var dauði Hálfðanar: at hann þá veizlu á Haðalandi, en hann fór þaðan í sleða, þá druknaði hann í Rönd í Rykinsvík skamt frá því er nautabrunnr var, en síðan var hann færðr til Steins á Hringaríki ok þar heygðr. ²) Haugasundi ³) langsýnn ⁴) stýrði hann hamingju ⁵) er ⁶) gamlir menn með ⁷) *saal. B*, velsetningar, *A*. ⁸) ek frá Haraldi segi ⁹) íþróttar ¹⁰) hárfagra ¹¹) dæmdi ¹²) víg ¹³) *saal. A*, verar ne varo þekkir suamo enni framsóttu, *B*. ¹⁴) glögghvarma ¹⁵) *saal. rettet*, hormum bjarga, *A*; horni vinbjarga, *B*.

„Hvat er yðr, hrafnar!
 hvaðan eru þér komnir
 með dreyrgu nefi
 at degi öndverðum?
 hold loðir yðr í klóm,
 hræs þefr gengr yðr or munni,
 nær hygg ek [í nótt bjogguð¹
 því er vissuð² nár liggja.

Hreyfðisk hinn hausfjaðri,
 ok um hyrnu þerði
 arnar eiðbróðir,
 ok at andsvörum hugði:
 „Haraldi vér fylgðum
 syni Hálfðanar,
 ungum eðlingi³,
 síðan or eggí kómum.“

Kunna hugða ek þik konung myndu,
 þanns á Kvinnu⁴ býr,
 dróttin Norðmanna;
 djúpum ræðr hann kjölum,
 roðnum röndum
 ok rauðum skjöldum,
 [tjörgum árum
 ok tjöldum drifnum⁵.

Úti vill jól drekka,
 ef skal einn ráða,
 fylkir hinn framlyndi
 ok Freys leik heyja;
 ungr leiddisk eldvelli
 ok inni at⁶ sitja,
 varma dyngju
 eða vöttu dúnsfulla.

6. Þar er þat sýnt í [þessarri frásögn⁷, hverr siðr var Haralds konungs þá hrið er hann ruddi ríki fyrir sér. Þetta er enn kveðit í því sama kvæði, ok spurt á þessa lund eptir mildi hans:

„Hversu er fégjafall
 þeim er fold verja,
 ítra ógnflýtir
 við íþróttar menn sína?“ —

„Mjök eru reyfðir
 rógbirtingar,

¹) yðr í nótt bjoggu ²) vissu at ³) ynglingi ⁴) *saal. B*, Kymnum *A*.
⁵) *saal. B*; tjörgaðum árum ok drifnum skjöldum, *A*. ⁶) *mgl.* ⁷) þessi frásögn

þeirs í Haralds túni
húnum verpa;
[fé eru þeir gæddir¹
ok fögrum mækum,
málmi húnlenzkum
ok mani austrænu.

Þá eru þeir reifir,
er vitu rómu væni,
örvir upp at hlaupa
ok árar at sveigja,
hömlur at brjóta
en hái at slíta,
ríkuliga² hygg ek þá vörru þeysa
at vísa ráði.“ —

„At skálda reiðu³ vil ek þik spyrja,
alls þú þykkisk skil vita;
greppa far⁴
er þu⁵ mant gerla kunna,
þeirra er með Haraldi hafask.“

Á gerðum sér þeirra
ok á gullbaugum,
at þeir eru í kunnleikum við konung,
feldum⁶ ráða þeir rauðum,
[ok vel fagrrenduðum⁷,
sverðum silfrvöfðum,
serkjum hringofnum,
gyltum annfetlum
ok gröfnum⁸ hjálmum,
hringum handbærum,
er þeim Haraldr valdi.“

Þetta berr vitni mildi hans. Hann tignuðu í sinni fylgð ok fyrirgöngu 7.
kappar hans, er váru svá ágjarnir ok úhræddir, at þeir vörðu öndverða
fylking í orrostu ok höfðu vargstakka fyrir brynjur, svá sem hér segir:

„At berserkja reiðu vil ek þik⁹ spyrja,
bergir hræsævar!
hversu [er fengit¹⁰
þeim er í fólki vaða
vígðjörfum¹¹ verum?“ —

¹) *rettet*; ufe ero þeir gæddir *A*; í fé eru þess beðnir *B*. ²) *reikuliga*

³) *ræðu* ⁴) *ferðir* ⁵) *mgl.* ⁶) *saal. B*; ok skjöldum *A*. ⁷) *váðum*,

röndum ⁸) *grænum* ⁹) *mgl.* ¹⁰) *þér fénguð* ¹¹) *vígþjörfum*

„Úlfheðnar heita,
 þeir er í orrostum¹
 blóðgar randir bera,
 vigr² rjóða
 þá er til vígs koma,
 þeim er þar sýst saman.
 Áræðismönnum einum
 hygg ek þar undir felask
 skyli sá hinn skilvísi,
 þeim er í skjöld höggva.“

8. Hér er³ sagt at Haraldr konungr hafði leikara í hirð sinni:

„At leikurum ok trúðum
 hefi ek þik lítt fregit:
 [hver er örgan⁴
 þeirra Andaðar
 at húsum Haralds?“

„At hundi elskar Andaðr⁵
 ok heimsku drýgir,
 eyrnalausum,
 ok jöfur hlægir.
 Hinir eru ok aðrir
 er um eld skulu
 brennanda spón bera;
 logöndum húfum
 hafa sér und linda drepit
 hælðræpir halir.“

9. Með þessu öllu verður hann ágætr ok haldsamr á sinni föðurleifð, ok enn eykr hann ríkit á marga lund svá sem dæmi finnask, sumt með orrostum en sumt með fagrmæli ok vingan við þá er áðr stjórnuðu, sumt ok með hamingju hlutum, en sumt með djúpræðum ok langri fyrirætlan eða nökkurs atburðar.
10. Þá er Haraldr hafði tekit föðurarf sinn, þá gaf hann Atla mjóva jarls nafn, ok þvílíkar veizlur sem áðr hafði hann haft af Hálfðani föður⁶ hans, en þat var Sygnafylki ok Fjalir. Hans höfuðbú var á Gaulum.
11. Haraldr konungr tók veizlur þá er eigi var úfriðr, ok hafði með sér sextugu hirðmanna, ok fyrirtaldir allir tignarmenn ok ótaldir allir er þjónuðu at veizlum. En fyrir sakir starfs ok nauðsynja mátti hann eigi komask eptir ætlaðri stundu at taka veizlur í Sogni af Atla jarli sínum, sendi til menn sína at taka veizlur, ok var svá þrjú [ár⁷. Kon-

¹) orrostu ²) vigrar ³) ok tilf. ⁴) saal. gjettet; hverr er orgari A; hverr er ærg at í B. ⁵) saal. B; mgl. í A. ⁶) feðr. ⁷) sumur at hann tók eigi sjálfr.

ungs menn buðu með sér frændum sínum ok vinum, tóku veizlur með aukit hundrað manna. Þeir þágu illa, gerðu við drykkju¹ marga óspekt. Fjórða sumar þá er konungs menn skyldu koma til veizlu, rak Atli jarl þá á brott² með ósæmd, ok vildi eigi hafa þeirra ofsa, bað konung taka sjálfan veizlu sína eða veizlufé. Þessir menn funnu³ Hárald konung at veizlu norðr í Þrándheimi á Hlöðum með liði sínu at Hákonar gamla, sögðu hánunum sína svívirðing. Konungr varð reiðr, er hann frá þessi tiðendi. Hákon⁴ beiddisk lénis af konungi yfir Sygnafylki með þeim hætti, sem Atli jarl hafði; konungr veitir hánunum þat. Á því sama ári fór Hákon gamli með þrænda her ok Háleygja suðr með landi. Mætti⁵ hánunum Atli jarl, ok hittask þeir á Fjölum í Stafanesvágum⁶ ok berjask með kappi ok mikilli hreysti. Þar féll Hákon jarl ok fá hans menn ósigr. Svá segir Eyvindr skáldaspillir, faðir Háreks í Þjóttu, í kvæði því er Háleygjatal er kallað:

Varð Hákon
Högna meyjar
viðr vápn berr,
er vega skyldi,
ok [sinn aldr
í⁷ oddagný
Freys áttungr
á Fjölum lagði.

Ok þar varð,
er vinir féllu
margir⁸ Haralds⁹,
manna blóði
Stafaness
við stóran gný
vinar Lóðurs
vágr um blandinn.

Atli jarl varð sárr ok andaðisk fám¹⁰ nóttum síðar þar sem 12.
síðan heitir Atley. Eptir þenna skilnað jarlanna þá flýja synir Atla or
landi, en Sigurðr sunr Hákonar gamla vingask við Harald konung ok
tók af hánunum jarls nafn. Eptir þetta eignaðisk Haraldr¹¹ Þrándheim
allan ok norðr þaðan¹² til Finnmerkr, géngu sumir undir hann með
vild ok vináttu, sumir við¹³ ótta. Þá strengir¹⁴ konungr heit, at eigi
skal skera hár hans, áðr en hann hefir skatt af hverjum uppðal

1) drykni 2) á braut 3) fundu 4) gamli *tilf.* 5) Nú mætir 6) Staf-
anesvági 7) síðan aldrigi 8) mágar 9) *saal. B*; *alz A.* 10)
fimm 11) konungr *tilf.* 12) alt 13) með 14) Haraldr *tilf.*

sem útnesi, svá viðr¹ sem Noregr er austr til marka ok norðr til hafs.

13. Hér eptir gerask orrostur margar langar hriðir, en hina efstu ok hina mestu orrostu átti hann í Hafrsfirði fyrir norðan Jaðar við² konunga af landi ofan, [Kjötvan auðga ok Haklang³; þar kómu með þeim margir rikismenn með skipaher miklum, svá sem segir Þjóðólfr⁴ or Hvini:

Heyrðu í Hafrsfirði
hve hizug⁵ barðisk
[konungr inn kynstóri⁶
við Kjötvan auðlagða;
knerrir kómu austan
kapps um lystir
með gínöndum höfðum
ok gröfnum tinglum.

Hlaðnir váru þeir haulda
ok hvítra skjalda,
vigra vestrænna
ok valskra sverða;
grenjuðu berserkir,
guðr var þeim á sinnum,
emjuðu⁷ úlfheðnar,
ok [ísarn⁸ dúðu.

Freistuðu ens framráða,
at⁹ þeim flýja kendi,
allvalds austmanna,
er býr at¹⁰ Útsteini;
stöðum nökkva brá stillir,
er hánun var styrjar væni,
hlömmun var á hlífum¹¹
áðr en Haklangr félli.

Leiddisk þá fyr Lúfu
landi at halda,
hilminum hálsdigra,
hólm lét sér at skildi;
slógusk und sesspiljur
er sárir váru,
létu upp stjölu stúpa,
stungu í kjöl höfðum.

¹) vítt ²) tvá *tilf.* ³) *mgl.* ⁴) skáld *tilf.* ⁵) *saal. B; hizi A.*
⁶)konungr kynstórr ⁷) *rettet; enn uðu B; ymdu, A.* ⁸) *rettet; í sár járn A; í sár B.* ⁹) er ¹⁰) á ¹¹) *rettet; hlífum, A og B.*

Á baki létu blíkja,
 barðir váru grjóti,
 Svafnis salnæfrar,
 seggir hyggjandi;
 Æstusk austkylfur
 ok of Jaðar hljópu
 heim or Hafrsfirði,
 ok hugðu á mjöðdrykkju.

Hér minnisk Hornklofi þessarrar orrostu:

Hrjóðr lét hæstrar tíðar
 harðráðr skipa barðum
 bárufáks ens bleika
 barnungr á lög þrungit.

Þar svá at barsk at borði,
 borðhölkví rak norðan
 hlífar valdr fyr Hildar
 hregg döglinga tveggja;
 ok orðnæfrir¹ jöfrar
 orðalaust at morði
 (endisk rauðra randa
 rödd) dunskotum kvöddusk.

Háði gramr, þar er gnúðu²,
 geira hregg við seggi,
 (rauð fnýstu ben blóði)
 bryngögl í dyn Sköglar;
 þá er á rausn fyr ræsi
 -réð egglituðr- seggir
 æfr gall hjörr við hlífar³
 hnigu fjörvanir -sigri.

Þar eptir síðaðisk landit, guldusk skattar hit efra sem hit ytra. Nú er hann orðinn fullgerr maðr um afl, vöxt ok ráðagerð. Hár hans var sitt ok flókit, fyrir þá sök var hann lúfa kallaðr. Þá skar Rögnvaldr jarl á Mœri hár hans ok gaf hánun nafn ok kallaði hann Harald hinn hárfagra [ok þetta kvað Hornklofi:

14

þá var lofðungr
 lúfa kallaðr
 er í fylkis l
 ovum valt⁴.

Síðan var Haraldr hárfagri kallaðr með konungs nafni⁵. Þá var hann meir en tvítugr at aldri en síðan átti hann mart barna ok af hans ætt eru komnir allir Noregs konungar. En þat var tíu vetr er hann barðisk

¹) *saal. B*; *osnæfrir, A.* ²) *rettet, gnúði A og B.* ³) *saal. B*; *hlífðir, A.*

⁴) *Linjen indcirkles i A.* ⁵) *Fra [mgl. i B.*

áðr til lands, en hann yrði einvaldskonungr at Noregi¹; hann friðaði vel land sitt ok siðaði.

15. Ragna hin ríkuláta hét mæR ein er átti bygð þá nálíga alla er þótn er kallaðr ok Land heitir ok ey þá alla, er nú Eynbygð er kölluð; þat var ok mælt um Rögnu at hon var allra meyja fegrst. Ragna var dóttir Aðils hins auðga; Aðils var Ásu sunr þóru dóttur, en þóra var dóttir þeirra Eysteins konungs ok Ástriðar dóttur Aðils konungs, er Aðils svartí var kallaðr. En Aðils faðir Rögnu var þá fráfallinn, en Ragna var einberni hans. En þá var Haraldr konungr tólf vetra gamall er þetta var, ok Ragna var ok tólf vetra jafnaldra Haralds. En Haraldr lagði elsku mikla á Rögnu, en þá er Haraldr lét ástarorð sín í ljós við Rögnu, svaraði hon á þessa lund: „þat mæli ek víst með sannindum, at eigi em ek betra unnusta verð en þér eruð, veldr því hvártveggja konunglig byrð yður ok svá öll konunglig tign ok fegrð er á yðr er; en þó áðr en ek fella fulla ást til yðar, þá vil ek þess verða vör, hvárt heldr skulu verða arfar Neriðs hins ráðspaka frænda yðars, herra konungr, þér eða synir Gandálfs.“ Þá svaraði Haraldr reiðr ok mælti svá: „þat ætlaða ek, Ragna, at þú skyldir fyrir ástar sakir með ágætri sœmd vera leidd til minnar sængr, en fyrir því at þú hefir brugðit mér þessum brígdslum, þá er nú þess vert at
16. þú sér svá leidd til minnar sængr sem ein fátæk frilla.“ Þá mælti Ragna við konunginn: „eigi skulu þér, herra konungr, reiðask við, þó at vér mælim oss gaman, ok hæfir þat ekki konungdómi yðrum at brjóta kapp við kvennmenn ok þó allra sízt við meybörn smá sem ek em, heldr er yðr sœmd þat, herra konungr, at deila kappi við konunga aðra, er nú eru skipaðir um alt land innan. Þat vil ek ok segja yðr, ef ek ræð mér sjálf, þá verð ek hvártki yður frilla né enskis manns annars, ok annathvært skal ek hafa þann at eignum manni, er alla Noregs menn gerir sér at þegnum, eða skal ek engan hafa.“ Þá er Haraldr konungr heyrði þessi orð, þá strengði hann þegar heit oksvór við höfuð sitt, at hann skyldi enga eigna konu eiga í Noregi nema Rögnu, ok þó með þeim hætti, at hann gerði alla menn at þegnum sér í Noregi. Þat lét hann ok fylgja, at sú kona var verðari at eiga ágætankonung, heldr en einhvern heraðshauld, er svá skörulig orð hefir í munni sér sem
17. Ragna. Þá gerði ok Haraldr ný lög um kvennarétt, at sá maðr er tekr konu nauðga, þá skal hán um þat verða at útlegðarsök, ok skal hann kaupa sik með 40 marka sex álna eyris í frið aptr. En sú kona er hon leggsk á laun, þá skal hon ganga í konungs garð ok týna frelsi sínu þar til hon er leyst þaðan með þrem mörkum sex álna eyris. „En

¹) landinu, B.

fyrir því set ek þessi lög, at hver sú kona, er hon vill góð vera, þá vil ek at hon hafi sjálfræði á sér at halda kvensku sinni fyrir hverjum manni, en sú kona er hon vill ill vera, þá gjaldi hon ókvensku sinnar eptir því sem nú hefi ek mælt. Því heit ek ok at engum guði skal ek blót færa þeim er nú göfga menn, nema þeim einum er sólina gerði ok heiminum hagaði ok hann gerði. Ok með því ek berumk þat fyrir, at ek vil vera einvaldskonungr at Noregi ok leggja undir mik alla aðra konunga, þá er áðr eru bæði ríkir ok máttugir, þá skal ek í þess trausti alla hluti gera, er máttugastr er ok öllu ræðr. Engi skal mér ok svá allkærr vera at vináttu, er annan guð göfgar en þann, þvíat ek þikkjumk þat sjá til sanns, at sá guð má ekki mér hjálpa ok engum öðrum, er hann hefir ekki meira ríki en einn stein eða einn skóg. Ek em maðr einn ok veit ek at ek skal deyja sem aðrir menn, ok kenni ek yfirgjarnligan hug með mér, en ef ek víska at ek skylda jafnan lifa sem ek veit at guð lifir, þá mynda ek eigi una fyrr en ek hefða allan heiminn undir mér ok mínu forræði; fyrir því er þat merkanda um þessa guði: ef þeir hefði guðdóm nokkurn eða afl með sér, þá yndi þeir eigi svá litlu ríki at ráða, einum steini eða litlum lund; fyrir því skal hverr maðr vitandi láta sér þat skiljask“, sagði konungr, „sá er nökkut vit hefir fengit, at sá einn er sannr guð er alla hluti hefir skapat; þá má hann einn fulla hjálp vinna manningum, þvíat hann hefir manninn görvan sem alt annat; fyrir því man ek á þat stunda meðan ek lifi, at svá sem hugr minn stundar til þess guðs er öllum er máttugari, svá væntir mik ok, at af hans trausti skal ek enn verða máttkari öllum smákonungum þeim sem nú eru í Noregi.“ En þá er Guðormr frændi Haralds konungs 18. heyrði þessi orð, þá stóð Guðormr upp ok mælti í hljóði fyrir allri hirð Haralds konungs ok mörgum bóndum ok miklum fjölda annarra manna, ok var þessi fundr á Haðalandi hinn átta dag jóla, ok tók Guðormr svá til orðs: „Varla ætla menn hafa heyrt fyrr jafnsnotrlig orð or munni tveggja barna, þeirra sem eigi eru ellri en tólf vetra gömul, sem nú höfum vér heyrt or munni Haralds konungs ok Rögnu Aðilsdóttur: en þat má víst mæla með sönnu, at engi maðr hefir heyrt um vára daga, hvártki ungs manns né gamals þau sem jafnvíðrkvæmilig má þykkja sem þau sem Haraldr konungr hefir mælt í dag, ok hefir hann þau sum mælt, er mikit má auka starf þeirra manna, er hánun vilja fylgja um þat fram er engi hans frænda hefir haft fyrir hánun, ok hafa þeir þó allir ýrit óróamenn verit. En fyrir því at svá höfðingjasamlig er orðin ræðan Haralds konungs, þá er nú engum manni viðskiljanda, æ meðan líf má endask, til fylgðar við hann, þeir sem áðr hafa þjónat hánun eða hans frændum, fyrr en þetta er reynt hvárt þetta má með

19. auðnu endask til fulls, er Haraldr konungr hefir mælt.“ Í þeim sama stað sverr Guðormr við höfuð sitt, at hann skyldi aldri skiljask við Harald konung æ meðan hann hefði lif, ok engan annan guð göfga nema þann er öllu ræðr. Haraldr konungr gaf á þeim degi Guðormi frænda sínum ríki þat, er Skjöldr hafði fyrir ráðit, ok í þann tíma var Óðins salr kallaðr ok vik þá með er Saltvik er kölluð, er nú heitir Æyslve ok allar strandir með er Saltvikrstrandir váru kallaðar. Þetta ríki alt gaf Haraldr konungr Guðormi frænda sínum ok austr til Svínasunds, ok gerði hann þar Guðorm hertoga yfir¹.
20. Hann² átti 20 sunu ok með mörgum konum, ok urðu tveir konungar í Noregi, Eiríkr blóðöx ok Hákon góði. Var Eiríkr blóðöx í elzta lagi suna hans, en Hákon í yngsta lagi, þriði Ólafr digrbeinn, fjórði Björn kaupmaðr [er sumir menn kölluðu búnu³, fimti Guðormr, setti Hálfðan svarti, sjaundi Dagr, átti Hringr, níundi Guðröðr skirra, tíundi Rögnvaldr, ellifti Sigtrygggr, tólfti Fróði, þrettándi Hrærekr, fjórtándi Tryggvi, fimtándi Gunnröðr, sextándi Eysteinn, sjautjándi Sigurðr risi, átjándi Guðröðr ljómi, nítjándi Hálfðan hvítbeinn er sumir kölluðu háfætu, tuttugti Rögnvaldr rykkill er sumir kalla Ragnar.

*Um viðrskipti Haralds konungs hins hárfagra ok Aðalsteins
góða konungs í Englandi.*

21. Þenna tíma réð Englandi ungr konungr Aðalsteinn góði er þá var tigin⁴ maðr einn hinn mesti í Norðrlöndum. Hann sendir menn sína til Noregs á fund Haralds⁵ konungs við þesskonar sending, at sendimaðr gékk fyrir konung, selr hán um sverð gulli búit, bæði með hjöltum ok meðalkafla, ok öll umgerð var búin gulli ok silfri ok sett dýrligum⁶ steinum. Heldr⁷ sendimaðr sverðshjöltunum fyrir konungi⁸ ok mælti: „hér er sverð er Aðalsteinn Engla konungr sendi yðr at gjöf.“ Konungrinn tók um meðalkaflann ok þegar mælti sendimaðrinn: „nú tóku þér svá⁹ sem várr konungr vildi, nú skaltu vera þegn hans ok sverðtakari.“ Haraldr konungr fann at þetta var með spotti sent, hugsar fyrir sér vandliga ok spurði spekimenn¹⁰ sína hvárt drepa skyldi sendimanninn¹¹ eða neisa konung á aðra lund? eigi vildi hann vera þegn Engla konungs ok enskis manns í veröldu. Þá minnisk Haraldr konungr með fortölum sinna manna, at þat er eigi konungligt at drepa sendimenn annars konungs, þá er bera óaukit erendi síns herra, heldr at láta ráð ráði í mót¹² koma ok orð orði, lætr á braut fara

¹) Cap. 15, 16, 17, 18, 19 udel. i B. ²) Haraldr ³) mgl. ⁴) tignar
⁵) saal. B; Hákonar urigtig A. ⁶) dýrum ⁷) hélt ⁸) konung ⁹) við tilf.
¹⁰) spekinga ¹¹) saal. B; sendimenn A.

menn Engla konungs í friði. Annat sumar sendir Haraldr skip vestr til Englands ok fær til hinn bezta vin sinn Hauk hábrók at stýra. Konungr fær hánunum í hendr eitt barn¹ þat er foett hafði ambátt konungs, sú er hét Þóra mostrstöng; hon var æzkuð í Mostr á Sunnhörðalandi. Þessi sveinn hét Hákon, ok kallar móðirin at hann væri sunr Haralds konungs. En Haukr kom vestr til Englands ok fann Aðalstein konung í Lundúnum ok gékk fyrir hann, þá er borð váru í brottu, kvaddi konunginn. Konungr bað hann vel kominn; þá mælti Haukr: „Herra! Haraldr konungr Norðmanna sendi yðr góða kveðju, þar með sendir hann yðr einn hvítan fugl vel vandan, ok bað² venja enn betr héðan ífrá.“ Tók barnit or skauti sínu³ ok setti í kné konungi⁴, hann leit til, en Haukr stóð fyrir konungi ok hneig hánunum ekki ok hafði undir skauti⁵ sér á vinstri hlið snarpeggjat sverð, ok svá váru búnir allir hans menn, ok váru saman þrír tugir manna. Þá mælti Aðalsteinn konungr: „hverr á barn þetta?“ Þá svaraði Haukr: „Ambátt ein í Noregi, ok mælti Haraldr konungr, at þú skyldir henni barn fœða⁶.“ Konungr svaraði: „eigi hefir þessi sveinn þræls augu.“ Haukr svaraði: „ambátt er móðirin, ok segir hon at Haraldr konungr sé faðirinn, ok er nú sveinninn þinn knésetningr; þér er nú jafnvant við hann sem við þinn sun.“ Konungrinn svaraði: „hvi⁷ mynda ek fœða Haraldi konungi barn, þó at þat væri eiginnar⁸ konu barn? en hálfu síðr ambáttar barn“, ok þreif annarri hendi til sverðs, er lá íhjá hánunum, en annarri hendi barnit. Þá mælti Haukr: „fóstrat hefir þú eitt⁹ barn Haralds konungs, ok [á kné sett¹⁰, ok mátt þú myrða þat ef þú vilt, ok mant þú ekki at hváru með því mega eyða öllum sunum Haralds konungs, ok man þat mælt héðan ífrá sem hingat til, at sá er úgöfgari er öðrum fóstraði¹¹ barn.“ Eptir þetta snýr 22. Haukr í brott ok snarar möttulinn á vinstri hönd sér, en hefir brugðit sverðit í annarri¹² hendi; gékk sá út fyrst hans manna, er síðast hafði inn gengit. Fara þeir við svá búit til skips síns, ok var veðr hagstoett undan landi í haf, ok þess neyta þeir, sigla til Noregs. Ok er þeir kómu á konungs fund þá þakkaði hann Hauki vel sína ferð. En Aðalsteinn konungr lætr þar Hákon uppfœðask í hirð sinni, ok er hann kallaðr síðan Aðalsteins fóstri. Í þvílíkum viðrskiptum konunga fannsk þat, at hvárr þeirra vildi heita meiri en annarr, ok er gört ekki misdeili þeirra tignar fyrir þessa sök, [ok var hvárr þeirra¹³ konungr í sínu ríki til dauðadags.

¹) svein einn ²) yðr tilf. ³) skauta sínum ⁴) konungs ⁵) skikkju
⁶) upp fœða. ⁷) saal. B; því A. ⁸) eiginkonu ⁹) nú, konungr!
¹⁰) knésett ¹¹) fœðir ¹²) hægri ¹³) saal. B; at hvártveggj var A.

Um Eirík blóðöxi.

23. Eiríkr blóðöx var sunr Haralds konungs er konungr unni mest. Hann setti Eirík höfðingja innan hirðar, því at konungr var þungfærr af elli, tignaði hann Eirík í því, at hann setti hann í háseti sitt ok lét hann heita konung, gaf hánun vald at stjórna hirð sína ok at skipa¹ konungs málum ok at dæma lands lög. Með þeima hætti stóð ríkit þrjá vetr áðr en Haraldr konungr andaðisk. Hann varð sótt dauðr á Rugalandi ok er [haugr eptir hann² í Haugasundi, þá hafði hann verit þrjá vetr ok sjau tugu vetra konungr.
24. Eptir Harald tók Eiríkr blóðöx [við ríkinu³, en Hákon var vestr í Englandi. Eiríkr konungr átti Gunnhildi, er kölluð var konunga móðir, dóttir Özurar [tota eða⁴ lafskeggs norðan af Háloga⁵ landi. Eiríkr konungr var maðr mikill ok sterkr, hreystimaðr [fríðr á sjónum, á lunderni harðligr, fjárgjarn, úforsjáll, sigrsæll ok orrostumaðr⁶ mikill. Gunnhildr kona hans var fögr sjónum ok tigulig, ekki mikil kona, djúphuguð, margmálug ok grimmlunduð, eigi vinholl, ærit gjörn til fjár ok landa. Þau áttu nökkur börn [þessi sem nú nefnum vér⁷: Gamli, Guðormr, Haraldr, Erlingr, Ragnfróðr, Sigurðr sleva; Ragnhildr var dóttir þeirra, er giptisk í Orkneyjar. Þessi öld var skömm ok þótti þó landsmönnum ýrit⁸ löng, fyrir því at þeir kölluðu konung áhlýðinn, en [dróttningin var hin illgjarnasta⁹. Þat lýstisk með því at Eiríkr lét drepa Björn kaupmann, Ólaf digrbein ok fleiri bræðr sína. Þat var margra manna mál at hann mundi vilja eyða bræðrum sínum, ok ráða einn konungdóminum, ok hefja¹⁰ svá sína sunu til ríkis eptir sína daga, ok varð hann úvinsæll¹¹ við alla alþýðu.

Um Hákon góða.

25. Hákon góði fœddisk upp með Aðalsteini ok tók þar skírn í barnæsku. Frá hánun er svá sagt, at hann var líkr feðr sínum at fríðleik, sterkri ok meiri en hans ættmenn höfðu verit. Þórólfr Skólms sunr¹² var kallaðr jafnsterkr Hákon, en engi fannsk hinn þriði þeirra maki at sterkleik. Hakon var hœfilátr¹³, djúpráðr, ráðhollr, minnigr, glaðr, heilhugaðr, vitugr, kurteisari í allri atgörvu en aðrir menn, til vápns eptir afli ok atgörvu. Konungrinn, fóstrfaðir hans, unni hánun umfram alla menn, ok svá öll alþýða, er hans nafn kunni. Aðalsteinn gaf hánun sverð þat, er hjöltin váru af gulli, ok Hákon reyndi svá

¹) skipta ²) heygör ³) ríki ⁴) mgl. ⁵) Háleygja ⁶) mgl. ⁷) er svá heita ⁸) ærit ⁹) dróttning illgjarna ¹⁰) hafa ¹¹) fyrir þat tilf.
¹²) Þórálfr Skúmssunr ¹³) blíðlátr, her begynder den første Lakune i B.

hart, at hann hjó í kvernstein einn ok beit alt til augans, þat var kallat siðan kvernbíti. Þat sverð hefir Hákon alt til dauðadags.

Einum vetri siðar en Haraldr konungr hafði andazk, spurðisk and- 26.
lát hans til Englands vestr, ok á því sama sumri með ráði Aðalsteins fóstroföður síns fór Hákon til Noregs; at þeim gerði veðr ilt í hafi, ok skildusk liðit, týndisk sumt en sumt tók Noreg, ok þeir er næstir kómu því er Eiríkr konungr var, fóru á fund hans, ok sögðu hán um at Hákon bróðir hans myndi farizk hafa í hafi; þessa sögu bar konungr fyrir Gunnhildi, ok lét vera vel orðit þat at hann skyldi ekki óttask Hákon at konungdómi sínum. Hon svaraði á þessa lund:

Há- reið á bak báru
borðhesti -kon vestan¹,
skörungr² léta brim bíta
börð, er gramr hefir fjörðu.

Af visendum sínum vissi hon, at Hákon hafði fjör, ok kom hann sínu skipi heilu við Noreg, fór með sér vitrliga ok listuliga, beiddisk enskis, vingaðisk við alla, þýddisk ráðamenn, mintisk gamalla manna með spakligum ráðum, miðlaði gjafir leikmönnum ok æskumönnum, tandi sik með þeim í leika ok gleði, sýndi í fjölmenni atgörvi sína á marga lund; fyrir þá sök losaði hverr maðr hann, gerðisk orð á hán um, þat er flaug í hvers manns hús. Eptir þat girndusk allir til hans, en óttuðusk ofriki ok úlög, er á lögðusk við landsbúit, ok kendu allir Gunnhildi, en sá finnsk engi er í móti mæli, at hon væri þess valdandi. Leið svá vetr sá, at Hákon hafði eigi konungs nafn, en at sumri þrýstu bændr saman ríki Eiríks, en mikluðu Hákonar megin, tóku Hákon til konungs yfir sér. Þá var hann nálíga tuttugu vetra, er hann kom í land. Eptir þat þá heituðusk bændr við Eirík, ok vildu ekki lengr illræði Gunnhildar þola. Með ráði vitra manna fór Eiríkr or landi ok sótti á fund Aðalsteins konungs eptir hans vinmælum, er hann hafði sent með Hákon fóstrosyni sínum, at Eiríkr skyldi velkominn vera með Aðalsteini, ef hann vildi eigi úþökkask bræðr sínum Hákon eða berjask við hann. Fékk Aðalsteinn Eiríki konungi at friðlandi ok yfirsókn Norðumbraland; þar tók Eiríkr skírn ok trú rétta. Norðumbraland er kallat af heiti Norðmanna fyrir þær sakir, at Norðmenn hafa löngum haft ríki yfir því landi; þar eru mörg örnöfn gefin með norrœnni tungu, svá sem er Grímsbær ok Haugsfljót.

Eiríkr konungr, þá er hann tók ríki á Norðumbralandi, hugsaði 27.
fyrir sér, hversu víðlendr faðir hans var, þá er hann réð fyrir öllum Noregi ok mörgum skattlöndum, ok þóttisk lítit hafa til forræðis, ok

¹) rettel for festan ²) rettel for skonungr

- fyrir þá sök lagðisk hann í vestrvíking ok herjaði víða á vestr lönd. Þeir eru synir Torfeinars jarls: Arnkell, Erlendr, þorfinnr hausakljúfr. Sunr þorfinns, Hávarðr, fékk Ragnhildar, dóttur Eiríks konungs. Þat var eitt sumar, at Eiríkr konungr herjaði fyrir vestan Skottaland ok um Írland ok um Bretland, ok eigi léttir hann ferðinni fyrr en hann kom suðr fyrir England, ok herjar þar sem í öðrum stöðum, fyrir því at þá var andaðr Aðalsteinn konungr, ok réð þá Englandi Játmundr konungr
28. sunr hans. Eiríkr hafði svá mikinn her, at hánú fylgðu 5 konungar. Með því at Eiríkr var hreystimaðr mikill ok sigrsæll, þá treystisk hann svá mjök sjálfum sér ok liði sínu, at hann gekk langt upp á land, ok fór alt með hernaði; þá kom í móti hánú Ólafr konungr, hann var skattkonungr Játmundar konungs, þeir börðusk ok var Eiríkr borinn ofrliði aflands her, ok féll hann þar með öllu liði sínu, ok þar féllu með hánú synir Torfeinars, Arnkell ok Erlendr. Eptir fall Eiríks lét Gunnhildr yrkja kvæði um hann, svá sem Óðinn fagnaði hánú í Valhöll, ok hefr svá:

Hvat er þat drauma? (kvað Óðinn)
ek hugðumk fyr dag litlu
Vallhöll ryðja
fyr vegnu fólki;
vakta ek einherja,
bað ek upp rísa
bekki at strá,
bjórker at leyðra¹,
valkyrjur vín bera,
sem vísi komi;
erumk or heimi
haulda vánir
göfugra nökkurra,
svá er mér glatt hjarta.

Hvat þrymr þar, Bragi!
sem þúsund bifisk
eða mengi til mikit? —
„Braka öll bekkþili
sem muni Baldr koma
aptr² í Óðins sali“.

Heimsku mæla (kvað Óðinn)
skalt þu, hinn horski Bragi!
þó at þú vel hvat vitir.

¹) *saal. Snorres Edda; lyðra A.* ²) *rettet for eptir.*

Fyr Eiríki glymr,
er hér mun inn koma
jöfurr í Óðins sali.

Sigmundr ok Sinfjötli!
rísit snarlíga,
ok gangit ígegn grami!
inn þú bjóð,
ef Eiríkr sé,
hans er mér nú ván vituð.

Hví er þér Eiríks ván, (kvað Sigmundr)
heldr en annarra konunga?
því at mörgu landi (sagði Óðinn)
hann hefir mæki roðit,
ok blóðugt sverð borit.

Hví namt þú hann sigri þá,
er þér þótti hann snjallr vera?
þvíat óvíst er at vita (sagði Óðinn):
sér úlfr enn hösvi
á sjöt goða.

Heill þú nú, Eiríkr! (kvað Sigmundr)
vel skaltu hér kominn,
ok gakk í höll, horskr!
Hins vil ek þik fregna,
hvat fylgir þér
jöfra frá eggþrimu?

Konungar eru fimm, (sagði Eiríkr)
kenni ek þér nafn allra,
ek em hinn setti sjálfr.

Hér segir þat, at fimm konungar féllu með hánum, ok svá hvat mikill hermaðr hann hafði verit. Svá segir ok Glúmr Geirasunr í sínu kvæði, at Eiríkr herjaði, áðr en Haraldr konungr andaðisk, suðr við Halland ok Skáni ok víða um Danmörk, ok alt fór hann um Kúrland ok Eistland, ok mörg önnur lönd herjaði hann í Austrvegum. Hann herjaði ok víða um Svíþjóð ok Gautland; hann fór norðr á Finn-mörk ok alt til Bjarmalands með hernaði. Í þeirri ferð sá hann fyrsta sinn Gunnhildi: þá var hon á fóstri ok at námi með Möttul Finna konungi, sá var allra fjölkunnast. Ok síðan Eiríkr kom til Englands, þá herjaði hann um öll Vestrlönd. Fyrir þessa sök var hann kallaðr Eiríkr blóðöx. Eptir fall Eiríks konungs úvingask Játmundr konungr Gunnhildi ok sunum Eiríks, finnr þá sök til at Eiríkr herjaði innan-

lands á ríki¹ konungs. Fór þá Gunnhildr á braut af Englandi með sunum sínum til Danmarkar, fær þar friðland af Haraldi Gormssyni. Hann tók Harald sun Eiríks til fóstrs ok knésetti hann; ok var hann jafnan innan hirðar, en Gamli ok Guðormr lögðusk í hernað fyrst í Austrveg ok síðan í Noreg, ok gerðu alt þat ilt er þeir máttu í ríki Hákonar konungs.

Hákon kom til ríkis í Noregi.

29. Hákon tók konungdóm í Noregi tveim vetrum síðan en faðir hans andaðisk. Hann var bæði vinsæll ok ársæll; hann setti lög um allan Noreg með ráði Þorleifs ens spaka ok annarra vitra manna, ok af þeim lögum nýtti hinn helgi Ólafr konungr mestan hlut. Á hinu sextánda ári ríkis átti hann fjölment þing inn í Þrándheimi á Mærini, ok á því þingi gerðu þrændir konunginum tvá kosti, at hann skyldi [blóta eptir vanda² hinna fyrri konunga, ok fylla svá hin fornu lög til árs ok friðar, elligar mundu þeir reka hann af ríkinu, ef hann vildi í þessu svá vera fyrir þeim sem um ríki eða skatttöku. Konungr vildi þetta víst eigi gera. Ástvinir konungs ok mikit fólk géngu í millum ok biðja bændr þyrmask við konung, ok tala þat, hversu nytsamligr þeirra höfðingi var sínum þegnum ok mikill ráðsmaðr til laga ok siða. Í annan stað biðja þeir konung minka þenna kurr ok taka einn litinn hlut í samþykt, svá at blótmenn kalli eigi, at af hánum verði niðrfall lagauna. Fyrir huggæðis sakar ok ástar við vini sína þá gerði hann eptir bæn þeirra ok blótaði.

30. Á sjautjándá ári ríkis gaf hann konungsnafn Tryggva syni Ólafs konungs Haralds sunar, bróðursyni sínum, ok gaf hánum ríki í Vík austr, setti hann þar til lands at gæta við Dönum ok víkingum, er þá gerðu mikinn skaða á Noregs ríki; ok lagðisk þat til hefndar við Hákon af guði eptir þat er hann hafði blótat, at í ríki hans var jafnan úfriðr af sunum Gunnhildar ok öðrum víkingum, ok lágu þeir til þess illvirkis í Brenneyjum, Varðeyjum, í Myl ok Mystrasundi. Hákon konungr fór at leita þeirra með tveim snekkjum ok hitti víkinga suðr fyrir Hallandi: Vindi ok Dani með 10 skipum, bersk við þá ok vann sigr ok rak fyrir borð mikinn hluta af liði þeirra, tók alt fé þeirra, herjaði víða á Halland ok Fjón, ok fór við svá búit í ríki sitt.

31. Á tuttugta ári kvámu synir Eiríks blóðöxar með herliði, Gamli, Haraldr ok Sigurðr, sunnan af Danmörku ok herja á Noreg, alt þar

¹) *Saaledes rettet for Eiríki* ²) *saaledes rettet ifölge Torfæus Hist. Norv. P. 2 Pag. 221 for bæta aptr vandræði.*

sem þeir fara. Hákon konungr var þá staddr á Norðmæri sunnarla með liði sínu, þar sem heitir Freidarey, ok var Hákon eigi fyrr varr við, en þeir Gamli konungr lögðusk með her sinn í Féeyjarsundi við Féey í nánd Freidarbergi; fóru menn í millum, ok var eigi kostur annars af Eiríks sunum en berjask. Hákon konungr lét sik ok eigi dvelja, þegar hann vissi at frændr hans girntusk á þat. Egill hét maðr gamall, sá var merkismaðr á æskualdri sínum Haralds konungs hins hárfagra ok var nú örvasi, hann hafði þat mælt, at hann vildi þann dauðdaga hafa at falla í fólkorrostu. Þá var svá mikill liðs munr, at vera mundu sex um einn Hákonar manna, þá bað Egill konunginn, at hann skyldi fá hánun merki eitt á hverju skipi ok mann til hvers merkis, ok váru þar 10 merki. En Eiríks synir, er þeir sá at lið Hákonar var miklu færra, ganga á land at fylkja við Freidarberg ok ganga svá í mót Hákonu, ok verðr þar mikil orrosta. En er atlaga hafði tekizk, þá fór Egill ok 10 menn með hánun, ok hafði hverr þeirra merki í höndum, ok géngu svá fram með brekku þeirri, er þar var upp á nes eitt sem þeir börðusk, svá at merkin mátti sjá þaðan sem bardaginn var, en eigi þá er fylgðu eða báru. Nú sjá Danir hvar merkin fara ok hyggja þar munu fara mikit liðit, ok hræðask at þeir munu taka milli þeirra ok skipanna; héraf kemr flótti í lið Eiríks suna, ok flýja þeir sjálfir ok lið þeirra, ok þá er þeir koma á hæðina gegnt Freidarbergi, þá sjá þeir aptr út á Rastarkálf, at ekki herlið fylgði merkjunum; lætr þá Gamli skjóta upp merki sínu ok kveða við lúðr sinn, sannask nú saman lið þeirra, ok skjóta á fylking, en Danir ok leiðangrs fólk flýja til skipa. Þá kemr Hákon konungr öllu liði sínu at þeim, hófsk nú annat sinn orrostan, ok féllu margir af hvárumtveggja, ok tók brátt at ganga á þá Gamla, ok skildisk lið þeirra, ok flýði Gamli ok þeir allir bræðr fram með berginu; en sumt tók upp á bergit ok var þar drepit, en sumt tók fyrir hamra ofan ok dó þar. En er þeir Gamli kvámu í fjöruna, þá varð hann sárr mjök af Hákonu konungi ok tók undan á kaf ok druknaði. Haraldr ok Sigurðr bræðr Gamla kómusk með sundi til skipa, en Hákon drap þar í fjörunni 3 skipsóknir af liði þeirra, ok hlóðu upp skipin undir þeim; í þau skip var lagðr í valrinn ok orpnir þar haugar utan at, þar stendr ok bautaðarsteinn hér sem Egill féll.

Synir Eiríks konungs er þeir kómusk á skip sín flýja aptr suðr 32.
til Danmarkar, en Hákon konungr fór eptir þeim um hrið ok fundusk ekki optar at því sinni. En þó at Eiríks synir hefði herjat mikit í Noregi, þá þóttusk þeir meira hafa látit í ferðinni, ok una nú hálfu

verr en áðr sínum hlut, ok með trausti Danakonungs ok liði því er hann heitr þeim, ætlask þeir aptr at venda ok hefna Gamla ok annarra manna sinna. Við þessarri ætlan gerir Hákon konungr þat ráð, at nefgildis skatta, þá er Haraldr konungr faðir hans hafði lagt á alt landit, lét hann taka hit ytra með sjó ok um þrændalög ok leggja til skipa gerðar. Hann gerði ok nefnd í hverju þessu fylki, hversu mörg skip eða hversu löng at rúmatali skyldu vera or hverju fylki at mönnum ok vápnum ok vistum fyrir útlenzkum her, svá at hverr karlmaðr, sá er vígr var ok frjáls, skyldi eiga skjöld ok kesju ok höggvápni; fyrir því at konungr var opt ekki fjölmennr, þóttisk hann þar þá mega lið taka er hann var staddr, þegar nauðsyn væri ok herþurft; var þá reiðubúit skip ok menn með vápnum, hvar sem konungr þurfti at krefja. Hákon konungr lét gera vita á háfjöllum hit efra um alt land, svá at herboð fór á 7 nóttum frá hinum synsta vita í hina nörztu þinghá á Hálogalandi. Þat hendi nökkurum sinnum, at þeir menn, er gættu hins synsta vitans, urðu þess varir, at herskip mörg váru um eyjar ok nes, brendu bygðir ok drápu menn; þá var skotit upp vitum, ok var herhlaup um alt land, váru þetta þó ekki Gunnhildar synir né Danakonungs herr, þvíat í þann tíma váru margir víkingar þeir, er einn höfðingi réð fyrir mörgu liði ok herskipum. En þeir menn er norðan or landi fóru í leiðangr eptir vita uppboðinu, þá fóru þeir langa leið áðr en þeir spurðu it sanna, at þeirrar ferðar þurfti ekki, ok þeir víkingar er¹ herjat höfðu váru í brottu, ok höfðu vent í annan stað sínum hernaði. Þetta starf þótti mörgum manni ilt, fyrir því at engi nytsemd stóð af því, ok sjálfum konungi þótti svá illa, at hann lagði við líf ok limu² þeim manni, er kunnr ok sannr yrði at því, at hersögu segði þá er login reyndisk. Fyrir þessa sök þorði engi öðrum at segja, [þat at mörg skip sigldu sunnan með landi; þau fóru útleið ok kómu ekki meir við land, en þeir menn er þar váru á höfðu njósn af landi um farar ok veizlutökur Hákonar; en þat eru Gunnhildar synir, ok með þeim víkingr einn, sá er kappi var mikill ok hét Eyvindr skreyja; þeir höfðu vel búin skip at vápnum ok liði.³ Hákon konungr tók veizlu, þá er þeir kómu or Danmörku með þenna her, í Storð á Fitjum, ok er hann leyndr þessum tíðendum ok allir

¹) *her begynder atter B.* ²) *limi* ³) Þó at mörg skip sigldi sunnan með landi. Nú bar svá at einu sinni at Gunnhildar synir sigldu sunnan af Danmörku ok fóru útleið, ok kómu ekki meir við land en svá at menn höfðu njósn um farar þeirra, ok svá höfðu þeir ok njósn um veizlutökur Hákonar konungs. Þeir höfðu skip vel búin at liði ok at vápnum, ok með þeim var víkingr einn mikill, sá er hét Eyvindr skreyja.

hans menn alt þingat til, er skipin sigla sunnan ok eigu skamt til eyjarinnar. Þá sat konungr yfir borðum. Nú kom kurr fyrir hirðmenn, at skip váru sén sigla, ok gengu út [þeir sem glöggsýnastir¹ váru at sjá, ok [mælti hverr til annars,² at þat myndi vera úfriðarmenn, ok bað hverr annan segja konungi. En engi [varð við³ nema Eyvindr Finnssunr, er kallaðr var skáldaspillir, hann gékk inn [í stofuna ok mælti til konungs⁴: „lítill er liðandi stund, herra! en langt matmál.“ Konungrinn svaraði: „skáld! hvat ferr nú af viðum vegum?“ Eyvindr svaraði á þessa lund:

Blóðöxar tjá beiða
brynþings fetilstinga
-oss gerask hnept- ens hvassa
hefnendr -setuefni;
heldr er vant, en ek vilda
veg þinn, konungr! segja
(fám til fornra vápna
fljótt) hersögu dróttni.

Þá svaraði Hákon konungr: „Eyvindr, þú ert góðr drengr ok vitr maðr, eigi myndir þú segja hersögu nema sönn væri.“ Þá mæltu allir þeir er hjá váru, ok sögðu at satt var, [ok þá sigldu skipin⁵ ok áttu skamt til eyjarinnar. Þá⁶ bauð konungr taka upp borðin, ok gékk út at sjá liðit, ok er hann hafði sét, kallaði hann til sín ráðgjafa sína ok spurði, [hversu með skyldi fara⁷: „hér sigla mörg skip⁸, en vér höfum [lítit lið⁹, ok vilda ek eigi leiða í ofmikinn háska hina beztu vini mína; en víst [ekki vilda ek ok¹⁰ flýja, ef vitrum mönnum sýndisk eigi, at [þar væri ofmikil fólkska¹¹. Þá svaraði Eyvindr:

Samira¹², Njörðr enn norðar
naddregns hvötum þegni
(vér getum bili at bölva)
blámærar skæ færa;
nú er þat er rekr [á rakna
rúmleið¹³ flota breiðan
(grípum vér í greipar
gunnborð) Haraldr sunnan.

Nú svarar hverr at öðrum sem einum munni, at hverr vildi heldr falla um þveran annan heldr en flýja fyrir Dönum. Þá mælti

¹) nokkurir þeir er glöggsþeknastir ²) sagði hverr öðrum ³) var til ⁴) fyrir konung ok mælir svá ⁵) at skipin sigldu ⁶) því næst ⁷) hvat þá skyldi at hafask ⁸) sunnan, *tilf.* ⁹) lið lítit ok þó frítt ¹⁰) vilda ek ¹¹) þat væri mikil skömm eða fólkska ¹²) Samirat ¹³) at regni rúm-skeiðs.

konungr: „Segit allra drengja heilastir! ok taki hverr sin vápn, ok man ekki til saka, hversu margir Danir eru um einn Norðmann“.

33. Eptir þat fór konungr í brynju¹ ok gyrði sik með kvernbítinum ok setti gyltan hjálm á höfuð sér; eptir þat tók hann skjöld sinn [ok kesju² ok fylkti liði sínu, ok lét hirðmenn ok boðsmenn alla saman, sem Eyvindr segir í kvæði því, er hann orti eptir fall Hákonar, ok setti hann þat eptir því, sem Gunnhildr hafði látit yrkja [eptir Eirík³, sem Óðinn byði⁴ hánun heim til Valhallar, ok segir hann marga atburði í kvæðinu frá orrostunni, ok hefr svá:

Göndul ok Skögul
sendi Gautatýr
at kjósa um konunga.
hverr Yngva ættar
skyldi með Óðni fara
í Valhöll at vera.

Bróður fundu þær Bjarnar
í brynju fara,
konung enn kostsama
kominn und gunnfána;
drúptu dólgar,
en dörr⁵ hristisk,
upp var þá hildr um hafð⁶.

Hét á Háleygi
sem á Hólmrýgi,
jarla einbani⁷
fór til orrostu;
gott hafði hinn gjölfi⁸
gengi Norðmanna,
ægir eydana
stóð und arhjálmi⁹.

Í þessum þys kvað Eyvindr skáldaspillir einn gamankviðling til Hákonar konungs áðr en fylkingarnar legðisk¹⁰ at:

Lýtr fyr löngum spjótum
landsfólk (bifask randir),
kveðr oddviti oddum
Eyvindar¹¹ lið skreyju.

¹) hringabrynju ²) udel. ³) um Eirík sun sinn ⁴) saal. B; bauð A
⁵) durvörðr ⁶) hafin ⁷) rettet; einn bani, A og B ⁸) göfgi ⁹)
hám hjálmi ¹⁰) læpisk ¹¹) saal. B; Eyvindr A.

Þá svaraði konungr:

Vel launa mér mínir
menn (æxlum styr þenna)
(hríð vex Hamdis klæða)
hodd ok rekna brodda.

Á því líku má sjá hversu úhræddr konungr var, er hann íhugaði svá sína hluti.

Gunnhildar synir ganga nú á land upp ok fylktu liði sínu, ok höfðu lið miklu meira. Þann dag var veður heitt af sólu, þá steypiti Hákon konungr af sér brynjunni ok setr upp hjálm sinn, eggjar alla sína menn til framgöngu hlæjandi, ok gladdi svá liðit með sínu blíðligu yfirbragði, eptir því sem Eyvindr segir:

Hrauzk or herváðum¹,
hratt á völl brynju
vísi verðungar,
áðr til vígs tæki;
lék við ljóðmögu,
skyldi land verja;
gramr hinn glaðværi
stóð und gullhjálmi.

Eptir þat tóksk bardagi ok var hinn harðasti. Þá er skothríð var lokit, brá Hákon konungr sverði sínu ok stóð framarla undir merkinu, hjó á báðar hendr, misti aldriki, ok beit sverðit þó sem misti, sem hér segir:

Svá beit þá sverð
or² siklings hendi
váðir Váfaðar
sem í vatn brygði;
brökuðu broddar,
brotnuðu skildir,
glumdu³ gylfringar
í gotna hausum.

Tröddusk⁴ törgur
[fyr Týs ok bauga⁵
hjalta harðfótum
hausar⁶ Norðmanna;
róma varð í eyju,
ruðu konungar
skírar skjaldborgir
í skatna blóði.

¹) herfötum ²) í ³) glumruðu ⁴) *saal. Sn.*; traðuðu *A og B* ⁵) *saal. Sn.*; við Týs um (of) valdi *A og B* ⁶) *saal. Sn.*; hausa *A og B*.

Brunnu beneldar
 í blóðgum undum,
 lutu¹ langbarðar
 at lýða fjörvi;
 svarraði sárgymir²
 á sverðanesi,
 féll flóð fleina
 í fjöru Storðar.

Eyvindr kreyja tók at ganga svá hart fram í orrostu, at hann frýði Norðmönnum hugar; hann sótti þar mest at sem merki Hákonar konungs fóru³, ok spurði: „hvar er Norðmanna konungrinn? fyrir hví leynisk hann ok þorir eigi⁴ at sýna sik? hverr kann [at segja⁵ til hans?“ Þá svaraði Hákon konungr: „halt⁶ svá fram, ef þú vilt finna konung Norðmanna.“ Þá kastaði Hákon konungr skildinum á hlið sér ok tók báðum höndum á meðalkafla sverðsins, ok hljóp fram undan merkinu⁷. Þá mælti Þórálfr Skúlmssunr⁸: „látið mik, herra, í mót Eyvindi.“ Konungrinn svaraði: „mik vill hann hitta ok mik skal hann fyrir finna“. En konungr kom fram þar sem Eyvindr var ok hjó á tvær hendr⁹, þá hjó Hákon konungr með kvernbitinum¹⁰ báðum höndum í höfuð Eyvindi ok klauf hjálminn ok svá höfuðit í herðar niðr¹¹. Um þetta orti síðan Eyvindr skáldaspillir:

Baðat valgrindar vinda
 veðrheyjandi Skreyju¹²
 gumnum hollr né gulli
 Gefnar sinni stefnu,
 ef [sólryri sára¹³
 sigrminnigr vilt finna,
 fram haltu, njótr! at nýtum
 Norðmanna gram, þannig¹⁴.

Áðra visu orti hann um fall Eyvindar skreyju:

Veit ek at beit hinn bitri
 byggving meðaldygguan
 búlkaskíðs or báðum
 benvöndr konungs höndum;
 ófælinn klauf óla
 eldraugr skarar hauga
 gullhjöltuðum galtar
 grandaðr¹⁵ Dana brandi.

¹⁾ *saal. B*; bitu *A*. ²⁾ *saal. Sn.*; sjörgymis *A*; sjörgymner *B*. ³⁾ var
⁴⁾ fram at ganga *tilf.* ⁵⁾ segja mér ⁶⁾ haltu ⁷⁾ merkjum ⁸⁾ *saal. B*;
 Skólmssunr *A*. ⁹⁾ hliðar sér ¹⁰⁾ kvernbit ¹¹⁾ ofan ¹²⁾ *saal. Sn.*; Skreyja
A og B. ¹³⁾ sólspennir sunnan ¹⁴⁾ *rettet for ranna* (hranna). ¹⁵⁾
rettet for grandað.

Á aðra hlið Hákonar konungi stóð Þórálfr sterki Skúmsunr ok drap margan mann með sínu sverði [er Fetbreiðr hét¹, sem konungurinn hafði gefit hánun, sem segir Þórðr Sjárekssunr:

Þar er böðharðir² börðusk
bands jódraugar landa,
lystr gékk herr til hjörva
hnits, í Storð á Fitjum,
áðr gimslöngvir ganga
gífrs hlémána drífu
naustablaðs hit næsta
Norðmanna gram þorði.

Varði varga myrðir
vitt (vá skal frið slíta)
-jöfur vildu þann aldir³-
öndurt fólk -at löndum;
starf hófsk upp þá er arfi
ötta vanr á flötta
gulls, er gramr var fallinn,
Gunnhildar kom sunnan.

Þrot var sýnt, þá er settusk
sinn róðrs⁴ við hlumm⁵ stínnan
-maðr lét önd ok annarr
úfár- bændr sárir;
ok hjörkrafðir höfðu
huggendr munins tuggu
gauks við gjálfr um leikna
grunnu sand í munni.

Afreks⁶ veit þat, er jöfri
allríkr í styr slíkum
gunnar Njörðr, þar⁷ er gerði,
gékk næst, hugins drekku.

Í þessarri orrostu var ekki gott blauðum manni móligang⁸ at veita fyrir sakar afis ok vápna ok áræðis, ok þóttisk sá danskra manna bezt hafa, er [firstr var, en þeim leiddisk brátt er næstir váru⁹; ok brátt eptir fall Eyvindar skreyju kom flótti í lið Gunnhildar suna ok flýðu [sjálfir til skipa sinna¹⁰. En menn Hákonar konungs fylgðu

¹) *saal. B*; *festbreiðu A*. ²) *saal. Sn.*; *barðharðir A*; *borðharðir B*. ³) *eldask* ⁴) *saal. Sn.*; *raðrs A*; *róðs B*. ⁵) *þröm Sn.* ⁶) *saal. B*; *afrek A*. ⁷) *þeim* ⁸) *mótgöngu* ⁹) *saal. B*; *first var*, en þeim síðast á brot er næst höfðu komit *A*. ¹⁰) *þeir til skipa sinna*; féll þar mikit fólk af sunum Eiríks, en þeir flýðu sjálfir *B*

- þeim lengi um daginn ok drápu alt af þeim þat er þeir máttu. En konungr lét taka skeið sína ok róa norðr með landi ok ætlaði til bús síns á Álrekstöðum¹, fyrir því at hann hafði fengit sár, var lostinn öru í arminn hægra² þá er hann rak flóttann, ok blóð rann hánun svá mjök³, at úmegin sótti á hann, ok þá er hann kom þar sem heitir Hákonar hella, þar hafði hann verit fœddr, ok þar dvaldisk hann um
34. nóttina ok lét slá sér landtjald ok flytja sik⁴ á land. Þá er Hákon konungr kendi at sár hans var banvænligt⁵, þá kallaði hann til sín ráðuneyti sitt ok talaði á marga lund fyrir sínum ástvinum um þá hluti, er gerzk höfðu á hans dögum, ok iðraðisk þá mjök þess, er hann hafði gert móti guði ok kristinna manna lögum í sinni meðferð. Þá buðu vinir hans at flytja lík hans vestr til Englands ok grafa hann⁶ at kirkju. Konungrinn svaraði: „ek em eigi þess verðr, ek lifða sem heiðnir menn, skal mik ok svá jarða sem heiðna menn.“ Með þessu marki sýndi hann iðrun sína, at hann aumkaði missætti þeirra frænda ok sendi bréf Gunnhildar sunum, ok var þat á, at hann gaf Haraldi frænda sínum hirð sína ok alt ríki sitt. Eptir þetta andaðisk Hákon konungr, ok hafði þá fyrir Noregi ráðit 20 vetr ok 6. Hann hörmuðu bæði vinir ok úvinir, sem segir Eyvindr skáldaspillir:

Góðu [dægri verðr⁷
 sá gramr um borinn,
 er sér geti slíkan sefa;
 hans aldrs
 man æ vera
 at góðu getit.

Man úbundinn
 á ýta sjöt
 Fenrisúlfr um fara,
 áðr jafngóðr
 á auða tröð
 konungmaðr komi.

[Deyr fé,
 deyja frændr,
 eyðisk land ok láð;
 síðan Hákon fór
 með⁸ heiðin guð,
 mörg er þjóð um þjáð⁹.

¹) til Álreksstaða ²) udel. ³) mikit ⁴) þar tilf. ⁵) banhættligt ⁶) þar tilf. ⁷) dæmi var ⁸) tilf. Sn.; mgl. i B ⁹) Fra [mgl. i A og er taget af B.

Menn hans fluttu lík hans á Sæim í Lýgrisfirði¹ á Norðhörðalandi, ok gerðu haug at. Áðr en Hákon félli höfðu synir Haralds hins hárfagra átta orðit vápnauðir, sem Eyvindr segir², ok kvað svá sem konungrinn kæmi til Valhallar, fyrir því at sá var átrúnaðr heiðinna manna, at allir þeir er af sárum andaðisk³ skyldu fara til Valhallar:

[„Jarla bagi!
þú átt inni hér
átta bræðr“, kvað Bragi⁴.

Þá er bréf kvámu til Haralds [sunar Eiríks⁵ ok þeirra bræðra, þau er Hákon konungr [hafði sent þeim⁶, þá verða þeir fegnir þessarri orðsending ok skipask við at fara norðr með landi, ok vildu á fund Hákonar konungs frænda síns; ok er þeir kómu norðr þá var Hákon konungr andaðr. Var þá Haraldr tekinn til konungs.

Um Harald konung Eiríks sun.

Þá er Haraldr hafði tekit konungdóm⁷ ok þeir bræðr, gékk 35.
hirð Hákonar konungs til handa hánun, ok varð hirðin brátt lítt samhuga, fyrir því at þeir er Hákonir höfðu þjónat, ok þeir er áðr vóru með sunum Gunnhildar, höfðu átt áðr mörg vandræði sín á milli, ok þótti hvarum [sinn höfðingi öðrum betri⁸. Þat lýsir⁹ í orðaskipti þessarra tveggja skálda. Glúmr Geirasunr kvað þetta:

Vel hefir hefnt (en hafna
hjörs berdraugar¹⁰ fjörvi)
fólkrakkr¹¹ vann¹² fylkir
framligt, Haraldr Gamla;
ok¹³ dökkvalir¹⁴ drekka
dólgbands, fyr ver handan
roðin sá ek rauðra benja
reyr, Hákonar dreyra.

Þá er Eyvindr skáldaspillir heyrði þessa vísu þá kvað hann í mót aðra:

Fyrr rauð Fenris varra¹⁵
flugvarr konungr sparra
(málmhríðar svall meiðum
móðr) í Gamla blóði,

¹) Lýfrisfirði ²) skáldaspillir *tílf.* ³) önduðusk ⁴) *mgl.* ⁵) Gunnhildar sunar
⁶) lét gera ⁷) konungs nafn ⁸) sínir höfðingjar öðrum betri ⁹) lýsisk
¹⁰) bendraugar ¹¹) *saal. Sn.*; fólkrakkar *A*; folkrakkum *B* ¹²) *saal. B*;
ofvant *A* ¹³) en ¹⁴) *saal. Sn.*; dögkvalir *A og B* ¹⁵) *saal. B*; vara *A*.

þá er óstirfinn arfa
Eiríks of rak (geira
þat¹ tregr gæti gauta
grams fall) á sæ alla.

Þá svaraði Haraldr konungr reiðr mjök: „Enn elskið þér² Hákon konung; farið þér enn með hánum ok verið hans menn.“ Þá váru hræddir um Eyvind vinir hans ok ætluðu at konungr myndi vilja láta drepa hann; ganga til beggja vinir, biðja konung friðar, ok segja at Eyvindr má bæta á þá leið sem brotit var, ok biðja³ yrkja aðra vísu ok kaupa sér svá vináttu konungs:

Lítt kváðu þik láta,
-landvörðr!- er brast -Hörða-
benja hagn á brynjur,
bugusk álmar, geð fálma:
þá er úfölginn ylgjar
endr or þinni hendi
fetla svell til fyllar
fullegg, Haraldr! gullu.

Þá svaraði konungr: „lítt ok þó nökkut.“ Þá mælti Glúmr Geirasunr: [„þá er lítit⁴, herra! er ekki er.“ Þá svaraði konungr: „sjá maðr verðr oss aldrigi trúr⁵ svá lengi sem hann lifir.“ Þá bað Glúmr Eyvind yrkja vísu um Harald konung, þá kvað hann [þetta ok gékk fyrir konung⁶:

Einn dróttinn hefi ek áttan,
jöfurr dýrr! en þik fyrri,
(bellir bragningr elli)
bið ek eigi mér hins þriðja;
trúr var ek tiggja dýrum,
tveim skjöldum lék ek aldri,
fylli ek flokk þinn, stillir!
[fellr á hendr⁷ mér elli;

áðr en ek týnda Hákonni.“ Eptir þat var Eyvindr litla hrið með Gunnhildar sunum ok fór síðan til búa sinna, ok svá gerðu flestir Hákonar menn, at þeir þjónuðu skamma hrið Eiríks sunum ok settusk heima at búum sínum. Synir Gunnhildar er sagt at tœki skírn vestr á Englandi í æsku, en er þeir kómu í land ok höfðu tekit allir konungs nafn, þá brutu þeir niðr hof ok blótskap, en engan mann nauðguðu

¹) nú ²) meir *tílf.* ³) hann *tílf.* ⁴) þat er lítt ⁵) trygggr ⁶) þessa
⁷) fellsk á hönd

þeir til kristni, ok ekki er sagt frá trúar haldi þeirra annat, en sá var kristinn er þat vildi, en hinn heiðinn er svá vildi. Þeir bræðr Gunnhildar synir höfðu margar hirðir, ok fóru sumir hit efra um land, en sumir með sjó; ok gerði hallæri mikit um þeirra daga, fyrir því at af tók sildfiski ok alt sjófang, korn spiltisk. Þetta kendu landsfólkit guða¹ reiði ok því at konungarnir létu spilla blótstöðum þeirra. Eyvindr skáldaspillir sagði svá:

Snýr a Svölnis váru,
svá höfum inn sem Finnar
birki hind um bundit²
brums at³ miðju sumri.

A þvílíku mátti merkja⁴ hversu þung öld var, er svá mikill snjór var um mitt sumar, at alt búit var inni haldit⁵ at fóstri. Synir Eiríks gerðusk ágjarnir við landsfólkit ok hirðu ekki um landslög; þat var ok kallat at þeir hirði fé sitt í jörðu sem smábændr, ok vildu eigi mála gefa mönnum sínum. Svá sagði Eyvindr skáldaspillir:

Bárum -ullr!- um alla
-ímunlauks- á hauka
fjöllum Fýrisvallar
fræ Hákonar ævi;
nú hefir fólkstríðir Fróða
fjölglýjaðra⁶ þýja
meldr⁷ í móður holdi
mellu dólgs um fölginn.

Fullu⁸ skein á fjöllum
fallsól⁹ brávallar
Ullar kjóls um allan
aldr Hákonar skáldum¹⁰;
nú er álfröðull elfar
jötna dólgs um fölginn
(ráð eru rammrar þjóðar
rík) í móður líki.

Hér fyrir gaf Haraldr konungr Eyvindi banasök; þá koma við vinir Eyvindar ok báðu konunginn taka sætt¹¹ fyrir þetta. Konungrinn beiddisk at Eyvindr skyldi fá hánun gullhring þann er Moldi hét, ok stóð 12 aura, ok svá varð at vera sem konungr vildi. Þá kvað Eyvindr þetta:

¹) sinna, tilf. ²) saal. Sn.; bundinn A og B ³) á ⁴) marka ⁵) haft
⁶) fäglýjaðra ⁷) saal. Sn.; moldar A meld B ⁸) saal. rettet efter Sn.;
A og B have: Fyllar ⁹) fallsólar ¹⁰) skjöldum ¹¹) af hánun tilf.

Skylda ek, skerja foldar
 skíðrennandi! síðan
 þursa bæsi¹ frá þvísa
 þinn góðan byr finna,
 er -valjarðar- verðum
 -veljandi!- þér selja
 lyngva -mens- þat er leng
 látr minn faðir átti.

Eiríks synir drápu Sigurð Hlaðajarl inn á Ogló², svá sem segir Eyvindr skáldaspillir:

Ok Sigurð þann³,
 er svönum veitti
 hróka bjór
 Haddingja vals,
 Farmatýs
 fjörvi næmdu
 jarðráðendr
 á Oglóe⁴.

Ok öðlingr
 í öln jarðar
 alnar orms
 ófælinn varð
 lífs of lattr⁵,
 þá er landrekar
 Týs áttung
 í trygð sviku.

Synir Eiríks drápu ok Tryggva Ólafsson ok marga aðra konunga ok jarla ok aðra ríkismenn, sem Glúmr Geirasunr segir í Gráfeldar drápu, er hann orti um Harald konung:

Braut við brynjunjóta
 bág (í) rifjunga ságu,
 naddskúrar var nærir
 Noregs konungs, stóra⁶,
 valgaltar lét vélta
 vargfœðandi marga,
 úvægum⁷, réð jöfri,
 jafnborna sér þorna.

Haraldr konungr var þeirra bræðra vaskligastr, mikill orrostumaðr, íþróttarmaðr mikill um marga hluti, ok var fyrir þeim

¹⁾ *saal. Sn.*; *kæs A* *tóls B* ²⁾ *Agðo* ³⁾ *hinn* ⁴⁾ *Aglóe* ⁵⁾ *rettet*, oflatir
A oflati *B* ⁶⁾ *saal. B*; *stórar A* ⁷⁾ *ofvægjum*.

bræðrum síðan Gamli féll. Guðormr var fallinn áðr en þeir Hákon ok Haraldr börðusk á Fitjum, ok féll í Austrvegum. Svá er sagt at [Sigurð slefu, bróður Haralds konungs, drap Klyppr hersir¹ bróður sunr Þorleifs hins spaka, sunr Þórðar [Hörðakára sunar², ok var þat til saka at Sigurðr hafði tekit konu Klypps nauðga. Klyppr lagði Sigurð í gegnum með sverði, en hans hefndi hirðmaðr hans, sá er hét Sigurðr³.

Haraldr konungr gráfeldr var úti jafnan á [skipum með her 36. sinn⁴ til ýmisra⁵ landa ok átti margar orrostur, ok hafði optast betr. Hann kom liði sínu⁶ til Danmarkar, ok barðisk þar við Skáni ok hafði sigr við víkinga. Annat sinn herjaði hann vestr á [Skotland ok Hjaltland⁷ ok hafði sigr⁸ hvártveggja sinn. Þriðja sumar fór hann með her sinn austr á⁹ Gautland ok gerði þar mikinn úfrið. Fjórða sumar fór hann með her sinn norðr til Bjarmalands ok átti þar mikla orrostu á Vinubakka ok hafði sigr, drap þar mikit fólk, fékk bæði gull ok silfr ok mikit annat fé, ok fór aptr hit sama haust. Mikit starf hafði hann í ríkinu¹⁰ ok lítt til nytsemdar landsfólkinu. Hans menn unnu hánun mikit, ok hann var þeim góðr, þó at bóndum væri hann harðr. Þessi öld hefir verit í Noregi hörðust ok verst, fyrir þá sök at heiðinna manna þján sýsti¹¹ lítit gott, [ok þó¹² sjálfum þeim þungt er báru.

Um Hákon Hlaðajarl Sigurðarsun.

Dóttir Haralds hins hárfagra var Ólof árbót, er átti Þórirr þeg- 37. jandi á Moeri, ok þar var jarl. Þeirra dóttir var Bergljót er átti Sigurðr Hlaðajarl, þeirra sunr var Hákon, er misti föður síns á ungum aldri; en er hann spurði fall föður síns, þá fékk hann sér skip ok hermenn¹³ til, ok bjó vel lið sitt at vápnum, ok er hann var búinn hélt hann skipi sínu austr í Vík ok þaðan í Eystrasalt; tók þá at herja, ok gerðisk útileguvíkingr: herjaði um Svía veldi, [á Gauta, Vindi ok Kúri¹⁴, alt austr um Sýslu¹⁵, hafði friðland um vetrum í Danmörk, ok vingaðisk með féggjöfum ok heimsóknum við Harald konung Gormssun. Konungr tók vel því ok hafði Hákon með sér, en hvert sumar lá hann úti í hernaði. Hákon var manna friðastr sjónum ok kurteisari en

¹⁾ *saal. B*; Sigurðr scyva bróðir Haralds konungs drap Klypp *urigt. A*

²⁾ *saal. B*; harða *A* ³⁾ enn gamli *tilf.* ⁴⁾ á sumrum með her sínum

⁶⁾ ýmsa ⁶⁾ með liði sínu suðr ⁷⁾ á Skotlandi ok á Írlandi ⁸⁾ gagn

⁹⁾ í ¹⁰⁾ sínu ríki ¹¹⁾ plógaði ¹²⁾ en ¹³⁾ þar menn ¹⁴⁾ ok Gauta,

Vinda ok Kúra ¹⁵⁾ *saal. B*; sýslur *A.*

flestir¹, meðalmaðr at vexti, hann var bæði [vel hærðr ok skeggjaðr², atgervismaðr mikill um flesta hluti, talaðr³ vel, djúpráðr, þolinmóðr, grimmr úvinum bæði með opinberum ræðum⁴ ok leyniligum vélum, langrækr, mildr af fé. Á einu hausti váru þessi tíðendi með Danakonungi, at til hans kom bróðursunr hans, sá er hét Haraldr, hann var sunr Knúts [hins danska⁵, Gormssunar; hann kom or viking með [mikit fé⁶, fyrir því⁷ var hann kallaðr Gullharaldr. Þenna vetr váru þeir Hákon báðir [í hirð Danakonungs.⁸ Hákon fékk sótt hættliga ok lá lengi vetrarins. Með þessum hætti var mein hans, at hann neytti lítt matar ok drykkjar⁹ ok svaf lítit; ekki hafði hann stóra¹⁰ verki. Einn saman vildi hann jafnan vera eða með [fá menn, nema þá sem¹¹ hánum höfðu lengi þjónat. Svá kom at menn tóku þat at ráða¹², at hann myndi [vixtr vera ok eigi svá vitandi sem hann skyldi¹³. Konungr kom at finna hann, ok varð [lítit um þeirra ræðu¹⁴, fyrir því at Hákon vildi fátt mæla. Gullharaldr kom ok at finna hann fyrir sakar hans vizku ok djúphyggju¹⁵, er allir¹⁶ sögðu, at hann væri hinn vitrasti maðr, ef hann hefði heilsu sína. Hann tók þá at ræða fyrir hánum sinn vanda, þvíat¹⁷ hann var konungs sunr ok þóttisk eigi vera verr til kominn ríkisins en Haraldr konungr, föðurbróðir hans. En er Hákon heyrði þessa ræðu, þá svaraði hann ok kallaði¹⁸ hann eigi vera verr til fallinn at njóta síns faðernis¹⁹, ok sagði ef Knútr hefði lifat, at Gormr ok allir Danir myndu vilja hann konung, en eigi Harald, en nú er hans sunr görr²⁰ einn vikingr, en ef þetta ráð²¹ kemr fyrir Dani, þá munu þeir vilja²² Knúts sun fyrir konung.

38. Haraldi sýnisk nú eigi annat ráð en beiðask af konunginum²³ landa ok ríkis, ræddi þetta mál fyrir konunginum frænda sínum eptir ráði Hákonar, ok vildi vita fyrst ef þat mætti gangask²⁴ með vild. Við þessa ræðu váru fáir menn. Konungr tók þungliga at skipta [sínu veldi undir aðra menn²⁵, slitu svá sínu tali at báðir váru reiðir. Þá²⁶ spurðisk at Háconi boettisk. Litlu síðar þá kom konungr á fund Hákonar, [berr upp sinn vanda, ok spyrr ráða, hver svör hann skyldi hafa, ok sagði hvers kraft var.²⁷ Hákon svaraði mœðiliga ok

1) menn aðrir *tilf.* 2) *saal. B*; harðr maðr ok vel siðugr *A* 3) *saal. B*; talaði *A* 4) ráðum 5) Danaástar 6) ofsa fjár 7) þá sök 8) saman með Danakonungi 9) drykks 10) stranga 11) fámenni ok þá er 12) ræða 13) vixtr verða eða óvitandi 14) lítil þeirra viðræða 15) djúpræðis 16) menn *tilf.* 17) ok þat at 18) taldi 19) en Haraldr konungr *tilf.* 20) sem *tilf.* 21) *udel.* 22) hafa *tilf.* 23) föðurbróður sínum *tilf.* 24) verða 25) við hann ríki eða landi 26) því næst 27) ok bar upp fyrir hánum hvers hann var krafðr, ok spyrr ráðs, hver svör hann skyldi hafa um þetta mál.

hörmuliga, ok sagði at hann harmaði mjök þetta mál ok lézk ilt¹ þykkja, ef þá skyldi minka ríki konungsins, er² hann var með hánun; en þó sagði hann Gullharald³ til rétts kalla. „Gef til heilt ráð,“ sagði konungr, „fyrir því at ek sé, at þú ert mér velviljaðr ok lætr þér illan þykkja várn vanda.“ „Gefið mér stund til, herra! at [ihuga svá mikit vandamál⁴“ sagði Hákon. Ok skiljask at svá búnu. Hér eptir má [njóta tals⁵ Hákonar [ok skiljask⁶ um þá hluti er mestu þótti varða.

Gullharaldr kom nú á fund Hákonar, kærir [sinn skaða⁷: faðir 39. hans var dauðr, en sjálfr hann eignalaus⁸, ok föðurbróðir hans reiðr⁹, bað nú [mjök heilræða¹⁰. Hákon svaraði hánun ok lézk talat hafa mál hans við konung, ok lézk¹¹ eigi vel hug um segja, at nökkut myndi af konungi fá. Aðra tölu gerir hann til hugganar Haraldi, ok sagði at hann myndi konungr verða, ef hann vildi fylgja sínu máli¹², ok lét¹³ mest myndu til skorta, ef eigi hlýddi¹⁴ kapp ok þrályndi ok harðræði. Þá þóttisk Haraldr skilja at Hákon sýndisk þat ráð, at hann létu eigi tilkallinu¹⁵, ok sagði at eigi skyldi harðræði skorta, ef hann kæmi í færi. En [nökkurri stundu¹⁶ síðar kemr Danakonungr sjálfr til Hákonar at vita, hvárt hann hefði nökkut hugsat¹⁷ hans mál. Hákon svaraði svá, at um hans mál [hefði hann vakat nótt ok dag ok mart sinn¹⁸ hugsjúkr verit. „Ek hefi,“ sagði Hákon, „talat þetta fyrir vitrum mönnum ok yðrum góðum vinum, lízk öllum því meiri yðarr vandi, er [erendi er djúpara sét¹⁹; yðarr frændi Gullharaldr er þrálundaðr²⁰ á mál sitt²¹. En einn hlutr harmar oss mest ástvini yðra: Gormr faðir yðarr varð svá mikill maðr í [sinni ætt²², at hann eignaðisk margra konunga veldi, nú verði þér þat miðla í tvá staði; hverr man [finna mega ráð til þess²³, at þér haldið veg yðrum fullum ok ríki ok löndum, en frændi yðarr²⁴ Gullharaldr féngi þau svör, at²⁵ hánun væri svarat eptir lögum ok réttendum?“ Þá svaraði konungr með áhyggju 40. mikilli: „Mart mælir þú, Hákon! Hversu má þetta vera at ek [miðli hálfu²⁶ Danaveldi²⁷ ok eiga þó einn alt?“ Þá svaraði Hákon: „Hverr man lítit vinna til mikils; þat væri höfðingja bragð, at eiga sjálfr ríki sitt Danaveldi, en gera frænda sinn svá mikinn mann, at hann hefði

1) illa 2) meðan 3) tilkominn ok *tilf.* 4) hyggja at svá miklu vandamáli 6) ná máli 6) *udel.* 7) sitt mál, at 8) ríkislaus 9) ræðr 10) heilla ráða 11) lét sér 12) hánun 13) á þat *tilf.* 14) fylgði 15) kallinu 16) nökkuru 17) ihugat um 18) hafði hann vakat bæði nætr ok daga ok opt 19) optar er um rætt 20) þrályndr 21) ef þér varnið hánun rétts *tilf.* 22) *saal. B*; í æru sinni *A* 23) *saal. B*; þat finna megu *A* 24) þinn 25) er 26) miðla hálf 27) við Harald *tilf.*

- annat veldi eigi minna; svá myndi gera yðarr frændi¹ Gormr, at minkask eigi af göfgum frændum sínum, æxla heldr þeirra megin² ok taka þar til [annarra eign³.“ Þá svaraði konungr: „Satt [mæli þér⁴, Hákon, [þat væri vist höfðingja bragð⁵; en hvar er nú laust eða falt ríki?“ Þá svaraði Hákon: „Noregs veldi⁶ er falt öllu landsfólkinu⁷, ok Norðmönnum⁸ er mikit úhapp at sínum konungum, svá eru þeir
41. ok makligir at deyja fyrir [mörg sín illvirki⁹.“ Þá svaraði Danakonungr: „Synir Eiríks eru hreystimenn miklir ok sigrsælir, en Noregr illr¹⁰ at sækja með hernaði.“ Þá svaraði Hákon: „Haraldr man ekki varask at koma til Danmarkar, ef þér sendið hánun orð¹¹; þá má Gullharaldr drepa hann.“ Þá mælti Danakonungr: „Ef Haraldr konungr [er drepinn, þá er¹² farit ríki Gunnhildar suna.“ Gengr þá [í brott¹³ ok er kátr. Litlu eptir þetta reis Hákon upp ok taldisk¹⁴ vera heill maðr. Kemr saman tala¹⁵ þeirra frænda, Haralds konungs ok Gullharalds, ok [þar var hann sjálfr við; þeir roeddusk við marga daga¹⁶, ok vissi engi maðr nema þeir¹⁷, hvat í ráðagerð var.
42. Haraldr konungr Gormssunr sendi menn með¹⁸ skipi í Noreg á fund Haralds fóstrsunar síns með þeim orðum, at Danakonungr hafði spurt ánauð ok hallæri af Noregi, ok þat at konungi var kostnaðarsamt at halda hirð sína, fyrir því at bændr máttu eigi gjalda landskyldir sínar [fyrir féleysi¹⁹; bað Haraldr fóstrsun sinn koma til Danmarkar, ok bauð hánun Jótland til vetrsetu ok yfirferðar með tvau hundruð manna. Þetta mál bar Haraldr konungr fyrir ráðgjafa sína, sýndisk hánun ráðligt at þiggja svá mikit lén af fóstrfeðr sínum, en sumir sögðu at [vera myndu²⁰ svik. En bændr [fýsti mjök ok alla alþýðu²¹, ok telja at vera munu en mestu heilræði, ok eigi konungligt at þora eigi at sækja vináttu þvílíks höfðingja²². Ok fyrir þá sök at Haraldr konungr var áhlýðinn ok eigi djúphugaðr, þóttisk engan hafa skaða gört Danakonungi nema þat er hann rak nauðsyn til, þá ferr Haraldr til Danmarkar ok hafði þrjú langskip ok 80 manna á hverju skipi. Kom suðr til Limafjarðar [ok var þar staddr sem heitir Háls²³.
43. Gullharaldr var þá búinn með níu skip at fara í hernað; hann kemr með þessu liði öllu á fund Haralds Eiríkssunar. Þá fann Haraldr

1) faðir 2) magn 3) ríkis sem væri 4) segir þú 5) *saal. B; mgl. i A*
 6) ríki 7) *saal. B; landsbúinu A* 8) Noregsmönnum 9) illræði sín ok ill verk 10) illt 11) herra! *tilf.* 12) væri drepinn, þá væri 13) braut 14) sagðisk 15) tal 16) roeddusk þeir við marga daga ok var Hákon með þeim 17) einir *tilf.* 18) skipuðu *tilf.* 19) féleysis sakar 20) þat myndi vera 21) fýstu hann mjök ok öll alþýða til 22) sem Danakonungr var *tilf.* 23) *tilf. B; mgl. i A.*

konungr Gunnhildarsunr¹, at hann var svikinn með ráðum² Hákonar ok tilsetningu Haralds Gormssunar ok framkvæmd Gullharalds. Haraldr konungr hét þá á lið sitt, bað þá bregða sverðum sínum drengiliga ok verja sik, brá hann sjálfr sverði ok stóð fyrir framan merki, svá sem segir Glúmr Geirasunr:

Mælti mætra hjalta
málmóðinn, sá blóði,
þróttarorð, er þorði
þjóðum völl at rjóða:
víðlendr um bað vinda
verðung Haraldr sverðum
(frægt þótti þat flotnum³
fylkis orð) at morði.

Heinþyntan lét hvína
hryneld at þat brynju
foldarvörðr, sá er forðum⁴
fjörharðan sik varði.

Eptir þetta tóksk snörp⁵ orrosta, ok veittu þeir Haraldr mikit viðnám, ok þó [ekki lengi⁶, fyrir því at Gullharaldr bar þá ofrliði, ok féll þar Haraldr konungr Gunnhildarsunr ok mestr hluti⁷ liðs hans, ok vann konungrinn⁸ áðr mikinn skaða á Dönum í manndrápi. Þessi orrosta var á landi, svá sem hér segir:

Hjoggusk hvárirtveggja
heggir mækis eggja,
varð í gegn at ganga
geirdrótt Haraldr þeirri;
sendir féll á sandi
sævar báls at Hálsi,
olli jöfra spjalli
orðheppinn því morði.

Í öðrum stað talask þeir við Haraldr Danakonungr ok Hákon Sigurðarsunr. Þá hafði Hákon búit skip sín⁹ til hernaðar, svá sem hann var vanr. Þá mælti Hákon til Haralds konungs: „Herra! hversu geti þér fara munu Gullharaldi frænda yðrum? hvárt man Haraldr Eiríkssunr várr frændi drepinn [eða eigi¹⁰? Hann er víst góðr drengr ok hreystimaðr mikill¹¹, ok eigi myndi hann þessarrar vélar af yðr vara.“ Þá svaraði Danakonungr: „þat er satt, at víst er þetta ilt verk at drepa

¹) udel. ²) ráðagerð ³) *saal. Sn.*; flóttar *A* og *B* ⁴) fyrðum ⁵) hörð
⁶) eigi langt ⁷) hlutr ⁸) hann þó ⁹) sitt ¹⁰) *tílf.* ¹¹) ok mikill
vinr yðarr *tílf.*

- knésetning minn¹.“ Þá mælti Hákon: „Herra! hversu trúan ætlið þér yðr munu vera Gullharald, ef hann sezk í Noregs veldi ok tekr konungs nafn? kann vera at vér róim leiðangrinn ok gjaldim vitit með várum ráðum, en sjám vér þat enn ráð, at koma mætti Noregs ríki undir yðr, herra! Gormr² eignaðisk mikit ríki, þat er eigi hafði hans faðir; hvert ríki skulu þér þat fá, sem³ svá mikit sé eða meira en Danmarkar ríki, er faðir yðarr vann undir sik? þat væri höfðingja bragð at eignask Noreg en hefna fóstursunar síns.“ Konungr svaraði: „Eigi byrjar oss at drepa várn bróðursun.“ Hákon svaraði: „[Vér megum⁴ yðr launa friðland ok mikit⁵ yfirlæti ok góðar gjafar⁶ með því, at vinna Noreg á einum degi allan undir yðr; en þér, herra, gefið [oss til forræðis, ok hefðið þvílíkan skatt af, sem vér sættimk⁷
44. á, ok gerðumk ek maðr yðarr?“ Þetta ráð likar vel Danakonungi, ok binda þeir [með fastmælum sín á milli⁸. Síðan ferr Hákon með fimtán skipum, þeim⁹ sem hann var vanr at hafa í hernaði, á fund Gullharalds, ok fundusk þeir litlu síðar en Haraldr Eiríkssunr hafði fallit¹⁰. Hákon leggrr þegar at Gullharaldi, ok varð þar hörð orrosta, ok fellr þar Gullharaldr ok mart lið hans, en sumt flýði. Hákon tók þar gull þat alt ok lausafé, er Gullharaldr hafði átt ok hann hafði fengit á útlöndum, ok var svá mikit, at eigi váru dæmi¹¹ at einn maðr hefði [í Norðrlönd jafnmikit flutt¹².
45. Eptir þetta fór Hákon á fund Danakonungs ok sættisk við hann auðveldliga [af drápi¹³ frænda hans. Þat sama sumar fór Haraldr Gormssunr [til Noregs¹⁴ með allan Danaher, ok fyrir hánum stukku¹⁵ orlandi Gunnhildr ok synir hennar vestr á Skotland. Þá eignaðisk Haraldr Gormssunr alt Noregs veldi¹⁶, ok setti Hákon til landsgæzlu¹⁷ austr til Liðandisness ok gaf hánum jarls nafn, bað hann taka veizlur ok dæma landslög, en gjalda Danakonungi¹⁸ skatta. Eptir þetta fór Haraldr heim til Danmarkar, ok skiljask þeir Hákon góðir vinir. Hákon jarl hafði þá rekit sinna harma, fyrir því at af hans ráðum var drepinn Haraldr Gunnhildarsunr¹⁹; sem Einarr skálaglam sagði:

Hvarfat aptr áðr en erfðan
 óðstafr²⁰ föður hafði,
 -herforðaðr²¹ réð herða²²-
 hjörveðrs -konungs fjörvi-;

1) várn 2) faðir yðarr *tilf.* 3) er 4) ek má 5) gott 6) er þér hafið mér veitt *tilf.* 7) mér til forræðis landit ok hafið slíkan skatt af sem vér sættumk á 8) nú með sér fastmæli 9) *udel.* 10) var fallinn 11) til *tilf.* 12) jafnmikit átt á Norðrlöndum 13) um dráp 14) í Noreg 15) stökk 16) ríki 17) gæzlu landsins 18) af *tilf.* 19) Eiríkssunr 20) *saal. rettet*; óstafr A; oddastafr B. 21) hervörðuðr 22) harða

varðat Freyr sá er færi
fólkskiðs né man síðan
(því bregðr öld við aðra)
jarls ríki fram slíku.

Hákon var ríkr ok tók at efla blót með meiri freku en fyrr hafði
verit, þá batnaði brátt árferð¹, kom aptr korn ok sild, [grær jörðin
með blóma². Svá sem segir Einarr:

Ok herþarfir hverfa
Hlakkar móts til blóta,
randbríkar³ fremsk rækir
ríkr ásmegni⁴ slíku.
Nú grær jörð sem áðan,
aptr geirbrúar hapta
auðrýrir lætr áru
óhryggva vé byggva⁵.

þá var friðr góðr með árinu, sem enn segir Einarr:

Engi varð á jörðu
ættum góðr nema Fróði
gætinjörðr, sá er gerði,
geirbríkar, frið slíkan.

Í annarri drápu segir Einarr á þessa lund:

Bygði lönd -en lunda
læk orð á því- forðum
Gamla kind sú er granda
-gunnborðs- véum þorði.
Nú er afrendra jöfra
Ullr geirvaðils þeirra
sóknarhvatr at⁶ setri
settr⁷ hverjum gram betri.

Hér má þat heyra, at synir Eiríks brutu niðr blótin, en Hákon hóf upp
annat sinn⁸.

Þá er Hákon hafði ráðit einn vetr fyrir Noregi, kom Ragnfröðr
Eiríkssunr ok beiddisk ríkis í Noregi; í móti hánun kom Hákon jarl
með her, ok börðusk svá sem Einarr segir:

Enn reið öðru sinni
jarl borðmörum norðan,
sóknherðir lét sverða
sótt Ragnfröði á⁹ móti.

¹) tilf. B; mgl. í A ²) græri jörðin með blómi ³) rauðbríkar ⁴) rettet;
ásmegri A; at meger B ⁵) saal. B; byggja A ⁶) á ⁷) saal. B; setrs A
⁸) sinni ⁹) at

Hákon hafði lið meira ok skip smærri, ok fyrir þá sök lét hann síga¹ at landi, ok gékk upp af skipunum ok bauð Ragnfröði at berjask á landi við sik, en hann vildi eigi ok hræddisk landsher. Svá sem Einarr segir:

Hóf und hyrjar kneysi
(hraut unda fjöld) þundar
(þat sleit víg á vági)
vandar dýr at landi;
né fjölsnerrinn fyrri
fémildir konungr vildi
(vægðit² jarl fyr jöfri,
Yggs niðr) friðar biðja.

Búinn lézk valdr, ef vildi
valmey konungr heyja,
haulda morðs³ at halda
(herr féll of gram) velli.

Skiljask at svá búnu. Þá var Ragnfröðr um vetrinn í Sogni, en Hákon í Þrándheimi. Um várit eptir bauð Hákon út almenning um allan Þrándheim ok Hálogaland ok um öll fylki fyrir norðan Stað, ok varð allfjölmennr⁴. Svá er sagt at sjau tignir menn fylgdu hánun, svá sem Einarr segir:

Hitt var meir er Mæra
morðfikinn lét norðan
fólkverjandi fjörva
för til Sogs of görva;
ýtti Freyr af fjórum
fólklandum (sá branda
Ullr stoð af⁵ því) allri
yrþjóð Heðins byrjar.

Ok til móts á⁶ meita
mjúkhurðum fram þurðu
með spörgæli svarfa⁷
sjau landrekar randa⁸.

Kómu at Gunnhildar sunum inn í Sogni ok börðusk við þá, hafði Hákon sigr⁹, ok drap af sunum Eiríks þrjú hundruð manna, svá sem hér segir:

Ströng varð guðr áðr gunnar
gammi nás und hramma
þröngvimeioðr um þryngvi
þrimr hundruðum lunda.

¹) sígask ²) rettet; vægði at *B*; vægðez *A* ³) Njörðr ⁴) hann mjök fjölmennr ⁵) saal. *Sn.*; á *A* og *B* ⁶) at ⁷) saal. *Sn.*; sarpa *A*; aurgva *B* ⁸) saal. *Sn.*; handan *A*; höndum *B* ⁹) í þeirri (*d. e.* orrostu) tilf.

Knátti hafs at höfðum
(hagnaðr var þat) bragna
fólkeflandi fylkir
fangsæll þaðan ganga.

Svá mikit varð mannfall, at hér segir at jarlinn gengi at manna höfðum af þessum fundi. Eptir þessa orrostu flýðu synir Gunnhildar ok hon með þeim vestr um haf á Skotland. Réð þá Hákon Noregi eptir, sem Danakonungr hafði hann til settan, ok var þar mikil vingan þeirra á meðal.

A hinu þrettánda ári rikis Hákonar jarls kómu boð or Danmörku, 46. at jarlinn skyldi koma með her at veita styrk ok lið Haraldi konungi Gormssyni í móti Otta keisara. Bauð Hákon jarl út hálfan almenning [alt af sínu¹ ríki, fór á fund Haralds konungs eptir hans boði, ok er hann kom til Danmarkar, þá sendi konungr Hákon með miklu liði suðr til Danavirkis, ok var hann hertogi yfir liðinu, en konungrinn skyldi sjálf fara at gæta lands [með skipaliði². [Móti hertoganum Hákon kom Otti keisari³ með her Saxa, Frakka, Frísa ok Vinda. Þá varð hörð orrosta. Lauk svá at keisarinn flýði ok alt lið hans; svá sem hér segir:

Þrymr varð⁴ logs er lögðu
leikmiðjungar þriðja
-arngreddir varð- odda
-andvígr- saman randir.
Sundfaxa kom Söxum
sækiþróttir á flóttu;
þá⁵ er svá, at gramr með gumna
garð yrþjóðum varði.

Í þessarri ferð Otta keisara urðu mörg stórtíðendi, áðr en hann féngi sigrat ok unnit Danakonung⁶. Hann fór svá langt norðr í Danmörk sem heitir Marsey í Limafirði. Þar hitti hann Harald Danakonung með sínum her, ok varð áðr farflótti⁷ fyrir keisaranum, þá er hann hafði áðr unnit Danavirki, sem heyra má í þeirri frásögn, hversu með miklum krapti þat varð⁸ unnit af guðs fulltingi. Þá bað keisarinn Harald konung taka [við réttri⁹ trú. Hann neitaði, ok taldi¹⁰ sér þat byrja, at hafa þann sið sem hans foreldri hafði. Keisari lét telja trú fyrir konunginum¹¹ ok segja mörg stórmerki frá guði; þar kom um síðir, at Danakonungr bað sýna sér nökkut mark, at sá siðr væri betri, er keisari bauð, en sá er Danir höfðu áðr. Þá gékk fram Poppo biskup

1) um alt sitt 2) við skipaher 3) Otti keisari kom í móti Hákon hertoga
4) var 6) þar 6) með sínum her tilf. 7) forflótti 8) var 9) rétta
10) kvað 11) hánun.

ok bar járn glóanda á¹ hendi sér, ok sýndi Danakonungi óbrunna hönd
 47. sína. At sénum þessum jarlegnum tók Danakonungr skírn ok trú
 rétta, ok alt lið hans. Eptir þetta sendi Haraldr konungr orð Hákon
 jarli at koma til sín. Hann var enn eigi norðr sigldr þá er þetta var².
 Fór jarlinn á fund Danakonungs með lítit lið ok var leyndr erendunum
 áðr en hann kvæmi³ til konungs. Ok er þeir finnask þröngvir konungr
 jarlinum at taka skírn, varð hann ok því at heita, at láta þat boða um
 alt sit ríki. Fékk þá konungr hánun kennimenn, ok skiljask þeir síðan.
 Þá lágu á vestanveðr, en Hákon þóttisk þá ærit lengi verit hafa í
 Danmörk, ok vildi gjarna verða á brottu, setti á land upp presta ok
 lærða menn, dregr upp segl sín, sigldi⁴ austr ígegnum Eyrarsund, ok
 herjaði á hvártveggja land⁵, brendi bæi⁶ ok drap menn, tók fé þar⁷
 sem hann mátti í Danakonungs ríki.

48. Þá er Hákon kom austr fyrir Gautland, þá feldi hann blótspón,
 ok vitraðisk svá sem hann skyldi hafa dagrað at berjask, [sér á⁸ hrafna
 tvá, hversu gjalla ok fylgja alt liðinu. Svá sem hér segir:

Flóttu gékk til fréttar
 fellitýr á velli,
 draugr gat dólga ságu
 dagrað Heðins váða;
 ok haldboði hildar
 hrægamma sá ramma,
 Týr vildi sá tíra⁹
 teinlautar fjör Gauta.

Þá [lét Hákon jarl spilla skipum sínum¹⁰, gékk upp á land með öllu liði
 sínu, fór herskildi yfir alt Gautland, ok brendi bæi ok rænti hvar sem
 hann kom. Þá kom í móti hánun Óttarr jarl Gauta, börðusk¹¹, ok
 lauk svá [at hann¹² flýði, en drepinn [hinn mesti¹³ hlutr liðs hans.
 En Hákon tók fé mikit at herfangi, fór hann um Smálönd ok alt [til
 Vestrgautlands¹⁴, skattar alt fólki, kom við svá búit aptr í Noreg; svá
 sem hér segir:

Iláði jarl, þars¹⁵ áðan
 engi maðr und ranni,
 hyrjar þing, at herja,
 hjörlautar, kom sörla;
 barat maðr lyngs enn lengra
 loptvarðaðar barða¹⁶

1) í 2) varð 3) kom 4) siglir 5) landit 6) byggðir 7) hvar 8) ok
 hann sér þá 9) rettet; týna *A* og *B* 10) fyrirlét Hákon jarl skip sín ok
 11) ok börðusk þeir 12) með þeim at Óttarr 13) mestr 14) í vestra
 Gautland 15) rettet; þar *A* og *B* 16) *saal. Sn.*; garða *A* og *B*

(alt vann gramr um gengit
Gautland) frá sjó randir.

-Valföllum hlóð völlu-
varð -ragna konr- gagni
hríðar¹ áss at hrósa
(hlaut Óðinn val) Fróða.

Hákon fór ofan í Vík austr, ok váru þar komin boð Danakonungs um rétta trú, bauð hann, at hafna skyldi blótum ok láta skírask, ok fyrir sakar ríkis hans þá reis engi maðr því í móti, ok létu mjök margir skírask. Hákon jarl snéri aptr til blóta öllum þar sem hann kom, en hann hét þeim trausti sínu, ok blótuðu margir þeir er áðr höfðu skírn tekit; svá sem hér segir:

Öll lét senn hinn svinni
sönn Einriða mönnum
hverjum² kunn of herjuð
hofsland³ ok vé banda.

Eptir þetta fór Hákon norðr í lönd ok hélt því ríki, er Danakonungr hafði fengit hánun, skattlausu⁴ þaðan ífrá, ok gerði Vikina sér at herlandi, er þá lá undir Danakonungi, svá sem segir Einarr skálaglam:

Nú liggr alt und jarli
-ímunborðs- fyr norðan
-veðrgæðis fremsk víða-
Vík -Hákonar ríki-,

ok svá Eyvindr skáldaspillir:

þeim er alt austr
til Egða býs
brúðr valtýs
und bægi liggr,

Litlu síðar bauð Haraldr Gormssunr út leiðangri um alla Dan- 49.
mörk ok fór með allan Danaher norðr til Noregs. Ok þá er hann kom [um Liðandisnes⁵ í ríki þat, er menn höfðu haldit skatt⁶ fyrir hánun, þá brendi hann bæi ok lét drepa menn, hvar sem hann kom, ok eyddi alt með sjónum⁷, nema finum bæir stóðu⁸ í Sogni í Læradali. Haraldr konungr fór alt norðr til Staðs, en Hákon lá þar með miklu liði fyrir norðan Stað. Þá er Danakonungr spurði til fjölmennis Hákonar ok viðrbúnaðar, vendi hann ferð sinni suðr til Danmarkar, ok hittusk þeir jarl⁹ ekki [í þat sinn¹⁰.

¹) saal. B; hildar A ²) rettet; herjum A og B ³) hofs lönd A og B
⁴) skattalaust ⁵) fyrir Liðandisnes ⁶) skatta ⁷) sjó ⁸) udel. ⁹)
udel. ¹⁰) at því sinni

Hér er um Jónsvíkinga.

50. Haraldr konungr¹ herjaði á Vindland ok lét² gera borg mikla, þá er heitir at³ Jóni, ok er sú borg kölluð síðan Jónsborg. Þar setti hann yfir höfðingja ok fór sjálf heim til Danmarkar. Var þá úfriðr mikill lengi [á milli⁴ Vinda ok Dana, ok herjuðu hvártveggja í annarra land⁵. En á ofanverðum dögum Haralds Gormssunar setti hann yfir Jónsborg Sigvalda sun Strútharalds jarls, ok gaf Danakonungr Sigvalda jarls nafn. Þá fóru margir höfðingjar af Danmörku til Jónsborgar: Þorkell hávi bróðir Sigvalda jarls, Búi digri ok Sigurðr hvíti⁶ bróðir hans, Vagn Ákasunr, hann var systursunr Búa. Jónsvíkingar unnu mikit af ríki Burizleifs konungs, er þá réð fyrir Vindlandi.
51. Litlu eptir þetta gerðusk þau tíðendi í Danmörku at Haraldr konungr tók sótt, ok andaðisk hann. Strútharaldr faðir Sigvalda andaðisk ok á þeim misserum, [ok var Sveinn Haralds sunr tekinn til konungs í Danmörku⁷. En þá er Sigvaldi spurði andlát Haralds Gormssunar, þá sættisk Sigvaldi við Burizleif [Vinda konung, ok fékk Ástríðar dóttur Burizleifs ok hét því til⁸, at koma Sveini Danakonungi til Vindlands [á vald⁹ Burizleifs. Litlu síðar bjó Sigvaldi skip eitt ok fór á því til Danmarkar ok kom við Sjóland, skamt frá því er Sveinn konungr var á veizlu. Þá brá Sigvaldi sér sjúkum ok sendi konungi orð, at hann kvæmi¹⁰ á fund hans, ok lézk eiga við hann skyldarerendi¹¹ þau, er hann vildi at aðrir menn væri leyndir. Konungr trúði orðsending Sigvalda ok fór með fá menn á skip til Sigvalda, ok þegar er Sveinn konungr kom á skip jarlsins, þá bað Sigvaldi taka upp akkeri ok vinda segl, fyrir því at byrr var góðr undan landi, ok [sigldi með Svein konung¹² til Jónsborgar.
52. Eptir þat sendi Sigvaldi orð Burizleifi mági sínum, ok sagði at Sveinn Danakonungr var kominn til Jónsborgar, ok lézk hann dæma vilja millum þeirra, eða láta Svein konung fara aptr til Danmarkar. Í annan stað taldi hann fyrir Sveini konungi, at hann skyldi sættask við Vindakonung at því er Sigvaldi dæmdi¹³, ok sagði, ef hann vildi þat eigi, at þá mundi hann koma á vald Burizleifs. At¹⁴ þessu sættusk þeir, at hvártveggja konunganna játaði dómi Sigvalda jarls, ok er þeir höfðu þetta fastmælum bundit sín á millum, þá sagði jarlinn [upp ætlan

¹) Gormssunr tilf. ²) þar tilf. ³) saal. B; nafni tilf. A ⁴) millum ⁵) lönd ⁶) udel. ⁷) taget af B; mgl. i A ⁸) konung af Vindlandi ok fékk dóttur hans þeirrar er Ástríð hét, ok hét því hánum ⁹) á fund ¹⁰) kæmi ¹¹) skylt erendi ok ¹²) sigldu með Sveini konungi ¹³) millum þeirra tilf. ¹⁴) af

sína, ok sagði þat fyrst í sættargerð sinni¹, at Sveinn Danakonungr skyldi fá² dóttur Burizleifs konungs, ok skyldi henni fylgja heiman sá hluti Vindlands, er Danir höfðu unnit af ríki Vindakonungs; í annan stað skyldi Burizleifr fá Þyri³ dóttur Haralds konungs, systur Sveins konungs. Hon hafði fyrr verit gipt Styrbirni syni Ólafs Sviakonungs; þá lifði Haraldr konungr faðir hennar, hann hafði gefit henni eignir miklar á Fjöni ok suðr í Falstri ok í Borgundarhólmi.

Sigvaldi jarl skipti á þessa lund, at Burizleifr konungr skyldi 53.
hafa þann hluta Vindlands, er áðr var skildr til eignar Gunnhildar dóttur Burizleifs konungs, er Sveinn konungr skyldi fá, ok þat skyldi eiga Þyri Haralds dóttir. En Gunnhildr dóttir Burizleifs konungs skyldi eignask allar þær eignir, er Þyri hafði átt í Danmörku, ok þar taka alla tilgjöf sína í Danmörk, en Þyri alla sína⁴ í Vindlandi, nema jarl [skyldi fá⁵ Jómsborg ok öll þau heruð á Vindlandi, er hann skildi þar til. Þá lét Burizleifr konungr ok Sigvaldi jarl búa mikla veizlu í Jómsborg, ok var sú veizla brullaup Sveins konungs en festaröl Burizleifs konungs. Eptir þat fór Sveinn konungr heim til ríkis síns með Gunnhildi konu sína; þau áttu síðan tvá sunu, ok var hinn eldri kallaðr Knútr hinn ríki, annarr hét Haraldr. Þá er Sveinn konungr kom aptr af Vindlandi, sendi hann orð Þyri systur sinni, lét segja henni alt þat er hann hafði [sýst í⁶ Vindlandi við Burizleif konung. Þyri varð þessum tíðendum úfegin, fyrir því at hon var vel kristin, ok sagði svá, at heldr vildi hon deyja með kristnum mönnum en koma á vald heiðins konungs ok spilla kristni sinni. Sat hon at búum sínum ok gætti eigna sinna nökkura vetr⁷.

Um erfi eptir Harald Danakonung ok heitstrengingar Jómsvíkinga.

Litlu síðar sendi Sveinn konungr orð Sigvalda jarli ok Þorkeli 54.
bróður⁸ hans, ok segir at hann vill gera veizlu, erfi Haralds konungs föður síns, eptir fornum sið, ok bað þá bræðr til koma ok gera erfi Strútharalds jarls, síns föður, ok lézk skyldu til bjóða öllu stórmenni í ríki sínu, ok vildi at [þessarra manna⁹ erfi væri bæði í einum stað, ok lézk mundu sjálfr halda starf fyrir veizlunni, ok taka kostnað af konungdómi sínum ok af jarls ríki á Skáni, er átt hafði Strútharaldr faðir Sigvalda jarls. Bað Jómsvíkinga koma svá marga sem jarlinn vildi haft hafa með sér. En er sendimenn kvámu til Sigvalda, þá löttu sumir menn

1) sættargerð þeirra, ok sagði fyrst 2) Gunnhildar tilf. 3) saal. B; þyriðar her og fremdeles A 4) tilgjöf tilf. 5) skildi undan 6) ráðit á 7) síðan tilf. 8) bræðr 9) þessi tvinni

hann¹ þeirrar ferðar, ok töldu úvarligt at [leggja sik svá mjök undir vald Danakonungs², en sumir fýstu³ ok báðu jarlinn fara með svá mikit lið, at Danir hefði ekki vald á Jómsvíkingum, ok þat ráð var tekit. Bjó jarlinn or Jómsborg 60 skipa, ok hafði alla hina rikustu menn í þessa ferð, þá er í Jómsborg váru.

55. Sveinn konungr lét þessa veizlu gera á Hringstöðum á Sjólandi, ok lagði á mikla stund, at ekki [skorti þat til er fá mátti⁴, at þá væri hon ríkari ok betri en áðr. Jómsvíkingar kvámu þann dag er at var gengit erfinu, ok fagnaði Sveinn konungr með mikillu blíðu Sigvalda jarli ok öllu hans föruneysi. Þá er erfi váru gör at fornum sið⁵, þá skyldi þat skylt at gera þau á því ári, er sá hafði andazk er erfit var eptir drukkit⁶, en sá er gera lét⁷ erfit, hann skyldi eigi fyrr setjask í þess⁸ sæti, er hann erfði, en menn drykki erfit. Hit fyrsta kveld er menn kvæmi⁹ til erfis, þá skyldi skenkja upp full mörg [með þeim hætti sem nú eru minni, ok eignuðu þau full hinum rikustu frændum sínum eða þór eða öðrum guðum sínum, þá er heiðni var. En síðast¹⁰ skyldi uppskenkja Braga full; þá skyldi sá er erfit gerði strengja heit at Bragafulli, ok svá allir þeir er at erfinu væri, ok stíga þá í sæti þess er erfðr var, ok skyldi þá fullkominn vera til arfs ok virðingar eptir hinn dauða, [en eigi fyrr¹¹.

56. En fyrsta kveld er þeir Sveinn konungr ok Sigvaldi jarl drukku erfi feðra sinna, þá setti konungrinn til þess menn at byrja höfðingjum Jómsvíkinga [þann drykk er sterkast var, ok þeir yrði sem mest drukknir af¹². En þá er bragafull var upp skenkt, ok áðr en Sveinn konungr hafði upp stigit í hásæti föður síns, þá strengði hann heit at áðr en [þriði vetr væri liðinn¹³ skyldi hann fara með her til Englands ok drepa Aðalráð konung eða reka or landi, eða hafa sjálfr bana, ef eigi gengi þetta fram. Eptir þat at konungr hafði sezsk í sæti Haralds konungs föður síns, þá strengði Sigvaldi jarl heit, at áðr en þrír vetr væri liðnir skyldi hann hafa drepit Hákon jarl í Noregi eða [elta hann¹⁴ or landi, eða hafa sjálfr bana elligar. Þá mælti konungr: „Þetta er vel mælt ok mjök mannliga, ok unnum vér þér [mikit betr at hafa þat ríki¹⁵ en Hákon eða Eiríki syni hans.“ Þá strengði Þorkell heit

¹) mjök ²) eiga svá mikinn trúnað með Danakonungi ³) *saal. B*; fýstusk *A*

⁴) skærta (*d. e. skyrti*) þat til er fá mætti ⁵) eptir fornum siðum ⁶) gört

⁷) léti ⁸) manns *tilf.* ⁹) kómu ¹⁰) *saal. B*; *A* har dette noget for-

kvaklet; minni með þeim hætti sem nú eru minni full horn hinum rikustum frændum sínum eða öðrum góðum vinum sínum. En síðan ¹¹) *udel.*

¹²) *saal. B*; þá var drukkit hit sterkasta ok þeir urðu mjök drukknir *A*

¹³) þrír vetr væri liðnir ¹⁴) eltan ¹⁵) miklu betr þess ríkis

bróðir Sigvalda, at hann myndi fylgja bræðr sínum norðr til Noregs ok flýja eigi fyrr en um skut væri skip Sigvalda [jarls tvær skiplengðir¹ ef vér berjumk á skipum, en merki hans [á brautu ef vér berjumk á landi².“ Þá stóð Búi upp ok strengði þess heit, at hann skyldi fara í Noreg ok berjask með Sigvalda við þá Hákon ok Eirík feðga, ok flýja eigi fyrr en færri³ standa upp en fallnir eru, ok halda þá⁴ við meðan Sigvaldi vill berjask. Næst Búa bræðr sínum strengði Sigurðr hvíti þess heit, at hann skyldi fylgja Búa norðr í Noreg, sem hán um endisk drengskapr til, ok flýja eigi at Búa lifanda. Þá strengði Vagn heit, at hann skyldi fara með Búa frænda sínum ok vera í bardaga með Sigvalda ok flýja eigi, ok þat lét hann fylgja, at hann skyldi eigi koma fyrr til Danmarkar en hann hefði verit í rekkju Ingibjargar, dóttur Þorkels leiru mikils höfðingja í Noregi, at úvilja Þorkels, eða Vagn skyldi hafa drepit hann ella. Björn brezki strengði þess heit, at fylgja Vagni fóstrosyni sínum. Hávarðr höggvandi ok Áslákr hólmskalli, skósveinar Búa, strengðu þess heit, at flýja eigi frá hán um, hvárt sem hann væri lífs eða andaðr, þá er bardaga væri lokit. [At liðnum heitstrengingum fóru þeir til svefns⁵. Um morgunin spurði Sveinn konungr, hvat Sigvaldi myndi af heitstrengingum manna, en hann mundi fátt af ok þóttisk of mælt hafa, en svá búit varð at vera. En þegar ífrá þeirri veizlu ætla Jómsvíkingar ferð sína norðr í Noreg, þvíat þeir vilja [enga njósn láta fyrir sér koma⁶ í Noreg, at Hákon jarl mætti við búask eða Eiríkr jarl sunr hans.

Um Jómsvíkinga ok Hákon jarl illa í Noregi.

Þá er Jómsvíkingar hafa búit ferð sína af Danmörku með öllu 57. því liði, er þeir höfðu or Jómsborg, [fara þá⁷ norðr til Noregs, ok höfðu 60 langskipa ok flestöll stór ok vel búin at vápnum ok góðum drengjum. Þeir kómu her sínum jólanótt at Jaðri, féngu veðr mikit ok gátu þó haldit öllum skipum sínum. Þeir gera þegar upprásir, ræna ok drepa menn, alt [þat er þeir máttu⁸. Landsfólk flýði undan, tók sumt til skipa en sumt til fjalla eða á markir. Geirmundr hét ríkr bóndi, hán um kom engi njósn; þar kómu víkingar um nótt [í hans herbyrgi⁹, ok flýr hann undan í lopt eitt ok fáir menn með hán um; þá tóku víkingar ok hjoggu loptit. En þeir Geirmundr vörðusk, ok

¹) mér ²) á bak er vér berjumk á landi uppi ³) *saal. B*; fleiri *A* ⁴) þó
⁵) En at loknum heitstrengingum fara menn at sofa ⁶) eigi láta fara njósn fyrir sér ⁷) nú fara þeir ⁸) þar sem þeir kómu ⁹) at hán um

þá er hann sá at þeir myndu sóttir verða, þá hljóp hann or loptinu ok kom standandi á jörð. Vagn var þar nær ok hjó á hönd Geirmundi fyrir ofan úlfið, ok þegar [um leið hljóp Geirmundr¹ til sjóar, ok fær sér skútu ok menn með ok [ferr undan. Hann² kom á fund Hákonar jarls. Geirmundr hafði heyrt nefnda Jónsvíkinga, þá er hann hljóp undan, ok Vagn, ok sagði at hann³ var smábeitr, er hann hjó ekki meir en hönd af manni [þeim er fyrir stóð⁴. Geirmundr hitti Hákon jarl at veizlu þar sem á Skugga heitir, ok þar var Eiríkr sunr hans. Þá gékk Geirmundr fyrir jarlinn, [þar hann sat⁵ yfir borðum ok [heil-saði hánun⁶. Jarlinn spurði hann tíðenda. Geirmundr svaraði: „Eru⁷ tíðendi“! Jarlinn mælti: „Lát góð vera.“ „Víst eru eigi góð ok þó sönn,“ sagði Geirmundr: „herr er kominn í land vart sunnan or Danmörku, 58. ok unnu mikinn skaða á yðru ríki⁸.“ Hákon jarl svaraði reiðr ok mælti: þessi tíðendi eru illa lögin, ok fyrir löngu myndi Noregr auðr, ef Danir hefði herjat hvert sinn í Noreg er þér segið, ok eigi munu þér fyrr af láta, en nökkurr hangir uppi sá er⁹ segir“. Geirmundr svaraði: „Fár vikur munu liða héðan, þá munu þér reyna brátt.“ Ok [brá upp handarstúfinum, ok lézk með því mega sanna sögu sína ok fleirum sárum¹⁰. Nú fær Hákon jarli áhyggju ok öllu hans ráðuneyti; var þat fyrst til ráðs tekit at skjóta upp vitum [ok örvarskurðum ok skipferðum¹¹, stefndi¹² til sín hverjum manni, er þorði at verja sik ok fé sitt. Hákon jarl sjálfr ferr einskipa út ok inn eptir hverjum firði, vissi engi hans náttstað ok [engi hans örvæni¹³. Liðit samnask saman [í stórflokka, þat alt er fyrst var komit ok first var vikingunum¹⁴, en þeir er næstir váru úfriðinum¹⁵ flýja undan ok til at efla landsherinn með Hákon jarli ok syni hans. Jónsvíkingar sækja norðr með landi ok fá ekki viðrám, þeir kvámu öllu liði sínu norðr um Stað, sigla fyrst til Hereyja ok hafa þaðan fréttir ok njósn af Hákon jarli, ok fregna ekki annat en hann sé í fjörðum inn af þjóðleið, stundum norðr en stundum suðr. Þeir leggja herinum inn af þjóðleið ok utan at ey þeirri er Höð heitir, tóku þeir strandhögg á skip. Búi digri með sveit sinni hafði upp gengit, ok ráku þeir til skipa bú mikit fyrir sér. Til þeirra kom einn gamall bóndi ok kallaði á víkinga: „þér farið eigi hermannliga í¹⁶ okunnu landi ok

1) af. Geirmundr hljóp 2) fór til þess er hann 3) Vagn 4) *saal. B*; er hann stóð fyrir *A* 5) þá sat jarl 6) kvaddi hann 7) ill 8) herra! *tilf.* 9) slíkt *tilf.* 10) *saal. B*; lézk mega sanna sögu sína með sárum sínum *A* 11) *saal. B*; or báðum skipreiðum *A* 12) bauð 13) *saal. B*; hvergi hans örvæna *A* 14) *saal. B*; ok stórir flokkar, þat alt er fyst var víkingar *urigt. A* 15) *saal. B*; herinum *A* 16) á

langt til sótt, eruð þér áburðarmenn [miklir ok¹ vilið nú auka nöfn yður í þessi för; þér takið kið ok kálfa ok geitr ok kýr, væri meiri frami at láta vera búit ok taka heldr björninn, er nálíga man nú kominn [at bjarnbásinum², ef þér fáið tekinn³.“ Þá svaraði Búi: „frá hverjum birni segir þú [þar, sem⁴ oss man happ at veiða?“ Þá svaraði bóndinn: „sá hinn sami björn, ef nú veiði þér hann eigi, þá man hann alla yðr í munni hafa, [er eigi liðr langt ífrá⁵.“ Þá svaraði Búi: „heyr, bóndi! seg oss frá tíðendi góð ok sönn, þau sem oss er skylt at vita, vér skulum vel launa þér.“ Þá svaraði bóndi: „Vilið þér vel launa mér⁶, þá má ek segja yðr til Hákonar jarls, hvar hann liggr inn á [Álm und hamrinum⁷, ok veit ek eigi hvárt hann hefir eitt skip eða tvau, eigi eru fleiri en þrjú, ok í dag var hann eigi norðr róinn til liðs síns, ok ætlum vér, at vera man feigr, [er hann ferr svá úvarlīga, ok víst hefir hann ekki til yðar fregit⁸, eigi færi hann svá ella.“ Þá mælti Búi til sinna manna: „Ofan hart til skipa, ok verum næstir sigrinum, nú sem fyrr njótum vér þess at vér höfum fyrst njósnina!“ Þá hljóp sá mest er fóthvatastr⁹ var, [ok bóndi fékk mikit fé eptir á cynni¹⁰. Búi bað sína menn slá festum ok leggja út skipin frá landi, lét blása [lúðri at liðit samnaðisk ok skundaði¹¹. Sigvaldi jarl kallaði á hann ok spurði hvert Búi vildi róa, eða [hvárt hann hefir nökkut¹² fregit til Hákonar jarls. Búi svaraði, biðr þá alla róa, lézk ætla, at þann dag skulu þeir fá tekit [í hala¹³ refinum, er nú dregr skaufit¹⁴ inn hér með landinu [fyrir oss¹⁵.“ Þá svaraði Sigvaldi jarl: „eigi hefir þu enn tekit í halann hánun, ok vænna þykki mér at þú mant vera gintr.“ Þá svaraði Búi: „eigi mant þú þora at berjask við Hákon jarl, ef þú finnr hann með her sinn, ef þú þorir eigi at leggja til hans með 60 skipa, [þar sem hann hefir hit mesta þrjú skip fyrir¹⁶. Búi hét fast á menn sína at róa skyldi. Vagn var ok albúinn. Þá bað Sigvaldi slá festum, ok fóru öllu liðinu inn fyrir norðan eya Höð. Þá var [lítill vindr¹⁷. Þá mælti Sigvaldi: vera kann at hann Búi hinn digri gangi sjálfr á björnbasinn þann, er hann hugðisk veiða myndu Hákon jarl; svá ferr hann sem feigr maðr.“ Búi ferr fyrst með sínu liði, þá Vagn, þá Sigvaldi. Þeir fóru inn með eyjunni alt til þess er þeir kvámu í Hjörungavág, þar hittu þeir fyrir Hákon jarl, eigi einskipa, heldr með hálfu annat hundrað skipa, þat váru snekkjur ok skeiðir¹⁸,

¹) *saal. B; mgl. í A* ²) á bjarnbásinn ³) stiltan ⁴) maðr! þeim er
⁶) fyrr en langt sé héðan ⁶) eðr engu ⁷) Elfrum ⁸) *tilf. B; mgl. í A*
⁹) fimastr ¹⁰) en bóndinn veik aptr búinu um eya. ¹¹) í lúðr at liðit skyldi skynda. ¹²) hvat hann hefir ¹³) í halann á ¹⁴) skaptit ¹⁵) *mgl.*
¹⁶) ok hefir hann nú et flesta ein þrjú skip ¹⁷) lítit veðr á ¹⁸) skeiðar

knerrir ok kaupskip, er Hákon jarl hafði fengit, er há váru borði ok öll vel skipuð af mönnum, vápnum ok grjóti.

59. Þar var með hánnum hinn [fyrsti maðr¹ Eiríkr jarl sunr hans, ok Sveinn, Sigurðr ok Erlingr synir Hákonar jarls ok þó eigi sammæðra² við Eirík; þeir stýrðu þá allir skipum. Þetta segir Þórðr Kolbeinssunr í kvæði því er hann orti um Eirík jarl:

Mjök lét margar snekkjur
-mærðar örr- sem knörru
-óðr vex skálds- ok skeiðar
skjaldhlynr á brim dynja;
Þá er ólítill utan
oddherðir fat gerða
(mörg var lind fyr landi)
lönd síns föður röndum.

Setti jarl, sá er atti
ógnfróðr á lög stóði
hrefnis, háfa stafna
hót³ Sigvalda á móti.
Margr skalf hlummr, en hvergi
huggendr bana ugðu,
þeir er gátu sjó slíta,
sárgamms, blöðum ára.

En í gegn at gunni
glæheims skriðu mávar⁴,
rendi langt með landi
leiðangr, Dana skeiðum⁵.

60. Þá létu jarlarnir Hákon ok Eiríkr kveða við lúðra sína, ok settu upp merki sín, ok skipa til atróðrar. Hákon skipar sveit er hánnum skyldi fylgja í orrostu, [á sitt borð hvárr, ok eru⁶ þessir höfðingjar Skopti ok Rögnvaldr or Ærvík⁷. Þeir venda þar til atróðri, sem fyrir var Sigvaldi jarl, ok mætask þeir jarlarnir í orrostu. Á stjórn Hákonar jarli er Sigurðr sunr hans, ok með hánnum Eyvindr Finnssunr ok Erlendr steik innan or Naumudali, báðir lendir menn ok ágætir, þeir lögðu í móti Sigurði hvíta bróður Búa digra. En út í arminn var Eiríkr jarl ok með hánnum Þorsteinn miðlangr, er allra víkinga var ágætastr, ok Þórir hjörtr norðan or Vágum, lendr maðr; þeir lögðu móti Búa, ok varð þar hörð orrosta með þeim. Á bakborða fylking Hákonar jarls lögðu þessir fram: Erlingr sunr hans ok með hánnum Járnskeggi af Yrjum af Upphaugi ok annarr Styrkárr af Gimsum, er

¹) fyrstr rikr maðr ²) sammæddir ³) hót ⁴) rettet; máva A; mgl. i B

⁵) rettet for skeiðar ⁶) saal. B; á hvárt borð A ⁷) saal. B; Vætvík A

ágætastir váru lendra manna fyrir norðan Stað. Þeim kom í mót Þorkell hávi bróðir Sigvalda. Í utanverðum armi fylkingar lagði fram sínu skipi Sveinn Hákonarsunr, ok með hánum Gizurr hvíti lendr maðr ofan af Valdresi, ok annarr Þorkell leira æzkaðr austan or Vík; þessir þrír höfðingjar halda upp orrostu við Vagn Ákasun.

Þessi var hin harðasta orrosta ok hin ágætasta¹. Þessir váru 61. íslenzkir menn með Hákon jarli: Skúmr ok Þórðr er kallaðr var örvhönd², synir Þorkels auðga vestan af Mýrum í Dýrafirði, ok Vígfúss Vigaglúmssunr, [Tindr Hallkelssunr³, hann orti drápu um Hákon jarl, ok í þeirri drápu er mart sagt frá Jónsvíkingum⁴ ok þeirra orrostu; frá þessarra manna orðum hafa menn minni haft á því landi frá þeima⁵ tíðendum, sumir⁶ með kveðskap ok sumir⁶ með frásögn annarri. Vígfúss orti þetta áðr en barzk væri, ok sveið hann klubbu eina, þá spurði Hákon jarl hvat þat skyldi; hann svaraði á þessa lund:

Hefi ek í hendi
til höfuðs görva,
beinbrot Búa,
böl Sigvalda,
sjá skal vera,
ef vér lifum,
eikiklubba⁷
óþörf Dönum.

Þá kvað hann ok þetta:

Oss er leikr (en lauka
liggr heima vinr feimu)
þryngr at Viðris veðri
vandar, góðr fyr handum;
hlýs kveð ek hœla bosa⁸,
(hann væntir sér annars
vífs und vörmum bægi)
vér skreytum⁹ spjör, neyta.

Þessi orrosta hefir verit mjök ágæt ok aldrigi hafa Danir [þvílíkan bardaga átt¹⁰ við Norðmenn¹¹, fyrir þá sök at þeir höfðu meira lið en Danir¹², en [þó létu þeir um hrið á hömlur¹³ síga Sveinn Hákonarsunr ok hans menn fyrir Vagni, ok var þá at komit flóttu, áðr en Eiríkr jarl lagði til járnbarðanum, ok lét Vagn þá undan aka, svá at þá lágu skipin svá frammi hvártveggja¹⁴ sem verit hafði í fyrstu. Þá er Eiríkr

¹) mesta ²) örvöndr ³) *mgl. i B* ⁴) Jónsvíkinga orrosta ⁵) þessum
⁶) sumt ⁷) *saal. B*; alriklubba *A* ⁸) *saal. B*; hlæso bælis *A* ⁹) *saal. B*; skeytum *A* ¹⁰) *saal. B*; þvílíkar orrostur borit *A* ¹¹) fyrr né síðan *tilf.* ¹²) hálfu minna *tilf.* ¹³) langa hrið höfðu þeir betr, ok á hömlu lét
¹⁴) hvárratveggja

kom aptr í sína fylking, hafði Búi fengit [sigr¹ ok höggvit tengsl ok leyst flotann; þá lagði Eiríkr barðanum at skipi Búa, svá at þeir tengðu saman [hvátveggja stafna² ok borð við borð, ok vildu hvárgir leysa fyrr en annathvært væri hroðit. Þá varð mikit mannfall³, er hváirtveggja vágu höggvápnum. Þar var ilt [bleyðimanni innanborðs, þar var mikit manndráp á lítilli stundu, ok vissi engi maðr at telja⁴ hversu

62. margir menn þar féllu. Norðmenn féllu meir hinn fyrra hlut orrostunnar, en svá lauk, at Danir létu sigrask⁵, ok olli því mest ofrefli liðs ok hörð atsókn, ok hér með var illviðri svá mikit, at [hagl dreif svá stórt, at hvert korn, er þú tókt upp, þá vá eyri, en Danir áttu at horfa í móti því⁶. Þá lét Sigvaldi höggva tengsl ok undan halda, ok þegar eptir Þorkell bróðir hans ok Sigurðr hvíti, venda út or váginum. Þat sér Vagn Ákasunr ok mælti: „Hví flýr þú, hinn illi hundr! [er lítilli orrostu, ok selr þína menn við verði; þá skömm mant þú⁷ hafa, er þú mant við lifa allan þinn aldr, ok lengi man uppi⁸.“ Skýtr [snærispjóti til⁹ er skipit snérisk, ok hitti millum herða þeim er stýrði, en þat var annarr maðr, en eigi Sigvaldi, en hann vildi Vagn skotit hafa. [Þá var flýðr allr flestr Danaherr¹⁰, ok þó mikit áðr drepit af. Þá leggr jarl skeið sína á annat borð Búa hinum digra, þar varð hörð viðrtaka: Áslákr hólmskalli ok Hávarðr höggvandi hlaupa upp í skip Hákonar jarls, ok drápu margan mann, en Þórðr ok Skúma¹¹ bróðir hans váru þeim ok nærstaddir, véla þeir nú tveir um Hávarð, höggr hann höndina hægri af Þórði, en Skúma hafði mörg stór sár áðr en Hávarðr misti beggja fóta sinna. Vígfúss Víaglúmssunr fær einn steðja, er legit hafði á þiljum, ok þar hafði hann hnoðit [við sverðshjölt sín¹²; hann færir steðjann með báðum höndum at Ásláki hólmskalla, kemr geirrinn í höfuðit, svá at haussinn brotnaði ok¹³ heilinn lá úti. Þá kom Eiríkr upp með sína sveit í skip Búa; Þorsteinn miðlangr kom fyrst í fyrir-rúmit¹⁴, höggr til Búa um ennít þvert, svá at fal [báða eggteina á sverðinu. Búi veitir Þorsteini¹⁵ sár undir höndina vinstri, svá at nálíga beit [manninn í sundr¹⁶. Þá tók Búi kistur tvær fullar gulls ok kastaði fyrir borð, [ok allir skiparar hans hljópu fyrir borð með kistur sínar

1) svig á 2) hváratveggja stafnana 3) mannsPELL 4) blauðum mönnum innanborðs, þar urðu mörg stórtíðendi á lítilli stundu í manndrápi, ok vissi engi maðr tal 5) sígask 6) dreif því hagli, er eitt haglkorn vá eyri, þar ígegn áttu Danir at horfa 7) Sigvaldi svaraði: „með litlu verði selr þú menn þína til dauða, ok þá skömm mantu heim 8) vera tilf. 9) snart spjót í því 10) þá var farit alt afl Danahers 11) skúmr, her og nedenfor B 12) sverðshjölt sín með 13) saal. B; svá at A 14) miðrúmit 15) saal. B; báðar eggjar tennrnar, veitir hán um A 16) hann sundr í miðju

ok váru allir drepnir¹. Þá [snérisk alt liðit² at Vagni, þeir verjask lengi, fyrir því at skipit var hátt borði, en drengir innanborðs, ok smá skip höfðu næst lagt. Þá bauð Hákon jarl at taka knörr einn³, ok leggja ífrá smá skipin⁴ ok í staðinn en stærri skipin. Um þetta kvað Vigfúss Vigaglúmssunr:

Varðat⁵ hægt, þá er hurðir
hjörklofnar sá ek rofna
-hátt söng Högna- geitis,
-hregg- til Vagns at leggja.
Þar gengu ver -þröngvir!⁶
[þunníss- í böð -Gunnar-⁷
(ströng var danskra drengja
darra flaug) til knarrar.

Lauksk svá sem ván var, at þeir urðu ríkari er tignari váru ok aflmeiri⁸: varð Vagn handtekinn ok mart hans manna, ok leiddr á land, ok settir 30 manna með hánum á lág eina, ok rekinn strengr at fótum, en hendr þeirra váru lausar. Allir aðrir Danir váru flýðir eða drepnir 63. eða særðir til ólífis. Þá gékk at⁹ Þorkell leira at höggva þá. Þá mælti einn Jómsvíkinga: „Nú skal þat reyna er vér höfum [opt þrætt¹⁰, hvárt höfuðlauss maðr veit nökkut; nú ef ek veit nökkut síðan, þá man ek stinga knífi mínum í jörðina, er af mér er höfuðit.“ Höfuð var af þessum höggvit, ok vissi hann ekki síðan, sem ván var at. Þá var annarr til höggs leiddr, sá mælti ok hló at:

„Gerða ek jarli
ör at vári¹¹,
þat var mér þá titt,
en þetta nú.

högg þú nú,“ sagði hann. Þá mælti Eiríkr jarl: „Vilt þú grið, góðr drengr!“ „Þat skiptir,“ sagði hann, „hverr býðr.“ „Sá býðr,“ sagði hann, „er vald hefir til, Eiríkr jarl.“ „Vil ek þá gjarna,“ sagði hann. Þá tók Eiríkr jarl hann til sín. Þá var enn einn til höggs leiddr, sá mælti: „Hrútr!“ [þeir spurðu: „Hví mælir þú svá?“ Hann svaraði: Mörg á hefir af yðrum mönnum nefnd verit í dag, ok vil ek því fá

¹) *saal. B*; allir Búa þegar hlaupa af borðinu með kistur sínar, menn hans váru allir drepnir, nema þeir er fyrir borð stiga með hánum *A* ²) snéru jarlarnir öllu liði sínu ³) mikinn tilf. ⁴) smáskipum ⁵) var at þar
⁶) *Egilssons Conjectur*; þröngrar *A*, þröngan *B* ⁷) *saal. B*; þunn um borð at gunni *A* ⁸) all höfðu meira ⁹) til ¹⁰) þrætt um jafnan
¹¹) *saal. B*; arvare *A*

hrútinn til¹.“ Þetta þótti mælt hlægiliga ok úhræddliga. Spurði Eiríkr jarl, ef hann vildi grið hafa, ok hann lézk vilja. Þá var einn framleiddr til höggs, sá var vænn ok friðr sjónum [hærðr vel² ok mikill vexti; hann sópar hárinu fram yfir höfuð sér, ok [bað eigi spilla hárinu í blóðinu³. Þá svaraði einn: „Ek man at því gera, at eigi verði hár þitt blóðugt.“ Sá tók sér vönd einn ok snéri í hárit, en hinn er höggva vildi reiddi upp sverðit; Jómsvikingrinn [hnykkir þeim manni, er í hár hánunum hélt, ok kom sverðit á hendr þeim⁴, ok beit sundr báða handleggina. Þá mælti sá er bundinn var ok hnykt hafði höfðinu, þvíat hendr váru bundnar: „Lifa enn nökkurir Jómsvíkingar.“ Eiríkr jarl spurði: „Hvat heitir [þessi maðr⁵?“ „Ek em Haraldr⁶.“ „Hvers sunr?“ sagði jarlinn. „Ek em kenningarsunr Búa. Vera má at svá⁷ sé,“ sagði jarlinn; „vilt þú hafa grið?“ „Hverr man nú annarr [til vera⁸,“ segir hann. Þá mælti Þorkell leira: „Skulu allir þessir menn grið hafa, er drepit hafa frændr vára fyrir augum oss, ekki gerum vér þá nýtt at því.“ Jarlinn sagði: „Vissir þú eigi þat fyrr, at ek var rikari en þú?“ Þá svaraði Þorkell: „Þat kann vera at vit ráðim ýmsir.“ Hann hafði öxi mikla í hendi sér, reiðir⁹ upp ok hleypr æsiliga at strenginum þar sem Vagn sat¹⁰, ok vildi drepa hann. Skarði vikingr hljóp [or strenginum¹¹, ok [fellir sik fram¹² fyrir fœtr Þorkeli.

64. Þorkell steyptisk yfir hann, ok varð laus öxin. Þá hljóp Vagn upp, ok tók öxina ok hjó Þorkel um þverar herðar, svá at í jörðu nam staðar. Eiríkr jarl bauð Vagni grið, ok sá at þat var skaði at drepa þvilíkan mann. Vagn þá þar grið með öllum sínum mönnum þeim, sem eptir váru. Hákon jarl settisk á lág eina¹³ ok með hánunum ráðunautar¹⁴ hans. Því næst gall strengr á skipinu því, er næst var landinu, ok þegar steyptisk af láginni Gizurr hvíti, ok var skotinn með öru í gegnum, ok fékk af því bana. Ok þegar var hlaupit til skips ok út á skipit, ok hittu þeir mann, er stóð á knjánum, [ok var þar Hávarðr höggvandi, ok spurði: „Sveinar!“ sagði hann, „lét nökkurr maðr sigask við lágina?“ Þeir sögðu¹⁵ at Gizurr hvíti var dauðr. Þá mælti Hávarðr: „Minna happ varð at skotinu en ek hugða.“ Þeir svöruðu: „Ærit er óhappit, ok eigi skalt þú vinna fleiri.“ Þeir höggva hann

¹²) *saal. B*; svá mörg hefir áin af hrútinum nefnd verit í dag *A*. ²) *tilf. B*; *mgf. i A* ³) mælti: „spillið eigi hárinu, gerið eigi blóðugt“ ⁴) *saal. B*; snérisk á hendr þeim er hélt *A* ⁵) þú ⁶) sagði hann *tilf.* ⁷) satt ⁸) vænni ⁹) ríss ¹⁰) var ¹¹) upp ¹²) féll ¹³) *saal. B*; lágina *A* ¹⁴) ráðgjafar ¹⁵) *saal. B*; hann hét Hávarðr höggvandi, ok hann mælti: „spyri þér nökkur tíðendi, Sveinar! lét nökkurr maðr sigask á láginni?“ Þeir segja satt til *A*

svá smátt, at þó væri hann dauðr, at hann hefði þriggja manna fjör. Hákon jarli hugnar illa, at [Vagn fékk grið¹, ok lét þeim munu vera þat mikinn ótila. Eiríkr jarl segir, [ef hánú líkaði illa, at hann skyldi hafa svá búit², ok skiljask þó³ reiðir. Fór Vagn með Eiríki ok dvaldisk með hánú um hríð; þá fékk Vagn Ingibjargar dóttur Þorkels leiru með miklu fé. Um várit fór Vagn suðr til Danmarkar, gaf Eiríkr jarl hánú þrjú langskip vel búin, ok skiljask þeir góðir vinir. Eptir bardagann gékk Hákon jarl at Skúmi Þorkelssyni ok sá hann sáran til ólífis, ok mælti: „Illa hefir þinn faðir haldit⁴, ef þú skalt eigi heim koma til handa hánú.“ Þá orti Skúmr vísu:

þat kvað jarl at æri⁵
unnviggs fyr haf sunnan,
þá er á seima særi
särelda spor⁶ váru:
öllungis hefir illa,
eybaugs, ef skalt deyja,
víst hyggjum þat, viggja
valdr! þinn faðir haldit.

Hákon jarl gat sun, þá er hann var fimtán vetra gamall, ok hét 65.
sá Eiríkr jarl. Þá er Hákon jarl kom aptr í Noreg, þá kvángaðisk hann ok fékk þóru Skagadóttur, systur Tíðendaskopta, ok hann fékk Ingibjargar dóttur Hákonar jarls. Sveinn var sunr Hákonar jarls ok þóru, ok Bergljót var þeirra dóttir, er átti Einarr Þambarskelfir, Sigurðar váru tveir, Erlingr ok Hemingr ok Erlendr váru synir Hákonar jarls. Þau Skopti ok Ingibjörg áttu sun, þann er Ormr hét ok var jarl, þaðan var kominn Erlingr jarl. Skopti var svá kær Hákon jarli, at hann skyldi í höfnum leggja næst jarlinum sitt skip, ok engi skyldi annat þora en leggja þegar á braut, er hann kom til. Svá bar til einu⁷ sinni, at Skopti kom svá til föruneytis jarlsins, at í læginu lá þá fyrir Eiríkr sunr hans, ok bað Skopti hann [leggja or læginu fyrir sér⁸; en hann læzk eigi munu á braut leggja. Þat heyrði⁹ jarl, ok bað taka tjöld af sínu skipi, ok kvað engum skulu hlýða at halda¹⁰ læginu fyrir Skopta. Þá váru ok tjöld tekin af skipi Eiríks, ok sá hann, at hann var liðfár, ok lét síga sitt skip or læginu fyrir Skopta. Um haustit eptir fór Skopti millum búa sinna á skútu einni; þat spurði Eiríkr ok skipaði jafnmikit skip, ok lagði til fundar við Skopta, ok drap hann ok alla skipsóku¹¹ hans

1) Vagni væri grið gefin 2) svá, þó at hánú líkaði illa, skyldi hann svá búit hafa 3) þeir 4) *rettet*; haldizk *A*; *udel. B* 5) orði *urigt. B* 6) *rettet*; spjorr *A*, spjöll *B* 7) eitthvert 8) á braut leggja 9) Hákon *tilf.* 10) á *tilf.* 11) skipsögn

með hánuni, sem segir í kvæði því, er ort er um Eirík, ok Eyjúlfr orti daðaskáld:

Meita fór at móti
mjök síð um dag skíði
ungr með jöfnu gengi
útvers frömum hersi,
þá er rauðvita reiðir
randvallar lét falla
(úlfteitir gaf átu
opt blóðvölum) Skopta.

[Þetta er hit fyrsta verk Eiríks jarls er ort er um¹. Hákon jarl ok Eiríkr jarl váru jafnan síðan úsáttir.

66. Eptir Jómsvíkinga orrostu þóttisk Hákon jarl fullkominn vera til ríkis, er hann hafði svá mikla höfðingja sigrat, þóttisk hann ekki þurfa at hræðask Dani um sitt ríki. Þá tók hann at harðna við [sitt landsfólk², ok gerðisk féggjarn ok rækti ekki lögin, ok mest var at því, at hann var vífinn³ um konur, ok þar eptir gerðu menn hans: hvárki var hlift⁴ frændkonum ríkismanna né eiginkonum manna, hvártveggja⁵ ríkra ok úríkra. Þá gerðisk mikit orð á um óvinsæld [jarlsins ok hans liðs⁶, sögðu bændr sem reyndisk, at þeir vildu eigi þola svá búit, ok⁷ gerðu bændr lið at Hákon jarli ok hans mönnum. Þá var hann staddr í Gaulardali á bœ þeim er Rimul heitir, ok þar var hann
67. drepinn af skósveini sínum, sá hét Skopti Karkr. Erlendr sunr Hákonar jarls var drepinn á sundi, þá er hann hljóp fyrir borð, með hjálmunveli⁸, en aðrir bræðr hans stukku or landi. Eiríkr sækir austr í Sviaveldi á fund Ólafs Sviakonungs, var þar í góðu yfirlæti langa hríð, ok herjaði víða um Austrvegu, svá sem segir Þórðr Kolbeinssunr:

Jöfrum varð (en urðu
allhvast Danir falla)
blóðhelsingja bræðir
bróðir⁹ Sigurðar æðri.

-Meinrennir!- brá manna
(margs fýsa sköp) -varga-
ljóða litlu síðar
læ Hákonar ævi.
En til lands þess, er lindar
láðstafr vegit hafði,

1) þetta er talit hit fyrsta fráverk Eiríks í hans sögu 2) landsmenn sína
3) ósiðarmaðr 4) þyrmt 5) bæði 6) *saal. B.*; við jarl ok lið hans
7) einum vetri eptir Jómsvíkinga orrostu *tilf.* 8) hjálmurveli 9) bræðr

hraustr þá er herr¹ fór vestan,
hygg ek kómu sun Tryggva.

Hafði sér við særi
(slíks var ván at² hánun)
auðs en upp um kvæði
Eiríkr í hug meira.
Sótti reiðr at ráðum
(rann engi því manna,
þrályndi gafsk þrændum)
þrænzkr jarl konung scenskan.

Um Ólaf Tryggvasun ok um hans ævi.

Ólafr digrlegggr³, sunr Haralds hins hárfagra, var faðir Tryggva 68.
konungs, þess er átti Ástriði dóttur Eiríks bjóðaskalla sunnan af Ofra-
stöðum⁴; þeirra sunr var Ólafr er [á barns aldri⁵ fór með móður
sinni í okunn lönd frá⁶ hánun ok öllum ættmönnum sínum, nam fóstr
ok uppfæði⁷ austr í Hólmgarði með Valdimari⁸ gamla, þróaðisk ok
óx hvártveggja með afli ok vetratali, þó mest með vizku ok atgörvi
þeirri allri, er prýða má góðan mann⁹. Hann hafði mikinn metnað
sem ván¹⁰ var af konungi ok [af öllum¹¹ hans mönnum. Valdimarr
konungr setti Ólaf höfðingja brátt innan hirðar, ok svá at stjórna
hermönnum þeim, er varðveittu land konungs ok mikluðu¹² ríki
Garðamanna.

Ólafr vann margskyns¹³ frægð í Garðaríki ok víða [í Austrveg¹⁴, 69.
í Suðrlöndum ok Vestrlöndum, svá sem segir Hallfreðr vandræðaskáld:

Svá frá ek hitt at háva¹⁵
hörgrbrjótr í stað mörgum
-opt kom hrafn at hepta¹⁶-
hlóð valköstu -blóði-.
Endr lét Jamta kindir
allvaldr í styr falla
-vandisk hann- ok Vinda
végrimmr -á þat snimma-.

Hætt var Hörða dróttinu
hjördjarfr Gota fjörvi,
gullskerði frá ek görðu
geirþey á Skáneyju.

¹) hann ²) *saal. B*; af *A* ³) *tilf. B*; *mgl. i A* ⁴) Oprostöðum ⁵) með
barnæsku ⁶) *mgl.* ⁷) uppfæzlu ⁸) Valdamari ⁹) höfðingja ¹⁰) vert
¹¹) *saal. B*; þar með öllum út ifrá *A* ¹²) *saal. B*; miklaði *A* ¹³)
margskonar ¹⁴) um Austrvegu ¹⁵) *rettet*; hávan *A* og *B* ¹⁶) hafna

Böðserkjar hjó birki
barklaust í Danmarku
hleypimeidr fyr Heiða
hlunnviggja bæ sunnan.

Tíðhöggvit vann tiggi
Tryggva sunr fyr styggvan
leiknar hest á lesti
ljótvaxin hræ Saxa.
Vinhróðigr gaf víða
vísir margra Frísa
blökku brúnt at drekka
blóð kveldriðu stóði.

Hilmir vann at Hólmi
hjálmskoð roðin blóði
(hvat¹ ofdyldi þess hōldar)
hörð ok austr í Görðum.
Rógs brá rekka lægir
ríkr valkera líki,
herstefnir lét hröfnum
hold Flæmingja goldit.

Gerðisk ungr við Engla
ofvægr konungr bægja,
naddskúrar réð nærir
Norðhumbra² sá morði.
Barði brezkrar jarðar
byggendr³, en hjó tiggi
(gráðr þvarr geira hriðar
gjóði) kumbrskar⁴ þjóðir.

Gerði seims með sverði
sverðleik í Mön skerðir,
eyddi úlfa greddir
ógnbliðr Skotum víða.
Ýdrauga lét ægir
eyverskan her deyja,
(týr var tjörva⁵ dýrra⁶
tírar gjarn) ok Íra.

Ólafr konungr Tryggvasunr átti tvær konur: Geilu⁷ hina vindversku ok Gyðu [hina ensku⁸. Ólafr var kristnaðr vestr í Syllingum. Hann kom í Noreg vestan af Englandi, svá sem fyrr var sagt í kvæði Þórðar Kolbeinssunar.

¹) hvar ²) *saal. B*; Norðimbra *A* ³) byggvendr ⁴) *saal. Cd. Arn. Magn. 310 4to*; kumbskar *A*; lumberskar *B* ⁵) *rettet*; tjorvar *A og B* ⁶) dýran
⁷) *saal. baade A og B*; Geiru *Sn.* ⁸) *tilf. B*; *mgl. i A*

Í þann tíma er drepinn var Hákon jarl¹ kom Ólafr vestan ok sótti 70.
norðr í land, ok er hann kom í Þrándheim tóku allir þrændir vel við
hánun, ok fyrst² Gauldælir; gerðu þó allir samt sitt félag, fyrir því
at hvárirtveggja höfðu um vant at ráða. Bændr þurftu höfðingja þann,
er þeim væri [bæði sæmd at ok traust³, þar sem þeir höfðu gert
samnað at Hákon, ok af því [varð hann af lífi tekinn⁴, en eptir hann
váru synir ríkir ok harðfengir til hefnda. Ólafr konungr hafði ok
[ofmikinn vanda⁵, þar sem faðir hans var af lífi tekinn ok alt hans
ríki hertekit, en hann verit í útlegð frá frændum ok óðulum frá barn-
æsku. Bændr höfðu konungi at bjóða mikit traust ok fjölmenni, en
á móti hafði hann at fá þeim virðuligan⁶ höfðingja ok fullkominn í allri
spekt, ok [fyrir því at vant er at ráða svá, at jafnan þykki vel ráðit⁷;
dró þetta þó saman þeirra samþykki, ok tóku Ólaf til konungs á Eyra-
þingi; en hann [svaraði þeim vel ok vitrliga, ok lögbundu⁸ þat fast,
at hvárirtveggja skyldu veita öðrum [lið ok fulltingi⁹ til allra lögsam-
ligra¹⁰ hluta.

Nú ferr Ólafr konungr yfir endilangan Noreg¹¹ norðan frá 71.
landamæri ok suðr til Danmarkar; hann gerðisk maðr nú bæði ríkr
ok göfugr, ok tók á sik mikit starf ok vandræði, meðan hann var
konungr yfir Noregi. Hann hélt fyrstr Noregs konunga retta trú til
Guðs, ok af hans stjórn ok ríki varð alt Noregs veldi kristnat¹², ok
enn kristnaði hann fleiri lönd: Orkneyjar, Færeyjar, Hjalmland¹³, Ísland
ok Grœnaland; um þetta kristniboð urðu mörg stórtíðendi áðr en svá
mikit [kœmi til leiðar um öll þessi lönd¹⁴.

[En þegar vánu skjótara lét Ólafr konungr¹⁵ efla kaupstað í 72.
Niðarósi, en þar hafði áðr verit einbæli. Ólafr konungr lét drepa stóra
höfðingja, er á móti vildu rísa kristninni, sumum veitti hann ok mikit
lén ok stórar gjafir, [þeim sem efla vildu hans¹⁶ erendi. Erlingr
Skjalgssunr fékk Ástriðar systur Ólafs konungs, ok hann hafði erendi
hans alt austr í land. En á Hlöðum var þá [mest höfuðbæli¹⁷ í
þrændalögum. Ólafr konungr lét gera skip á Hlaðahömrum¹⁸, þat var
miklu meira ok virðuligar¹⁹ gört um alla hluti en önnur skip²⁰ í
Noregi, þat hafði fjögur rúm ok 30, þar váru á gör drekahöfuð [öll

1) *saal. B*; Í þenna tíma er áðr var Hákon jarl drepinn *A* 2) fyrstir 3) traustr
4) hafði hann látizk 5) vanda mikinn 6) virðiligan 7) átti hann opt
um vant at ráða ok þó jafnan vel or ráðit 8) svaraði þeim lög á móti;
þeir bundu 9) styrk 10) vegsamligra 11) ok lagði undir sik *tilf.* 12)
kristit 13) Hjalmland 14) gott kœmisk á leið 15) Ólafr konungr lét
16) til at efla sitt 17) höfuðbær mestr 18) *saal. B*; landhömrum *A* 19)
virðiligra 20) langskip

með gulli lögð¹, ok var þat kallat Ormr enn langi; [í þetta skyldi engi maðr koma til ferðar yngri² en tvítugr, en engi eldri en sextugr. Margir hlutir váru þar til varnaðar mæltir ok boðnir þeim mönnum, er á Orminum langa váru; engi skyldi sá vera á þessu skipi, [er eigi³ væri at nökkuru áburðarmaðr, ok þar finnask sönn⁴ dømi til, at á því skipi váru kappar einir, en engi grey eða bleyðimenn.

Um úsætti annarra höfðingja við Ólaf Tryggvasun.

73. Sveinn Danakonungr þóttisk missa mikilla eigna, þeirra er vera [skyldi tilgjöf⁵ Gunnhildar konu hans, fyrir því at þyri hafði þær eignir, er Haraldr konungr hafði gefit henni, faðir hennar. En Burizleifr þóttisk [þó mjök svikinn at hann hefði tilgjöf þá, sem þyri skyldi hafa, þar sem konan⁶ kom eigi til hans. Af fortölum⁷ Gunnhildar ok áeggjan sendi Sveinn konungr menn eptir þyri, ok lét fylgja henni nauðugri til Vindlands ok á fund Burizleifs konungs; en hann tók með mikilli ást við ok gerði brúðkaup⁸ til hennar, en hon hélt þó fram sínu þrályndi, ok kvazk eigi vilja hafa heiðinn mann heldr en fyrr, ok var svá sjau nætr með konungi, at [hvárki át hon eða drakk með hánum eða hans mönnum⁹. Ok með ráðum fóstrföður síns gat hon [leynzk í brott¹⁰ á skóg einn, ok svá til þess er hon kom til sjóvar, ok þaðan¹¹ féngu þau eitt lítit skip, ok fóru svá til Danmarkar. En hon þorði þar eigi vera, fyrir því at hon ugði, at Sveinn konungr bróðir hennar myndi færa hana aptr til Vindlands, ef hann [hefði vitorð af, at hon væri í Danmörku¹². Fór hon þá leyniliga í Noreg á fund Ólafs konungs, ok bað hann leggja nökkut til hjálpræða, ok gerði hánum kunnigt um sínar atferðir. En konungr tók vel við henni ok sœmiliga ok gerði hana sér at eiginkonu [utan ráðs¹³ Sveins bróður hennar. Hon bað opt Ólaf konung, at hann skyldi heimta fé af¹⁴ Burizleifi konungi á Vindlandi, ok sagði, sem satt var, at hon hafði lítit af því er hon átti með réttu¹⁵. Brátt eptir þessa áeggjan býr Ólafr konungr ferð sína or landi, ok bauð út liði miklu ok hafði 60 skipa, fór austr til Vindlands ok í gegnum Danakonungs veldi¹⁶ fyrir utan [hans vilja¹⁷. Ólafr konungr fær mikit fé, ok alt eignask hann þat er hann

1) gulli húin 2) á þessu skipi skyldi engi maðr yngri vera 3) nema 4) mörg 5) skyldu í tilgjöf 6) þá mjök svikinn, þó at hann hefði tilgjöf, þá er þyri skyldi hafa, þvíat konan 7) atkalli 8) brullaup 9) hon þá at þeim hvárki mat né drykk 10) hleypizk á braut 11) þar 12) vissi at hon væri þar komin 13) án ráði 14) at 15) at hafa tilf. 16) ríki 17) hans þökk ok vilja

beiddi, ok olli því mest liðveizla Ástriðar dóttur Burizleifs konungs, er átti Sigvaldi jarl at Jóni. En þá er Ólafr konungr fór af Vindlandi, þá sigldi hann litinn byr til Danmarkar ok fagrt veðr, ok fóru þau skipin fyrir er smærri vǫru, en þau eptir en stærri, fyrir því at þau þurftu meira veðrit [heldr en þau skipin en smærri¹.

Við einn hólma fyrir Vindlandi vǫru saman komnir margir stórir höfðingjar, en sá hólmi heitir Svoldr. Í þessum flota var Sveinn Danakonungr, er miklar sakir þóttisk eiga við Ólaf konung. Sú var ein, er² Ólafr konungr átti systur Sveins konungs, ok hafði fengit hennar at úleyfi hans; önnur sök var sú, at Ólafr konungr hafði sezk í skattland³ hans Noregs ríki, er Haraldr konungr faðir hans hafði undir sik lagt. Sigvaldi jarl var þar ok með Danakonungi, fyrir því⁴ at hann var Danakonungs jarl. Í þessum samflota⁵ var mikill höfðingi Ólafr svænski⁶, Sviakonungr, er hefna þóttisk eiga [Ólafi konungi miklar svívirðingar⁷: hann hafði slitit festarmálum við ok lostit með glófa sínum móður Ólafs konungs⁸ ok dóttur Sköglartosta; þá sömu Sigríði átti þá Sveinn Danakonungr, ok var hon mjök áeggjandi⁹, at Sveinn konungr gerði Ólafi mein eða svívirðing. En í þessu liði var Eiríkr jarl Hákonarsunr, er mestar sakir þóttisk eiga við Ólaf konung ok hans menn, þá er nær höfðu verit drápi Hákonar jarls ok flæmt¹⁰ or landi alla sunu hans, [en Ólafr sezk¹¹ í ríkit eptir.

Ástriðr hafði fengit Ólafi konungi ellifu skip, ok skyldi þat¹² lið fylgja hánunum alt til þess, er hann kæmi um Danmörk. En þat [mest var til, at þau Burizleifr ok Ástrið tóku svá vel við Ólafi konungi, at Geila hafði verit¹³ dóttir Burizleifs konungs ok systir Ástriðar, sú er Ólafr konungr hafði átt, þá er hann var í Vindlandi. Ólafr konungr hafði alls eitt skip ok 70, sem segir Halldórr úkristni¹⁴:

-Óna- fór ok einu
 -unnviggs- konungr sunnan
 -sverð rauð mætr at morði
 meiðr- sjau tugum¹⁵ skeiða,
 þá er hún lagar -hánunum-
 hafði jarl um krafðan
 -sætt gékk seggja ættar
 sundr- Skánunga fundar.

¹) en þau er smærri vǫru ²) at ³) skattlönd ⁴) þá sök ⁵) flota ⁶)
saal. B; sværki *A* ⁷) á Ólafi konungi mikillar svívirðingar ⁸) *saal. B*;
 sværka *A* ⁹) fýsandi ¹⁰) flæmta ¹¹) ok sezk ¹²) þetta ¹³) *saal.*
B; var umfram alt hversu Burizleifr ok Ástrið tóku vel við Ólafi konungi,
 fyrir því at Geila var *A* ¹⁴) ókristinn ¹⁵) tugum

76. Þessir höfðingjar höfðu úvígán her ok lágu í höfn einni innan at hólmanum, en skip Ólafs konungs sigldu hit ytra fyrir, en höfðingjarnir váru uppi á hólmanum ok sá til, er flotinn sigldi austan. Þeir sá at smáskipin sigldu fyrir. [Nú sjá¹ þeir eitt mikit skip ok glæsiligt²; þá mælti Sveinn konungr: „Förum til skipa sem skjótast³, þar siglir Ormr langi austan.“ Þá svaraði Eiríkr jarl: „Biðum enn, herra! fleiri hafa þeir stórskip en Orminn langa einn.“ [Ok svá var⁴. Þetta skip átti Styrkárr af Gimsum. Nú sá þeir annat skip enn mikit ok vel búit, höfðaskip. Þá mælti Sveinn konungr: „Nú man hér fara Ormr langi, ok [gætum at vér verðim⁵ eigi of seinir í móti þeim.“ Þá svaraði Eiríkr jarl: „Eigi man þetta vera Ormr langi, fá hafa enn farit stórskip þeirra, en mörg munu til vera.“ Svá var þetta sem jarlinn sagði. [Nú sigldi skip með segl stafat⁶, þat var skeið ok miklu meira en önnur skip, þau er siglt höfðu. Þá er Sveinn konungr sá, at þat skip hafði eigi⁷ höfuð á sér, þá stóð hann⁸ upp ok mælti ok hló við: „Hræddr er Ólafr Tryggvasunr nú, eigi þorir hann at sigla með höfðum dreka síns; förum nú ok leggjum [til hans⁹.“ Þá svaraði Eiríkr: „Eigi er þetta Ólafr Tryggvasunr, ek kenni skip, fyrir því at opt hefi ek þat sét: þat á Erlingr Skjálgssunr, ok er betr at vér leggjum¹⁰ skut hánun til þessar orrostu; þeir drengir eru þar innanborðs, er¹¹ vér megum víst vita, ef¹² vér hittum Ólaf Tryggvasun, [en opt er betra skarð¹³ í flota konungs, en þessi skip¹⁴ svá búin.“ Þá mælti Ólafr Sviakonungr til jarlsins: „Eigi skyldum vér æðrask¹⁵ at leggja til bardaga við Ólaf, þó at hann hafi skip mikit, ok er þat skömm mikil ok neisa, [er menn spyrja á önnur lönd¹⁶, ef vér leggjum með her úvígán, en hann siglir þjóðleið hit ytra.“ Þá svaraði Eiríkr jarl: „Herra! lát sigla [þessa skeið ef hon vill, ek man segja yðr góð tíðendi, at¹⁷ eigi man Ólafr Tryggvasunr um oss hafa siglt, ok þenna dag munu þér¹⁸ eiga kost at berjask við hann; nú eru hér margir höfðingjar, ok væntir mik þeirrar hriðar, at allir skulum hafa [yfrit at vinna¹⁹.“ Þá mæltu þeir enn, er fram kom [skeið ok mikit skip²⁰: „Þetta man vera Ormr langi, [ok eigi vill Eiríkr jarl,“ sögðu Danir, „berjask ok hefna föður síns, ef hann vill eigi nú²¹.“ Jarlinn

1) *saal. B*; þá sá *A* 2) *glasiligt* 3) *tíðast* 4) *saal. B*; fyrir því at svá var ok *A* 5) *verðum* 6) Nökkur skip fóru þá um áðr en skip sigldi með stöfuðu segli 7) *engi* 8) *saal. B*; Sveinn konungr *A* 9) at sem harðast 10) á 11) at 12) at 13) betra er oss skarð 14) skeið 15) æðra 16) ok man þat spyrjask á öll lönd 17) þetta skip, ek man segja þér satt 18) vér 19) ærit at vinna fyrr en vér skiljumk 20) eitt mikit skip 21) *saal. B*; en vill Eiríkr jarl eigi berjask um ok hefna föður síns *A*

svaraði reiðr mjök ok sagði¹, at Dönum mundi eigi úleiðara verða at berjask en hánum ok hans mönnum. Þá var eigi langt at biða til þess þrjú skip allstór sigldu, ok eitt miklu mest, ok hafði drekahöfuð gylt. Þá mæltu allir, at jarlinn hefði² satt sagt, ok þar fari³ nú Ormr langi. Eiríkr jarl svaraði: „Eigi er þetta Ormr langi.“ Ok bað þá þó til leggja, ef þeir vildi. Ok þegar tók Sigvaldi skeið sína ok réri út til skipanna, lét skjóta upp skildi hvítum, en þeir [hlóðu seglum sínum ok biðuðu⁴; en þat it mikla skip er Tranan, ok stýrði Þorkell dyrðill⁵, konungs frændi. Þeir spyrja Sigvalda, hver tíðendi hann segði þeim. Hann læzk kunna at segja þeim tíðendi af Sveini Danakonungi, þau er Ólaf Tryggvasyni er skylt⁶ at vita, [lætr vera sett fyrir hann vélræði, ef eigi varaðisk hann⁷. Þá [létu þeir Þorkell fljóta skipin⁸ ok biðu konungsins. Þá sá Sveinn konungr fjögur skip allstór sigla ok eitt miklu mest, ok á drekahöfuð þau er gull eitt var⁹ á at sjá. Þá mæltu allir senn: „Furðu mikit skip ok frítt er Ormrinn langi, ekki langskip man jafnfrítt í veröldu vera, ok mikil rausn¹⁰ er at láta gera þvilikan grip.“ Þá mælti Sveinn Danakonungr: „Hátt¹¹ man Ormrinn langi bera mik, hánum skal ek stýra í kveld áðr¹² en sól setisk.“ Ok hét á lið sitt, at búask skyldi. Þá mælti Eiríkr jarl, svá at fáir menn heyrðu: „Þóat ekki skip hefði Ólafr Tryggvasunr meira, en þat er nú má sjá, þá [stýrir aldri Danakonungr því, ef þeir skulu tveir með sínu liði við skiptask¹³.“ Sigvaldi er hann sá hvar skipin sigldu¹⁴, [þá bað hann Þorkel dyrðil draga skipin undir hólmann, en Þorkell lét þeim betr standa veðrit at sigla á hafit, heldr en halda undir landit með skip stór ok byr lítinn; en þeir heimtusk þó með skipin undir hólmann þessi fjögur, fyrir því at þeir sá sum sín skip undir hólmann róa, ok grunaði þá¹⁵, at vera mundi nokkur ný¹⁶ tíðendi, [ok beittu sem næst¹⁷ hólmanum ok hlóðu seglum sínum, ok tóku til ára sinna; þetta it mikla skip er kallat Ormr skammi. Nú sá höfðingjarnir þrjú skip sigla allstór ok hit fjórða síðast. Þá mælti Eiríkr jarl við Svein konung ok við Ólaf Sviakonung: „Standið nú upp ok til skipa, nú [má engi¹⁸ þrætta at Ormr langi sigli¹⁹, ok þar megu þér nú hitta Ólaf Tryggvasun.“ Þá [sló á þögn á höfðingjana, ok mælti engi, ok var á

1) ok lét eigi vera minni ván 2) hafði 3) ferr 4) hlaða seglum ok bíða

5) nefja 6) *saal. B*; skylduligt *A* 7) ok þarf hann þess, at hann varisk

8) *saal. B*; skutu þeir í flota skipunum *A* 9) váru 10) hreysti 11) *saal. B*; *mgl. i A* 12) fyrr 13) man Sveinn konungr við Danaher einn aldri

þessu skipi stýra 14) stýrðu 15) bað þá Þorkel nefju draga Orminn undir hólmann, lét veðrit þeim betr standa at sigla á hafit ok at fara land-

halt við stórskip ok lítinn byr. Þeir gerðu svá, heimtu undir hólmann, grunuðu at 16) *mgl. i B* 17) beita á veðr þeim nær 18) man ek eigi 19) siglir

liðinu mikill ótti¹, ok hræddisk þar margr við sinn bana. Ólafr Tryggvasunr sá hvar hans menn höfðu lagt undir hólmann, [ok þóttisk vita, at þeir myndu hafa spurt nokkur tíðendi, vendir ok þessum skipum inn at hólmanum², ok hlóðu seglumum. Sigvaldi jarl stýrði skeið sinni inn með hólmanum á mót liði konunganna, er innan [fór or höfninni³, fyrir því⁴ kvað Stefnir svá um Sigvalda:

Manka⁵ ek nefna,
nær man ek stefna;
niðrbjúgt er nef
á níðingi þeim⁶,
er Svein konung
sveik or landi,
en Tryggva sun
á talar dró.

77. Sveinn Danakonungr ok Ólafr Sviakonungr ok Eiríkr jarl höfðu gert þat ráð á milli sín, ef þeir feldi Ólaf konung Tryggvasun, at sá þeirra er þessu var⁷ næstr, skyldi eignask skip hans ok alt hlutskipti, þat er féngisk í orrostu; en veldi Noregs konungs skyldi hafa hverr við annan at þriðjungi. Þá sá Ólafr Tryggvasunr ok allir menn hans, at þeir vǫru sviknir, fyrir því at sær⁸ allr var þaktr með herskipum í nánd þeim, en Ólafr konungr hafði litit lið, svá sem segir Hallfröðr af því er lið hans hafði siglt frá hánunum:

Hygg⁹ ek víst til mjök mistu
(mörg kom drótt á flóttu)
gram þann er gunni framdi
gengis þrænzkra drengja.
Næfr vá einn við jöfra
allvaldr tvá snjalla
(frægt¹⁰ er til slíks at segja
siðar) ok jarl enn þriðja.

78. Nú lagði í sinn stað hverr þeirra þriggja höfðingja: Sveinn Danakonungr með sitt lið, Ólafr Sviakonungr með sinn her, í þriðja stað bjó Eiríkr jarl sitt lið. Þá mælti við Ólaf konung vitr maðr einn, Þorkell dyðrill¹¹: „Hér er mikit ofrefli liðs við at berjask, drögum¹² segl vár ok siglum eptir liði¹³ út á haf, fyrir því þat er engum manni bleyði, at hann ætli hóf fyrir sér.“ Þá svaraði Ólafr konungr með háreysti: „leggið [skipunum saman í tengsl¹⁴, ok herklæðisk menn

¹) þögnuðu þeir allir, ok varð at ótti mikill ²) Fra [tilf. B; mgl. i A ³) fóru ⁴) þessa sök ⁵) mankat ⁶) rettet; þann A og B ⁷) væri ⁸) sjór ⁹) þar hygg ¹⁰) frægð ¹¹) dyðrill ¹²) upp tilf. ¹³) váru tilf. ¹⁴) saman skipin ok tengið

ok bregði sverðum sínum; ekki skulu mínir menn á flótta hyggja!~
Þetta orð váttaði Hallfróðr á þá lund:

Geta skal máls þess er mæla
menn at vápna sennu
dólgafangs við drengi
dáðöflgan bur kváðu.
[baðat hertryggðar¹ hyggja
hnekkir sína rekka
(þess lifa þjóðar sessa
þróttar orð) á flótta.

Þá spurði Ólafr Tryggvasunr sína menn: „Hverr er höfðingi yfir² þessu 79.
liði, er hér liggur næst oss?“ Þeir svöruðu: „Þat hyggjum vér at
Sveinn Danakonungr sé.“ Þá mælti Ólafr konungr: „Ekki skulum vér
óttask þat lið, aldri báru Danir sigr í orrostu, þá er þeir börðusk á
skipum við Norðmenn.“ Ok enn spurði Ólafr konungr: „Hverir liggja
þar út ifrá ok hafa mörg skip?“ Hánum var sagt, at þat var Ólafr
Eiríkssunr Svíakonungr. Þá svaraði Ólafr konungr: „Ekki þurfum vér
at óttask Svía hrossætur³, fyrir því at þeim man tíðara⁴ at sleikja
innan blótbolla sína heldr en ganga upp á Orminn langa undir vápn
vár⁵.“ Enn spurði Ólafr konungr Tryggvasunr: „Hverir eigu þau
skip en stóru, er þar liggja út ifrá [þeim öðrum⁶ flotanum?“ Hánum
var sagt, at þat var Eiríkr jarl Hákonarsunr með Járnbarðann, er allra
skipa var mest. Þá mælti Ólafr konungr: „Mjök hafa þeir tignum
mönnum í þenna her skipat í mót oss, ok at⁷ þessu liði er oss ván
harðrar orrostu: þeir eru Norðmenn sem vér, ok hafa oft sét blóðug
sverð ok mart vápnaskipti, ok munu við oss þykkjask eiga skaplígan
fund, ok svá er ok.“ Þessir höfðingjar fjórir, tveir konungar ok tveir
jarlar, leggja til bardaga við Ólaf Tryggvasun, ok er Sigvalda lítt við
orrostuna getit, [en þó segir Skúli Þorsteinssunr í sínum flokki, at
Sigvaldi var þar⁸:

Fylgða ek Frísa dólg,
(fékk ek ungr þar er spjör sungu,
nú finnr öld at eldumk,
aldrbót) ok Sigvalda,
þá er til móts við mæti
málmþings í dyn hjálma
suðr fyr Svoldrar myði⁹
sárlauk roðinn bárum.

Nú er þessi orrosta harðla snörp ok mannskæð, ok féllu Danir mest, 80.
því at þeir váru næstir Norðmönnum. Nú haldask þeir eigi við, ok

¹) *saal. B*; bað hertryggvir *A* ²) fyrir ³) hrossæturnar ⁴) blíðara ⁴)
mgl. ⁵) yður ⁶) *mgl.* ⁷) af ⁸) *tilf. B*; *mgl. i A* ⁹) munni

leggja þeir or skotmáli, ok fór þessi herr, svá sem Ólafr konungr hafði sagt, með alls engan orðstír; en eigi at siðr¹ var hörð orrosta ok löng, féll af hváruuntveggja mikit lið ok mest af Svíum, ok þar kom at Ólafr Svænski sá þat at bezta ráði fyrir sér ok sínu liði, at vera sem first, ok lét síga á hömlur aptr undan, en Eiríkr jarl lá við síbyrt. Ólafr konungr Tryggvasunr hafði lagt Orminn langa millum Orms skamma ok Trönunnar, en hin smæstu skipin yzt. En Eiríkr jarl lét fráhöggva hvert sem hroðit var, en lagði at þeim, er eptir váru. Nú er smærri skip Ólafs konungs ruddusk, stukku menninir undan ok géngu upp á hin stærri skipin; varð í því mikit mannsþjall í hvárn-tveggja flokkinn; en svá sem liðit féll af skipum Eiríks jarls, þá kom annat ekki minna í staðinn af Svíum ok Dönum, en eigi kom í staðinn þess liðs, er féll af Ólafi konungi. Ruddusk þá skip hans öll nema Ormrinn langi eigi, fyrir því at hann var borði hæstr ok bezt skipaðr. En meðan liðit var til, þá hafði þingat á gengit, ok hafði hann haldit sinni fullri skipan at manntali, þó at sumir létusk fyrir hánunum. En þá er hroðinn var Ormr skammi ok Tranan, þá lét Eiríkr jarl þau ífrá höggva, en síðan lagðisk Járnbardinn síbyrðr við Orminn langa, sem segir Halldórr úkristni:

Fjörð kom heldr í harðan²
 (hritu reyr saman dreyra,
 tungl skárusk þá tingla
 tangar) Ormrinn langi,
 þá er borðmikinn barðað³
 brynflagðs reginn lagði
 (jarl vann hjálms und hólmi
 hrið) við Fafnis síðu.

Gerðisk snarpra sverða
 (slitu drengir frið lengi)
 þá er gollin spjör gullu
 gangr um Orminn langa;
 dólgs kváðu fram fylgja
 fráns leggbita hánunum
 svænska menn at sennu
 sunnr ok danska runna⁴.

Hykkat ek vægð at vígi,
 vann -drótt- jöfur sóttan
 (fjarð- kom jarl at -jörðu)
 ógnharðan -sik sparðit-⁵;

¹) her *begynder anden Lacune i B.* ²) *rettet for harða* ³) *rettet for borð*
 mikill barði ⁴) *rettet for í danska ranna* ⁵) *rettet for sporðu*

þá er fjarðmývils¹ færðuð,
fólkharðr! á tröð Barða,
lítt var Sifjar sóti
svangr, við Orminn langa.

Þessi orrosta var[ð nú svá hörð at furða var at², fyrst af sókn drengi-
ligri, ok þó mest af vörninni, er alla vega lögðu skip at orminum, en
þeir er vörðusk géngu svá í mót, at þeir stigu niðr af borðunum ok
í sjóinn, ok sukku niðr með vápunum sínum, ok gættu eigi annars en
þeir herðisk á landi ok vildu æ fram. Svá kvað Hallfröðr:

-Sukku niðr af naðri-
naddfárs í böð -sárir-
baugs gerðut við vægjask
verkendr Heðins serkjar.
Vanr man Ormr, þó at Ormi
alldýrr konungr stýri,
þar er hann skríðr með lið lýða,
lengi slíkra drengja.

Þar féllu menninir fyrst um mitt skipit, þar sem borðin váru lægst,
en fram um stafninn ok aptr í fyrirrúminu héldusk menninir lengst
við. Þá er Eiríkr jarl sá at Ormrinn var auðr miðskipa, þá gékk hann
upp með fimtán menn; ok er þat sá Úlfr enn rauði ok aðrir stafnbúar,
þá géngu þeir or stafninum framan, ok svá hart at þar jarlinn var, at
jarlinn varð undan at hrökkva ok aptr á skip sitt; ok þá er hann kom
á Barðann, þá eggjaði jarlinn sína menn at sækja at vel, ok géngu
þá upp í annat sinn með miklu liði. Var þá Úlfr ok allir stafnbúar
komnir at lyptingunni, en hroðit var alt skipit fram, sótti þá lið Ei-
riks jarls öllum megin at þeim Ólafi konungi. Svá sem Halldórr
úkristni segir:

Hét á heiptar nýta
hugreifr (með Óleifi
aptr stökk þjóð um þóptur)
þengill sína drengi,
þá er hafvita höfðu
Hallands um gram snjallan
(varð um Vinda myrði
vápnreið) lokit skeiðum.

Þá sótti Eiríkr jarl aptr at fyrirrúminu með sína menn, ok var þar
hörð viðrtaka. Ólafr konungr hafði verit þann dag allan í lyptingunni
á Orminum, hann hafði gyltan skjöld ok hjálm, þunga hringabrynju ok
svá trausta, at ekki festi á henni, ok er þó svá sagt, at eigi skorti

¹) *rettet*; fjarðmýkils *A* ²) *Lacune af nogle Ord i Texten, udfyldt efter Odd*
Munks Saga Ólafs Tryggvasunar, Cd. Arn. Magn. 310 4to.

vápnaburðinn at lyptingunni, fyrir því at allir menn kendu konunginn, af því at vápn hans váru auðkend ok hann stóð hátt í lypting. En í hjá konunginum stóð Kolbjörn stallari með þvílíkan vápnabúnað sem konungr hafði. Nú fór þessi orrosta sem ván var, þar sem hvárir-
tveggja höfðu hraustir áhizk, at þeir létusk þó, er fámennari váru. Ok þá er alt var fallit lið Ólafs konungs, þá hljóp hann sjálfr fyrir borð ok brá skildinum yfir höfuð sér, ok svá Kolbjörn stallari, en hans skjöldr varð undir hánum á sjónum, ok kom hann sér eigi í kafit, ok þeir menn er váru á smáskipum tóku hann, ok hugðu at konungrinn væri sjálfr; hann fékk þó grið af jarlinum. En eptir þat þá hljópu allir fyrir borð, þeir er eptir lifðu, ok þó flestir sárir, ok þeir er griðin féngu váru af sundi teknir; þat var Þorkell nefja, Karls-
höfuð, ok Þorsteinn, ok Einarr þambarskelfir.

81. En eptir þat er orrostunni var lokit, þá eignaðisk Eiríkr jarl Ormínn langa ok önnur skip Ólafs konungs ok margs manns vápn, þeirra er drengiliga höfðu borit til dauðadags. Þat hefir Hallfröðr vátat, at Þorkell nefja flýði svá, at öll skip Ólafs konungs váru hroðin:

Ógræðir sá auða
armgrjóts Trönu fljóta
(hann rauð geir at gunni
glaðr) ok báða naðra,
aðr en hjaldrþorinn héldi
hugframr or böð ramri
snotr á snæris vitni
sunds Þorketill undan.

Þessi orrosta hefir frægust verit á Norðrlöndum, af því at sagt er um vörn drengiliga, þar næst af atsókn ok sigrinum, er þat skip varð unnit á djúpum sæ, er engi maðr ætlaði vápnum sótt verða, en þó mest fyrir sakar þess er þvílíkr höfðingi féll, er þá var frægastr á danska tungu. Svá mikit gerðu menn sér um at vingask í allri um-
ræðu við Ólaf konung, at mestr hluti manna vildi eigi heyra, at hann mundi fallit hafa, nema létu at hann var í Vindlandi eða í Suðrriki, ok eru margar frásögur um þat görvar, en hans ástvinir hræddusk at þat mundi logit vera, ok lýsti Hallfröðr því vandræðaskáld, sá maðr er svá mikit hafði unt konunginum, at menn segja at eptir fall konungs fékk hann vanheilsu af harmi, þá er hánum vannsk til dauðadags. Þetta vitni bar Hallfröðr:

Veit ek eigi hitt hvárt heita¹
hungrdeyfi skal ek leyfa

¹) rettet for hvar hættu

dynsæðinga dauðan
 dýrbliks eða þó kvikvan:
 alls sannliga segja
 (sárr man gramr at hváru,
 hætt er til hans at fréttu)
 hvártveggja mér seggir.

Samr var árr um æfi
 oddflagðs, hinn er þat sagði
 at lofða gramr lifði,
 læstyggss burar Tryggva.
 Vera kveðr öld or eli
 Ólaf kominn stála,
 menn geta máli sönnu
 (mjök er verr en svá) ferri.

Ok enn kvað hann þetta:

Mundut þess, er þegnar
 þróttharðan gram sóttu
 (frá¹ ek) með lýða liði²,
 landher ðar sköp verða,
 at mundjökuls myndi
 margdýrr koma stýrir
 (geta þykkjat mér gotnar
 glíkligs) or her slíkum.

Ok enn kvað hann:

Enn segir auðar kenni
 austr or málma gnaustan
 seggr frá sárum tiggja
 sumr eða brott um komnum.
 Nú er sannfregit sunnan
 siklings or styr miklum
 -kann ek ei mart við³ manna-
 morð -veifunarorði-.

Ok enn sagði hann:

Norðmanna hygg ek nenninn
 (nú er þengill framgeuginn,
 dýrr hné dróttar stjóri)
 dróttin und lok sóttan.
 Grams dauði brá geði
 góðs úfárar þjóðar,
 allr glepsk friðr af falli
 flugstyggss sunar Tryggva.

¹) rettet for fær ²) rettet for lífi ³) rettet for at

82. Eptir orrostu áðr en¹ höfðingjar skildusk² jafna þeir með sér Noregs ríki: hafði Eiríkr jarl úskerðan þann þriðjung lands, er hán um [hafði til handa borizk³, ok Sveinn konungr veitti Eiríki nokkurn hlut [af sínum hluta í Noregi⁴, ok hafði þó Sveinn konungr Víkina alla austr til Liðandisness. Svá sagði Þórðr Kolbeinsson:

En eptir víg frá Veigu
(vel ek⁵ orð) und⁶ grám norðan
land eða lengra stundu
lagðisk suðr til Agða.
En Sveinn konungr sunnan
sagðr er dauðr, en auðir⁷
(fátt bilar flestra ýta
fár) hans bæir váru.

Ólafr konungr sværski hlaut mikit ríki í þessu hlutskipti um Upplönd öll ok nokkut norðr í⁸ Þrándheimi, ok setti hann þar til landgæzlu yfir sinn hlut Svein jarl Hákonarsun, ok skyldi hann gjalda af skatta Ólafi konungi⁹. Eiríkr jarl ok Sveinn [bróðir hans¹⁰ fóru þá til Noregs, ok hafði Eiríkr jarl Orminn langa, svá sem segir Halldórr úkristni:

Hjálmfaldinn bar hilm
hrings at miklu þingi
(skeið glæstu þá þjóðir)
þangat ormrinn langi¹¹.
En suðr at gný gunnar
glæðr tók jarl við naðri;
áðr varð egg at rjóða
ættgóðr Hemings bróðir.

83. Eiríkr jarl lagði undir sik Noreg [sem áðr var sagt, ok þeir bræðr váru tveir ok var Eiríkr ríkari¹², hann átti Gyðu dóttur Sveins Danakonungs, þeirra sunr var Hákon. Eiríkr var hermaðr mikill alla ævi ok allra manna sigrsælastr: hann gerði þat hit fyrsta frægðarverk, at hann drap Tíðendaskopta [er fyrr var ritat, ok¹³ annat sinn barðisk hann austr á Gautlandi, ok herjaði þar víða ok drap mikit fólk, ok sumt [handtók hann ok leiddi¹⁴ til skipa, ok var þat leyst út með miklu fé; en hit þriðja sinn barðisk hann við Jómsvíkinga; hit fjórða sinn barðisk hann í Eyrarsundi, hrauð þar fjórar skeiðir¹⁵ af Dönum; en hina fimtu orrostu átti hann á Stauri suðr við víkinga, ok drap

¹) her *begynder B atter* ²) skildisk ³) bar til handa ⁴) Noregs veldis þess er hann átti ⁵) vel ek *rettet for* vant er ⁶) *rettet for* um ⁷) *rettet*; hin er auði A; hinn auði B ⁸) af ⁹) hinum sværski tilf. ¹⁰) bræðr ¹¹) *rettet*; orminn langa A og B ¹²) svá sem áðr var sagt, ok þeir tveir bræðr váru jarlar ok var Eiríkr ríkari ¹³) *saal. B*; ok fyrr er sagt í riti at A ¹⁴) tók hann höndum ok lét leiða ¹⁵) skeiðar

marga, en suma rak hann á kaf. Þar næst fór hann austr í Garðaríki á hendr¹ Valdimari gamla, herjaði víða um hans ríki, hann braut Aldeigjuborg² ok tók mikit fé, ok enn lengra fór³ hann austr í Garðaríki, ok [herjaði alt sem hann fór⁴, brendi borg⁵ ok kastala, en bœndr runnu á markir með byrðar⁶. Enn tók hann í Eystrasalti [um haustit eptir þrjár skeiðir⁷ víkinga, drap alt liðit ok tók [skip þeirra ok hvert fat er á var⁸; þar næst [fór hann austr á Gautland⁹ ok brendi þar mörg þorp, fór ofan með herfangi miklu; þaðan fór hann herskildi [allar Aðalsýslur¹⁰; þar næst átti hann orrostu við Ólaf konung Tryggvasun [við Svoldr¹¹. Eiríkr veitti uppgöngu á Skáni, tók þar mikit fé ok menn, ok áðr en hann kæmi til skipa, átti hann mikla orrostu við landsmenn ok hafði sigr, þar næst tók hann knörru fjóra fyrir Yggjustöðum¹² af kaupmönnum, hljópu sumir fyrir borð, en sumir váru herteknir ok bundnir, sátu svá ámeðan jarlinn ok hans menn skiptu fötum¹³ þeirra. Þessar orrostur allar taldi Eilífr¹⁴ daðaskáld, þá er hann orti um Eirík kvæði, þat er kallat var Bandadrápa. Í þann tíma herjaði Eiríkr mest um Garðaríki ok veldi Valdimars konungs, en Ólafr konungr Tryggvasunr var þá í Noregi, ok gerði Eiríkr jarl þat til fjándskapar ok til úþokka [við Ólaf konung¹⁵ eptir fall Hákonar jarls föður síns. Þessir jarlar höfðu látit skírask ok héldu þeir kristni, en engum 84. manni þröngðu þeir til kristni, létu gera hvern sem vildi, ok um þeirra daga spiltisk mjök kristnin, svá at nálíga var alt alheiðit um Upplönd ok um Þrándheim, en hélzk kristnin alt með sjónum. Ekki lét Eiríkr jarl halda upp kaupstaðinum í Niðarósi, en halda upp bœnum [á Hlöðum¹⁶ eptir þvílíkum hætti sem Hákon jarl, ok sat þar optast, þá er hann var í Þrándheimi, ok lét þangat flytja skatta ok skuldir, þær er hann tók í Þrándheimi. Hann lét ok hefja kaupstað at Steinkarum. Friðr var góðr ok ár mikit; vel héldu jarlar lög, ok váru refsingarmenn miklir. Þeir giptu Bergljótu systur sína Einari Þambaskelfi, ok var hann þeim af því fulltrúi. Allir lendir menn váru vinir Eiríks jarls nema Erlingr Skjalgssonr. Svá sagði Þórðr Kolbeinssonr:

Veit ek fyr Erling utan
 ár at hersar váru
 (lofa fasta Tý flestir
 farlands) vinir jarla¹⁷.

¹) *saal. B*; hönd *A* ²) Eldinguborg ³) sótti ⁴) fór alt með hernaði
⁵) borgir ⁶) á baki *tílf.* ⁷) í hans ríki þrjár skeiðar ⁸) skipin ok alt fé þeirra
⁹) gekk hann upp á Eystra Gautland ¹⁰) um allar syslor ¹¹) *mgl. i B* ¹²) *saal. B*; Hjástöðum *A* ¹³) klæðum ¹⁴) Eyjúlfr ¹⁵) *tílf. B*; *mgl. i A* ¹⁶) *tílf. B*; *mgl. i A* ¹⁷) jarli

85. Þá er Eiríkr jarl réð Noregi, fékk Sveinn Danakonungr sótt vestr á Englandi, ok hafði mikit unnit undir sik [í Englandi í¹ ríki Aðalráðs konungs, er þann tíma réð fyrir Englandi. [Danmörk tók þá til forráða ungr konungr², sunr Sveins er Knútr hét; hánúum [bjó mikit í hug³, ok fám vetrum eptir andlát föður síns bjó hann her mikinn af Danmörku vestr til Englands. Hann sendi orð Eiríki jarli mági sínum at [veita sér fylgi til Englands ok traust⁴, fyrir þá sök at Knútr var ungr, hann var eigi eldri en þrettán vetra. Eiríkr jarl var orrostumaðr mikill, reyndr at viti ok hamingju. Eiríkr gerði ferð sína vestr til Englands á fund mágs síns, en til landsgæzlu í Noregi setti hann Hákon sun sinn tólf vetra gamlan, ok skipti í helminga ríkinu með þeim Sveini. En hann fór á fund Knúts konungs. Þeir fóru [ok herjuðu báðir saman⁵ víða um England, áttu margar orrostur, svá sem Þórðr Kolbeinssunr telr⁶ í því kvæði, er hann orti um Eirík jarl, ok kemr samt með þeim Óttari svarta, þar er hann telr í Knútsdrápu, hversu marga bardaga þeir áttu áðr en England yrði unnit. Eiríkr jarl fékk bana á Englandi, þá er hann var kominn frá Rúmi, ok andaðisk af blóðrás, er hánúum hafði verit skorinn úfr. Í þenna tíma ráða⁷ Noregi Sveinn ok Hákon jarlar báðir, ok stóð ríkit eptir⁸ sama hætti alt sem fyrr.

Hér hefr um Ólaf konung hinn helga ok um hans ævi meðan hann lifði.

86. Sunr Haralds hárfagra var Björn faðir Guðröðar, en Guðröðr faðir Haralds grenska, þess er átti Ástu dóttur Guðbrands kúlu, þeirra sunr var Ólafr digri, sá er fór or landi á æsku aldri, ok með hánúum Hrani fóstfaðir hans. Ólafr barðisk hit fyrsta sinn austr við Sótasker, þaðan fór hann í Eystrasalt, ok barðisk næst austr við Eysýslu ok hafði [þá betr⁹, þriðja sinn barðisk hann austr á Finnlandi¹⁰ ok hafði sigr; fjórða sinn barðisk hann í Suðrvík í Danmörku ok hafði gagn, fimta sinn barðisk hann á¹¹ Kinnlimafirði við riddaraher, ok hafði Ólafr konungr sigr. Þaðan fór hann vestr til Englands ok barðisk fyrstu orrostu við Lundúna bryggju¹² við Dani, er þá herjuðu ok gerðusk víkingar. Svá segir Sighvatr skáld:

Rétt er at sókn en setta¹³,
snarr þengill bauð Englum

1) af Englandi 2) í Danmörk tók þá til ríkis ungr höfðingi 3) var þat í hug er faðir hans hafði at hafzk 4) fara með sér ok þóttisk þar eiga mikit traust 5) báðir saman herskildi 6) segir 7) réðu 8) með 9) þar gagn 10) saal. B; Vindlandi A 11) í 12) bryggjur 13) saal. B; ena settu A

at, þar er Ólafr sótti,
Yggs, Lundúna bryggju¹.
Sverð bitu völsk, en vörðu
víkingar þá diki,
átti sumt í sléttu
Suðrvirki lið búðir.

Þá vörðu Danir borgina², en Ólafr sótti at ok veitti Aðalráði konungi³.
Svá segir Óttarr svarti:

Komtu í land ok lendir
láðvörðr! Aðalráði,
þíns naut rekka rúni
ríkis framr at slíku.
Harðr var fundr, þar er færðuð
friðlands á vit niðja
-réð ættstuðill áðan-
Játmundar -þar grundu.

Sjaundu orrostu átti Ólafr konungr á Hringmaraheiði, áttandu orrostu
þá er hann vann Kantaraborg. En við Dani barðisk hann ok Vindr,
þvíat þeir váru ok Danakonungs menn. Svá segir Sighvatr skáld:

Veit ek at víga mætir
Vindum hátt inn átta
(styrkr hélt vörðr at virki
verðungar) styr gerði.

Niundu orrostu átti hann við Nýjumóðu⁴. Enn segir Sighvatr skáld,
at hann barðisk við Dani:

Nú hefik orrostur austan
ógnvaldr! níu taldar,
herr féll danskr, þar er dörrum
dreif mest at Óleifi.

Hina tíundu orrostu átti hann við víkinga á Hæli, ok braut kastala
nökkurn; þar váru Danir fyrir. Elliftu orrostu átti hann í Grisluþollum⁵.
Þaðan fór hann vestr í Fetlafjörð ok átti tólftu orrostu. Þá fór hann
suðr ok átti þrettándu orrostu í Seljuþolli, ok þar gékk hann upp í
Gunnvaldsborg⁶ ok tók þar höndum Geirfinn jarl. Þaðan fór hann
suðr í Karlsár⁷ ok herjaði þar tveim megin árinna. Þaðan vildi hann
fara út til Njörvasunda, ok lá til lengi, ok gaf eigi byrina⁸, fékk þar
vitran⁹, at guð vildi at hann kvæmi eigi sunnar, færi heldr norðr til
Noregs, ættlanda sinna, ok sagði at hann skyldi þar vera konungr at
eilífu. [Nú vendir Ólafr konungr¹⁰ aptr liðinu ok kom til Peitu ok 87.

¹) bryggjur ²) *saal. B*; bryggjuna *A* ³) lið *tilf.* ⁴) Nýjamóðu ⁵) Grislu-
þolli ⁶) *saal. B*; Ginvaldsborg *A* ⁷) Karlsárós ⁸) byrinn ⁹) vitrun

¹⁰) Hann gerði svá, vendi þá

gékk upp með Leiru ok barðisk þar, kauptún þat er Varrandi heitir brendi hann. Þann vetr eptir sat Ólafr konungr í Signu, ok sendi fyrir sér Hrana fóstrföður sinn til Englands at efla sik með féggjöfum ok vinmælum¹. Svá gerði hann, fór víða um England, ok kom alt til Lúndúna². At vári sigldi Ólafr konungr vestan skipum til Englands, ok átti hina sextánda orrostu við Jungafurðu ok hafði sigr. Sjautánda orrostu átti hann³ fyrir Valdi, ok hafði jafnan sigr.

88. Í þann tíma er Ólafr konungr var vestr í Peitulandi andaðisk Eiríkr jarl Hákonarsunr vestr í⁴ Englandi, áðr en Ólafr kæmi hit síðara sinni til Englands. Á því ári váru liðnir þrettán⁵ vetr frá falli Ólafs konungs Tryggvasunar. Tveim vetrum áðr hafði Eiríkr jarl farit or Noregi⁶.

Hér kom Ólafr hinn helgi konungr í Noreg.

89. [Nú býr Ólafr konungr ferð sína af Englandi með knörrum tveim⁷, ok hafði 20 menn ok hundrað albrynjaða⁸, ok féngu veðr ilt í hafi ok [sjó stóran, svá at⁹ gékk við bana, ok fyrir sakar liðs¹⁰, er var innan borðs, ok hamingju konungs, [er svá mikill vin guðs var, þá kómu þeir af hafi at Staði, ok þar á land upp sem ey heitir Sæla¹¹. Þá mælti konungrinn, [at þeir mundi¹² tímadag hafa land tekit, ok [sagði at þat mundi mikit mark á vera, er þeir váru at komnir¹³ í Sælu. [Nú er þeir géngu á land upp, þá steig konungr svá í leiru nökkura, at hann studdi viðr knénu¹⁴. Þá mælti konungr: „Féll ek nú!“ Þá svaraði Hrani: „Eigi félt þú, Herra! nú festir þú fót í Noregi.“ Konungr hló at ok sagði, [vera mætti svá, ef guð vildi at svá bærisk at¹⁵. Géngu ofan til skipa ok sigldu suðr með landi fyrir Fjörðu, ok lögðusk inn af leið þar sem heitir Sauðangasund¹⁶, ok [lá sínum megin sundsins hváru skipinu¹⁷, ok höfðu millum sín kaðal einn digran. Á þeirri sömu stundu réri at sundinu Hákon jarl Eiríksunr með skeið sinni skipaðri, ok hugði [at vera mundi í sundinu kaupmenn¹⁸. Nú réri jarlinn fram millum skipanna, [ok þegar lét Ólafr

¹) vinmálum ²) ok friðaði fyrir hánun tilf. ³) vestr tilf. ⁴) á ⁵) fjórtán
⁶) til Englands tilf. ⁷) þessu næst bjósk Ólafr sunr Haralds grenska með 2 knörrum vestan af Englandi ⁸) alla brynjaða ⁹) svá stóran sjó, at næsta ¹⁰) liðskostar ¹¹) þá hlýddi; þeir kómu af hafi utan at Staði, ok þar á land sem ey ein litil er, ok heitir Sæla ¹²) ok lét þá ¹³) taldi þat gott mark, at þeir váru komnir ¹⁴) þeir géngu upp í eya, ok steig konungrinn öðrum fœti þar sem leir var, studdi niðr knénu ¹⁵) „vera má þat, ef guð vill at svá sé.“ ¹⁶) Sauðungssund ¹⁷) lagði sínum megin sundsins hvárt skip ¹⁸) kaupmenn vera í sundinu

konungr hlaupa til ok vinda upp kaðalinn ok¹ undir miðjan kjöl skeiðarinnar, fyrir því at þeir höfðu til gört vindása; ok þegar er nökkut festi skeiðina, þá gekk upp skipit aptr, en fram steyptisk, svá at særinn² féll inn um söxin, fylði skipit ok því næst hvelfdi. Ólafr konungr tók þar Hákon jarl af sundi ok alla þá menn, er þeir náðu, en sumir höfðu týnzk fyrir grjóti ok skotum, en sumir sukku. Nú var jarlinn leiddr upp á skip konungsins. Var Hákon þá 17³ at aldri ok allra manna fríðastr, er menn höfðu sét: hann hafði hár mikit ok fagrt sem silki, bundit um höfuð sér gullhlaði, ok settisk hann niðr í fyrirrúmit. Þá mælti konungr: „Eigi er logit,“ sagði hann, „af yðr frændum, hversu fríðir menn þér eruð sjónum, en farnir eruð þér nú at hamingju.“ Þá svaraði jarlinn: „Engi⁴ er þetta úhamingja, er oss hefir hent, þat hefir lengi verit, at ýmsir höfðingjar hafa sigrat aðra; en ek em litt kominn af barns aldri, ok svá várum vér nú ekki vel viðbúnir [til verndar⁵, ok eigi vissum vér ván úfriðar, ok kann [enn svá við berask, at oss takisk annat sinn betr en nú⁶.“ Þá mælti Ólafr konungr: „Grunar þik eigi nú, jarl! at þér hafi svá at borizk, at þú munir aldri héðan ifrá [fá sigr eða framkvæmd⁷?“ Þá svaraði jarlinn: „Þér munuð nú ráða, herra, at sinni.“ Þá mælti Ólafr konungr: „Hvat [vilt þú nú vinna, ef ek læt⁸ þik fara í brott, heilan ok úskaddan⁹.“ [„Hvers beiðir þú¹⁰?“ „Eigi annars,“ sagði konungr, „en þér farið or landi, ok gefið svá upp ríki yðvart, ok sverið eiða, at þér berizk eigi í móti oss¹¹ héðan ifrá.“ Jarlinn lézk þat gera skulu¹². Hann vann þá eiða konunginum, at hann skyldi aldri berjask í móti hánum eða verja Noreg fyrir [konungi Ólafi¹³. Nú gaf Ólafr grið Hákonu ok öllum hans mönnum, [rétti skeiðina upp¹⁴, ok tók jarlinn við skipi sínu, ok réri síðan á braut. Ok um haustit sigldi Hákon jarl til Englands ok fór á fund Knúts konungs, móðurbróður síns, ok sagði hánun hversu [viðrskipti þeirra Ólafs digra hafði verit¹⁵. Knútr konungr tekr vel við jarlinum, frænda sínum, ok setti hann innan hirðar sér¹⁶, ok gaf hánun mikit lén ok ríki, ok dvelsk hann þar langa hrið [í góðu yfirlæti Knúts konungs¹⁷.

En nú byrjar Ólafr konungr ferð sína suðr með landi ok austr 90. í Vik, setr upp skip sín ok ferr um haustit upp í¹⁸ Hringaríki til Sig-

1) þá vundu þeir Ólafr upp strenginn 2) sjórinn 3) 14 vetra 4) Eigi
 5) at verja oss 6) vera at oss takisk annat sinni betr til en nú tókisk
 7) hvárki hafa sigr né ósigr 8) viltu til vinna, at ek láta 9) ósakaðan
 10) Jarlinn spurði, hvers hann beiddisk 11) mér 12) myndu 13) Ólafi
 konungi 14) lét rétta upp snekkjuna 15) þeir Ólafr digri höfðu skilzlk
 16) *mgl.* 17) vel metinn 18) á

urðar stjúpfoður síns, er þá átti Ástu, dóttur Guðbrand's kúlu ok móður Olafs konungs. Sigurðr konungr tók vel við mági sínum, ok var hann þar til jóla fram, ok veitti Sigurðr þeim með mikilli þryði, gaf þeim annan hvern dag [mjólk at drekka, en annan munngát¹.

91. Litlu fyrir jól fór Ólafr konungr norðr til Þrándheims hit efra með liði sínu ok kom í² jólum inn til Steinkera, þar sem Sveinn jarl hafði þá jólaveizlu, ok vildi Ólafr konungr koma á þá úvara, ef hann fengi. Þá er konungrinn kom í Orkadale með liði sínu, ok hann spurði at Sveinn jarl var inn at Steinkere, þá fékk hann sér snekkjur þrjár, ok réru þeir inn með firðinum [mikinn andróðr³. [Ok þá er Einari þambaskelfi kómu orð⁴ um ferð Ólafs konungs, þá sendi hann sína menn [með eina litla róðrarskútu⁵ til Sveins jarls, ok kómu þeir at miðri nótt með njósnina. Stóð þá jarlinn upp með alla sína menn ok gengu á tvær skútur, er flutu fyrir bænum tjaldaðar, ok réru um nóttina út til Skarnsunds, [ok í dagan mundu þeir mætask, ok er jarlinn sá skip konungsins, vendi hann⁶ undir land⁷, þar til er konungr kom umfram, ok réri síðan jarl leið sína út með firðinum.
92. Ólafr konungr tók þá jólavist⁸ þá sem Sveinn jarl hafði búit sér, ok átti þing við Innþrændi, ok tóku þeir hann til konungs ok sóru hán um eiða. En þegar eptir jólin fór konungrinn út til Niðaróss, ok mintisk⁹ at hans frændi Ólafr Tryggvasunr hafði látit efna¹⁰ til kaupstaðar, [lét Ólafr konungr fyrir ástar sakir flytja þangat föng, at gera sér herbyrgi¹¹. Litlu síðar á einni nátt kom Sveinn jarl á úvart ok hafði með sér mikit lið ofan af Gaulardale, en Ólafr konungr [kom þá¹² á skip sín ok réri út or ánni, ok létu nökkura¹³ menn, en jarlinn lét brenna húsaföngin, svá sem segir Þórðr Sjárekssonr:

Brunnu allvalds inni
(eldr hygg ek at sal feldi,
eimr skaut at¹⁴ her hrími)
hálfgör við Nið sjálfa.

93. Nú fór Ólafr konungr með skipum sínum til Orkadals, ok þaðan fór hann landvegis á Upplönd ok dró undir sik lið mikit, ok um várit fór hann [til Víkrinnar¹⁵, ok Sigurðr konungr mágr hans með hán um, ok vingaðisk við ríkismenn með féggjöfum. Ólafr konungr hafði látit gera

¹) slátr ok munngát, en annan hvern smjör ok brauð ok mjólk at drekka

²) at ³) ok höfðu andróða ⁴) En er Einarr þambaskelfir varð varr

⁵) á skútu einni ⁶) en í dagan sá þeir til ferðar Ólafs konungs, ok vendi Sveinn jarl ⁷) skipum sínum tilf. ⁸) jólaveizlu ⁹) á þat tilf. ¹⁰) efla

¹¹) þá lét Ólafr konungr við til flytja ok gera sér herbergi ¹²) komsk

¹³) fá ¹⁴) á ¹⁵) í Víkina

skip¹ um vetrinn ok á framstafninum konungs höfuð, þat skar hann sjálf; þat skip var kallat Karlshöfði², því stýrði hann sjálf konunginn. Nú er skip hans váru búin, þá hélt hann út eptir Víkinni, lagði skipum sínum fyrir Nesjar fyrir innan Grennar³. Sveinn jarl samnaði sér liði þegar eptir er Ólafr konungr var á brottu or Þrándheimi, bauð út [almenning allan⁴ um Þrándheim ok Hálogaland, ok alt sem hann fór suðr átti hann þing við bændr ok hafði lið mikit, ok fór með her sínum austr fyrir Nesjar, ok lagði þar til hafnar. Ólafr konungr hafði minna lið en jarlinn, ok lagði þó konunginn til fundar við hann ok í höfnina, [ok lét áðr jarlinn við búask⁵, ok lagði síðan konungr Karls- höfðanum⁶ at skipi jarlsins, ok tengðu saman stafnana ok lögðu borð við borð. Þessi bardagi var pálsunnudag. Sighvatr segir görst frá þessum bardaga í Nesjavísu:

þat [er oss⁷ kunt, hve kennir
Karlhöfða lét jarli
oddafrosts fyr austan
Agðir nær um lagðan.

[Þessi orrosta varð löng⁸, ok sleizk með því sem guðs forsjó var fyrir⁹, at Ólafr konungr hafði sigr ok [hruðusk mörg¹⁰ skip jarlsins, ok sjálfum [hánun lagði svá nær bana, at skeið hans mundi verða tekin¹¹, fyrir því at menn Ólafs konungs höfðu komit stafnljám á skeiðarkylfuna¹², [ok bað jarlinn höggva af stafninn¹³, ok varð síðan skipit laust. Kom jarlinn svá á brott með dugnaði Einars mágs síns, hann¹⁴ lét kasta streng í skip hans, flýði þá jarlinn ok alt lið hans, nema þat er grið váru gefin. Sighvatr hefr svá Nesjavísu:

Fór or Vík á vári
válaust konungr austan,
(þeir knúðu¹⁵ blá báðir
borð) en jarl kom norðan.
Kann ek sigrviðum segja
sunds, hve þeirra fundir,
ærin skil, þeim er, órum,
at bárusk, þar váru.

Hér getr¹⁶ þess, at þá váru þessi tíðendi nýorðin, er kvæðit var ort, ok sá orti sjálf, er í var bardaganum. Ok í sama kvæði segir hann svá enn:

¹) langskip ²) Karlhöfði ³) Grenjar ⁴) almenningi alt ⁵) mgl. ⁶) Karlhöfða sínum ⁷) erom ⁸) tilf. B; mgl. í A ⁹) mgl. ¹⁰) ruddusk mjök ¹¹) jarlinum hafði svá nær, at skeið hans myndi vera tekin ¹²) skeiðarkyljuna ¹³) var stafninn höggvinn af skeiðinni ¹⁴) þvíat hann
¹⁵) knýðu ¹⁶) gat

Stöng óð gylt þar er gængum
Göndlar serks und merkjum
gnýs fyr göfgum ræsi
greiðendr í skip reiðir.

Ok enn kvað Sighvatr:

Sjálf bað svartar kylfur
Sveinn harðliga skeina,
nær var áðr [í óra¹
auðván róit hánnum,
þá er til góðs við gjóða
gört fengu² hræ svörtum
Yggs -lét herr um höggvit-
hrafni -skeiðar stafna-.

Hér vísar til þess er fyrr var sagt. Ok enn kvað Sighvatr³ þetta:

Frýr eigi oss í ári
innþrænzki, þó at lið minna
(gört hugða ek svá snertu)
snotr mæri, konungs væri.
Brúðr man heldr at háði
hafa drótt þá, er fram sóttu⁴,
(fold ruðum skers) ef skyldi,
skeggjum⁵, aðra tveggja.

Ok þetta kvað enn Sighvatr:

Ne hæfilig, hreifa,
hygg ek dróttins svik þóttu,
elds þeim er allvel héldu
orð sín við gram forðum.

Þetta vísar til at þrændir höfðu svarið hánnum eiða ok héldu eigi, fyrir því at þeir börðusk á⁶ mót hánnum með Sveini jarli. Enn kvað Sighvatr þetta:

Hirð Ólafs vann harða
[hríð, en svá varðk bíða;
peitneskum félt ek páska
pálmsunnudag hjálmi⁷.

Sveinn jarl fór suðr til Danmarkar⁸, ok þaðan austr til Svíþjóðar á fund Sviakonungs, ok sagði hánnum þessi tíðendi. Ólafr Sviakonungr tók vel við hánnum, ok bauð hánnum at vera með sér í Svíþjóðu, [fyrir því at⁹ hann vildi herja um sumarit [austr um ríki, sem hann gerði¹⁰. Ok er hausta tók, þá var hann kominn¹¹ í Kirjála land, fór þaðan [austr

¹) *saal. rettet*; í orna *A*; í oro *B* ²) fængusk ³) hann ⁴) sóttek (*rikt. sótti*) ⁵) skeggi ⁶) í ⁷) *tílf. B*; *mgl. i A* ⁸) Danmerkr ⁹) en
¹⁰) í Austrríki, ok svá gerði hann ¹¹) austr *tílf.*

í Garðaríki¹ með herskildi; tók þar sótt jarlinn ok andaðisk. Einarr þambaskelfir fór aptr til Sviþjóðar, ok var þar marga vetr í Sviakonungs veldi eða í Helsingja² landi, en stundum í Danmörku. Ólafr konungr enn digri lagði³ undir sik Noreg allan sunnan⁴ frá Elfi ok norðr til Gandvíkr. Hann var hinn fyrsta vetr austr við Raumelfi, lét þar gera jarðborg, ok er þat nú kölluð Sarpsborg, ok efnaði þar til kaupstaðar. Á þeim sama vetri lagði Ólafr konungr stefnu við heiðna 94. heraðskonunga⁵ ofan af landi, ok [í þeirra viðræðum fann Ólafr konungr, at þeir vildu eigi taka rétta trú; þá setti hann svá ráð til, at hann lét taka⁶ á einum morni níu konunga; lét suma blinda, en suma öðruvís meiða, suma sendi hann í útlegð. Ólafr konungr lagði svá mikla stund á [at fremja kristnina⁷, at annathvært skyldi [taka við kristni eða láta líf sitt, þriðja kosti fara or landi⁸, ok var þá engi dalr sá er eigi byggðu kristnir menn í Noregi.

Milli Ólafs konungs Haraldssunar ok Ólafs konungs Eiríkssunar 95. var úsætt mikil: taldi Sviakonungr Ólaf konung hafa tekit af sér skattlönd sín; drápusk⁹ menn fyrir, ok brendu hvárir fyrir öðrum [stór heruð¹⁰. Þetta hugnaði illa hvárutveggja landsfólki, ok gerðu ríkismenn¹¹ þat ráð at bera sættarorð á millum konunganna, ok því var áleiðis komit á þá lund, at Ólafr Sviakonungr¹² skyldi gipta Ingigerði dóttur sína Ólafi konungi¹³. [Nú bar svá at einn dag, þá er Ólafr sværnski hafði riðit með hauka ok hunda sína, at hann¹⁴ kom aptr fyrir dögurðarmál ok hafði beitt fimm trönur. Konungr gékk til dóttur sinnar Ingigerðar, sýndi henni veiðina ok mælti til hennar: „Veizt þú nökkurn konung hafa beitt meira á einni morgunstundu?“ Hon svaraði¹⁵: „Meiri var veiðr sú, er Ólafr Noregs konungr tók á einum morni níu konunga ok eignaðisk alt ríki þeirra.“ Þá svaraði Ólafr konungr reiðr mjök ok sagði: „Ofsnemma ant þú Ólafi digra, þú hefir enn aldri sét hann, ok [viltu þó gera hann¹⁶ meira en mik; fyrir þetta sama skalt þú aldri fá Ólaf digra.“ Eptir þetta rauf Ólafr sværnski við Ólaf Noregs konung stefnu ok alt sáttmál. Nú er Ólafr konungr varð 96. þessa varr, þá sendi hann menn sína á fund Sviakonungs ok [lét beiðask

1) upp í Garða 2) Norðhelsingja 3) þá tilf. 4) austan 5) *saal. B*; heraðs menn konunga *A* 6) at þeirra fundi, þá er Ólafr konungr fann þat, at þeir vildu eigi taka við kristni, lét hann taka 7) þat at menn skyldu allir kristnir vera í hans ríki 8) láta líf eða fara or landi, þriðja kosti taka skírn eptir því sem konungr bauð 9) þeir tilf. 10) *saal. B*; býja *A* 11) ríkir menn 12) sværnski 13) Haraldssyni tilf. 14) Svá barsk á dag nökkurn, at Ólafr sværnski hafði út riðit með haukum sínum at skemta sér ok 15) á þessa lund tilf. 16) virðir þú hann þó

- af hánum hins sama sáttmáls¹, en Sviakonungur svaraði [á þá leið, sagði at enga ván átti Ólafr digri² þess at fá Ingigerðar, er bæði var konungs dóttir ok dróttningar: „ek á,“ sagði hann, „aðra dóttur, ok er sú frilludóttir er heitir Ástrið, þá skal hafa Ólafr digri, ef hann vill, með þvílíku fé ok eignum, sem áðr hafða ek ætlat³ Ingigerði.“ Sendimenn Ólafs konungs fóru aptr [með svá búit ok sögðu sitt erendi⁴. Í þessi ferð hafði verit Sighvatr skáld, ok orti einn flokk⁵, er hann kallaði Austrfararvísur, ok segir í því kvæði mart um þessa ferð.
97. Nú leitaði Ólafr konungur ráðs⁶ við vini sína, hvárt hann skyldi taka þenna kost eða halda vandræðum við Sviakonung. [Nú váru allir fúsir til sættar, fyrir því at þó er ærit vandræðavant⁷ við Dani, er langa hrið höfðu haft mikit vald [á þessu landi, sögðu þeir⁸. Ok með ráði vina sinna gerði Ólafr konungur sætt við Sviakonung, ok fékk Ástriðar dóttur hans, ok var þeirra dóttir Úlfhildr, er gipt var Ottu hertoga⁹ í Brúnsvík, [þaðan var Otta keisari kominn sunr Heinreks hertoga¹⁰. En Ingigerði dóttur sína gipti Ólafr svænski Jarizleifi konungi, syni Valdimars konungs í Hólmgarði, ok sendusk þau Ólafr konungur af Noregi ok Ingigerðr margar gersimar sín á milli ok trúnaðar menn. Þá var ok í Garðaríki Rögnvaldr jarl Úlfssunr, frændi Ingigerðar dróttningar; hann var hinn mesti vinr Ólafs konungs, svá sem sagði Sighvatr, þá er hann var kominn or sendiför¹¹ þeirri, er Ólafr konungur hafði sent hann [til Hólmgarðs¹²:

Fast skaltu, ríkr, við ríkan
Rögnvald, konungur! halda
(hann er þýðr at þinni
þörf nátt ok dag) sáttum¹³.
En hvern er austr vill sinna
(jafnmælt er þat) stafni,
þengill! þinna drengja,
þar á hald und Rögnvaldi.

98. Í þenna tíma hafði Ólafr mikinn ótta af Dönum, töldu þeir at hann hefði sezkt í skattland¹⁴ þeirra Noregs ríki, ok þingat var kaupfriðr af Noregi. Af þessi úsætt varð ekki fyrir þá sök, at allir hinir stærstu Danahöfðingjar váru þá í Englandi vestr, ok [höfðu þeir yfrit starf¹⁵, ok lét nú Ólafr konungur [efldan verða¹⁶ mjök kaupstaðinn í

¹) beiddisk af hánum þess sama máls ok sættar ²) ok kvað enga ván þess vera Ólafi digra ³) gefit ⁴) ok sögðu hánum svá búit ⁵) um tilf.
⁶) ráða ⁷) En flestir fýstu at gera sætt við Sviakonung ok töldu ýrit vandræðavænligt ⁸) yfir Noregi ⁹) keisara ¹⁰) syni Heinreks keisara
¹¹) sendiferð ¹²) austr í Garðaríki ¹³) rettet; sóttum *A og B* ¹⁴) skattlönd ¹⁵) máttu ekki fleira annask ¹⁶) efld

Niðarósi, lét þar kirkju gera [ok lagði til fé; hann lét ok kirkjur reisa¹ í hverju fylki, ok lagði² próvendur til. Þá er Ólafr konungr var orðinn einvaldskonungr í Noregi, þá [lét hann skipa lögum eptir ráði hinna vitrustu manna, ok setti sjálfir eptir því³ sem síðan hafa haldizk. Þá er Sigurðr sýr var andaðr, þá var engi sá maðr í Noregi er konungs nafn bar, nema Ólafr konungr; þat hafði [aldri orðit fyrr⁴ í Noregi, [síðan um daga Haralds hárfagra⁵, en þess á milli höfðu heraðskonungar verit; en Ólafr konungr lagði undir sik fyrst konunganna⁶ ok tók skatta um Orkneyjar ok Hjatland ok Færeyjar. Svá sagði Óttarr:

Gegn eru þér at þegnum
 (þjóðskjöldunga góðra
 haldið hæft á veldi)
 Hætlendingar⁷ kendir.
 Engi varð á jörðu
 [ögnðjarfr áðr en þér⁸ náðum
 austr sá er eyjum vestan
 ynglingr undir sik þryngvi.

Sigurðr konungr sýr ok Ásta áttu þrjá sunu, hét einn Guðröðr, 99.
 en annarr Hálfðan, Haraldr hinn þriði ok var hann yngstr; þeirra dóttir var Gunnhildr, er átti Ketill á Ringunesi. Ólafr konungr var maðr ríkr innan lands ok refsingasamr [með stórmannligri vizku⁹. Ríkir menn¹⁰ er þeir sá, at hann gaf [jafnan dóm¹¹ ríkum sem úríkum, ok með því at þá váru lendir menn úvægnir ok þó kappsamir, þá tóku at kunna því illa, at þeir skyldu láta sitt mál fyrir konunginum¹² ok jörlum, þóttusk eigi eiga at telja langt fram í ættir til konungborinna manna eða annarra stórra höfðingja, ok stirðnuðu af því ríkir¹³ menn við konunginn; var mest at því þar sem Erlingr var Skjálgssunr, er þá var ríkastr lendr maðr í Noregi. Þórir hundr var ok ríkr maðr, hann hafði farit til Bjarmalands ok drepit þar góðs¹⁴ manns sun, er Karli hét [er farit hafði með hánum. Ólafr konungr sendi menn at taka þóri, ok fékk hann¹⁵ af því nauðuliga sætt¹⁶, ok fór or landi. Margir aðrir lendir menn gerðusk konungi útrúir í ráðum sínum. Þá andaðisk Ólafr Sviakonungr, tók ríkit eptir hann Önundr [sunr hans er Jakob var kallaðr¹⁷,

¹) *saal. B; udegl. i A* ²) gaf ³) skipaði hann lögum með ráðum hinna vitrustu manna, ok setti á þá leið ⁴) eigi verit ⁵) síðan er Haraldr enn hárfagri hafði verit í ríkinu ⁶) Noregs konunga ⁷) Hjatlendingar ⁸) ógnbráðr áðr ⁹) vitr maðr, stórmenni mikit ¹⁰) ríkismenn ¹¹) *saal. B; góð dæmi A* ¹²) konungum ¹³) ríkis ¹⁴) ríks ¹⁵) *saal. B; ok farit hafði í sendiferð Ólafs konungs at taka þóri, ok fékk þórir A* ¹⁶) grið fyrir illvirkir ¹⁷) *saal. B; Jakob A*

hann var hinn mesti vinr Ólafs konungs, mágs síns, ok sendu þeir menn á millum sín ok gerðu ráð sitt.

100. En í þann tíma er¹ stýrði Danaveldi Úlfr, sunr Þorgils sprakaleggs, er átti Ástríði dóttur Sveins tjúguskeggs, þá² bauð Ólafr konungr leiðangr út or Noregi, ok fór suðr með landi með miklu liði ok til Danmarkar, herjaði um Halland ok Skáni ok Sjáland³. Önundr Svíakonungr fór með Svía her⁴ austan í mót ok herjuðu [báðir þar sem þeir fóru, ok vildu⁵ leggja undir sik alla Danmörk. Þetta spurði Knútr konungr vestr í Englandi, at herjat var í Danmörk, ok fór hann vestan með miklu liði af Englandi. Svá segir Sighvatr skáld í erfíðrápu, er hann orti um Knút gamla:

(Knútr var und himnum)

-Herr austan ferr,
friðr fylkis niðr⁶
fráneygðr Dana;
skreið vestan viðr⁷,
var glæstr⁸ er bar
út andskota
Aðalráðs þaðan.

Ok báru í byr
blá segl við rá
(dýr var döglings för)
drekar landreka;
ok þeir er kómu
kilir vestan til
um -leið liðu
Limafjarðar brim-⁹.

[Ok enn í þeirri¹⁰ sömu drápu sagði Sighvatr¹¹ frá norðanferð Ólafs konungs:

(Knútr er und himnum)

Hygg ek ætt at frétt
Haralds í her
hug vel¹² duga;
lét lýrgötu¹³
lið suðr or Nið
Ólafr jöfurr
ársæll fara.

¹) mgl. ²) Eitt sumar ³) Sjóland ⁴) ok Gauta tilf. ⁵) þeir alt þar sem þeir kómu ok bjoggusk at ⁶) saal. Sn.; hinn er austan frá frið fylkis lið B ⁷) saal. Sn.; skriðu vestan ver B ⁸) saal. Sn.; hvert B ⁹) Viserne mgl. i A. ¹⁰) í þessi ¹¹) tilf. B; mgl. i A ¹²) saal. Sn.; leiks B ¹³) saal. Sn.; lýs götu B

Þurðu norðan
 (namsk þat) með gram
 til slétts svalir
 Sælunds kilir;
 en með annan
 Önundr Dönum
 á hendir [at há¹
 her svænskan ferr.

Lét um lönd lokit
 lið² gramr saman
 marbeðjum með
 mörg nefbjörgum;
 þar er graðr fyr gnóð
 grám hjálmum lá,
 þornheims þrimu
 þundr! of fundr.

Máttuat dróttnar
 Danmörk spanit³
 [und sik sökum⁴
 snarir herfarar.
 Hafði snarpla
 Skáney Dana
 hlöðr herjaða.
 (*Höfuðfremstr jöfurr*⁵.)

[Nú fór Ólafr konungr ok Önundr konungr⁶ austr í gegnum Eyrarsund, ok herjuðu um Skáni hit eystra ok um Smálönd. Nú var, [sem áðr vísaði til í kvæðinu⁷, Knútr konungr kominn vestan til Limafjarðar ok dregr saman her úvigan, ok fór eptir þeim austr, ok [fundusk þeir á Skáney austanverðri⁸, þar sem áin helga er⁹, ok varð þar orrosta mikil, féllu margir af hvárumtveggja, þvíat hvárigir¹⁰ vildu flýja, [ok af því hefir Sighvatr kveðit¹¹:

Létat af jöfurr
 -ætt manna fannsk-
 Jótlands etask
 ílendr -at því-.
 Vildi foldar
 fæst rán Dana
 hlíf skjöldr hafa.
 (*Höfuðfremstr jöfurr*.)

¹) *saal. Sn.*; hánum *B* ²) *saal. Sn.*; liðs *B* ³) *saal. Sn.*; svana *B* ⁴) *saal. Sn.*; áðr sik sviku *B* ⁵) *Viserne mgl. i A* ⁶) þá fóru konungarnir Ólafr ok Önundr ⁷) *tilf. B; mgl. i A* ⁸) finnask á Skáni austanverðum ⁹) heitir ¹⁰) hvárgir ¹¹) svá segir Sighvatr

Þessar orrostu mintisk ok Óttarr er hann orti um Knút:

Svíum hnektir¹ þú sökna
siklingr örr, en mikla
ylgr, þar er áin helga,
úlfs beitu fékk, heitir².

[Þórðr Særekssunr orti erfíðrápu um Ólaf konung, ok gat enn þessar orrostu:

Átti Egða dróttinn
Ólafr þrimu stála
við ágætan Jóta
öðling þann er klauf hringa.
Skaut nær skarpt at móti
Skánunga gramr hánum,
Sveins varat sunr at reyna
slær, þaut úlfr um hræfi³.

101. Eptir þessa orrostu fór Sviakonungr heim austr í Svíþjóð, en Ólafr konungr lá⁴ með her sinn í Kalmarnum⁵, ok vildi þess biða, ef⁶ Danaherr dreifðisk. En Knútr konungr vendi aptr ok lagðisk í Eyrarsund, ok ætlaði at hann skyldi þar sæta Ólafi konungi, er hann færi til Noregs aptr. Þá er Knútr lá í Eyrarsundi, þá sendu margir lendir menn Ólafs konungs Knúti konungi leyniliga orð, ok báðu sér friðar ok trausts. Ólafr konungr, þá er hann spurði, at Knútr konungr hélt saman [her sínum⁷, þá sýndisk hánum [úfæra mikil⁸, at fara með lítit lið í þvilikan her, þóat hann væri frækn ok hefði lið fritt, ok mintisk hann á þat, hversu Ólafi Tryggvasyni [hefði at farizk⁹, þá er hann treysti svá skipum stórum¹⁰ ok liði fræknu, at hann lagði fram fám skipum í her mikinn. Þá tók Ólafr konungr vitrligt ráð: gékk af skipum sínum þar sem Barvík heitir, fór svá [á vestra Gaut-
102. land ok¹¹ ofan í Víkina. Einn gamall maðr ok vitr höfðingi, er hét Hárekr í¹² Þjóttu, sunr Eyvindar skáldaspillis, hann sagði konungi, at hann kvazk¹³ eigi fá gengit svá langa leið ok erfiða, kvazk heldr skulu fara heim með¹⁴ skipi sínu til Noregs. Hann orti visu þessa:

Ráðit hefi ek at ríða
-rínleygs- héðan mínum
-láð!- dynmari leiðar
lögum heldr en ganga,

¹) *saal. Sn.*; vægðir *A* ²) *saal. Sn.*; heita *A*. *Visen mgl. i B* ³) *fra [mgl. i B* ⁴) *eptir tilf.* ⁵) *Karlmarum* ⁶) *er* ⁷) *liði sínu, ok Dana-*
herr dreifðisk ekki ⁸) *ófært vera* ⁹) *hafði farit* ¹⁰) *sínum* ¹¹) *it*
efra um Gautland ok um Smálönd ok svá um vestra Gautland ok svá ¹²)
or ¹³) *lézk* ¹⁴) *á*

þóat leggfjöturs liggi
lundr í Eyrarsundi
(kann þjóð keski minni)
Knútr herskipum úti¹.

Hann lagði út skipi sínu ok réri norðr fyrir Skáni, ok eptir um nóttina sigldi hann norðr, ok í dagan [hafði hann mjök sótt sundit², ok lét þá Hárekr [hlaða segli sínu ok lagði niðr³ viðuna, ok tóku tjöld grá ok breiddu á skipit alt stafna á millum, ok lét róa í nökkurum rúnum bæði aptr ok frammi en [ekki miðskipa⁴, ok heimtusk svá norðr⁵ í sundit fyrir straumi ok vindi. [En skipastóll Knúts konungs lá á bæði borð, sumr við Skáney en sumr við Sæland⁶. Þá mæltu varðmenn: „Skip ferr í sundit.“ Þá svaraði annarr maðr: „Þat er fornt skip, sé hversu grátt er [ok skinit⁷, þat man vera sildaferja, þvíat þat er sett mjök ok þó menn fáir á.“ Fór svá Hárekr gegnum Eyrarsund ok [flota konungs⁸, ok tók þá sól upp at renna, vendi þá Hárekr undir land ok reistu viðuna, ok færðu upp gullspónu ok veðrvita, síðan drógu þeir upp segl sitt, þat var hvítt sem snjór af háleyskum váðum ok stafat með vendi, ok gékk þá skipit⁹ fram or sundinu, ok þá sá lið Knúts konungs hvar skipit sigldi, ok þótti þeim frítt ok glæsiligt til at sjá. Þá var sagt Knúti konungi, [fyrir því at þeir hugðu at Ólafr konungr hefði siglt í gegnum sundit, af því at þeir sá at skipit var vel búit¹⁰. Konungr svarar: „Þetta man vera af liði Ólafs konungs ok eigi hann sjálfr; kann vera at þar hafi siglt [sá hinn sami karl, er enn sigldi um oss í Beltissundi, er ek þóttumk hafa tekit hann, Hárekr í Þjóttu¹¹.“ Hárekr sigldi norðr með landi, þá er hann kom or Eyrarsundi orti hann vísu þessa:

Lætka ek Lundar ekkjur,
-læbaugs- at því hlæja
-skjótum eik fyr utan
ey- né danskar meyjar,
-jörð!- at ek eigi þyrða
-iflaflausts- á hausti
á flatslóðir Fróða
fara aptr vali krapta.

¹) *Visen udel. B* ²) sóttu þeir at Eyrarsundi ³) ofan leggja segl ok
⁴) alt var autt at sjá til miðs skipsins ⁵) vestr ⁶) þá lá floti Knúts konungs á bæði borð, sumir við Skáni en sumir við Sjóland ⁷) skipit
⁸) her Knúts konungs ⁹) skeiðin ¹⁰) at þar myndi Ólafr konungr hafa siglt í gegnum sundit, er svá vel var búit ¹¹) Hárekr or Þjóttu, sá hinn sami karl sigldi enn um oss í Keltissundi, er vér þóttumk tekit hafa

Ok sigldi svá norðr til búa sinna, ok fann Ólaf konung um vetrinn¹ í Niðarósi, ok var hann þá kominn norðan af Hálogalandi.

103. Á því sama ári um haustit fór Knútr konungr vestr til Englands, ok gerði áðr menn sína til Noregs á vit vinmæla², þeirra er lendir menn Ólafs konungs höfðu sent hánum, ok [gaf Knútr konungr þeim sína vináttu á mót, ok með stórar ok margar gersimar³. Kómu sendimenn Knúts konungs aptr með þeim tiðendum, at alt⁴ stórmenni hafði eiða svarit til þess, at þeir [skyldi Knút konung taka til konungs fyrir Noreg⁵, ef hann kæmi í landit. Um várit eptir bjó Knútr konungr ferð sína vestan af Englandi með mikinn her, var þá með hánum frændi hans Hákon jarl Eiríkssunr. Þat sama vár kom af Noregi Sig-hvatr skáld til Englands ok ætlaði ferð sína til Rúms; ok þá er hann spurði ætlan Knúts konungs ok Hákonar jarls, þá orti hann [kvæði þat er kallat var Vestrfararvísur⁶:

Örr, tegask Ólaf gerva
alt hefir sá er, fjörvaltan,
(konungs dauða megum⁷ kvíða)
Knútr ok Hákon úti.
Haldisk vörðr, sem vildu
varla Knútr ok jarlar;
dælla er first á fjalli
fundi⁸, ef hann sjálfir kemsk undan.

104. Knútr konungr mintisk margra saka er hann þóttisk eiga við Ólaf konung, var sú hin fyrsta, er Ólafr konungr tók systursun hans Hákon ok lét sverja sér eiða, ok tók síðan⁹ ríkit ok rak hann or landi; Ólafr konungr [tók ok¹⁰ þat ríki undir sik, er langa hrið hafði verit skattgilt undir Danakonunga; Ólafr konungr hafði ok herjat [í ríki¹¹ Knúts konungs. Nú hefr Knútr konungr ferð sína með [miklum her¹² vestan af Englandi ok til Danmarkar ok kom í Limafjörð, ok sigldi þaðan [í Noreg¹³ með tólf hundruð skipa, fyrir því at hann hafði út boðit allan almenning bæði af Danmörku ok Englandi, ok kom hann með liði sínu at Ögðum, ok sigldi¹⁴ svá norðr með landi ok þingaði við böendr, ok var hann til konungs tekinn hvar¹⁵ sem hann kom, ok létti eigi ferðinni fyrr en hann kom til Niðaróss, þar átti hann [fylkisþing við böendr alla í Þrándheimi¹⁶, ok var hánun þá svarit

1) várit eptir 2) vinmála 3) sendi þeim þá gjafir stórar ok vináttuboð sitt
4) mart 5) myndu Knút til konungs taka yfir Noregi 6) þetta: 7) má
8) *Egilssons Conjectur*; fundr A og B 9) af hánun tilf. 10) hafði ok
tekit 11) á land 12) her sínum 13) til Noregs 14) fór með öllum
her sínum 15) þar 16) átta fylkna þing við þrænda

landit¹ á Eyraþingi. Frá þessi ferð Knúts konungs segir Þórarinn loftunga²:

(Knútr er und himnum)

Hliðnæmr með lið
fór mjök mikit
minn vinr þinnig.
Færði or firði
fímr gramr Lima
út ólittinn
otrheims flota.

Ugðu Egðir
örbeiðis för
svans sigr vána
sökrammir mjök.
Alt var gulli
grams lið framit³,
var sjón sögu
sliks ríkari⁴.

Ok fyr Lista
liðu fram -viðir
Hafdyri haf-
hart kolsvartir.
Lukt var innan
alt brimgalta⁵
suðr sæskíðum
sund Eikunda.

En fyr fornan
friðmenn liðu
haug Hjörnagla
hvast griðfastir.
Þá er stór fyr Stað
stafnklif drifu,
varð ægilig
örbeiðis för.

Knáttu suðir
svangs mjök langar
byrröm⁶ bera
brimdýr fyr Stim.
Svá liðu sunnan
svalheims valir,
at kom norðr í Nið
nýtr herflýtir.

¹) alt land ²) í kvæði því er hann orti um Knút konung, tilf. B, som udelader de følgende Viser. ³) saal. Sn.; búit A ⁴) saal. Sn.; líkari A
⁵) saal. Sn.; brimgaltar A ⁶) saal. Sn.; byrrökn A

105. [Hér er sögð öll ferð Knúts konungs, hversu hann fór sunnan ok norðan með landi, ok svá um þat er hann gaf¹ Hákon frænda sínum land², er fyrr hafði verit handtekinn af Ólafi konungi ok svarit hánum eiða³. Fór þá Knútr konungr aptr suðr til Danmarkar með her sínum. En Ólafr konungr hafði verit á Upplöndum, ámeðan⁴ Knútr konungr lagði undir sik Noreg alt með sjónum, ok hafði látit varðveita skip sín í
106. Oslóar⁵ firði. En [brátt eptir þetta spurði Ólafr konungr⁶, at Knútr konungr var farinn [til Danmarkar, ok fór þá⁷ til skipa sinna ok sigldi norðr með landi, ok þá er hann kom fyrir Jaðar, lá þar Erlingr Skjálgs-sunr fyrir með margar skútur ok eitt langskip, er hann hafði átt lengi [ok skeiðin mikla var kallat⁸; hann hafði tekit fé til af Knúti konungi, at hann skyldi halda landi undir Hákon jarl, en berjask í móti Ólafi konungi. Ok þá er [þeir sá Ólafs konungs sigling⁹, bað Erlingr sína menn sigla eptir konunginum ok berjask við hann Ólaf. Ólafr konungr, þá er hann sá sigling Erlings ok þóttisk vita hans vilja, þá mælti hann til sinna manna, at [hálsa skyldi seglin. Þá hafði Erlingr Skjalgssunr heflat á skeið sinni, at eigi skyldi hon ganga hvatara en önnur skip. Þá mælti Erlingr: „Nú lægjask segl þeirra ok draga þeir nú undan oss, slám við öllu segli á skeiðinni.“ Ok svá var gert; gékk þá skeiðin skjótt fram frá skútunum¹⁰. En Ólafr konungr stefndi fyrir innan Bókn ok lagðisk þar í sundit fyrir innan Tungueyjar¹¹. Gékk nú skeið Erlings norðr í sundit, ok fann eigi fyrr en skip lögðu at hánum á bæði borð, var þar viðtaka hörð ok eigi löng aðr en skeiðin ryddisk¹². Var drepit hvert manns¹³ barn, nema Erlingr stóð í lyptingunni einnsaman. Svá segir Sighvatr:

Öll var Erlings fallin
ungs (fyr norðan Tungur
skeið vann skjöldungur rauða)
skipsókn við þröm Bóknar.
Einn stóð sonr á sínu
snarr Skjálgs, vinum fjarri,
í lyptingu lengi
lætrauðr skipi auðu.

Þá gékk Ólafr konungr í fyrirruðit, ok sóttu þá menn hans at Erlingi,

1) því næst gaf hann 2) alt Noregs konungs veldi fyrir at ráða, þeim 3) at hann skyldi aldri í mót Ólafi konungi vera tilf. 4) meðan 5) As-lóar 6) þá er hann spurði 7) or landi, fór Ólafr konungr 8) skeiðina 9) hann sá sigling Ólafs konungs ok þóttisk vita hans vilja 10) saal. B; þeir skyldu láta hálsa seglin. Þá mælti Erlingr Skjalgssunr: „heflið á skeiðinni at hon gangi eigi undan öðrum skipum” A. 11) Tungur, eyjar þær er svá heita 12) eyddisk 13) saal. B; mgl. i A

en hann varðisk vel ok drengiliga, fyrir því at hann var manna sterk-
astr ok bezt vígr í Noregi öllum. Þá mælti konungr: „Við horfir þú [í
dag nú¹, Erlingr.“ „Já, herra!“ sagði hann, „öndverðir skulu ernir
klóask. Vilið þér gefa mér grið, herra!“ Konungrinn svaraði: „Á
öndverðum [man þér² þat sjá áðr en vit skiljumk.“ Þá kastaði Erl-
ingr vápnum ok gékk ofan í fyrirrúmit, en konungrinn hafði [litla
handöxi³. Nú kastaði Erlingr skildinum ok tók hjálm⁴ af höfði sér, en
konungr stakk öxarhyrnunni á kinn hánnum, ok mælti: „Merkja skal
dróttins [svikann hvern⁵ at nökkuru.“ Þá hljóp fram Áslákr fitjaskalli
ok [hjó með báðum höndum í höfuð hánnum⁶, svá at Erlingr féll þegar
dauðr á þiljurnar niðr. Þá mælti Ólafr konungr⁷: „Högg þú⁸ manna
armastr; nú hjótt þú Noreg or hendi mér!“ Áslákr svaraði: „Þat er
illa, ef yðr þykkir eigi vel fara; ek hugða nú at ek höggva Noreg í
hönd þér, fyrir því at engi hefir verit jafnmikill⁹ fjándmaðr þinn í Noregi
sem þessi.“ Nú gékk Ólafr á skip sín, ok festu eptir skeiðina í sundinu, 107.
draga þeir upp segl sín ok sigla norðr með landi. Eggjarkálfr ok
þeir allir bræðr váru þá með Ólafi konungi, er Erlingr var drepinn.
[Svá segir í kvæði því er orti Bjarni gullbrárskáld um Kálf Árnasun:

Vastu, þar er vígs bað kosta
vinreifr, með Óleifi,
(kynnisk kapp þitt mönnum)
Kálfr! við Bókn¹⁰ austr sjálfa.
Óðu brún í blóði
borð fyr Útstein norðan,
ljós varð raun at ræsir
ráðinn var frá láði¹¹.

Skútnaherrinn kom þá eptir í sundit, fundu¹² þeir skeiðina ok drepit
af hvert manns barn, tóku lík Erlings ok bjoggu til graptar. Synir
Erlings ok frændr lágu í samnaði, fóru norðr eptir konungi með
miklum her, ok hvar sem tíðendin fóru norðr, at Erlingr var drepinn¹³,
þá fór jafnskjótt samnaðrinn hit efra, svá at á Rugalandi ok Hörðalandi
fékk eigi¹⁴ Ólafr konungr uppgöngu fyrir bóndaher, en skipaliðit fór
eptir hánnum. Þessi vísa er kend Ólafi konungi:

Litt man hauldr enn hvíti
(hrafn etr af ná getnum)
(vér unnum gný gunnar)
glæðr¹⁵ í nótt á Jaðri.

1) mjök í dag 2) *saal. B*; munni, en mátt þú *A* 3) öxi litla í hendi sér
4) hjálminn 5) svikarann 6) höggv tveim höndum í höfuð Erlingi 7) til
Ásláks tilf. 8) *mgl.* 9) jafnrikr 10) *saal. Sn.*; búinn *A* 11) fra [
mgl. B 12) funnu 13) dauðr 14) hvergi 15) glæðir

Svá hefir öllungis illa,
gékk ek reiðr of skeiðar,
(jörð veldr manna morði)
mitt rán getit hánun.

Nú fór Ólafr konungr með skipunum norðr á Mæri, ok spurði þá at Hákon jarl [var í Þrándheimi¹ ok þat með, at nálíga var landit alt undan gengit². Þá gékk Ólafr konungr af skipum sínum, þar sem heitir Slygsfjörðr, ok fór þaðan á Upplönd. Áðr en Ólafr konungr færi or landi, skildi³ Eggjarkálfr við hann ok fór norðr til búa sinna, en allir aðrir bræðr hans fylgðu konunginum, ok með hánun var Rögnvaldr Brúsasunr, er síðan var jarl í Orkneyjum. Menn Hákonar jarls tóku öll skip Ólafs konungs, ok þá hlutuðu þeir skipstjórn með sér, ok hlaut sá maðr at stýra Skeggjanun, er Jökull hét; hann orti vísu þessa:

Hlaut ek or Slygs (en sæta
síðfregn at ek kvíða,
ván erum hreggs at⁴ hreini
hlýrvegs⁵) skipi stýra,
því er -ýstéttar- átti
Óleifr -funa kleifar!-
(gramr var sjálfr á sumri
sigri rænt) hinn digri.

108. Þá er þrettán vetr váru liðnir frá Nesjaorrostu, þá fór Ólafr konungr or landi [ok austr á⁶ Neríki, ok dvaldisk þar um hríð með Sigtryggi feðr [Ívars, föður Suna, föður Karls jarls⁷. Ok þá er vára tók ok ísa leysti, fór Ólafr konungr út í Svíþjóð á fund Öndar konungs mágs síns. Hann gaf Ólafi konungi skip, ok fór hann síðan austr í Garðaríki á fund Jarizleifs konungs, ok fékk hann þar góðar viðtökur, var þar annan vetr ok hafði þar með sér sun sinn, er Magnús hét; hans móðir hét Álfhildr⁸. Á þeirri stundu er Ólafr konungr dvaldisk í Garðaríki [fóru margir vinir hans eptir hánun norðan or Noregi, ok spurði hann öll þau tíðendi er gerðusk í landinu.

109. Á því sama sumri er Ólafr konungr fór í Austríki⁹, fór Hákon jarl vestr til Englands eptir festarmey sinni. Ok þá er hann fór vestan með langskip¹⁰ kom at hánun stormr veðrs ok týndisk jarlinn ok öll skipsóknin, ok kómu þessi tíðendi um haustit til Noregs, ok sama haust aptr til Englands. Þetta sumar fór Eggjarkálfr vestr til Englands

¹) hafði saman samnat í Þrándheimi liði miklu ²) hánun svikit ³) skildisk
⁴) á ⁵) hlýrvágs ⁶) hann var austr í ⁷) *Saal. rettet efter Membran-
fragm. i d. norske Rigsarkiv af Olaf d. Hell. Saga*; Ívars, ok hans synir
váru Suni ok Karl jarl A; Ívars funa, föður Karls jarls B ⁸) Alvildr
⁹) *Fra* [*mgl. B* ¹⁰) langskipi

eptir¹ orðsending Knúts konungs, ok áðr en hann færi vestan önd-
verðan vetr, fékk hann þat af Knúti konungi at, [með því at² hann
héldi upp orrostu á móti Ólafi konungi, [ef hann kæmi³ aptr í land,
ok fengi hann haldit fyrir hánun ríkinu, þá skyldi Kálfr vera jarl yfir
landinu, ok halda af Knúti svá sem Hákon jarl hafði haldit af Haraldi
Gormssyni. Svá segir Bjarni Gullbrárskáld:

En (of iðnir manna
emka ek tamr at samna
skrökvi) at skilnað ykkarn
skjött lézt Knút um sóttan.
Þér lét fold, áðr færir
(frest urðu þess) vestan,
[líf þitt erat lítit⁴,
Lundúnagramr fundna⁵.

Brátt eptir þetta sendu vinir Ólafs konungs hánun orð, at þá var landit
höfðingjalaust, ok báðu hann fara aptr til ríkis síns. Hann skipaðisk
við [þeirra orð⁶ ok gerði ferð sína eptir jól, ok setti þar eptir Magnús
sun sinn til fósturs með Jarizleifi konungi. En hann sjálfr ok lið hans
fór austan at ísum, [meðan hæstr var⁷ vetrinn, alt til hafs, ok yfir hafit
er váraði, ok svá til Svíþjóðar á fund Önundar konungs mágs síns;
ok fékk hann hánun lið. Þaðan fór hann til Helsingjaland, ok var
þat mikil vásferð ok fór um markir stórar ok vötn, ok báru mörgum
stöðum skipin á herðum sér millum vatna, ok kómsk með miklu erfiði
fram. Þá er Ólafr konungr var kominn or Svíakonungs veldi, lét hann
leita eptir, ok funnusk í liðinu níu hundruð manna heiðinna, ok bað
hann alla þá aptr fara, er eigi vildu skírásk, ok lézk hann eigi vilja
sækja land sitt með heiðnum her. Tóku þar fimm hundruð við skírn
en fjögur⁸ hurfu aptr. Ólafr konungr kom ofan á Súlu í Veradal, fór
þaðan [á Stiklastaði⁹. Þar var þá með hánun Haraldr bróðir hans,
hann var þá fimtán vetra gamall; [svá segir Þjóðólfr:

Skildisk hann ok huldi
hjálmsetr gamall vetra,
tiggi, tólf ok þriggja
trauðr við Ólaf dauðan¹⁰.

Þar var ok Sigurðr biskup ok Rögnvaldr Brúsasunr, Finnir Árnasunr
ok Þorbergr ok Árni ok Kolbjörn, [þeir váru allir¹¹ Árnasynir. Dagr
frændi konungs var eigi kominn. Þar kom í móti hánun bóndaherr,

1) at 2) *saal. B; mgl. i A* 3) *saal. B; ok kæmi hann A* 4) *saal. Sn.;*
lið af litli stundu *A* 5) *Fra: Svá segir Bjarni Gullb. o. s. v. mgl. B* 6)
orðsending þeirra 7) um 8) hundruð *tilf.* 9) út til Stiklastaða 10)
Fra [mgl. i B 11) ok fjórir

bæði Háleygir, þrændir ok Mærir ok alt fyrir norðan Stað. Þessir váru höfðingjar fyrir bóndum: Kálfr Árnasunr, Hárekr or þjóttu, þórir hundr, Erlendr or¹ Gerði, Áslákr [á Finneyjum², mestr hluti³ lendra manna fyrir norðan Stað. Ólafr konungr mælti til Haralds bróður síns ok bað hann eigi vera í orrostunni, fyrir því at konunginum þótti hann eigi vápnfœrr fyrir æsku sakir. Haraldr svaraði á þá lund, kvað visu þessa:

þora man ek þann arm verja
(þat er ekkju munr nekkvat⁴,
rjóðum vér af reiði
rand) er ek í⁵ hlýt standa.
Gengra greppr enn ungi
gunnbliðr, þar er slög ríða
(herða menn at morði)
mót, á hæl fyr spjótum.

Hér var orrosta hörð ok mikil. Þar féll Ólafr⁶ konungr ok [mikit af liði⁷ hans, þar féll Björn stallari, Kolbjörn Árnasunr, margir kómusk nauðuliga undan; Haraldr Sigurðarsunr varð sárr mjök, Rögnvaldr Brúsasunr, Dagr Hringssunr, ok dreifðusk þeir eptir þetta í úkunn lönd. En af bóndum féll mikill fjöldi ok margir göfgir⁸ menn. Eptir fall Ólafs konungs var lík hans flutt til kaupangs ok þar jarðat; urðu þegar margar jartegnir hvártveggja af blóði hans ok líkama⁹.

Hér er um Svein konung ok Álfifu.

110. Brátt eptir þetta, er Ólafr konungr var feldr norðr í þrándheimi, kom sunnan Sveinn sunr Knúts konungs ok Álfifa¹⁰ af Danmörku með miklu liði, ok fór þegar norðr í land, ok lagði undir sik alt ríkit þat er Ólafr konungr hafði átt. Einum vetri eptir fall Ólafs konungs var upptekinn [líkamr hans ok skrínlagðr at augsjándum öllum þrændum¹¹ ok at ráði Sigurðar biskups, ok þar við var ok Sveinn ok Álfifa móðir hans. Sveinn konungr hafði haft með sér mikinn Danaher, þá er hann kom í Noreg; þar var hinn fyrsti maðr Úlfr jarl Sprakaleggssunr, [sem segir þórarinn loftunga:

þat var dullast,
at Danir gerðu
dyggva för

1) í 2) í Finney 3) hlutr 4) rettet; nökkut A og B 5) saal. B; mgl. í A 6) hinn helgi tilf. 7) mart lið 8) góðir 9) líkami 10) móðir hans tilf. 11) saal. B; kista hans ok görr hann sjálfr skrínlægr at augsjón allra þrænda A

með döglingi;
þar var jarl fyrst
at upphafi,
ok svá hverr,
er hánnum fylgði,
annarr drengr
öðrum nýtri¹.

Sveinn konungr var mikill æskumaðr ok friðr sjónum, ekki var hann [grimmlundaðr eða illskumaðr². Álfifa móðir hans, er kölluð var hin ríka Álfifa, hon réð mestu³ með konunginum, ok mæltu þat margir⁴, at [þat spilti í báða staði⁵. Fór fyrir þá sök stjórnin illa við landsfólk, ok svá mart ilt stóð af hennar ríki⁶ í Noregi, at bæendr jöfnuðu þessu ríki við Gunnhildar öld, er verst hafði verit áðr í Noregi. Í⁷ 111. Álfifu öld leigðu fiskimenn sæinn⁸; mörg [ill dæmi váru⁹ þá gör með mikilli fégirni. Friðr var þá góðr hverjum manni við lífi sínu, hvártveggja hérlezkum ok útlenzkum, en nálíga var hvers manns fé sekt fyrir fégjöldum ok álögum¹⁰. Þessu olli ríki Knúts konungs, at eigi váru rán eða manndráp, ekki kendu menn Álfifu þat, [þóat svá bærisk at¹¹.

Knútr Sveinssonr, er kallaðr var hinn gamli Knútr, var þá 112. konungr yfir Englandi, ok hafði þar stól sinn; var þá¹² hans undir-konungr Haraldr, sunr hans ok Emmu dróttningar Ríkarðsdóttur, annarr sunr hans var Sveinn konungr í Noregi, þriðri sunr hans var Knútr konungr, er kallaðr var Hörðaknútr, hánnum veitti uppfóstr¹³ Úlfr jarl Sprakaleggssonr, hann réð þá fyrir Danaveldi.

Þat var á einu sumri at Úlfr jarl fór vestr til Englands á fund 113. Knúts konungs. Úlfr jarl ok Emma dróttning gerðu ráð á milli sín, ok kom¹⁴ dróttningin at innsigli Knúts konungs, létu gera síðan bréf, þau er jarlinn hafði á braut um haustit með sér. Þá er jarlinn kom vestan, þá stefndi hann þing á Vébjörgum, [þat er¹⁵ til skyldu koma menn um alt Danaveldi. Nú er þingit var sett, berr jarlinn fram innsigli Englands konungs¹⁶, fær til kapalín sinn, [skal hann upplesa bréfit er fylgir¹⁷. Á þessu bréfi váru nefndir allir hinir stærstu höfðingjar í Danmörku, [ok með því at Knútr konungr sendi kveðju öllum Dönum,

1) ok með hánnum hverr annarr drengr öðrum nýtri. 2) grimmhugaðr né ágjarn 3) mest 4) allir 5) hon spilti í hvern stað. 6) ráðum 7) um 8) sjóinn 9) önnur ódæmi 10) en lífs friðr var gefinn hverjum manni, útlenzkum ok hérlezkum, en nálíga var sem hvers manns fé væri í úfriði fyrir gjöldum ok álögum 11) mgl. 12) þar 13) fóstr 14) komsk 15) at 16) ok bréf þau er þar fylgðu tilf. 17) at lesa upp fyrir alþýðu

- ok vill¹ at sé tekinn til konungs á Vébjargapiingi Hörðaknútr sunr hans², sé hánú svari landit at eign ok yfirsókn. En þetta erendi styrkti Úlfr jarl ok talaði [langt erendi³: hversu þungt þat var at sitja konungslausir, jafnmikit [ríki ok land sem þat var⁴, ok áttu jafnan úfrið við Saxa ok Austrvegsmenn ok enn fyrr við Norðmenn. Svá lauk þessu erendi⁵, at Hörðaknútr var tekinn til konungs yfir Danmörku, [en þó réð Úlfr jarl öllu ríki⁶. Kómu þessi⁷ tíðendi um várit vestr
114. til Englands, hvat Danir höfðu gert. Nú er Knútr konungr hafði þetta sannspurt, þá gerði hann vestan ferð sína með miklu liði af Englandi, ok kom um sumarit til Danmarkar ok kom til Sjálands í Róskeldu. Þar kom í móti hánú Úlfr jarl, ok um kveldit vildi konungr ekki við hann tala. Um morguninn vildi konungrinn enn ekki við jarlinn tala, ok kallaði til sín skósvein sinn, ok bað hann ganga ok drepa jarlinn. Skósveinn fór ok því næst aptr kom. Þá mælti konungrinn: „Draptu jarlinn?“ „Eigi, herra!“ sagði hann. „Hvat bar við?“ sagði konungrinn. „Hann var at óttusöng.“ Þá mælti konungrinn við riddara sinn: „Tak sverð þitt ok gakk ok drep jarl.“ Hann fór ok fann jarlinn í kirkju ok hjó hann þegar banahögg, gékk brott síðan með blóðugt sverðit, ok hirði eigi fyrr en hann kom inn til konungsins. Þá mælti konungrinn: „Draptu jarlinn?“ „Drap ek hann víst.“ „Þá er vel,“ sagði
115. konungrinn. Munkar þeir er staðinn varðveittu, þann er jarlinn var drepinn í, læstu kirkjunni ok lýstu banni um allan kaupstaðinn ok öll heruð, þau er þangat lágu undir. Nú sendi konungrinn orð til munkanna, ok bað þá taka or banni staðinn ok mennina alla, en hann lézk skulu auka próvendu þeirra ok leggja til kirkjunnar herað mikit, at öllum tekjum þeim er áðr áttu konungar, ok hefir sá staðr með því aukazk. Tóku þá munkar konung í sætt ok alla aðra menn fyrir þessa sök.
116. Brátt eptir þetta þá lýsti Knútr konungr því, at hans bréf ok innsigli hafði tekit verit at úvilja hans, þat er konungs nafn var með gefit Knúti syni hans. Sendir hann nú orð Knúti syni sínum ok Sveini Úlfssyni. Kvámu þeir nú báðir fyrir gamla Knút ok féllu til fóta hánú. Þá seldi Hörðaknútr feðr sínum innsigli sitt, þat er konungs nafn stóð á, ok sættusk þeir þá með því, at Hörðaknútr vann þess eið feðr sínum ok með hánú tólf menn hinir ríkustu í Danaveldi, at hann skyldi eigi halda Danaveldi á aðra lund en í vald föður síns, skyldi hann vera

¹) sendir Knútr konungr þeim kveðju sína ok þar með öllum Dönú: Ek vil

²) minn ³) um bæði langt ok snjalt ⁴) land ok ríkt sem þeir höfðu

⁵) þingi ⁶) eptir bréfa tilvísan ok ráði Úlfs jarls, ok réð hann þá öllu

ríkinu ⁷) her begynder tredje Lacune i B.

undirkonungr gamla Knúts, ok gaf hann með því syni sínum konungs nafn. Skyldi hann þá svá vera at réttu konungr kallaðr, ef gamli Knútr væri eigi í Danmörku. Sveinn Úlfssunr var löngum í Svíþjóðu, fyrir því at Ólafr svænski var móður móðurbróðir hans, ok hafði hann þar mikit yfirlæti.

En brátt eptir þetta fór Knútr gamli vestr til Englands ok kom 117. eigi síðan aptr til Danmarkar, hann gipti Gunnhildi dóttur sína Heinreki keisara milda. Knútr konungr gerði ferð sína af Englandi suðr um sjá, tók þar staf ok skreppu, ok allir hans menn þeir er þar váru, gékk til Rúms suðr ok kom í mót hánum keisarinn sjálf, ok fylgði hánum alt til Rúmaborgar. Knútr konungr setti alt spítala á veginum, ok gaf fé til staða, ok svá er sagt, at hann fœddi alla þá menn, er fé þurftu á Rúmavegi, svá at engi þurfti at biðja, er þann veg fór suðr ok sunnan. Knútr konungr hafði haft með sér marga hesta klyfjaða með gulli ok silfri, en af fé keisarans tók hann slíkt er hann þurfti. Engi maðr hefir sá farit af danskri tungu Rúmaveg, er með þvílíkri tign fœri. Keisarinn fylgði hánum aptr í norðanvert sitt ríki. Á þessa lund hefir sagt Sighvatr skáld:

Kómu fylki
farlystir¹, er bar
hervíg í hug,
hafanda staf.
Rauf ræsir² af
Rúmsveg suman
kærr keisara
Clúspetrúsi.

Svá man fár feril
fetum suðr metinn
hringdrífr hafa.
(*Höfuðfremstr jöfurr.*)
Bar kappsamr
Knútr hinn ríki
bjartan seim
und búendr³.

Sveinn Álfífusunr var konungr í Noregi. Þá kom vestan af 118. Englandi Tryggvi sunr Ólafs Tryggvasunar ok Gyðu ensku, ok mæltu sumir, at hann væri prestsunr en eigi konungssunr. Hánun kom í mót Sveinn konungr, ok börðusk þeir fyrir norðan Jaðar þar sem Tungunes heitir. Tryggvi skaut tveim spjótum senn um daginn, ok mælti svá: „Kendi minn faðir mér at messa svá.“ Hœldisk því at hann væri líkari

1) *rettet*; farlaust þeim A 2) *rettet*; ræsar A 3) ok var þat þó til við hinn helga Ólaf konung; *tilf. en Afskrift af A.*

Ólafi konungi en prestinum. Þar féll Tryggvi, ekki afrek gerði hann meira í Noregi.

119. Nökkuru síðar var þing fjölment í Niðarósi, var á þinginu Sveinn konungr ok Álfifa móðir hans. Var þar enn talat mikit vanrétti bóndum, ok vildi engi hvárki játta eða neita orðum. Þá mælti Einarr þambarskelfir, svá at mjök margir menn heyrðu: „Ekki var ek vin Ólafs konungs, en þó váru þrændir ekki þá kaupmenn, er þeir seldu konung sinn ok tóku við meri ok fyl með: konungr þessi kann ekki mæla, en móðir hans vill ilt eitt, ok má ok yfrit.“ Nú umdu allir er heyrðu ok hlógu at, sagði hverr öðrum, ok þótti vel mælt. Þá mælti Álfifa: „Setisk niðr bændr, ok hlýði konungs erendi, en kurri eigi svá lengr.“ En því næst þögnuðu menn. Einarr þambarskelfir stóð upp ok mælti, at bændr skyldu fara heim, ok hafa menn ill erendi hingat sótt bæði nú ok fyrr til fundar Álfifu, megu menn heldr heima biða vanrættis, en sækja allir í einn stað, ok hlýða þar einnar konu orðum, þeir þá eigi vildu hlýða konunginum Ólafi, er nú er sannheilagr; hefir þat verit gert mikit níðingsverk, ok hefir nú með illu refst, er svá mart herfiligt hefir þetta fólk þolat, síðan er þetta ríki kom yfir fólkít. Skyldi þat nú guð vilja, at þat væri skamt, ok hefir þó nú verit yfrit langt.“ Gékk þá Einarr af þinginu, ok svá allr múgr fór
120. heim af þessu þingi, ok þótti þá Álfifu mart vantalat. Þann sama vetr var beitt í annat sinn, at þingit skyldi vera, ok vildi þá engi maðr til þings sækja. Nú grunaði vini Sveins konungs, at þrændir mundi snúask annat sinn á svik við konung sinn, ok fór af því Sveinn konungr suðr í land. Knútr konungr hafði sent menn til Eggjarkálfs, at hann skyldi láta gera hánum öxar norroenar. Kálfr svaraði á þá lund, lézk engar mundu hánum senda, nema fá Sveini syni hans svá margar, at hánum þœtti eigi skorta.
121. Eptir brottferð Sveins konungs or þrándheimi gerðu þrændir ráð á millum sín, völdusk til hinir beztu menn ok rikustu, fóru or landi. Váru þessir enir fyrstu menn: Eggjarkálfr ok Einarr þambarskelfir. Fóru austr í Garðaríki, biðja Jarizleif konung, at hann mætti fá þeim Magnús, sun Ólafs hins helga. Konungrinn var þess mjök trauðr, hræddisk at þeir mundi svíkja hann með sem föður hans. Þá sóru eiða tólf hinir beztu menn er í því liði váru, sem segir Bjarni gullbrárskáld:

Kendi Kálfr til landa
kapps fúsum Magnúsi
(ollu þeir, at stillir
jörð of fékk) or Görðum.

Hafa léztu unga jöfra
erfð, sem til réð hverfa;
settisk snarr eptir þetta
Sveinn at Danmörk einni.

Þeir sóru þess eið Jarizleifi konungi, at þeir skyldu halda Magnús konung í Noregi ok fylgja hánum af trúnaði ok styrkja hans ríki. Af 122. þessu fóru þeir austan, ok gerðusk þeir Kálfr ok Einarr ráðgjafar Magnúsar konungs ok fóstrfeðr. Þeir váru á ferð um vetrinn alt til hafsins, ok tóku þeir skip ok sigldu yfir til Svíþjóðar. Ok þá er þeir kvámu til Sigtúna, géngu þeir af skipum, ok fóru svá um Svíþjóð ok svá til Noregs sem vegar falla til, ok kómu ofan í Þrándheimi norðr. Svá sagði Arnórr jarlaskáld:

Nú hygg ek rjóðanda réðu¹
rógörs² (þvíat veitk görva³,
þeygi seimstafir segja)
seggjum hneitis eggja.
Varat ellifu allra
ormsetrs hati vetra,
hraustr þá er herskip glæsti
Hörða vinr or Görðum.

Nú þegar er menn spurðu, at sunr Ólafs hins helga konungs var kominn, 123. Magnús, í Þrándheim, þá kómu menn til hans ok sóru hánum eiða, ok jafnvel þeir er á móti höfðu verit Ólafi. Var þá stefnt Eyraþing, kómu þá til menn⁴ af öllum fylkjum í Þrándheimi. Var þá Magnús til konungs tekinn ok fékk sér hirð ok skip.

Nú spurði Sveinn konungr brátt þessi tíðendi, lét þegar skera 124. upp herörvar ok stefnir þing, bað sér liðs, nefndi leiðangr ok sagði nauðsyn sína⁵, at þá höfðu þrændir tekit sér konung annan, bað hann bæendr gera róm at⁶ máli sínu ok svara. Þá svöruðu margir bæendr, at þeir mundu ekki at vilja sínum berjask í móti syni ens helga Ólafs konungs; sumir þögðu, [en allfáir létusk fara munu⁷ með Sveini. Konungrinn mælti: „Ek em [bernskumaðr mikill⁸, ok kann ek fátt at mæla, en ekki þarf ek leita eptir vilja þeirra manna, er svá segja, at ek heyri, at eigi vilja berjask við Magnús; sumir þegja, þeir vilja sem hinir, ok er oss ekki þessi herr til bardaga at telja.“ Lauk svá konungrinn sínu máli, at hann mundi eigi berjask við Magnús konung, ef hann féngi sér eigi traustara [her en þá var kominn þar⁹. Þá töluðu

¹) *rettet*; reiðum *A* ²) *rettet*; rógshyrs *A* ³) *rettet*; gnógar *A* ⁴) *her begynder B atter*. ⁵) *saal. B*; nauðsynir *urigt. A* ⁶) *saal. B*; á *A* ⁷) ok þó létusk fáir fara myndu ⁸) *bernskr mjök* ⁹) lið en þar var þá komit.

höfðingjar konungs, danskir menn, langar tölur, ok kómu [allir í einn stað niðr, at þeir¹ sögðu, at Norðmenn hefði² nízk á Sveini konungi, ok kölluðu ekki annat ráð en fara suðr aptr til Danmarkar, ok eflask þaðan í annat sinn með trausti Hörðaknúts, bróður Sveins, eða gamla Knúts. Var þat ráð tekit, fór þá Sveinn konungr til Danmarkar ok móðir hans ok allir Danir, þeir er með hánum höfðu verit í Noregi.

Um Magnús konung hinn góða.

125. Magnús konungr lagði undir sik Noreg allan, svá vitt³ sem faðir hans hafði⁴, orrostulaust ok at vild allra⁵ ríkra ok úríkra ok alls múgsins. Vildu þá allir vera frjálsir [ok fegnir⁶ heldr en þola Dönum lengr yfirgang. Um þetta orti Arnórr jarlaskáld:

Flýði fylkir reiði
framr þjóðkonungs rama,
stökk fyr auðvin okkrum
armsvells hati gella⁷.
Létat Noregs njóta
nýtr þengill gram lengi,
hann rak Svein af sínum
sóknðjarfr föðurarfi.

126. Næsta sumar eptir fékk Sveinn Álfífusunr banasótt í Danmörku. Þann sama vetr andaðisk ok gamli Knútr í⁸ Englandi; var hann jarðaðr í Vincestri. Tók ríki eptir hann⁹ Haraldr sunr hans, en í Danmörku var tekinn til konungs Hörðaknútr annarr sunr hans; hann hafði úsætt mikla við Magnús konung, ok [sagði at hann hefði sezkt í land hans
127. þat¹⁰, er átt hafði gamli Knútr faðir hans. Nú lézk ok¹¹ Magnús konungr eiga at hefna¹² Dönum ok at upphafi¹³ Knýtlingum svikræða við föður sinn Ólaf konung, svá ok landsrán er gert hafði verit við Ólaf konung, þá er hann stökk or landi fyrir ofríki ok úfriði Knúts konungs; lézk hann alls þess vilja hefna með trausti föður síns helga Ólafs ok styrk landsmanna sinna, ok gerðu nú hvárirtveggja mikla skaða á annarra ríki. Þetta leiddisk bæði Dönum ok svá Norðmönnum, völdusk til hinir beztu menn af hvárumtveggja ok leituðu um sættir: var fundr til lagðr, at konungar skyldu finnask við Elfi suðr, þar sem konungar höfðu fyrr
128. stefnu haft¹⁴ ok frið gert á millum sín. Á þessarri stefnu gerðu kon-

¹) allar í einum stað niðr, ok sögðu ²) höfðu ³) víðan ⁴) átt tilf. ⁵) þegna tilf. ⁶) mgl. ⁷) Egilssons Conjectur; gellir A og B ⁸) á ⁹) á Englandi tilf. ¹⁰) ok kallaði hann sezkt hafa í sín lönd ¹¹) mgl. ¹²) á tilf. ¹³) á tilf. ¹⁴) hafða

ungar frið Magnús konungr, sunr Ólafs hins helga konungs, ok Hörðaknútr. Þenna frið kölluðu þeir veraldar frið; sá friðr skyldi standa allan aldr. Sóru þá báðir konungar eiða, at hvárr skyldi öðrum vera í bróður stað í öllum viðrskiptum, ok sá friðr skyldi standa milli ríkjanna. [En þetta var skilorð fyrir eiðinum¹, ef Magnús konungr andask barnlauss ok lifir Hörðaknútr lengr, þá skal hann eignask ankannalaust² alt Noregs konungs veldi; þvílíkt var skilt ef Hörðaknútr andask barnlauss, þá skal Magnús konungr eignask alt hans ríki ok vera [sannr arftökumaðr³, sem hann væri hans samborinn bróðir. Tólf hinir ríkustu menn af hvárutveggja ríki sóru eiða, at þeir skyldu þessa sætt halda, meðan nökkurr þeirra lifði, ok styrkja þann konung til ríkis, er lengr lifði. Var þessi sætt gör eptir því, sem þeir gerðu gamli Knútr ok Eðvarðr⁴ á Englandi⁵.

Magnús konungr gerðisk maðr ríkr, vinsæll ok fullkominn at 129.
vizku ok afli fyrr en at vetra tali, ok friðr ásjónum. Þeir menn er vinir höfðu verit Ólafs hins helga töldu mjök á hendr þrændum þeim, er í mót höfðu verit Ólafi konungi; váru til þess nefndir margir göfgir menn, [ok váru gerð af því Magnúsi konungi lítilræði, at hann hafði þá at borði sínu ok suma at trúnaðarmönnum, ok gerði ráðgjafa sína⁶, sem var Kálfr Árnasunr, er af hafði tekit föður hans. Nú harðnaði konungrinn mjök við þrændi. Fór þá Kálfr Árnasunr or landi fyrir 130.
konungs reiði ok [mart annarra ríkra manna⁷, sumir guldu [ofrefli fjár⁸, sumir létu ok allar eignir sínar. Nú ræddu bændr sín á millum: „Hvart konungr þessi man nökkut⁹ hóf við oss kunna at hafa?“ Kölluðusk opt¹⁰ þá hafa gört stórræði, er minni sakir váru til, létu vera harm mikinn, ef þrændir skyldu hafa verra rétt en¹¹ annat landsfólk, töldu mjök vera aldaða foreldra sína, þá er eigi höfðu hlýða látit konungum at taka yfir lög fram; sögðu ok, at þrándheimr hafi alla æfi verit höfuð Noregs, en nú er gert at herlandi: váru fyrst várir frændr ríkastir menn í Noregi, en nú erum vér þrælar konungs¹². Nú heyrðu þessa 131.
ræðu vinir konungs, ok óttuðusk ofríki hans, géngu saman nökkurir vitrir menn ok ræddu sín á milli¹³ þetta mál, fýsti nú hverr annan til at segja konungi, hvat mælt var, en engi þorði sjálfr. Var þá gört ráð þat, at hluta skyldi mann til, ok létu á leið fara hlutinn¹⁴. Nú

¹) þat var ok undir skilt eiðstafinn ²) með sætt ok vild ³) arftökumaðr hans rétt ⁴) Játvarðr ⁵) ok skildusk þá sáttir *tílf.* ⁶) var ok sagt Magnúsi konungi, at þat var lítit ráð, at hafa þá at borði sínu, en suma við trúnaðarræður, ok gerði þá sína ráðgjafa ⁷) nökkurir aðrir göfgir menn ⁸) mikit fé ⁹) ekki ¹⁰) stundum ¹¹) aðrir menn eða *tílf.* ¹²) greifa *tílf.* ¹³) um *tílf.* ¹⁴) hlutfallit.

var sá hlutr upptekinn er átti Sighvatr skáld, er fylgt hafði lengi Ólafi konungi, ok var þá handgenginn Magnúsi konungi. Þá orti Sighvatr flokk um Magnús konung. Þar var þetta í:

Hafa kveðask lög, nema ljúgi
landherr, bændr verri,
endr í Úlfasundum
önnur en þú hézt mönnum.

[Þetta er ok þar í¹:

Gjaltu varhuga, veltir!
við þeim er nú ferr héðra,
þjófs, -skal hönd í hófi-
haulda² kvitt -um stytta-.

[Greypt er þat, er höfðum hnepta
heldr ok niðr í felda
(slegit hefir þögn á þegna)
þingmenn nösúm stinga.
Hætt er þat, er allir ætla
(áðr skal við því ráða)
hárir menn, er ek heyri,
hót skjöldungi at móti³.

[Ok enn þetta:

Hverr eggjar þik höggva,
hjaldrgegnir! búþegna?
ofraun er þat jöfri
innan lands at vinna.
Engr hafði svá ungum
áðr bragningi ráðit,
rán hygg ek rekkum þínum,
(reiðr er herr) konungr! leiðask.

Hverr eggjar þik, harri
heiptarstrangr! at ganga
-opt reynir þú- þínum
-þunn stál- á bak málum.
Fastorðr skyli fyrða
fengsæll vera þengill:
hæfir heit at rjúfa,
hjaldrmögnuðr! þér aldri⁴.

[En í þvilíkri⁵ kenning mátti heyra í kvæðinu við konunginn, at hann skyldi halda lög þau, er faðir hans hafði sett, ok svá hversu hann hafði alla menn í sætt tekit, þá er hánú var gefit konungs nafn, þóat

¹) tilf. B; mgl. i A ²) hölda ³) Fra [mgl. i B ⁴) tilf. B; mgl. i A
⁵) þvilíka

áðr hefði verit í móti Ólafi konungi. Nú með því at konungr var vitr maðr, [ok af því margir studdu til¹ kenning Sighvats, þá lét hann görva vera sætt í annat sinn við bændr, hélt lögum réttum ok fyrir- gaf [hverjum manni þat et mikla mál, er hann hafði við þá átt². Tók þá alt fólk í landinu at unna hánun, ok var hann [af því³ kallaðr Magnús góði. Hann kom til ríkis Rögnvaldi Brúsasyni vestr í Orkneyjum, gaf hánun jarls nafn, ok um hans daga gerðisk missætt⁴ milli Rögnvalds ok Þorfinns föðurbróður hans, sem getit er í jarla sögunni⁵.

Á setta ári ríkis þeirra⁶ Magnúss konungs andaðisk Hörðaknútr 132. vestr í Englandi, er [þann tíma réð fyrir⁷ Englandi ok Danmörku. Tveim vetrum áðr andaðisk⁸ Haraldr bróðir hans; tók þá alt ríki þat Hörðaknútr. Eptir andlát Hörðaknúts var tekinn til konungs á Englandi Játvarðr góði sunr Aðalráðs konungs, bróðir Hörðaknúts. Móðir þeirra var Emma dróttning, dóttir Rikarðs Rúðujarls. Játvarðr var til konungs tekinn páskadaginn fyrsta.

Þá er Magnús konungr spurði andlát Hörðaknúts, þá sat hann í 133. höll sinni eptir [matborð um daginn⁹, ok stóð hann upp þegar ok mælti: „Þat viti guð ok hinn helgi Ólafr konungr, at ek skal eignazk alt Danaveldi¹⁰ eða falla at öðrum kosti.“ Svá segir Arnórr jarlaskáld:

Afkárlig¹¹ var árla¹²
orðgnótt sú er hlaut dróttinn;
fylgði efnd því er ylgjar
angrtælir réð mæla:
at fram í gný grimmum
grafnings und kló hrafni
fúss lézk falla ræsir
feigr, eða Danmörk eiga.

Þegar sama sumar fór Magnús konungr til Danmarkar suðr með miklu liði af Noregi, kom í Limafjörð ok hélt til Vébjarga. Var hann þar tekinn til konungs á Vébjargapíngi af Dönun, fór um sumarit yfir ríkit, ok skattaði landit ok stjórnaði alt¹³ lögum, ok setti höfðingja yfir landit um vetrinn.

Þá er Magnús konungr hafði eignazk Danaveldi eptir swardögum 134. þeirra Hörðaknúts, þá sendi hann menn með bréfum vestr til Englands á fund Játvarðs, er þá réð fyrir Englandi eptir Hörðaknútr bróður sinn. En í þeim bréfum var sú orðsending, at Magnús konungr ok Hörðaknútr höfðu svarit eiða, at hvárr þeirra skyldi taka eptir annan ríki¹⁴,

1) enda váru margir til at styðja 2) öllum landsmönnum þeim er áðr höfðu við hann hatazk. 3) þá 4) missætti 5) sögunum 6) *mgl.* 7) í þann tíma var konungr bæði yfir 8) hafði andazk 9) borð 10) Danaríki 11) afkærlig 12) jöfra 13) með siðum ok 14) ríkit alt

er lengr lifði, ok nú hafði svá til [borizk um¹ misdauða þeirra konunganna, at Magnús konungr var [sannr arftökumaðr² eptir Hörðaknútr; lézk Magnús þat vita vilja af Játvarði, hvárt hann skyldi þurfa berjask til Englands, eða [skyldi þeir gera sem Danir, at halda réttu sáttmáli

135. við Magnús konung í Englandi sem í Danmörku³. En þá er konungrinn Játvarðr heyrði þessi bréf, gerði hann önnur í mót, sagði hann frá því, „at í barnæsku⁴ mista ek föður míns Aðalráðs konungs, er réð landi þessu ok hans ættmenn áðr⁵, ok fyrir æsku sakir minnar tók Játmundr bróðir minn konungs nafn fyrr en ek, víska ek at þat váru lög lands þessa. Þá kom [hér til lands⁶ gamli Knútr með Dana-her ok barðisk til ættleifðar várrar, kom þá svá at hann var⁷ konungr yfir Englandi með Játmundi bróður mínum. Litlu síðar fékk bana⁸ Játmundr konungr, [tók alt England Knútr Danakonungr⁹, en þóat ek væra sunr Aðalráðs konungs¹⁰ ok Emmu dróttningar, þá [tók þó ríkit Knútr stjúpfaðir minn¹¹. [Bauzk mér þó liðveizla¹², ok vilda ek heldr trúa á guðs miskunn, at hann [mundi skapa¹³ mér þat ríki, er ek væra makligr at hafa, en eigi vilda ek spilla þartil kristinna manna [sálum eða líkömum¹⁴. Þá er liðit var líf ok ríki [veraldar þessar¹⁵ gamla Knúts, kómu þá í kosning¹⁶ hans synir, Haraldr fyrst, ok var [ek enn sem fyrr fráspyrndr¹⁷ allri eign várre foreldra; unda ek því meðan guð vildi, ok var þat þó skömm hrið áðr en Haraldr andaðisk¹⁸. Hörðaknútr er réð Danaveldi, er sunr var Knúts gamla, þóttisk eigi vera svá ríkr maðr sem hann vildi, áðr en hann gerðisk konungr bæði yfir Englandi ok Danaveldi, ok var þá [svá hit fjórða sinni konunga skipti¹⁹, at ek hét með engri nafnbót [nema svá sem einn riddari²⁰, ok man engi maðr segja, at ek þjónaða með meira drambi Knúti bræðr mínum, en svá sem þeir riddarar er af engri ætt váru konungbornir. Þá andaðisk Hörðaknútr; var þat ráð allra höfðingja í Englandi, at gefa mér konungs nafn; var ek vígðr konungs vígslu af erkibiskupi ok stólsettr; vann ek eið í vígslu minni, at halda guðs rétt ok landslög, ok deyja heldr fyrir réttendi en þola rangan yfirgang²¹ lands þessa. Em ek nú svá settr af guðs hálfu yfir land þetta ok landslaganna, at

1) borit 2) erfingi alls ríkisins 3) eða vildi hann gera sem Danir at halda réttu sáttmáli, ok sagði sína eign England sem Danmörk 4) bernsku 5) fyrir hánum 6) *saal*, B; til ríkis eptir hann A 7) varð 8) bana-sótt 9) ok tók þá Knútr við öllu ríkinu 10) ok bróðir Játmundar konungs *tilf.* 11) leifða ek ríkit Knúti stjúpfaðir mínum 12) *mgl.* 13) skipaði 14) lífi né sálum. 15) *mgl.* 16) til konunga *tilf.* 17) enn sem fyrr at ek var eignarlauss ok af 18) fékk bana 19) *saal*. B; hit fjórða sinn er konungar váru svá yfir Englandi A 20) annarri en sem riddari einn-hverr 21) *saal*. B; dóm A

dœma hverjum sinn rétt ok hegna úfrið. Nú með því, Magnús konungr, at þú vilt taka af mér þetta land, er mitt er ættland, fyrir þá sök, at þú þykkisk oflittlar eignir [eiga, er þú ræðr fyrir föðurleifð¹ þinni Noregs veldi, ok nú hefir eignazk alt veldi Danakonungs, [ok nú viltu enn ágirnask² mitt ríki, ok ferr þú með her á hendr mér; þá [þykki mér líkara, at ek samni ekki³ her á mót, en eigi mantu konungr mega heita í Englandi, ok engi [þjónan man þér veitt áðr en þú hefir týnt⁴ lífi mínu⁴. Nú er Magnús konungr heyrði þessa orðsending 136. Játvarðs konungs, ok hversu mikla hörmung hann hafði til⁵ þolat áðr en hann yrði konungr, ok hversu dýrligr maðr hann var ok mikill guðs vinr, þá mælti⁶ Magnús konungr at þessu ráði, lét þat vera satt at hans ríki var þó yfrit, ef guð vildi unna hánú nytja á, [heldr en drepa þvilíkan höfðingja af föðurleifð sinni⁷. Á þriðja ári eptir fór 137. Magnús konungr aptr í Noreg, ok þá er hann lá í Elfi við Konungahellu kom til hans Sveinn sunr Úlfs jarls ok Ástriðar, dóttur Sveins tjúguskeggs ok Sigríðar dóttur Sköglartosta, er fyrr hafði átt Eiríkr hinn sigrsæli Sviakonungr. Ástrið var samfedd⁸ við Knút gamla Englakonung ok sammœdd⁹ við Ólaf svænka. Hann hafði dvalzk um hrið í Sviaveldi með Önundi konungi Ólafssyni frænda sínum. Hann leitaði sér vináttu til Magnúss konungs, ok beiddisk ef hann mætti fá nökkut í ríki Magnúss konungs, bauð hánú trúnað sinn, ok lézk [skulu gerask hánú handgenginn¹⁰, sagði hánú [þat er áðr var¹¹, hversu ríkir konungar hans frændr höfðu verit, en hann eignarlauss, ok lézk hánú í alla staði trúnaðarmaðr skulu vera. Nú trúði konungr hans 138. fagræli, fyrir því at hann sjálfr var úsvikall, ok trúði hann [hánú af¹² sínum trúnaði. Magnús konungr lét Svein leggja hendr sínar á skrí, þar sem helgir dómar váru í, ok sverja sér eiða, at hann skyldi vera hánú trygggr ok trúr [í alla staði¹³. Svá segir þjóðólfr skáld:

Sjálfr var austr í Elfi
 Úlfs mögr, ok hét fögru,
 þar réð Sveinn at sverja, ..
 sínar hendr at¹⁴ skríni.

¹) hafa áðr, er þú ræðr föðurleif ²) viltu nú girnask á ³) er þess meiri ván, at ek samna engum ⁴) þjónasta man þér þar veitt áðr en þú týnir
⁵) mgl. ⁶) lattisk ⁷) saal. B; en þat eina mundi við aukask, er hann týndi meira í staðinn, ok miklu meira var vert er hans ván var til guðs, ef hann skyldi A ⁸) samfeðra ⁹) sammœðra ¹⁰) gerask vilja hans maðr ¹¹) mgl. ¹²) orðum Sveins eptir ¹³) ok alt hans ríki auka í hvern stað. ¹⁴) á

Reð Ólafs sunr eiðum,
 átt hafa þeirra sáttir
 skemra aldr en skyldi,
 Skánunga gramr, hánun.

139. Magnús konungr fór þetta it sama sumar aptr til Danmarkar, ok dvaldisk þar [alt fram¹ til vetrar. Ok áðr en hann fór af Jótlandi, þá gaf hann Sveini Úlfssyni jarlsnafn, ok setti hann til landsgæzlu á Jótlandi at verja land fyrir Söxum ok Vindum, er mikinn skaða gerðu á Danaveldi. Þá mælti Einarr þambarskelfir til konungsins: „Ofjarl, ofjarl, fóstri!“ Þá svaraði konungrinn reiðr mjök: „Þat hyggið þér at ek kunna [engu einn ráða²; sumt þykkja yðr ofjarlar, en sumt ekki at mönnum³!“
140. [Þá er⁴ Magnús konungr var um vetrinn í Noregi, þá⁵ lét Sveinn jarl stefna Vébjarga þing, ok á því þingi gaf Þorkell geysa Sveini konungsnafn um alt Danaveldi. Eptir þat samnaði Sveinn sér
141. liði [ok lagði undir sér landit alt er hann fór yfir⁶. Nú er Magnús konungr spurði þessi tíðendi, bauð hann út almenning or Noregi ok fékk mikit lið. Þá hafði Magnús konungr Visundinn⁷, er allra skipa var mest; þat hafði átt hinn helgi Ólafr konungr, faðir hans. Hann fór þá suðr til Danmarkar, ok þá er Sveinn spurði, hversu mikinn her Magnús konungr hafði, þá treystisk hann eigi at leggja til bardaga við konunginn, ok hélt hann undan ok austr í Svíaveldi á fund Önundar konungs frænda síns. Magnús konungr fór með liði sínu⁸ til Jótlands, ok gékk alt fólk undir hann; lét hann drepa marga menn, ok sumir flýðu óðul sín, sumir leystu sik með fé, þeir er áðr höfðu undir Svein
142. gengit. Þá sendi Magnús konungr heim suman⁹ her sinn í Noreg, en hann sigldi [með sumu¹⁰ liði til Vindlands at vinna aptr jarlsríki þat er Danakonungar höfðu haft at Jómi. Í þeirri ferð vann hann Jómsborg. Á því sama sumri sigldi hann aptr til Danmarkar; hitti fyrir Re¹¹ á Vestlandi víkinga, ok barðisk við þá ok fékk sigr.
143. Þat sama sumar¹² var Magnús konungr staddr á Jótlandi, ok spurði at Vindaherr gerðisk á hendr hánun. Þá sendi hann þegar boð um ríki sitt, ok fór í móti þeim dag ok nátt sem mest mátti hann, fyrir þá sök at Vindr brendu alt þar sem þeir fóru. Kom Magnús á móti þeim fyrir norðan Heiðabœ, ok var eigi minni liðsmunr en sex tugir heiðingja váru um einn kristinn mann. Var þá illr kurr í Dönum, ok sögðu at konungr vildi koma þeim í úfæru. Norðmönnum þótti

¹) mjök svá framan ²) engi ráð einn saman ³) manna ⁴) mgl. ⁵) þann sama vetr ⁶) miklu, ok fór yfir landit ok lagði undir sik. ⁷) Vísundina ⁸) suðr tilf. ⁹) mgl. ¹⁰) sínu ¹¹) mgl. ¹²) haust

ok sinn hlutr illr, at fara í svá mikinn lífsháska ok verja land Dana, þar sem þeir hefði áðr verit á svikræðum við konunginn, [þegar sem¹ hann fór or Danmörku; ok sjálfum konunginum þótti mikil hörmung um hræzlu liðsins, ok sagði at eigi vildi hann flýja lönd sín fyrir heiðnum mönnum, ef hann féngi nokkut lið af sínum mönnum eða landsher, ok sagði, með því at hann var konungr í Danmörku svá sem í Noregi, þá vildi hann verja Danmörk oddi ok eggju, þó at kristnir menn vildu herja, en hálfu heldr fyrir heiðnum her, „[ok eigi vilda ek at kristnir menn væri² undir valdi heiðinna manna.“ Þann tíma kom til Magnúss konungs mágr hans Ottó³ hertogi af Brúnsvík með liði sínu ok fýsti hann til at berjask, ok var konungr því feginn, ok mest fyrir því at áðr hafði hann ætlat⁴ at flýja eigi fyrir heiðnum mönnum. Um nóttina lágu þeir undir skjöldum⁵ Magnús konungr á Hlýrskógsheiði: var þangat þá hers ván. Ok þá er Magnús konungr sofnaði, þá vitrask hán um Ólafr konungr hinn helgi⁶ í draumi; „Statt upp,“ sagði hann, „ok fylk liði þínu; yfrit lið hefir þú at berjask við heiðna menn með; ek man koma ok berjask með þér, ok þegar er ek læt blása lúðri mínum ok þú heyrir hann, þá skaltu fara til bardaga!“ Brátt vaknaði konungrinn ok sagði draum sinn öllum her sínum, „ok megu þér þat til sanns vita, at hinn helgi Ólafr man koma ok berjask með oss.“ Litlu síðar heyrðu þeir allir upp í loptit svá sem hringði klocku, ok þóttusk [allir Norðmenn kenna at Glöð hringði í kaupangi norðr⁷. Þá hugguðusk allir við slíka jarategn, svá at engi hræddisk hvárt [at fyrir váru fleiri eða færri⁸. Vánu skjótara eptir þetta sá þeir hvar Vindaherr fór, ok 144. þegar fór Magnús konungr or brynjunni ok var hlífðarlauss ok í hendi sér Hel, öxi þá er hinn helgi Ólafr konungr hafði átt, ok í silkiskyrtu einni, ok beið konungrinn [ekki þá merkjanna⁹, kom [fyrst allra¹⁰ á móti herinum; hjó síðan á báðar hendr sér. Þetta var Mikjálmessu aptan, ok var litla hrið áðr barzk en Vindr flýðu. Kristnir menn ráku flóttann ok dreifðusk¹¹ eptir sem múgrinn sótti undan; féll svá þykt valrinn, at þat var röst leiðar er eigi náði fœti niðr í milli búkanna, ok hverr bekkir stendisk ok náði eigi rásinni¹², en engi maðr veit manntal, hvat liðs af heiðnum mönnum féll. Svá vísar til Þjóðólfr skáld:

Hykk í hundraðs flokki
Haralds bróðursun stóðu
(hrafn vissi sér hvassast
hungrbann) framast manna.

¹) þá er ²) at eigi væri kristnir menn ³) Otti ⁴) ráðit ⁵) sínum tilf.
⁶) faðir hans ⁷) [allir menn kenna hljóðit, at Glöð hringði norðr í Niðar-
ósi ⁸) er fóru fyrir þeim margir eða fáir. ⁹) þá ekki annars þvíat hann
¹⁰) fyrstr manna ¹¹) fóru ¹²) veg sínum

(Vitt lá Vinda flótti)
 varð þar er Magnús barðisk
 höggvinn valr at hylja
 heiði rastarbreiða.

Þessi orrosta hefir ágætust verit á norðrlöndum af mannfalli, ok mest af þeirri sök er svá miklar jartegnir gerðusk af hinum helga Ólafi konungi, ok¹ jafnlítit lið sigraðisk við jafnmikinn² her, ok létu engan mann af liði sínu, ok konungrinn sjálfir gékk undir vápn heiðinna manna hlífðarlauss, ok hjó úvini sína, ok engi þorði vápn á móti hánum at bera. Svá sagði Arnórr jarlaskáld:

Óð með öxi breiða
 údæsinn fram ræsir
 (varð um hilmi Hörða
 hjördynr) ok varp brynju,
 [þá er of skapt, en skipti
 skapvörðr himins jörðu,
 (Hel klauf hausa fölvu)
 hendr tvær jöfurr spendi³,

Magnús konungr var um vetrinn á Jótlandi. Þá kom í Danmörk Sveinn Úlfssunr með her sinn, ok hélt til Jótlands á fund Magnúss konungs; finnask þeir fyrir sunnan Arós á Jótlandi: þat var litlu fyrir jól, ok var sú skömm orrosta ok hafði Sveinn lið minna; fékk Magnús konungr sigr, en Sveinn konungr flýði ok var [flest alt lið hans drepit⁴, en hann fór til Svíþjóðar. Svá segir Þjóðólfr skáld:

Flýði jarl af auðu
 otvin skipi sínu
 morð þar er Magnús gerði
 meinfært þaðan Sveini.
 Réð herkonungr hrjóða
 hneitis egg í sveita,
 (sprændi blóð á brýndan
 brand) vá gramr til landa.

[Hér vísar til með sannendum, at Magnús konungr ok hans menn kölluðu Svein jarl, þóat sjálfir kallaði hann sik konung ok hans vinir.

145. Nú var Magnús konungr í Danmörku; um sumarit⁵ kom Sveinn konungr út í Danmörk með herskipum; þá kom Magnús konungr í mót hánum við Skáney, ok funnusk þar sem heitir Helganes ok [tengðu saman skipum⁶. Þat var síðla um kveldit, ok stóð orrostan um nóttina ok lausk með því, at Sveinn komsk á land upp ok allir þeir er lífit þágu, ok létu þeir öll skipin ok mestan hluta liðsins. Svá segir Arnórr:

¹) at ²) svá mikinn ³) mgl. A; taget af B ⁴) mesti hlutr liðs hans drepinn ⁵) Fra [Um sumarit eptir ⁶) lögðu saman skipum at berjask

Hitt höfum heyrt at heiti
 Helganes þar er elgi
 vágs inn víða frægi
 vargteitir hrauð marga,
 Rökr öndurt bað randir
 reggbuss saman leggja
 -rógskýja hélt- Rygjar
 -regni haustnótt gegnum-.

[Skeiðr tók Bjarnar bróðir
 ballr Skánungum allar,
 þjóð réri þeirrar tíðar
 þingat, gramr! með hringum¹.

Sveinn flýði þá aptr upp á Gautland ok því næst á fund Sviakonungs. 146.
 En Magnús konungr gékk þá upp á Skáney með liði sínu, barðisk við
 böendr ok drap þar marga úvini sína. Svá segir Arnórr skáld:

[Uppgöngu vann Yngvi
 arflógandi gnóga,
 gerði hilmir Hörða
 hjörþey á Skáneyju.

Þá fór hann suðr í Falstr, sem Arnórr segir²:

Svik réð eigi eklu
 allvaldr Dönum gjalda;
 lét fullhugaðr falla
 Falstrbyggja lið tiggja.

Þá vendi hann aptr, lagðisk við Fjón ok veitti þar áhlaup³ ok drap
 þar marga menn, þá er svikit höfðu landit undan hánun. Svá segir
 Arnórr:

Næst rauð frá á Fjóni
 (fold sótti gramr dróttar,
 ráns galt herr frá hánun)
 hringserks lituðr merki;
 [minnsk öld, hverr annan,
 jafnþarfr blám hrafni,
 (ört gat hilmir hjarta)
 herskyldir tug fylði⁴.

Hér vísar til þess at Magnús konungr var hit næsta vár eptir tvítugr
 at aldri. En á því [ári er liðit var⁵ frá falli hins helga Ólafs 16 vetr, 147.
 Þá lá Magnús konungr með liði sínu við Skáney, þá hafði Magnús
 konungr 10 vetr konungr verit, en tvá⁶ vetr af þeim hafði hann verit
 bæði konungr yfir Danmörk ok Noregi. Þá kom til hans Haraldr bróðir

¹) Fra [mgl. A, tilf. B ²) Fra [mgl. A, tilf. B ³) hernað ⁴) Fra [mgl. A, tilf. B ⁵) sumri er liðnir váru ⁶) 5

hins helga Ólafs konungs ok sunr Sigurðar sýr¹ ok Ástu Guðbrandsdóttur. Faðir Sigurðar sýr¹ var Hálfðan sunr Sigurðar risa, hann var sunr Haralds hárfagra: þessir langfeðgar þrír váru heraðskonungar á Upplöndum. Haraldr Sigurðarsunr hafði þrjú langskip ok þat er hann sjálfr stýrði; þar var yfir þesskonar segl: þat var pell gullskotit ok lagt tvefalt, [fyrir þá sök at hváirtveggja þeir er aptr væri á skipinu ok frammi skyldu eigi sjá it úfegra á pelli². Á því skipi váru drekahöfuð ok öll gullbúin, ok svá er sagt, at ekki skip man hafa verit á norðrlöndum, þat er jafnmikit gull muni á hafa verit eða dýr-
ligri steinar³ ok margskonar aðrar gersemar góðar.

Um Harald hinn harðráða ok hans þrekvirki meðan hann var í Miklagarði.

148. Þá er hinn helgi Ólafr hafði fallit á Stiklastöðum, þá fóru þeir or landi Haraldr bróðir hans ok Rögnvaldr Brúsasunr ok mart manna með þeim, ok kómu um vetrinn öndverðan austr í Hólmgarð á fund Jarisleifs konungs, ok tók hann vel við þeim, svá sem segir [Bölverkr bróðir Þjóðólfs⁴, er hann orti um Harald:

Mildingr straukt um mækis
munn er lézt af gunni,
holds vannt hrafn um fylðan
hrás, þaut vargr í ási.
En gramr (né ek frá fremra
friðskerði þér verða)
austr vartu árit næsta
örðuglyndr í Görðum.

149. Jarisleifr konungr hafði haft jafnan með sér Norðmenn ok svænsmenn; þá var andaðr Rögnvaldr jarl Úlfssunr, en þat ríki hafði tekit Eilífr jarl, ok hafði hann marga Norðmenn með sér ok gaf þeim mála: sá jarldómr var veittr til þess at jarlinn skyldi verja ríki konungsins fyrir heiðnum mönnum. Jarisleifr konungr setti Harald annan höfðingja yfir herlið sitt ok gaf mála öllum hans mönnum, svá sem segir Þjóðólfr skáld:

Eitt höfðusk at,
Eilífr þar er sat,
höfðingjar tveir,
[hamalt fylktu⁵ þeir.

150. Nú dvaldisk Haraldr þar langa hrið ok átti margar orrostur, ok var

1) sýrar 2) þvíat hvárgir skyldu þeir er aptr væri eða frammi sjá hit úfegra á pellunum 3) eða pell *tilf*. 4) [Valgarðr á Velli 5) ávalt fylgðu

Jarizleifr konungr [forkunnliga vel til hans¹, ok þó fýstisk Haraldr at fara út til Miklagarðs. Hann byrjaði ferð sína ok mikit lið Norðmanna með hánum, ok fór þrálíga þar til er hann kom í Miklagarð. Þá réð Miklagarði Zóe dróttning hin ríka, er stýrt hafði Miklagarðs ríki með 7 stólkonungum, ok sá maðr réð enn með henni er hét Michael Kat-alaktus. Nú beiddisk Haraldr af stólkonungi ok af dróttningunni, at hann vildi þar ganga á málagull² ok allir hans menn, ok því var játtat ok sagt at þeir skyldu ganga á galeiðir. Þá stýrði her Girkjakonungs 151. Georgius frændi dróttningarinnar, þann kölluðu Norðmenn Gyrgi. Ok þá er þeir kómu út í Girklandseyjar, þá fór Haraldr optlíga með sínum mönnum brott ífrá herinum ok leitaði sér féfanga³, ok flestir allir væringjar fylgðu hánum. Hann lagði svá til orrostu hvert sinn, hvárt sem var til skipa at leggja eða til kastala eða á land at ganga; at annathvárt vildi hann falla með lið sitt alt, eða sigrask⁴. En þá er hann var með öllum herinum, þá lét hann sína menn jafnan [vera firsta háskanum, ok lézk varask vilja at eigi týndi hann öllu liði sínu⁵. Svá bar at eitt sinn, at þeir settu landtjöld sín, ok tók Haraldr 152. tjaldstað þann er yfir var öðrum tjöldum uppi. Nú kom til höfðingi Girkjahers ok bað Væringja flytja tjöld sín í brott, ok sagði at Girkir áttu þar at tjalda. Haraldr svaraði, lét þat engan rétt Væringja at flytjask í dalverpi⁶ undir fœtr Girkjum. Þá sagði Gyrgir, at hann sjálfr skyldi setja⁷ sitt tjald, ok út ífrá alt lið hans. Þá svaraði Haraldr: „Ef þú ert höfðingi⁸ yfir her Girkjakonungs, þá em ek höfðingi⁸ yfir Væringjum.“ Nú vildu hváirtveggja neyta vápna sinna, ok kómu þá til spekimenn⁹ ok báðu at þeir skyldu sættask, ok gera sem jafnast milli sín, ok báðu þá hluta¹⁰ hvárir fyrri skyldi tjalda, Girkir eða Væringjar, eða fyrri ríða, róa eða til hafna leggja. Þá váru hlutir görvir ok markaði hvárr sinn hlut¹¹. Þá mælti Haraldr við Gyrgi: „Lát sjá hvat mark á þínum hlut sé, fyrir því at eigi markim vit á einn veg báðir!“ Hann sýndi hlut sinn. Þá markaði Haraldr sinn hlut svá¹², at eigi mátti kenna hvárr var, ok kastaði báðum í skaut hertoganum, ok [skyldi Haraldr upp taka báða hlutina ok mælti¹³, er hann tók til: „Þessi skal fyrri tjalda ok fyrri ríða ok svá til hafnar leggja!“ ok mælti: „Ef várr hlutr kemr upp, þá fleygi ek hánum út á sæinn,“ ok svá gerði hann¹⁴. Þá mælti Gyrgir: „Hví [létu þér¹⁵ eigi sjá hlutinn?“ Haraldr

¹) allvel við hann ²) *saal. B*; gull *A* ³) *saal. B*; fjárganga *A* ⁴) sigr fá
⁶) fyrsta vera ⁶) *saal. B*; dalhverfi *A* ⁷) fyrst *tilf.* ⁸) hertogi ⁹)
vitrir menn ¹⁰) um *tilf.* ¹¹) hertoginn *tilf.* ¹²) líkt *tilf.* ¹³) tók H.
til hlutanna ok mælti svá ¹⁴) „Þessi skal fyrri tjalda, fyrri ríða, fyrri
róa, fyrri til hafnar leggja!“ leit á hlutinn ok mælti: „Þetta er várr hlutr
Væringja!“ fleygir út hlutinum á sjóinn er þar var nær ¹⁵) léztu mik

- svaraði: „Ef þú sátt eigi þann hlut er ek tók upp, sé þá þann er eptir liggr, ok gef at gaum ef þú kennir þitt mark á þeim!“ Þá var hlutr kendr ok var þará mark Gyrgis. Í þvílíkum viðrskiptum fannsk hversu
153. framgjarn Haraldr var ok áburðarsamr¹. Fóru þá um sumarit ok herjuðu; tóku þá Væringjar at tala sín á meðal, at miklu myndi betr fara, ef Haraldr réði einn fyrir liðinu, ok sögðu at Gyrgir vann engan hlut til frægðar, ef hann [var í nökkurum stað² fyrir. Hann sagði á mót, at Væringjar vildu [engan hlut veita hánun³, ok bað þá fara í
154. annan stað, ok lézk þá mundu vinna þvílíkt er hann mætti. En nú fór Haraldr ífrá ok með hánun allir Væringjar ok allir Latínunenn, ok sýndisk í því hvat hvárir máttu, er Gyrgir fór með Girkjaher. Hafði Haraldr jafnan sigr ok fé mikit, en [Gyrgir fór⁴ heim aptr til Miklagarðs, nema þat lið eigi⁵ er sér vildi fjár afla: þeir fóru til Haralds, ok
155. höfðu hann höfðingja yfir sér. Þá fór Haraldr með her sinn vestr í Affrika, efldisk mjök at liði í veldi því er liggr undir Affrika. Þat er talat⁶ mjök eptir sögu sjálfs Haralds, at hann tæki þar átta tugu⁷ borga; sumar váru gefnar í vald hans, sumar braut hann eða brendi. Svá sagði Þjóðólfr:

Tugu⁷ mátt tekna segja
 -tandrauðs- á Serklandi
 -ungr hætti sér- átta
 -ormtorgs hötuðr- borga,
 áðr herskorðuðr harðan
 Hildar leik und skildi
 Serkjum hættr í sléttri
 Sikiley gékk heyja.

Þá⁸ kvað Hugi Bryndælaskáld:

Brauztu und Mikjál mestan
 (mágum heim, sem frágum,
 sunr Buðla bauð sínum)
 sunnlönd, Haraldr! röndu.

156. Hér segir þat at þá var Michael⁹ konungr í þann tíma. Haraldr dvaldisk marga vetr í Affrika¹⁰, fékk þar gull ok allskonar dýrliga gripi ok steina marga¹¹; en fé þat alt er hann fékk ok eigi þurfti¹² hann til neyzlu við lið sitt, sendi hann með trúnaðarmönnum sínum til Hólmgarðs í [vald ok¹³ gæzlu Jarizleifs konungs; dró þar saman mikit fé, sem líkligt var, er hann herjaði þann hluta heimsins er auðgastr var af gulli ok silfri, ok svá mikit sem hann gerði at, [er með sönnu var

¹) *saal. B*; öfundsamr *A* ²) réð einn ³) ekki veita hánun þjónustu sína

⁴) Girkir fóru ⁵) *mgl.* ⁶) mælt ⁷) tigu ⁸) Svá ⁹) Mikjáll ¹⁰) *saal.*

B; í Affr. *udelader A* ¹¹) mæta ¹²) *saal. B*; fékk *A* ¹³) *mgl.*

áðan sagt¹, at hann eignaðisk áttatugu borga. Hann barðisk við sjálfan konunginn í Affríka² ok eignaðisk víða hans veldi. [Svá segir Þjóðólfr skáld eptir orðum sjálfs hans³:

Dógljóss, hefir dasi
darrlatr staðit fjarri,
endr er elju Rindar
ómynda tók skyndir.
Varat Affríka jöfri
Ánars mey fyr hánum
haglfaldinni at halda
hlýðisamt, né lýðum.

Nú hélt hann herinum til Sikileyjar ok vann þar [borg eina⁴ 157. með þeima hætti, at fuglarar hans tóku með lími smáfugla, þá er hreiðruðusk í borginni ok flugu á skóg um daga at taka sér mat⁵; ok lét Haraldr binda á bak þeim lokarspón⁶ [af týri⁷ ok steypa á af⁸ vaxi ok brennusteini, ok flugu síðan fuglarnir⁹ til unga sinna. Þá laust eldinum af fuglunum, en þóat hverr¹⁰ bæri litla byrði elds, þá kveiktisk [þar þó af er reyrþökt váru húsin¹¹, ok [því næst hvert¹² af öðru, ok síðan brann öll borgin. Gékk þá út fólkit með litillæti ok báðu sér miskunnar með áhyggju ok hræzlu, þeir er drembiliga ok neisuliga höfðu [mælt til Haralds ok liðs hans næsta dag áðr¹³.

Aðra borg vann hann með þeima hætti, at hann lét segja í 158. borgina, at höfðingi Girkjahers væri andaðr, ok beiddusk at grafa lík hans í borginni, ok hétu at [offra miklu fé, sem titt var¹⁴ fyrir sál ríkra manna. Þessi borg var svá sterk, at engi ván var at hon yrði vápnum sótt. En er borgarmenn heyrðu sagt andlát Haralds, ok þeir er kirkjur varðveittu vildu gjarna þiggja gullit, þóat víkingar vildu gefa þeim, bauð hverr at til sinnar kirkju líkit skyldi fœra, ok hugðusk þá upp skulu taka gull ok silfr ok aðra góða hluti; géngu nú móti líkinu [ok skryddusk ok báru út krossa ok aðra helga dóma¹⁵. Víkingar báru kistuna hátt, ok var tjaldat yfir purpurapelli, en víkingar þeir er fylgðu líkinu, höfðu silkiklæði ok höttu síða ok undir hjálma ok brynjur. Ok þá er þeir kómu í mitt borgarhliðit, þá feldu þeir niðr kistuna um þvert hliðit; [þá lét Haraldr við kveða lúðr sinn¹⁶, ok var allr lýðrinn reyndar vápnaðr; skutu þeir upp merkinu ok runnu

1) ok áðan var ífrá sagt 2) ok sigraðisk *tílf.* 3) sem Þ. skáld segir 4) *saal. B*; borgina *A* 5) fœzlu 6) lakarsspónu 7) ok týrutré 8) *mgl.* 9) allir senn í borgina *tílf.* 10) *saal. B*; einn hverr *A* 11) þó þar af húsin er reyrþökt váru 12) logaði síðan hvert hús 13) áðr mælt við Harald 14) verja til miklu fé sem siðr var til 15) í borgarhlið, báru út krossa ok helga dóma ok skryddusk fagrliga 16) þá blés lúðrsveinn Haralds

[um borgina¹, en konungr hafði sjálf reyndar borit kistuna ok aðrir 12 menn; brá konungr sverðinu ok allir hans menn², ok drápu þeir marga menn þá er vápnlausir stóðu fyrir. Þar varð sárr mjök Halldórr Snorrasunr, hann var höggvinn í andlit. Flestir allir Haraldsmenn urðu nökkut sárir, ok mest af grjóti er kastat var at þeim or turnum. Haraldr vann þá borg ok tók þat af³ er hann vildi, ok eignaði Girkja-konungi borgina. Marga staði vann hann í þessu landi í vald Girkja-konungs áðr en hann kvæmi aptr til Miklagarðs.

159. Litlu síðar gerði hann ferð sína út af Miklagarði með herinum til Jórsala, ok þá er hann kom í Jórsalaheim, þá var landit alt upp gefit í vald hans. Svá segir Stúfr, er heyrt hafði Harald frá þessum tíðendum segja:

Fór ofrhuginn -efri-
eggðjarfr und sik leggja
-fold var víga valdi
virk- Jórsali -ok Girkjum-.
Ok með ærnu ríki
úbrunnin kom gunnar
heimil jörð und herði.
(*Haralds önd ofar löndum*).

Hér segir frá því at þetta land kom úbrunnit ok úherjat í vald Haralds. Því næst fór hann út til Jórdanar ok laugaði sik [sem pálmara⁴. Hann varði til grafar várs dróttins ok krossins helga ok til annarra heilagra dóma í Jórsalalandi, gaf hann þartil svá mikit fé í gulli ok silfri, at engi maðr vissi markatal á. Haraldr friðaði ok veginn alt til Jórdanar ok drap marga raufara ok annat fólk, þat er ufrið gerði; svá sem Stúfr segir:

Stóðu ráð af reiði
-rann þat- svikamannum
Egða grams á ýmsum
-orð- Jórdanar borðum.
[En fyrir afgerð sanna
illa gat frá stilli
þjóð fékk vísan váða.
(*vist um aldr með Kristi*)⁵.

160. En nú fór Haraldr aptr til Miklagarðs, ok gerðisk þá úsætt mikil af dróttningu til Haralds: var sú sök hin fyrsta gefin Haraldi, at hann hafði gull þat er átti Girkjakonungr, ok eigi alt upp greitt svá sem lög stóðu til, ok hafði sjálf meira af eignazk en konungr hafði veitt hánun, ok sögðu þeir at þá stund er hann var yfir⁶ Girkjakonungs

¹) til borgarinnar ²) hljópu upp í hliðit tilf. ³) fé tilf. ⁴) svá sem háttr var pálmara ⁵) Fra [mgl. i A, tilföiet efter B ⁶) saal. B; undir A

her, at ekki kom gull af galeiðum; en önnur sök var sú, at Zóe dróttning kendi Haraldi, at hann tíðkaðisk Mariu sunardóttur hennar. Haraldur bað Mariu ok fékk eigi. Þat segja menn þeir er verit hafa í Miklagarði¹, at Zóe dróttning vildi sjálf hafa Harald. Nú lét Monakus² keisari ok Zóe dróttning taka Harald ok leiða bundinn til myrkvastofu ok tvá menn með hánunum, Úlf er síðan var stallari hans, ok Halldór Snorrasun. Ok nær myskvastofunni á strætinu sýndisk hánunum hinn helgi Ólafr konungr — þar var síðan gör kapella ein³ — ok var þeim þá hrundit í dýflizuna. Næstu nótt eptir kom ekkja ein ok opnaði dýflizuna, þat er turn einn ok opinn ofan, ok er nú kallat Haralds dýfliza. Tvá þjónustumenn hafði sú kona með sér, ok létu þau síga snæri niðr⁴, ok drógu Harald upp ok alla þá er þar váru. Þessi konu hafði hinn helgi Ólafr konungr unnit bót, ok henni hafði hann vitrazk at hon skyldi leysa bróður hans. Nú fór Haraldur þegar til Væringja skiptar — svá kalla þeir þá garða er Væringjar eru í —; nú er hann kom þar, þá bað hann þá uppstanda ok taka vápn sín ok ganga til konungs palatu⁵ þar er hann svaf inni. Þeir drápu nökkura Væringja þá er [á verði höfðu verit⁶ yfir konunginum, tóku konunginn sjálfan ok stungu út bæði augu hans. Svá segir Þórarinn Skeggjasunr í drápu sinni:

-Náði gjörr- en -glóðum-
Girklands -jöfurr handa-
stólpengill gékk ströngu
steinblindr aðalmeini.

[Svá segir ok Þjóðólfr:

Stólpengils bað stinga
(styrjöld var þá byrjuð)
eyðir augu bæði
út heiðingja sútar⁷.

Valgarðr [af Velli hefir ok kveðit um varðmennina⁸:

Helmingi bauttu hanga
hilmis kundr af stundu,
skipt hafi þér svá at eptir
eru Væringjar færi.

Í mörgum kvæðum Haralds er getit þessa stórvirkis, [ok eigi er at gera orð ihjá því, nema sjálfan Girkjakonung blindaði hann. Nefna

¹) at væringjar minnask svá frásagnar *tilf.* · ²) *saal. rettet*, Monakus *A* Munakus *B* · ³) hinum helga Ólafi konungi ok stendr sú kapella enn *tilf.* · ⁴) ofan · ⁵) palata · ⁶) vörð héldu · ⁷) [Svá segir &c. *mgl. B* · ⁸) segir frá drápi varðmanna

mátti til greifa nökkurn eða hertoga, en í öllum kvæðum Haralds segir á eina leið, at þetta var sjálfr stólkonunginn¹.

163. En á þeirri sömu nótt tók hann höll þá er inni var jungfrúin María, ok hana hafði hann með sér. Þeir tóku ok tvær galeiðr ok réru inn í Sæviðarsund. En yfir sundit váru járnrekendr. Þá mælti Haraldr, at skipask skyldi til ára á hvárritveggja galeiðinni, en þeir menn er eigi [þurfti til róðrar², þá skyldu allir hlaupa aptr á hvárritveggja galeiðinni, ok hafa hverr sitt húðfat í fangi, ok rendu svá galeiðr upp á járnin, en þegar festi ok aftók skriðinn, þá bað hann alla hlaupa fram í, ok þeirri galeiðinni, er Haraldr var á, steypiti fram af járnnum, en önnur sprakk, sú er Haraldr var eigi á, er hon reið á
164. járninu, ok týndisk þar mart af, en sumt var tekit af sundi. [Svá kom³ Haraldr brott af Miklagarði, ok fór svá í Svartahaf, ok áðr en hann sigldi í hafit, setti hann upp á land jungfrúna Maríu ok fékk henni gott föruneysi aptr til Miklagarðs, ok bað segja Zóe dróttningu, at Haraldur þótti [lítit vald hon á sér eiga, eða hvat hennar ríki mundi hafa fyrir staðit, ef hann vildi haft hafa jungfrúna⁴. Síðan sigldi hann norðr í Ellipalta; fór þaðan aptr um Austrriki. Í þessum ferðum orti hann gamanvísur 16, ok eitt er niðrlag á⁵ öllum. Þessi er ein:

Sneið fyr Sikiley víða
súð, várum þá prúðir,
brýnn skreið vel til vánar
vengis hjörtr und drengjum;
vætti ek miðr at motti
muni enn þinnig renna⁶,
þó lætr Gerðr í Görðum
gollhrings við mér skolla.

Því veik hann til Ellisifar dóttur Jarizleifs konungs.

165. Haraldr fór til Hólmgarðs á fund Jarizleifs konungs, ok fékk hann þar góðar viðtökur, tók þá til sín gull þat it mikla, er hann hafði áðr sent fyrir sér af⁷ Miklagarði. Áðr en Haraldr færi or Görðum, gipti Jarizleifr hánunum dóttur sína: sú hét Elisabeth, þá kölluðu Norðmenn Ellisif. Svá segir Stúfr hinn blindi:

Mægð gat öðlingr eiga
ógnarmildr, þá er vildi;
gulls tók Gauta spjalli
gnótt ok bragnings dóttur.

¹) nefna mátti greifa nökkurn eða hertoga, en í öllum kvæðum Haralds segir á eina lund, at þetta var sjálfr stólkonungur ²) þurftu at róa ³) Með þessu komsk ⁴) sem hon hefði lítit vald þá á hánunum, eða hvárt er hennar ríki myndi nokkut þá fyrirstanda, at hann fengi ungufrú Maríu ef hann vildi ⁵) at ⁶) nenna ⁷) utan or

At vári byrjar hann ferð sína austan af Hólmgarði, fór með 3 skip til 166.
Svíþjóðar. [Svá segir Valgarðr:

Skauztu und farm inn frízta
(frami veitisk þér) beiti,
farðir gull or Görðum
grunlaust, Haraldr! austan.
Stýrðir hvatt í hörðu,
hugdyggr jöfurr! glyggvi,
sáttu þar er sædrif létti
Sigtún, en skip hnigðu¹.

Þá funnusk þeir Sveinn Úlfssunr ok Haraldr; þeir váru mágar, fyrir því at Ellisif, er Haraldr átti, var dóttir Ingigerðar Ólafsdóttur hins svænska; hans systir var Ástrið móðir Sveins Úlfssunar. Litlu áðr hafði Sveinn flýit af Danmörku fyrir Magnúsi konungi; þá beiddisk Sveinn sambands [af Haraldri, ok sagði at Magnús konungr sat yfir hvárstveggja þeirra föðurleifð ok ríki². Haraldr svaraði á þá lund, at eigi vildi hann synja Sveini vináttu sinnar, en þó vill hann fyrr hitta frænda sinn Magnús konung en úvingask við hann eða hylla sik fjáðmönnum hans. Fór Haraldr þá til Danmarkar, sem hér segir:

Eik slöng und þér, yngvi
ógnbliðr! í haf síðan
(rétt var yðr um ætlat
óðal) frá Svíþjóðu.
Hind bar rif, þar er rendi
rétt á stag, fyr slétta
-skeiðr en skelktu brúðir-
Skáney -Dönum nánar-.

Hér fundusk þeir frændr Magnús konungr ok Haraldr.

Þá urðu þau tíðendi er áðr var til visat, at þeir fundusk Magnús 167.
konungr ok Haraldr föðurbróðir hans, tóku tal á millum sín ok spurði Haraldr, hversu Magnús konungr mundi vilja jafna ríkit þeirra meðal. Magnús konungr lézk skulu gera eptir ráði [hinna stærstu manna ok annarra vitra manna í landinu³, ok váru þá saman kallaðir ríkismenn ok ráðuneyti⁴ konungsins; lét þá Magnús uppbera fyrir þá hvers Haraldr beiddisk. Þá svaraði Einarr Þambarskelfir ok lét fjarri Harald hafa verit, þá er þeir unnu landit af Knýtlingum: „ok [engi fýsn er

¹) Fra [Svá segir mgl. B ²) við Harald um vandræði þeirra Magnúsar konungs ok téði hán um at M. konungr sat yfir hvárstveggja þeirra ríki ³) stórmennis síns ok hermannanna sinna eða landsmanna ⁴) ráðgjafar

oss á¹ at tvískiptask milli konunganna, ok höfum æ jafnan einum senn þjónat, ok svá man enn vera meðan Magnús konungr [lifir ok hann² hefir vald sitt. Þessu samþyktusk allir ríkismenn, þóat sína leið hafi³ hverr sitt mál, kom þó æ í einn stað niðr, at þeir vildu hafa einn⁴ konung yfir sér. [Nú fór Haraldr við svá búit⁵ í brott ok þóttisk fá enga sæmd af frænda sínum; veik hann þá aptr til Svíþjóðar ok stefndi á fund Sveins konungs, ok gerðu þeir félag sitt á þá lund, at Haraldr lagði Noreg til en Sveinn Danaveldi, ok skyldu þeir [báðir vinna bæði löndin⁶ af Magnúsi konungi, esldusk [þeir nú mjök⁷ at liði ok fóru víða um Sjóland ok Fjón, herjuðu ok brendu ok tóku fólk mikit. Svá segir Valgarðr:

Haraldr! gerva léztu herjat,
hnyggr þú andskotum tiggi!
(hvatt vann vargr at vitja
valfalls) Sælund alla.
Gékk á Fjón en fékkat
fjölmennr konungr hjálmum
(brast ríkula ristin
rít) erfði lítit.

Brann í bæ fyr sunnan
bjartr eldr Hróiskeldu;
rönn lét ræsir nenninn
reykvell ofan fella.
Lágu landsmenn gnógir,
ló hel sumum frelsi;
drósk harmvesalt hyski
hljótt til skógs á flóttu.

[-Dvöldum daprt of skilda-
drifu þeir er eptir lifðu,
-ferð- en fengin urðu
fögr sprund, Danir undan.
Láss hélt líki drósar,
leið fyr yör til skeiðar
-bitu fíkula fjötrar-
fljóð mart -hörund bjartra-⁸.

Þá er Haraldr ok Sveinn höfðu unnit þvilíkt sem hér vísar til, þá skiptu þeir liði; sigldi þá Haraldr útleiðis⁹ til Noregs, sem Valgarðr segir:

Inn var í sem brynni
iðlíkt sjá miðjan

¹) ekki fýsumk vér ²) *mgl.* ³) hæfi ⁴) Magnús einn ⁵) fór við þat Haraldr ⁶) þau bæði lönd herja ⁷) *mgl.* ⁸) [*mgl. A, tilf. efter B*
⁹) *mgl.*

eldr, þá er yðrum hélduð,
ormsmunn, skipum sunnan.
Skeið bar skolt hinn rauða,
skein af gulli hreinu,
dreki fór dagleið mikla
dúfu braut und húfi.

Ræðr þú, en ræsir æðri
rístr aldri sjó kaldan,
(sveit tjór¹ sínum dróttni
snjöll) Noregi öllum.

Hér segir hversu Haraldr kom [fyrsta sinn í Noreg² frá því er hann fór or landi ok út til Miklagarðs.

[En er Haraldr kom austan í Vik³, þá gékk hann af skipum 168.
sínum, ok fór upp á Upplönd til óðala sinna, þar sem faðir hans hafði ríki haft, ok beiddisk þar at bæendr gæfi hánnum konungs nafn eptir því sem hann var [réttiliga til borinn⁴, en þat þorði engi maðr at gera fyrir ríki Magnúss konungs, at láta heita annan⁵ konung í landi at hánnum lifanda. Þaðan⁶ fór Haraldr norðr í Guðbrandsdali, átti þar þing ok beiddisk [at hánnum væri gefit konungs nafn⁷. Þar var til einn maðr⁸ er þat gerði, sá [er menn kölluðu þóri af⁹ Steig, er síðan var mikill höfðingi; þá var hann 15 vetra, er hann gaf Haraldi konungs-nafn fyrst í Noregi. Haraldr konungr gaf hánnum þegar í stað mösurbolla gyrðan með¹⁰ silfri, ok yfir gyltr kilpr, ok fullan¹¹ af brendu silfri, ok enn gaf hann hánnum tvá gullhringa ok stóðu báðir saman¹² mörk, ok þarmeð skikkju sína, [en þat var brúnt purpurea, ok ofan á þetta hét hann hánnum¹³ miklum metnaði [ef hann yrði ráð-andi ríki¹⁴. Þá fór Haraldr konungr með flokki um Upplönd, var þá Haraldr kallaðr konungr af bóndum. Sveinn fór þá ok með herskipum um Smálönd í Danaveldi.

[Nú frá þessi tíðendi öll, er nú var ífrá sagt¹⁵, Magnús konungr, 169.
ok með ráði allra höfðingja snéri hann herinum til Noregs ok vildi þat land fremst¹⁶ verja, kom í Vikina ok spurði, at Haraldr konungr fór ofan í móti hánnum með liði. Nú kómu við beggja vinir ok frændr ok báru sættarboð í millum konunganna, ok kom þá svá, at þeir frændr skyldu finnask í griðum; var þá [stefnd veizla rík¹⁷ þar sem Akri heitir, ok skyldi Magnús konungr veita þrjá daga Haraldi [ok 40

¹) tér ²) til Noregs ³) [þá er hann kom í Vikina ⁴) borinn til ⁵) mann tilf. ⁶) þá ⁷) þar konungs-nafns ⁸) af bóndum tilf. ⁹) þórir á ¹⁰) af ¹¹) var bollinn fullr ¹²) mgl. ¹³) þá er í var brúnn purpuri; hét hánnum ok ¹⁴) í sínu ríki ¹⁵) Öll þessi tíðendi spurði ¹⁶) fyrst ¹⁷) stefnt ok ætlat til ríkrar veizlu

manna með hánum¹. En hinn fyrsta dag veizlunnar² ok síðan er borð [höfðu upp farit³, þá gengr Magnús konungr út or stofunni, ok litlu síðar kom hann inn aptr, ok géngu menn eptir hánum ok sumir fyrir með stórum byrðum. Menn Haralds höfðu skipat annan pallinn. Þá gékk konungr at yzta⁴ manni ok gaf sverð gott, öðrum skjöld, hinum þriðja kyrtil eða klæði eða gull⁵; þeim gaf hann stærri gjafir er tignari váru, ok síðan kom hann fyrir frænda sinn Harald ok hafði í hendi sér tvá reyrteina fagra ok mælti:⁶ „Hvárn tein vili þér þiggja af oss at gjöf?“ [Þá svaraði Haraldr: „Þann er oss er nærri.“ Þá mælti Magnús konungr⁷: „Með þessum reyrspota gefum vér þér hálf Nor-egsveldi með öllum sköttum ok skuldum ok allri eign, með þessum formála at þú skalt vera jafnrétt konungr í öllum stöðum sem ek, en þá er vit erum báðir saman, þá skal ek vera fyrirmaðr í heilsan ok [at þjónkan ok sæti⁸; ef þrir eru tignir menn, þá skulum vér í miðju sitja; vér skulum ok hafa konungslægi [í höfnum⁹ ok konungs bryggju; þér skuluð ok styrkja ok styðja vårt veldi, fyrir þat er vér höfum gört yðr þann mann í Noregi, er vér hugðum at eigi skyldi vera, meðan

174. várr hauss væri fyrir ofan mold.“ Nú stóð Haraldr upp ok þakkaði vel frænda sínum sœmd ok góða gjöf, ok váru þá allir kátir. En liðnum¹⁰ þrim dögum, þá hefir Haraldr konungr búna veizlu með öllum sínum mönnum, ok bauð til Magnúsi konungi með 4 tugum¹¹ manna, ok veitti af kappi miklu. Hinn fyrsta dag sinnar veizlu valdi Haraldr konungr gjafir öllum Magnúss konungs mönnum; kómu þar þá inn margir fásénir gripir er síðan váru gefnir. Þá er öllum var gefit nema Magnúsi konungi, lét Haraldr taka stóla tvá; settisk hann á annan, en hann bað Magnús konung setjask á annan. Nú váru bornar í stofuna töskur margar ok stórar ok [breitt undir í hálminn¹² klæði, lét þá Haraldr konungr upplúka fêhirzlunum¹³, ok mælti til Magnúsar konungs: „Þér veittuð oss fyrra dag mikit ríki, er þér höfðuð áðr unnit með sœmd af úvinum yðrum ok várum, tókuð oss til samlags með yðr, ok var þat vel gert, [þar sem þér höfðuð svá mikit til unnit¹⁴. Nú er í annan stað at sja: vér höfum í útlöndum verit [stundum í nökkurum mannhættum¹⁵ áðr en féngim samnat þessu gulli, [er vér skulum nú¹⁶ skipta í tvá staði; viljum vér nú, frændi, at þér eigið hálf gullit, [með því at þér vilið¹⁷, at vér eigim hálf land með yðr.“ Lét þá Haraldr kon-

1) með 60 manna hans 2) er konungr veitti 3) váru upptekin 4) fyrsta
 5) eða vápn tilf. 6) frændi tilf. 7) mgl. A, tilf. B 8) þjónustu at sæti 9) mgl. A, tilf. B 10) þeim tilf. 11) 6 tugum 12) breidd niðr
 13) fêhirzlum sínum 14) ok sómasamliga við oss 15) ok stundum í mannháskum 16) en nú skulum vér 17) saal. B; lengr en þér vilið A

ungr uppbera gullit [ok fékk til hízrlur¹, [síðan var skipt á millum þeirra², þykkir þetta hverjum manni mikil furða, er sér, at í Norðr-lönd skal hafa svá mikit gull komit; þetta var þó reyndar Girkjakonungs auðr³, svá sem menn segja at þar eru hús full af rauðu gulli. Nú eru konungar allkátir⁴; kom þá upp eitt mikit staup svá sem manns-höfuð; tók þat Haraldr konungr upp ok mælti: „Frændi, hvar er þat gull [er þér reiðið hér í mót þessum kamphöfða⁵?“ Þá svaraði Magnús konungr: „Svá hefir úfriðr ok stórir leiðangrar hagat [at nálíga alt gull ok silfr er gefit hirðmönnum, ok er nú eigi meira gull í várri varðveizlu⁶ en hringr þessi“, er hann tók af hendi sér ok fékk í hönd Haraldi. Hann leit á ok mælti: „Þetta er lítit gull, frændi! þeim manni, er tveim konungs ríkjum hefir stjórnat, ok enn munu sumir ífask í, hvárt þér eiguð þenna hring.“ Þá svaraði Magnús konungr áhyggjusamlíga: „Ef þenna hring eigum vér eigi at réttu, þá vitum vér eigi hvat vér höfum rétt fengit, fyrir því at Ólafr hinn helgi gaf oss hringinn at hinum efsta skilnaði.“ Þá svaraði Haraldr konungr hlæjandi: „Satt segi þér, konungr! faðir yðarr gaf yðr hring þenna ok tók áðr af feðr várum fyrir litla sök; ekki var þá smákonungum gott í landi, er faðir þinn⁷ var sem ríkastr.“ Nú skildu þeir veizlu með því at 12 hinir vitrustu menn af hvárs liði unnu sættareiða [ámilli konunganna⁸, ok skiljask þeir með vináttu, stýra ríkinu um vetrinn, ok váru báðir í Noregi, ok hafði sína hirð⁹ hvárr. Með þeima hætti segir Þorgils Snorrasunr, vitr maðr, ok kvað sér segja Guðriði dóttur [Guðorms, er var sunr¹⁰ Steigar-Þóris, ok hann lézk¹¹ hafa sét mösurbollann ok möttulinn, er Haraldr konungr hafði gefit Þóri, ok var þá skorinn til altarisklæðis. Þetta sannar Bölverkr bróðir Þjóðólfs skálds:

Heimil varð (er ek heyrða)
hoddstríðir! þér síðan
græn, er gull bautt hánun,
grund, ok Magnús funduzk.
Endisk ykkar frænda
allfriðliga milli
sætt, en síðan vætti
Sveinn rómöldu einnar.

¹⁾ *mgl.* ²⁾ en síðan skipta millim sín. ³⁾ eign ⁴⁾ *saal. B*; allir kátir *A*
⁶⁾ er hér skal ímóti þessum knapp ⁶⁾ *saal. B*: at alt gull ok nálíga alt
silfr gefum vér þat alt hermönnum, er vér tókum af várri varðveizlu, ok
er nú eigi meira gull til ⁷⁾ yðarr ⁸⁾ *mgl.* ⁹⁾ sveit ¹⁰⁾ *mgl.* ¹¹⁾
kvazk.

Nú tek Haraldur harðráði konungdóm í Noregi.

175. Þá er¹ Haraldur Sigurðarsunur tók konungdóm í Noregi með Magnúsi konungi frænda sínum, var liðit frá því er Haraldur hinn hárfagri hafði andazk hundrað vetra tólfrætt ok tveir vetr. Á þessi stundu höfðu stýrt Noregi þeir höfðingjar, er allir váru komnir af ætt Haralds konungs, nema [Danakonungar ok Svíakonungar², ok váru þeir þó af ýmsum ættkvíslum þeim, er frá Haraldi konungi váru komnar. [En síðan er Haraldur konungur Sigurðarsunur tók konungdóm, þá hefir af hans ætt haldizk konungdómur síðan um alt yfir Noregi, þóat nokkut hafi skipzk í kynkvíslir frá hánunum³.

176. Þetta haust bar at svá, at Magnús konungur ok Haraldur konungur fóru með hirð sína austan or Vík ok lágu⁴ í höfn einni, ok um daginn eptir var Haraldur búinn at sigla, en Magnús konungur eigi; sigldi þá Haraldur norðr fyrir um daginn, ok er þeir kómu til hafnar, lagði hann sínu skipu í konungslægit. Magnús konungur sigldi síðar um daginn; kómu svá til hafnar, at Haraldur konungur hafði tjaldat ok lá í konungslægi. Þá mælti Magnús konungur, [er þeir höfðu hlaðit seglum⁵: „[Taki menn ok setisk við róðr⁶ með endilöngum borðum, en þeir er eigi róa [þá taki til vápna⁷, ok með því at þeir vilja eigi fyrir oss á brottleggja, þá skulum vér víst berjask!“ [Nú var svá gert⁸, en þegar er Haraldur konungur sá, at Magnús konungur frændi hans réri at með alvæpni ok [létu úfriðliga⁹, þá mælti Haraldur: „Höggvi landfestina ok látum slá skipinu; reiðr er Magnús frændi nú!“ Svá gerðu þeir, sló þá skipinu inn ífrá, en Magnús konungur lagði [í lægit¹⁰, en þá er hvárirtveggja höfðu umbúizk, gékk Haraldur konungur á skip Magnúss konungs með nökkura menn. Magnús konungur bað hann velkominn; þá svaraði Haraldur: „Þat hugðum vér, at vér værim með vinum komnir, en nökkut grunaði oss áðan um hrið, hvárt þér munduð svá vilja, ok er þat satt er mælt er, at bernska er brátt geð, ok eigi viljum vér öðruvís virða, en þat¹¹ væri æskubragð.“ Þá svaraði Magnús konungur: „Þetta var ættarbragð en eigi æskubragð, [fyrir því¹² at ek má muna hvat ek gaf yðr, eða hvat ek varnaða, ok væri þessi litli hlutr tekinn fyrir utan várt leyfi, þá myndi vera brátt annarr; alla sætt viljum vér halda þá er gör er, ok þat sama viljum vér af yðr hafa, er

¹) *saal. B; mgl. A.* ²) þá er Dana k. eða Sv. k. réðu fyrir ³) *mgl.*

⁴) báðir *tilf.* ⁵) er lagt var seglit ⁶) setisk menn til róðrar ⁷) brjóti

upp vápn manna ⁸) Svá gerðu þeir sem hann mælti ⁹) búinn at

berjask ¹⁰) sínu skipi í lægit ¹¹) þetta ¹²) *mgl.*

vér eigum skilt!“ Þá svaraði Haraldr: „Þat er forn siðr, at hinn vitrari¹ 177.
vægir!“ ok gékk síðan aptr á skip sitt. En í þvílíkum viðrskiptum²
fansk þat, at vant var at gæta þeirra sættar, töldu Magnúss konungs
menn at hann hafði réttara at mæla, en þeir er uvitrari váru sögðu, at
Haraldr væri nökkut svívirðr. Nú sögðu Haralds menn, at eigi var skilt
á aðra leið, en Magnús konungr skyldi hafa lægit, ef þeir kæmi báðir
jafnsnemma; en [eigi skyldi Haraldr or lægi leggja³, ef hann kæmi fyrr;
töldu þeir Harald hafa gört vitrliga ok vel, en þeir er verr vildu um
ræða, þá sögðu at Magnús konungr vildi rjúfa sætt, ok létu at hann
alla vega vildi gera úsæmd ok rangt⁴ Haraldi konungi. Þvílíkar⁵
greinir gerðusk brátt at umræðu úvittra manna, ok enn hafa verit fleiri
þeir hlutir, er nökkur grein hefir í orðit. Réðu landinu um vetrinn
báðir saman.

At vári buðu konungar út leiðangr ok bjoggusk suðr til Danmarkar, 178.
en þat var einum vetri eptir fall Rögnvalds Brúsasunar. Fóru þeir með
herinn til Danmarkar suðr á hönd Sveini Úlfssyni, [er þá hafði verit
um vetrinn í Danmörku. Þá stökk Sveinn or landi⁶ ok upp á Svíþjóð.
Ok þá er konungar lágu liði sinu suðr við Jótland, fékk Magnús kon-
ungr [banasótt bráða⁷. Þá er hann var kominn at andláti, gaf hann
upp ríki sitt alt⁸ frænda sínum. [En því næst andaðisk Magnús kon- 179.
ungr⁹; ok eptir þessi miklu tíðendi, þá átti Haraldr þing við lið sitt,
sagði hann ætlan sína, at hann vildi fara til Vébjarga með herinum ok
taka þar konungs nafn yfir Danaveldi¹⁰, ok vinna síðan landit, ok taldi
þat svá sína eign sem Noregsveldi eptir Magnús konung frænda sinn;
bað þá liðit efla sik, ok lét at síðan mundu allan aldr Norðmenn vera
yfirmenn Dana. Þá svaraði Einarr þambarskelfir, lét sér vera skyldara
at flytja lík Magnúss konungs fóstursunar síns til graptar ok færa hann
feðr sínum, hinum helga Ólafi, en berjask utanlands ok ágirnask annars¹¹
eign; lauk svá sínu máli, at heldr vildi hann fylgja Magnúsi konungi
dauðum en hverjum konungi annarra lifanda. [Nú var tekit lík Magnúss 180.
konungs ok búit um¹² virðuliga, settu umbúnaðinn á konungsskipinu í
lyptingunni, bjoggusk þá allir þeir, er fyrir norðan Stað váru, at
fylgja¹³ líki Magnúss konungs; raufsk nú leiðangrinn, ok sá þá Har-
aldr konungr þann kost fyrir sér fyrst at sinni, at fara aptr til Noregs

¹) vitrasti ²) konunganna *tilf.* ³) [Haraldr væri eigi skyldr at leggja brott
or læginu ⁴) *saal. B*; rán á *A* ⁵) umræður ok *tilf.* ⁶) *mgl. A*, *tilf.*
B ⁷) bráða sótt ⁸) Haraldi *tilf.* ⁹) *saal. B*; En síðan er lykt
var líf ok ríki þessar veraldar Magnúss konungs *A* ¹⁰) Danaríki ¹¹) ann-
arra manna ¹²) tóku síðan líkit ok bjuggu um ¹³) heim til Noregs
tilf.

ok eignask fyrst þat veldi ok eflask þaðan með liði; fara eptir þetta öllu liðinu til Noregs; var þá Haraldi konungi svarit alt Noregsveldi
 181. fyrst á Borgarþingi, ok síðan fór hann at þingum norðr; gékk hánun til handa alt fólk í Noregi. [Nú lét Einarr þambarskelfir með þrændaher farit verða¹ með liki Magnúss konungs norðr til Niðaróss ok jörðuðu [lik hans í² Kristkirkju fyrir utan kórin. Yfir hans gröf grét [hverr maðr ok margir dyrligir drengir³. [Svá segir Oddr Kikinaskáld:

Feldu menn, þá er mildan
 mörg tár, í gröf báru,
 þung byrðr⁴ var sú, þengil,
 þeim er hann gaf seima.
 Deildisk hugr, svá at héldu
 húskarlar grams varla
 (siklings þjóð en síðan
 sat opt hnípin) vatni⁵.

Þat segja allir menn á eina lund, at engi konungr hafi jafnvinsæll verit í Noregi sem Magnús góði, ok váru því þessi tíðendi margs manns harmr.

Nú er Haraldr konungr kom norðr í þrándheim, stefndi hann þing átta fylkna á Eyrum; var hánun þá eignat alt landit, ok síðan var hann konungr⁶ í Noregi meðan hann lifði. Brátt eptir þetta spurði
 182. Sveinn konungr andlát Magnúss konungs; var hann þá kominn [til hests síns, þat var í Skáni í ánni helgu; vildi þá stíga upp ok ætlaði at riða upp á Gautland⁷ ok skiljask við Danaveldi; þá kom maðr til hans ok sagði andlát Magnúss konungs. Hann svaraði þegar: „Þau eru mikil tíðendi [svá at víða spyrjask⁸, en þat viti guð, ok allir Danir skulu þat spyrja, at annathvart skal ek fá ríki Danaveldis eða deyja at óðulum mínum!“ [Steig hann á hest sinn ok veik aptr þegar út í Danmörk,
 183. ok dreif alla vega lið til hans. Nú fór Sveinn um haustit suðr í Jótland⁹, stefndi þá Vébjarga þing ok beiddisk af Dönun konungsnafns; var hann þá tekinn til konungs af öllum Dönun, ok þaðan ífrá kalla menn hann konung, en eigi áðr. Þorkell geysa gaf hánun þá konungsnafn í annat sinn. [Létusk þá Danir allitt skulu óttask Norðmanna konung, ok var svá spott um gert¹⁰ at dætr Þorkels geysu skáru akkeri af osti ok

¹) Einarr þ. með þrændaher fór ²) hann at ³) margr dyrligr drengir ⁴) *saal. rettet*: þing byrðar *A* ⁵) *Fra* [*mgl. B* ⁶) einvaldskonungr ⁷) *saal. B*; til hers síns, þat var á Skáni helga ok vildi þá stíga upp ok ætlaði til áreiðar á Gautlandi *A* ⁸) ef þat er satt ⁹) steig á hest sinu, veik aptr þegar út í Danmörk, dreif þá lið til hans, lagði þá Danmörk undir sik, fór um haustit suðr á Jótland ¹⁰) Létu þá Danir háðuligt um Norðmanna konung. Svá mikit spott var um gert

sögðu at þat myndi yfrit traust fyrir skipum Noregs konungs, þeim er hann kvæmi at vinna Danmörk með. Á hinu næsta sumri eptir bauð út Haraldr konungr af Noregi hálfan almenning at liði ok vistum ok fór suðr til Jótlands, ok herjaði þar um sumarit ok brendi víða. Hann lagði¹ í Goðnarfjörð. Þá orti [hann vísu þessa ok Þjóðólfr²:

Látum vér, meðan litlar³
líneik veri sínum,
-gerðr- í Goðnar firði,
-galdrs!- akkerin halda.
Sumar annat skal sunnar,
segi ek eina spá, fleini
(vér aukum kaf króki)
kaldnefr furu halda.

[Þessar farar getr ok Bölverkr:

Leiðangr bjóttu af láði
(lögr gékk um skip fögru,
gjálfrstóð er reistu græði
glæst) um ár hit næsta.
Skokkr lá dýrr á dökkri
-Danir váru þá- báru
(skeiðr sá herr fyr hauðri
hlaðnar) -illa staðnir-⁴.

Þá brendi Haraldr bœ Þorkels geysu; váru ok þá dætr hans bundnar ok leiddar til skipa. Þá var þetta ort:

Skáru jast⁵ af -osti
eybaugs Dana meyjar
(þat angraði þengil
þing) akkeris hringa.
Nú sér mörg -í morgun-
mær -hlær at því færi-
ærnan krók or járn
allvalds skipum halda.

Svá segja menn at njósarmaðr mælti, sá er sét hafði skip Haralds konungs, við dætr Þorkels geysu: „Þat sögðu þér, Geysudætr! at Haraldr Noregs konungr myndi eigi þora at koma til Danmarkar, eða hversu ætli þér nú vera munu?“ Hon svaraði: „[Svá var í gærna⁶.“ Þorkell geysa leysti út dætr sínar með miklu fé. [Svá sagði Grani skáld:

¹) skipum sínum tilf. ²) Þjóðólfr vísu ³) lillar ⁴) Fra [mgl. B ⁵) rettet;
oss A og B ⁶) saal. B; svá (i) gjárna sám A

Lét aldrigi úti
 úsvífr Kraka drífu
 hlökk í harða þykkum
 Hornskógi brá þorna.
 Fila dróttinn rak flótta
 fjánda grams til strandar,
 auð varð út at greiða
 allskjótt faðir Dóttu.

183. Svá hét dóttir Þorkels geysu¹. Haraldr konungr herjaði alt þetta sumar í Danaveldi ok fékk ógryn timer fjár, en ekki [var hann ílendr í Danmörku á því sumri². En um haustit eptir fór hann aptr í Noreg ok var þar um vetrinn. Ok þegar it næsta sumar eptir herjaði Haraldr konungr aptr³ í Danmörk, ok hvert at öðru, ok gerði mörg stórvirki víða⁴ í ríkinu. Svá segir Stúfr:

Aut varð Falstr at fréttum;
 fékk drótt mikinn ótta,
 gladdr var hrafn, en hræddir
 hvert ár bændr váru.

Þá var Sveinn konungr ílendr í Danmörku, sat um kyrt [á vetrinum⁵ en lá úti um sumrunum með leiðangr sinn, ok [lézk skulu⁶ fara með Danaher [til Noregs⁷ ok gera þar eigi [minna ilt⁸ en Haraldr í Danaveldi. Sveinn bauð Haraldri opt um vetrinn at hann skyldi koma norðan með liði sínu, en Sveinn sunnan, ok [berjask við Elfina⁹ til þrautar, ok skipta svá með sér ríkjunum. Tóku nú hvártveggja allan vetrinn at búa skip sín ok hafa úti almennings her um vórit. Þetta sumar kom utan af Íslandi Þorleifr fagri ok tók at yrkja flokk um Svein konung, ok spurði, er hann kom til Noregs, at Haraldr konungr var farinn suðr til Elfar í móti Sveini konungi. Þá orti hann þetta:

Ván erumk vísa kœnum
 vígs, á rakna stígum¹⁰
 örr í odda snerru
 Innþrœnda lið finni¹¹;
 þar¹² man enn, hvárr annan
 öndu nemr eða löndum,
 (lítt hyggr Sveinn á sættir
 sjaldfestar) guð valda.

Fœrir reiðr, sá er rauða
 rönd hefir opt fyr löndum,

¹) Fra [mgl. B ²) varð hann ílendr í D. at því sinni ³) enn ⁴) mgl.
⁵) um vetrinn ⁶) hét at ⁷) norðr í Noreg ⁸) betra ⁹) hittask við
 Elfi ok berjask þá ¹⁰) rettet for stígu ¹¹) saal. B; minna A ¹²) því

breið á Buðla slóðir
 borðrökn Haraldr norðan.
 En lauks um sjó sækja
 Sveins fagrdrifin steini
 glæsidýr, þess er geiri
 gullmunnuð, rýðr, sunnan¹.

Fjörs man flestum hersi
 fengsæll Dana þengill
 (reiðr hefir hann fyr hauðri
 hábrynjuð skip) synja,
 er húnferils hreina
 hlunntamda rekr sunnan
 við Hörðagram harðan
 hundruð sex til fundar.

Stýrir Úlfs til Elfar
 óskmögr skipum fögrum,
 sá er hræköstu hæsta
 hleðr í Gunnar veðri.
 Skullu vé þar er völlu
 vápnlauðri drífr rauðu,
 regn drepr gauts í gögnum
 gullmörkuð Háls serki².

Nú kom Haraldr konungr til, kveðinnar konungastefnu³ með her sinn, 184.
 ok spurði þá at Sveinn konungr lá suðr við Jótland. Þá mælti kon-
 ungrinn til Þjóðólfs:

Logit hefir Baldr at Baldri

Þá svaraði Þjóðólfr:

brynþings fetilstinga
 -linns- sá er land á sunnar
 -láðbrjótr!- fyrir ráða;
 sjá man Njörðr inn nerðri
 -norðr- glymhriðar borða
 -gramr! ertu flestum⁴ fremri-
 fastmálari hála.

Nú skipti Haraldr konungr liði, lét aptr fara almenning bóndahers, fór
 síðan með hirð sinni ok lendum mönnum sínum⁵, ok hafði þat af bónd-
 um⁶ er næst var landsenda⁷ austr, ok nú fór hann suðr til Danmarkar
 ok svá suðr um Vendilskaga ok um Þjóðu suðr, ok gékk þar yfir með
 herskildi ok brendi ok drap menn. [Svá segir Stúfr:

¹) Denne Vise mgl. i A ²) Denne Vise mgl. i A ³) ákveðinnar konungs-
 stefnu ⁴) frækn ok ⁵) mgl. ⁶) bóndaliði ⁷) landsendanum

Flýðu þeir á þjóðu
þengils fund, á stundum,
stórt réð hugprútt hjarta
(*Haralds önd ofar löndum*)¹

Ok alt fór hann suðr til Heiðabæjar², tók kaupstaðinn upp³, rænti ok ok brendi allan. Þá ortu menn hans þetta:

Brendr var upp með endum
allr (en þat má kalla
hraustligt bragð, er ek hugða⁴)
Heiðabær af reiði.
Ván er at vinnim Sveini
-vark⁵ í nótt fyr óttu-
(gaus heitr⁶ logi or húsum)
harm -á borgararmi-.

Þessa minnisk ok Þorleifr fagri, þá er hann spurði [at eigi hafði tek-
izk orrostan⁷ við Elfina:

Hve⁸ hefir til Heiðabýjar
heiptgjarn konungr arnat,
fólkrögnir getr fregna
fylkis sveit, hinn er veitat;
þá er til þengils býjar
þarf laust Haraldr austan
ár (þat er ón um væri)
endr byrskíðum rendi.

185. En nú fór Haraldr norðr aptr í Noreg ok hafði 60 skipa, [ok váru stór⁹
ok hlaðin¹⁰ af herfangi, er þeir höfðu tekit um sumarit¹¹. Ok þá er
þeir sigldu norðr fyrir þjóðu, þá kom Sveinn konungr ofan af landi
með miklum her, ok bauð Haraldri [at ganga á land ok berjask við sik¹²,
en Haraldr hafði lið [meir en¹³ hálfu minna, ok bauð þó Sveini kon-
ungi at berjask á skipum við sik. Svá segir Þorleifr fagri:

Bauð, sá er beztrar tíðar
borinn varð und miðgarði,
ríkri þjóð at rjóða
randir, Sveinn, á landi.
Þó lézk heldr, ef héldi
hvatráðr konungr láði,
á byrjar val berjask
biltrauðr Haraldr vilja.

¹) *Fra* [*mgl.* í *A* ²) *saal.* *B*; Heiðarbæjar *A* ³) *mgl.* ⁴) *saal.* *rettet*
efter Kongesagaerne; heyrða *baade A og B* ⁵) *rettet*; verk *A og B*
⁶) hár ⁷) at Sveinn konungr var eigi kominn til móts við Harald kon-
ung ok eigi tekizk bardaginn ⁸) *saal.* *efter Kongesagaerne*; Hversu *B*;
mgl. *A* ⁹) *saal.* *B*; allstór *A* ¹⁰) svá hlaðin mjök ¹¹) síðir ¹²) at
berjask við sik á landi ¹³) *mgl.*

Eptir þetta sigldi enn¹ Haraldr norðr [á leið² ok veik austr til Linafjarðar, þvíat svá bægði veðr til, ok herjuðu enn hvar sem þeir fóru³, ok tóku [at róa sunnan⁴, ok lögðusk við Sámsey um nóttina. Ok í sólar upprás, þá lá [myrkvi mikill um eyrna alla⁵, nú sá þeir annan veg í hafit [sem eldar stórir væri þegar ihjá þeim⁶, ok var þá sagt konunginum. Þá mælti hann: „Látið tjöld af skipum ok tökum norðr með róðri! hér er myrkvinn⁷ kominn at oss með landinu, en út í hafit man skína sólbjart, ok munu þessir eldar ekki vera af öðru en morginsól man skína á skipabúnað, á stafna eða gylta veðrvita!“ Nú 186. var þetta eptir því sem hann sagði: þar var kominn Sveinn Danakonungr með úvígjan her. Nú eggjaði Sveinn konungr fast sitt lið til eptirróðrar, þegar er þeir sá lið Norðmanna, ok tóku nú Danir eptir at róa, en þeir höfðu skip miklu fljótari ok [sett minnr⁸. Þá sá konungrinn Haraldr, at Danir sóttu þá, ok eigi myndi svá búit hlýða; [í efstu skipa konungsins Haralds þá fór drekin, er hann sjálfr stýrði⁹, ok hann mælti¹⁰ at kasta skyldi viðum¹¹ ok láta á koma klæði dýr ok aðra¹² góða gripu; en þá var lognveðr¹³ ok hóf þetta fyrir straumi. Nú er Danir sá fé sitt reka á hafinu, viku þeir til er [næstir váru, ok þótti þeim þat mjúkara¹⁴ at taka er laust flaut, en sækja hitt er innanborðs var hjá Norðmönnum, ok dvaldisk með því eptirróðrinn; þá er Sveinn konungr kom eptir með sínu skipi, eggjaði hann [til eptirferðar ok lét þat skömm mikla¹⁵ ef þeir með svá miklum her skyldu [eigi fá vald Norðmanna, er þeir höfðu lið lítit¹⁶, ok tóku nú Danir í annat sinn at róa. Þá sá Haraldr at meira géngu Dana skip, ok bað þá¹⁷ létta sín skip; var þá borit fyrir borð malt ok hveiti ok [stóð með því¹⁸ um hrið. Þá lét Haraldr konungr [taka víggýrðla ok verpla, er þeir höfðu niðr hleypt munngáti or, ok köstuðu fyrir borð¹⁹, ok þar með lét hann kasta herteknum mönnum, [ok þat fólk, er fyrir borð var kastat, vildi æ klifra á verplana²⁰, ok hóf alt saman fyrir straumi. En þegar er Danir sá þat, þá réru þeir til ok tóku mennina, ok bar við þat Harald konung norðr undan í hafit, [en Danir hendu menn sína af kafi²¹. Nú vanda Danir aptr, en Haraldr konungr fór norðr til Noregs. 187. Um þetta orti Þorleifr:

1) *mgl.* 2) *mgl.* 3) váru 4) sunnar róðr 5) mjörkvi mikill alt um eyrna
6) hjá sér sem eldar nökkurir væri 7) mjörkvinn 8) hlaðin miðr 9)
síðast fór skip hans, drekin, er hann hafði sjálfr 10) þá mælti Haraldr
11) fyrir borð trjám 12) annarskonar 13) logn fagrt 14) fyrstir fóru,
þótti þat dælla 15) liðit ok taldi skömm vera 16) láta fara Norðmenn
í friði, þar sem þeir höfðu fátt lið 17) enn tilf. 18) stendr þá í stað
19) kasta fyrir borð viðgýrðla ok verpla tóma 20) festisk þá fólkit við ok
upp á 21) er hinir viku skipum sínum til at taka fólkit er á hafinu var

[Allopt frá ek¹ hve elti
 austmenn á veg flausta
 Sveinn, þá er siklingr annarr
 snarlundaðr hélt undan.
 Fengr varð þrœnda þengils
 (þeir létu skip fleiri)
 allr í eli sollnu
 Jótlands hafi fljóta.

Sveinn konungr lagði skipum sínum undir Sámsey, hitti þar á 7 skip [Norðmanna, þat var leiðangrs skip or Vikinni²; ok þá er konungrinn kom at þeim, þá báðu þeir sér griða ok buðu fé fyrir sik. Svá sagði Þorleifr:

Sætt buðu seggja dróttni
 siklings vinir mikla,
 svæfðu hjaldr þeir er höfðu
 hugstinnir lið minna.
 Ok snarráðir síðan
 sókn, er orð um tókusk,
 -önd var ýta kindum
 óföl- bæendr dvöldu.

Enn um Harald hinn harðráða.

188. Haraldr konungr var maðr ríkr, stjórnsamr innanlands, ok þat var allra manna mál, at engi konungr hafi verit vitrari á Norðrlöndum. Hann var [manna sterkastr³ ok vel vígr, framkvæmd hans verka var svá sem lengi hefir verit frásagt, ok liggja⁴ niðri miklu fleiri úsagðir hlutir hans afreksverka, [ok eigi viljum ver skrá⁵ vitnislause hluti, þóat vér hafim heyrða, ok þykkir oss betra, at héðan⁶ sé viðaukit heldr en þetta sama þurfi aftaka⁷; en saga frá Haraldi er mikil sett í kvæði þau, er íslenzkir⁸ menn færðu hánun sjálfum⁹. Var hann fyrir þá sök mikill þeirra vinr, ok hann hefir verit allra konunga Noregs vinsælastr¹⁰ við Íslendinga: þá er þar var hallæri, þá leyfði Haraldr konungr fjórum skipum [með mjölvi¹¹ til Íslands, ok sagði¹² at ekki skippund skyldi dýrra en fyrir hundrað vaðmála; hann leyfði ok utanferð öllum fátækum mönnum þeim er sér féngi vist¹³ um haf, ok [af því¹⁴ nærðisk mjök þat land [fyrir tilflutnings sakar ok afferðar fátæks fólks¹⁵. Haraldr

1) alt frá hitt 2) af Víkverjum, þat var leiðangrslið ok bæendr 3) sterkr maðr 4) þó tilf. 5) kemr til þess úfræði vár ok þat at vér viljum eigi skrásetja 6) áfrá tilf. 7) or at taka 8) útlenzkir 9) sjálfir 10) hollastr 11) mjölleyfi 12) kvað á 13) vistir 14) þaðan ífrá 15) til árferðar ok batnaðar

konungr sendi þangat klukku til kirkju þeirrar, er hinn helgi Ólafr konungr hafði [sent viðuna¹ til, ok sett [á þingvelli þeirra.² Þvílíkt³ minni hafa menn þar Haralds konungs, ok margar aðrar stórar gjafir, er hann veitti þeim, er hann sóttu heim; Úlf Úspakssun, íslenzkan mann, gerði hann stallara sinn ok veitti hánúum hinn mesta metnað, fékk hánúum sœmiligt kvánfang, Jórunnu dóttur Þorbergs Árnasunar; þá hafði ok Haraldr konungr gert brullaup til Þóru systur hennar⁴. Úlfr var maðr kynsæll⁵, hans sunr var Jón⁶ faðir Erlends hímalda, föður Eysteins erkibiskups.

Haraldr konungr ok Þóra áttu tvá sunu, hét hinn eldri Magnús 189. en hinn yngri Ólafr. Haraldr konungr lét gera Mariukirkju norðr í Niðarósi, lagði til próvendur miklar, ok hann efldi ok staðinn mjök⁷ í Niðarósi. Um hans daga váru Arnmcœðlingar ríkastir [menn lendir⁸ í Noregi. Haraldr konungr varð úsáttir við Einar þambarskelfi fyrir þá sök, at Einarr vildi jafnask at ríki við Harald konung [alt at⁹ Þrœndalögum. Hann kom aldri svá til kaupangs, ok¹⁰ var Haraldr konungr fyrir, at [Einarr hafði minna lið en Haraldr konungr¹¹, ok þat kapp gerði hann í kaupangi, at hann tók af móti þjóf sannan, ok náði engi maðr at dœma hann, þóat sjálfr konungrinn væri á mótinu. Þá mælti konungrinn þetta, svá at mjök margir menn heyrðu:

Rjóðandi man ráða
randabliks or landi
oss, nema Einarr kyssi
öxar munn inn þunna.

Þat segja menn, at Haraldr konungr [hefir kveðit¹² vísu þessa, er hann [sat í loptsvölum nökkurum, en¹³ Einarr gékk með¹⁴ langstrætinu ok hafði ekki minna lið en fimm hundruð manna:

Hér sé ek upp hinn örva
Einar, þann er kann skeina,
þjálf¹⁵, þambarskelfi,
þangs, fjölmennan ganga.
Fullaflí bíðr fyllar
-finn ek opt at drífr minna-
hilmis stóls -á hæla
húskarla lið jarli-.

Litlu héreptir lét konungr drepa Eindriða, sun Einars, ok Einar þambar-skelfi, ok var Eindriði manna vaskastr ok görviligstr. Leið svá at

1) sendan viðinn 2) er á þingvelli 3) þvílík 4) Jórunnar 5) stórr 6) Jóhann 7) norðr tilf. 8) lendir menn 9) í 10) þar sem 11) hann hafði eigi mikit lið 12) kvæði 13) sá út um loptsvölir hvar 14) eptir 15) rettet for þjálfma

Einari löng heipt, er Haraldr konungr hafði lengi við bundizk, ok stilt sik áðr langa hrið, [svá sem áðr visar til fyrr í þessu máli¹, ok var þó
 190. mörg áminning áðr þeirra millum en svá² lykisk. Í þenna tíma váru lendir menn svá kappsamir ok ofkátir, at þegar er þeim líkaði [nökkurr hlutr illa³ við konung, þá [hljópu þeir or landi til Danmarkar suðr⁴ til Sveins konungs, ok görði hann þá mikla menn, [en sumum gaf hann góðar gjafir; sem Þjóðólfr segir:

Frán hefir sveit við Sveini
 sinni skipt -til minna-
 dáð ok dróttni góðum
 -drengspell er þat lengi-⁵.

Þá⁶ fór Finnur Árnasunr frá Haraldri konungi suðr til Danmarkar, ok gaf Sveinn konungr hánum jarldóm.

191. Nú bauð Haraldr út leiðangri af Noregi, ok fór með liði sínu suðr til Danmarkar at herja. Lá hann suðr við Halland í Lófufirði, ok hafði áðr mikit herjat af Hallandi. Þar hafði Haraldr konungr hálfst annat hundrað skipa. [Þar kom at hánum Sveinn konungr með 3 hundruð skipa⁷; þá luktu Danir Norðmenn inni í höfninni, áðr en Haraldr konungr yrði varr við. Þá spurði Haraldr sína menn, hvárt þeir skyldu berjask með hálfu minna liði, eða halda undan? Allir svöruðu á eina lund ok báðu konunginn ráða, ok téðu þat þó allir, at nálíga væri úfært at berjask. Þá svaraði Haraldr konungr: „Sé ek at þér vilið biða várs orskurðar⁸, ok svá skal vera; en vér höfum lið svá mikit ok frítt, at engum kosti viljum vér flýja, ok heldr skal hverr várr liggja um þveran annan.“ Svá segir Steinn Herdísarsunr, er þá var á skipi Úlfs:

Sagði hitt er hugði
 hauklyndr vera myndu,
 þar kvað þengill eirar
 þrotna ván frá hánum.
 Heldr kvað hvern várn skyldu
 hilmir frægr en vægja
 -menn brutu upp- um annan
 -öll vápn- þveran falla.

Steinn sagði ok, hversu mikit lið hvárir höfðu:

Hitti⁹ hersa dróttinn
 hugstrangr, skipa langra

¹) mgl. ²) þessa lund ³) eigi alt at skapi ⁴) hlupu þeir af landi í Danmörk ⁵) sumum gaf hann gull, sumum aðra sœmd mikla. ⁶) Í því bili
⁷) mgl. i B ⁸) atkvæðis ⁹) saal. Morkinskinna; heitu A, hætti B

hinn er með hálfð beið annat
 hundrað Dana fundar.
 Næst var þat, er réð rísta
 reiðr atseti Hleiðrar
 þangs láð mörum þangat
 þrim hundruðum sunða.

Þá lét Haraldr konungr blása til samlögu skipunum¹, ok lét víkja út í mót [skipunum Dana í fyrstunni drekanum, er hann sjálf stýrði, ok þá mælti Úlfr stallari við² sína menn: „Leggið fram vart skip hit næsta konunginum³!“ Svá segir Steinn⁴:

Hét á oss, þá er -úti-
 Úlfr, hákesjur skulfu,
 -róðr var greiddr á græði-
 grams stallari alla.
 Vel bað skip með skylja
 skeleggjaðr fram leggja
 sitt, en seggir játtu
 snjalls landreka spjalla.

Lét þá Haraldr konungr saman tengja stafna á sínum skipum, ok þá réru Danir at, ok géngu lúðrar með ópi ok eggjan, ok þóttusk þá Danir hafa vald Norðmanna. Þessi orrosta var Lafranzmessu aptan, ok var tekit at berjask sið um kveldit ok var barzk um⁵ nóttina. Var Haraldr konungr í fyrirrúminu á skipi sínu ok skaut. Svá segir Þjóðólfr:

Álm dró upplenzkr hilmir
 alla nótt hinn snjalli,
 hremsur lét á hvítar
 hlífar landreki drífa.

Var þá orrostan hörð⁶, lagði Sveinn konungr sitt skip ok merki í mót Haralds merki; [þá var Finn⁷ á annat borð Sveini konungi. Þessi orrosta var [aðra leið⁸ en Danir ætluðu⁹, en Norðmenn stóðu þykt um Harald konung ok börðusk vel. Svá segir Steinn:

Undr er, ef eigi reyndu
 örmóts viðir görva
 (börðumk vér ok vörðum
 víða grund) um síðir,
 hvárt hugfyldir halda
 (hrafn fékk gnótt í óttu
 nás fyr Nizár ósi)
 Norðmenn Harald þorðu.

¹) mgl. ²) liðinu dreka sínum fyrst. Þá kallaði Úlfr stallari á ³) konungs skipinu ⁴) skáld tilf. ⁵) alla ⁶) snörp ⁷) þar var fyrir jarl (Finnr jarl?) ⁸) annan veg ⁹) hugðu

Þá veik mannfallit¹ á Dani, ok gengu Norðmenn upp á Dana skeiðir, féllu sumir en sumir flýðu; var þá skip Sveins konungs alt stafna í millum hroðit at skilnaði, sem segir Þjóðólfr:

Flest varð hirð, sú er hraustum
hrafns fæði vel tæði,
dauð áðr en döglingr næði²,
dökks, á land at stökkva.
[Skóp furðu þá skerði
skipun öll -var þá- snjöllum
hrings -til heljar genginn
hverr³ fótr konungs⁴ Jóta-⁵.

Hér segir at Sveinn konungr flýði á land upp með skútu, er flotit hafði við lyptingina. Í þessum þys hjoggu Danir tengsl ok leggja⁶ ífrá; var [því hverr⁷ fegnastr er [fyrst var brottu⁸, en hroðnar váru Dana snekkjur eigi færri en sjau tugir. Svá segir Þjóðólfr:

Sogns kváðu gram gegnan
glæst, sjau tugu hit fæsta,
senn á sviptu einni
Sveins þjóðar skip hrjóða.

Eptir þetta flýðu Danir brott, en Norðmenn sóttu eptir, [þvíat þeir mintusk á, hversu Danir ráku þá á⁹ Jótlands hafi, ráku þá [suma á land upp, en sumir dreifðusk í fjörðu inn eða út í haf¹⁰. Var þetta svá mikit mannfall, at engi [kom tölu á¹¹, ok alt nálíga af Dönum. Finnur jarl var handtekinn, ok þá nálíga orðinn blindr. Hann settisk niðr í lypting sinni¹², þá er flóttinn brast, ok var síðan tekinn ok leiddr fyrir Harald konung. Svá er sagt, at Sveinn konungr hafði til bardaga¹³ með sér sex jarla. Svá segir Þjóðólfr:

Sveinn á sigr at launa
sex, þeim er hvöt vexa
innan eina gunni,
örleiks, Dana jörlum.
Varð sá, er vildit forða
vígbjartr snöru hjarta,
í fylkingu fenginn
Fiðr Árnasunr miðri.

192. Nú var jarlinn settr niðr í fyrirrúmit fyrir Harald konung. Var þá konungrinn allkátr ok mælti svá: „Hér [fundumk vér Finnur, en næsta

¹) mannfallinu ²) náði ³) *rettet for* hvern ⁴) *rettet for* konungr ⁵)
Fra [mgl. A, og er taget af B ⁶) lögðu ⁷) sá ⁸) er fyrstr komsk
á brott ⁹) minnask þá á róðrinn í ¹⁰) flóttann alt þartil er sumt hljóp
á land upp, sumt dreifðisk í fjörðu inn, en sumt í haf út ¹¹) fékk talt
¹²) sína ¹³) orrostunnar

sinn¹ í Noregi; ok hefir sú hin danska hirðin eigi staðit fyrir² þér allfast, ok hafa nú Norðmenn ilt at [sýsla, er þeir³ draga þik blindan eptir sér ok vinna þat til lífs þér.“ Þá svaraði jarlinn: „Mart verða Norðmenn ilt at vinna, en þat verst alt er þú býðr þeim.“ Þá spurði konungrinn: „Viltu hafa grið, þóat úmakligt sé?“ Þá svaraði jarlinn: „Eigi af hundinum þínum!“ „Viltu þá af Magnúsi frænda þínum?“ Hann stýrði þá skipi. Þá svaraði jarlinn: „Hvat man hvelpr sá [griðum valda⁴?“ Þá hló konungrinn ok þótti gaman við hann at eiga, ok mælti: „Viltu taka grið af þóru frændkonu þinni?“ Hann svaraði: „Er hon hér?“ Konungr sagði: „Já! hér er hon.“ [Þá mælti Finnur eitt orðskrök, þat er síðan er uppi haft, hversu reiðr hann var, er hann fékk eigi stilt orðum sínum: „Eigi er undarligt,“ sagði hann, „at þú hefir vel bitizk um, er merrin fylgði þér⁵!“ Finni jarli váru þá grið gefin, ok var hann með Haraldi konungi um hrið. Með Haraldi konungi váru í Nizárorrostu synir hans báðir Magnús ok Ólafr, Eysteinn orri ok Hákon Ívarsson.

Sveinn konungr flýði upp á land með annan mann, ok kómu til 193. kotbæjar eins, fyrir þá sök at Norðmenn leituðu hans um stórþorp-in⁶. En þar var ein gömul húsfreyja, hon spurði hvat mönnum þeir væri. Konungrinn bað þann svara, er fylgði hánun, ok fyrir þá mæla. Þá svaraði sá kerlingu: „Vit erum nú [farandi menn⁷ ok [þurstugir beina yðars⁸“. Þá svaraði kerlingin: „[Munu þit vera⁹ svá miklir menn, sem þit látið ríkuliga, en munu þit kunna at segja tíðendi, hvárt konungar þessir hafa barzk nökkut, eða hverju gegnir [glam þetta, er vér höfum eigi ró fyrir haft í nátt¹⁰?“ Þá svaraði maðrinn, [sá var minni vexti¹¹: „Meiri ván ætla ek, at konungar¹² munu barzk hafa.“ Þá spurði kerling: „Hverr hefir betr haft?“ Þá svaraði maðrinn: „Norðmenn hafa sigrazk¹³.“ Þá spurði kerling: „Er drepinn várr konungr?“ Hann svaraði: „Á flóttu er hann kominn¹⁴.“ Þá mælti kerlingin eitt mikit fólskuorð: „Vesöl erum vér [ok væ er oss fyrir¹⁵, at vér eigum konung hvártveggja¹⁶ ragan ok haltan!“ Þá svaraði [maðrinn, sá er áðr hafði verit fámæltari¹⁷: „Ællum hitt, kerling¹⁸! er líkara¹⁹ er, at konungr man eigi vera ragr, þó er hann eigi sigrsæll.“ [Nú bjoggusk

1) funnumk vit Finnur, en næst 2) mgl. 3) orku at 4) ráða griðum 5) Finnur svaraði: „Eigi er undarligt, at þú hefir vel bitizk í dag, er merrin hefir fylgt þér!“ Nú var Finnur svá reiðr, at hann fékk eigi stilt orðum sínum 6) stórbæina ok um þorpin 7) leiðarmenn 8) þurfum beina yðarn 9) Eru þit 10) um brak ok hlamm þat, er vér höfum heyrt í alla nótt?“ 11) mgl. 12) þeir 13) fóstura! tilf. 14) en eigi drepinn tilf. 15) fyrir því 16) bæði 17) sá er áðr hafði færri mælt: 18) fóstura! 19) líkliga

þeir til dögurðar, ok¹ tók kerling þeim handlaug, ok þósk þá sá fyrri er síðar gékk, tók síðan miðjan dúkinn ok [vildi þerra sik á². Kerlingin þegar þreif til ok hnykti af hánum, „tak,“ sagði hon, „endann handklæðisins, ok ger eigi alt³ vátt!“ En [hann svaraði⁴: „Þetta má enn vera⁵, ef guð vill, at vér fáim svá mikinn sóma, at vér þerrim oss á miðjum dúki.“ Þetta er gamans frásögn ok eigi mjök söguligt nema fyrir þá sök, at hér er lýst [speki konungsins ok úvizku kerlingarinnar⁶, ok í annan stað er sagt ífrá Haraldi konungi ok Finni jarli: þar vægði sá er valdit átti, var hánum ok þat vegr ok eigi litilræði. [Finnr jarl sýndi þat, hversu úvæginn hann var, hann mælti þá ekki annat í því en jafnlyndi sitt, fyrir því at hann mælti vel til Sveins konungs, er þá hafði hann þjónat, en harðliga til þeirra, er þá barðisk hann í gegn⁷; en konungrinn virði þetta sem barns orð, hafa ok allir svá virt síðan.

195. Nú fór um haustit Haraldr konungr aptr til Noregs með sigri ok herfangi. Nú efldisk ok Sveinn konungr ok fékk ríki sitt. Litlu síðar fór til Danmarkar mikill höfðingi, Hákon Ívarssunr jarl, er þá átti Úlfhildi dóttur Magnúss góða, ok dvaldisk þar um hríð með Sveini konungi. Hann barðisk í mót Haraldi konungi suðr á Jótlandi, þá hafði Hákon merki þat, er átt hafði Magnús góði. Fékk þar Haraldr sigr, en Hákon kom á flótta ok týndi mestum hluta liðs síns.

Nizárorrosta var á 16da ári ríkis Haralds konungs. Litlu áðr en Nizárorrosta væri, varð Haraldr konungr úsátttr við Upplendinga: töldu⁸ þeir, at Ólafr konungr hafði gefit þeim réttarbætr í mörgum stöðum [meiri en⁹ öðrum landsmönnum í Noregi bæði um útgerðir ok [aðrar álögur, ok marga hluti aðra þeim til sömdar mælt ok gört umfram aðra landsmenn sína¹⁰ fyrir þá sök, er Upplendingar höfðu veitt hánum lið, þá er hann vann undir sik allan Noreg, ok [af því stökk Sveinn jarl¹¹ or landi. En þetta líkaði eigi Haraldi konungi, [at eigi skyldi einn¹² konungsréttr um allan Noreg vera. Svá segir þjóðólfr:

Létu¹³ lystir sleitu
landkarlar gram varla

1) áðr en þeir færi til matar 2) þerði sér 3) senn tilf. 4) þá svaraði sá hinn þögli maðrinn 5) fóstta! tilf. 6) grein speki ok úvizku 7) Jarlinn sýndi þat, hversu hann var í skaplyndi, en eigi mátti hann þá annat en mæla vel til Sveins konungs, er áðr hafði hann þjónat, ok hart til þeirra er áðr hafði hann á móti verit 8) sögðu 9) fyrir 10) mörg landráð undir bæendr mælt, þau er eigi váru öðrum stöðum í landi. Töldu Ólaf konung hafa veitt sér þessa sömd eptir Nesjaorrostu 11) Sveinn jarl stökk or landi 12) ok skyldi 13) saal. B; létuð A

(gerði öld á jörðu
óðæmi) lög sæma.
En, því ráði þjóðar,
þeim brutu troll, er ollu,
hæls í hleypikjóra
hrís andskotum¹ vísa.

Haraldr fór² upp á Raumaríki ok brendi víða byggðina. Svá segir Þjóðólfr:

Tók hólmbúa hneykir
harðan taum við Rauma;
þar hygg ek fast ins frægsta
fylking Haralds gingu.
Eldr var görr at gjöldum³,
gramr réð; en þá téði
hár í hóf at færa
hrotgarmr bændr arma.

Þaðan fór hann upp á Hringaríki ok brendi þar. Frá því segir enn Þjóðólfr, hversu þeir vikusk undir konunginn:

Lífs báðu sér liðar;
logi þingaði Hringum
nauðgan dóm, áðr næmisk⁴
niðrfall Háls galla.

Eptir þetta sættusk bændr við konung, ok héldu lög eptir konungs orðum ok öll hans boð. Svá segir Þjóðólfr:

Lýtr fólkstara feiti
-fátt er til, nema jätta
þat, sem þá vill gotnum-
þjóð öll -konungr bjóða-.

Á hinu þriðja ári eptir Nizárorrostu gerðisk sætt í milli Haralds 196. konungs ok Sveins konungs með ráði [hinna vitrustu manna í Noregi ok Danmörku með þeim hætti, at hvárr skyldi hafa frið ok frelsi í sínu ríki, ok ágirnask hvárgi á annars eign⁵, ok skyldi þar hvárgi öðrum bæta, skyldi þar hernaðr leggjask sem [upp hafðisk⁶, ok sá [hafði þar⁷ happ er hlotit hafði; en þessi friðr skyldi standa, meðan þeir væri konungar. Svá segir Þjóðólfr:

Færði fylkir Hörða
(friðr namsk) árit þriðja
(rendr bitu stál fyr ströndu)
starf til króks at hvarfi.

¹) *saal. B*; andskota *A* ²) með liði *tilf.* ³) gjaldi ⁴) næði ⁵) allra Norðmanna ok Dana með því, at hvárr konunga skyldi stjórna sínu ríki ok hafa í frelsi, Haraldr konungr Noreg, en Sveinn konungr Danmörk ⁶) hafzk hafði ⁷) hafa

197. Á nítjándan ári ríkis Haralds konungs andaðisk [Eðvarðr konungr í¹ Englandi fimta dag jóla, ok tóku Englar til konungs Harald sun Goðvina Úlfnaðrssonar² ok Gyðu, dóttur Þorkels sprakaleggs. Hann var vígðr til konungs í Lundúnum í Páls kirkju áttanda³ dag jóla. Eðvarðr⁴ konungr átti⁵ Gyðu Goðvina dóttur, ok áttu þau ekki barn; þá hvarf konungdómr í Englandi or ætt Aðalsteins góða. Tosti jarl, hann var sunr Goðvina ok þóttisk eigi vera⁶ verr til kominn ríkisins en Haraldr, ok vildi hann vera í kosningi fyrir öllum landsmönnum við bróður sinn, beiddisk hann, at allir landshöfðingjar ok allr lýðr skyldi kjósa þann til konungs, er þeir vildu heldr hafa, ok var þat margra manna mál, at Tosti væri vitrari maðr ok eigi verr til konungs fallinn; en Haraldr þóttisk nærmeir konungdóminum, er hann hafði nafnit ok stólsetningina⁷ þegit ok konungs vígslu; hann hafði hallir ok féhirzlrur konungs, ok vildi hann fyrir því eigi láta ríkit, at hann hafði alt afl landsins.
198. Nú fann Haraldr úþokka⁸ bróður síns, þá þröngði hann hánun or landi, ok fór Tosti jarl til Danmarkar á fund Sveins konungs frænda síns, ok bað hann fá sér traust ok afl at fá sæmd sína. Sveinn konungr bauð hánun at taka af sér ríki í Danmörku. Þá svaraði Tosti: „Vili þér eigi fá oss styrk ok afl til af yðru ríki, at vér fáim vára sæmd? ok viljum af yðru afli ok várri forsjá vinna England, sem Knútr gerði móðurbróðir yðarr, ok þat ríki er oss er hollast í Englandi.“ Þá svaraði Sveinn konungr: „Svá miklu minni em ek ráðamaðr en várr frændi gamli Knútr, at varla fæ ek haldit Danaveldi fyrir Norðmönnum, en gamli Knútr eignaðisk at erfð alt Danaveldi, en með her ok hamingju England, ok var um hríð eigi þat úvænna, at hann myndi þar eptir liggja, en Noreg fékk hann orrostulaust; nú kunnum vér ætla oss hóf meira eptir váru lítilræði en eptir framkvæmd várs frænda, gamla Knúts.“ Þá mælti Tosti jarl: „Frændr várir gerask oss fjáendr, þeirra fjándmenn skulu þá vera várir frændr!“ Skildisk jarlinn svá frá Dana-
199. konungi, at þeir váru báðir reiðir. En nú vendir Tosti ferðinni aptr til Noregs, ok hittir þar Harald konung ok kærir fyrir hánun sinn vanda, ok bauð hánun sína þjónustu ok sitt samlag; finnask þar nú miklir spekingar, talar hvárr til annars blíðliga; talaði konungr um mikla hörmung jarlsins, at⁹ hann skyldi frá vera spyrndr sínu ríki at saklausu. Jarlinn hóf þar upp, er Hörðaknútr sunr gamla Knúts stýrði Englandi, ok hversu farit hafði swardagi milli Magnúss konungs ok Hörðaknúts, ok þar næst at Magnús konungr var orðinn réttir arfi

1) Játvarðr góði á 2) *saal. B*; Ulmarssonar *A* 3) átta 4) Játvarðr 5) hafði átta 6) *her begynder fjerde Lacune i B* 7) *saal. Morkinskinna*; stólsettr *A* 8) áhuga *Morkinskinna* 9) *rettet*; ok *A*

Hörðaknúts, ok hversu hann gerði mikla miskunn við Eðvarð konung, er hann heimti eigi eign ok ríki þat er var í Englandi, svá sem þat er var í Danmörku; „nú hugðum vér engan annan arfa Magnúss konungs alinn en yðr, herra, eða hversu ætli þér at salt sé,“ sagði jarlinn. Í þessa ræðu hugði Haraldr konungr vandliga, áttu þeir margar stefnur ok lauk svá þeirra tali, at Tosti jarl sór sik í vald Haralds konungs ok hét konungi fylgð ok föruneysi vestr til Englands. Konungr hét hán-um í móti ríki ok yfirlæti því meira, er ríki eflisk hán-um meira. Þessi ræða var í hvers manns húsi ok þó optast í konungs hirð, hversu ferð Haralds konungs myndi verða til Englands; telja menn þat upp, hversu mörg stórvirki Haraldr konungr hafði unnit, ok sögðu at hann myndi nú sem fyrr engan hlut finna úfæran fyrir sér. Sumir mæltu þat, at England er ríki fjölment, þar var ok þat lið er kallat var þingamenn, þat hafði valzk af mörgum löndum ok þó mest af danskri tungu, ok svá eru þeir reyndir ok vanir við orrostu, at eins lið þingamanns var betra en tveggja Haralds manna.

En á því sumri andaðisk Úlfr stallari, ok þá er konungr gékk 200. frá grepti hans, þá mælti hann þat er dýrligt vitni var Úlfi: „Hér liggir nú sá er drenglyndastr var ok dróttinhollastr!“ Þá gerðisk Styrkarr stallari einn, en áðr höfðu þeir báðir verit.

Um vetrinn ofanverðan á móti várinu sendir Haraldr konungr 201. boð um alt ríki sitt, at herr skal búask or landi um sumarit at liði ok skipum, nefndi or hverju fylki hverir fara skyldu. Nú segja svá allir þeir, er þessi frásögn ok ferð var kunnig, at eigi hafi betra mannaval verit búit til einnar ferðar or Noregi. Konungr lét búa byrðinga ok svá skútur með ótal vista; en Magnús sun sinn setr hann eptir til lands-gæzlu, en Ólaf sun sinn hafði hann með sér. Þá er Haraldr konungr bjósk til þessar ferðar, þá urðu mörg vísendi sýnd mönnum í draumum. Nú er Haraldr konungr hafði lagt til hafs með albúnum skipum ok her, þá dreymdi hann sjálfan, at hán-um þótti maðr koma at sér, ok þóttisk hann kenna Ólaf bróður sinn. Sá maðr kvað vísu þessa fyrir kon-unginum:

Gramr vá frægr til fremdar
flestan sigr hinn digri,
hlaut ek, því at heima sátum,
heilagt fall til vallar;
uggi ek at, tiggi!
yðr er feigð um byrjuð;
trolls gefið fákum¹ fylli
fíks; veldrat guð² slíku.

¹) rettet; fræknum A ²) rettet; gerð A

En þá dreymdi stafnbúa hans, at hann þóttisk sjá konu eina ok meiri en mennskir menn, hon reið vargi ok hafði rauðan skjöld ok kvað þetta:

Skœð lætr skína rauðan
skjald, en dregr at hjaldri,
brúðr¹ sér Aurnis jóða
úför konungsins görva.
[sviptir í sveiflandkjapta²
svanni holdi manna,
úlfs munn litar innan
óðlát konan blóði.

202. Nú sigldi Haraldr konungr fyrst til Orkneyja, lét þar eptir Ellisif konu sína ok Maríu dóttur sína; hann hafði þaðan með sér Pál jarl sun Þorfinns jarls ok Ingibjargar, dottur Finns jarls Árnasunar. Þaðan hélt Haraldr konungr suðr herinum til Englands, kom at svá, at hann hóf landgöngu þar sem heita Kliflönd, flýði alt undan; hann tók af landinu gísla ok skatta, ok fór svá suðr til Skarðaborgar, vann hana með eldi, lagði undir sik alt land norðan. Þaðan hélt hann flotanum suðr til Humru, ok lagði upp eptir ánni til Úsu. Þar kómu ímóti hán-um Norðumbra jarlar, [Morokári ok Valþjófr jarl or Hundatúni³ ok höfðu her úvígjan, er saman hafði dregizk alt haustit. Haraldr konungr veitti viðrtöku ok gékk upp á árbakkann ok fylkti þar, ok lét horfa fylkingararminn at ánni en annan at diki nökkuru, en þat var djúpt ok fult af vatni. Þeir jarlarnir létu síga fylking með öllum múg-inum með ánni fyrir ofan konungsmerkit; var þar þykkvast, en þunnast með díkinu. Þá er litla hrið hafði verit barzk, þá veik sá fyrir armrinn, er til dikisins vissi, á fylkingu Haralds, ok sóttu þá fast enskir menn at, í því er þeir ætluðu at Norðmenn mundu flýja. Haraldr konungr með sína fylking gékk at svá fast, at alt stökk fyrir á tvá vegu, gerðisk þá flótti í landsherinum, ok veik þá armrinn út í dikit er næst var. En Morokári⁴ hafði farit með því merki er næst var díkinu, en Valþjófr jarl flýði or orrostunni ok upp með ánni, ok þat eitt kom undan er hán um fylgði. Þar féll Morokári ok svá þykt um hann, at dikit var fult af dauðum mönnum. Svá segir Steinn:

Þjóð fórsk mörg í móðu,
menn druknuðu sokknir,
drengr lá ár um ungan
úfár Morokára.

¹) *rettet*; breiðr *A* ²) *rettet*; svift hefir sveifland gæfta *A* ³) *rettet*; Motokari oc Handatuni *A*. ⁴) Motokari fremdeles baade her og nedenfor *A*

Firða dróttinn rak flóttu
framr, tók herr á ramri
rás fyr röskum vísa;
ríklundaðr hélt undan.

Þetta orti hann um Ólaf, ok var þetta Matheusmessu aptan, ok stóð hon þá á þórsdegi. Þeir Morokári ok Valþjófr váru bræðr Haralds Goðvinasunar.

En eptir þessa orrostu gékk undir Harald konung lið alt um 203.
hin næstu heruð, en sumt flýði. Nú byrjar Haraldr konungr ferð sína at vinna borgina Jork, ok lagði hann herinum skamt ífrá Stanfurðubryggju, fyrir því at konungr hafði unnit svá mikinn sigr við stóra höfðingja, at mesti hluti hers hafði orðit svá hræddr¹, at eigi þorði gagnstöðu at veita, ok gerðu borgarmenn þat ráð fyrir sér, at senda boð Haraldi konungi með liði at bjóða í vald hans sjálfa sik ok svá borgina. Var þetta alt boðat svá, at sunnudaginn játtuðusk allir hinir ríkustu undir Harald konung ok féngu hán um gísla, sunu tiginna manna, fyrir því at Tosti jarl kunni þeirra allra skyn, er í váru borginni. En um kveldit eptir fór Haraldr konungr til skipa með sjálfgörvum sigri, ok allir þeir váru þá í mikilli kæti. En um morguninn, mánadaginn, 204.
var stefnt þing í borginni; skyldi þá Haraldr skipa staðinn með ríkismönnum ok gefa réttu ok lén. En kom sunnan þat sama kveld at borginni Haraldr Goðvinasunr með úvígjan her, ok reið þegar í borgina at vild ok þokka allra borgarmanna; váru þegar tekin öll borgarhlið ok allir vegir, fyrir því at eigi skyldi njósn koma Norðmönnum, ok var þessi herr um nóttina í staðinum. Mánadaginn, síðan er Haraldr konungr hafði matazk at dögurði, þá lét hann blása til landgöngu, ok býr þá ok skiptir liðinu, hverir fara skyldu eða hverir eptir vera; lætr hann upp ganga or hverri sveit tvá, þar sem einn var eptir. Nú býr Tosti jarl sik til uppgöngu með Haraldi konungi, ok sveit sína, en eptir váru til skipagæzlu Ólafr konungssunr ok Eysteinn orri, sunr Þorbergs Árnasunar, er þá var ágætastr ok í mestu yfirlæti konungsins allra lendra manna; þá hafði Haraldr konungr heitit hán um Maríu, dóttur sinni. En þann dag var veðr heitt af sólu, ok lögðu eptir brynjur, en géngu upp með skjöldum ok sverðum, hjálmum ok spjótum, en sumir höfðu boga, ok váru allir í mikilli kæti. Nú er þeir váru næsta at 205.
komnir borginni, þá sá þeir ríða í móti sér lið mikit, ok sá þeir þar marga fagra hesta ok undir fagra skjöldu ok hvítar brynjur. Nú staddi konungr lið sitt ok lét kalla til sín Tosta jarl, ok spurði hvat liði þat mundi vera. Jarlinn svaraði ok lézk þykkja meiri ván úfriðar, sagði

¹) rettel; hrætt A

ok at vera mundu nökkurir frændr hans, eða þeir er leita vilja með vægð ok vináttu til konungs „ok bjóða yðr í móti traust ok trúnað.“ Þá mælti konungr: „Vér skulum halda kyrru liði váru, fyrir því at oss forvitnar at vita hvat liði þetta sé.“ Nú sýndisk þeim þetta lið þess at meira er nálægra kom, ok var alt at sjá sem á ísmöl, er vápnin glóðu. Þá mælti Tosti jarl: „Tökum nú nökkut gott ráð ok vitrligt, fyrir því at ekki er at dyljask, at úfriðr er, ok man vera konungr sjálfr.“ Þá spurði Haraldr konungr: „Hvert er yðart ráð?“ Jarlinn svaraði: „Þat hit fyrsta, at snúa aptr til skipa sem skjótast eptir liði váru ok vápnum, ok veita þó viðrtöku eptir efnum, en at öðrum kosti gæta skipanna at eigi eigi riddarar þeirra vald eða vár.“ Þá svaraði konungrinn: „Annat ráð viljum vér hafa: setjum hina skjótustu hesta undir þrjá vaska drengi, ok riði þeir sem hvatligast ok segi sem fallit er, ok man oss þá koma lið af várum mönnum; fyrir þá sök at Englar skulu enn eiga snarpar hriðir, áðr en vér berim lægra hlut!“ Þá svaraði Tosti: „Þér skuluð ráða þessu sem öðru!“ lézk ok eigi vilja gjarnari

205. flýja en einnhverr annarra. Nú lét Haraldr konungr uppreisa merki sitt, þat er landeyða hét, en Friðrekr hét sá er merkit bar. En í annan stað setti Tosti jarl sitt merki. Þá mælti Haraldr konungr: „Þegar er Englar riða at yðr“, sagði hann, „þá skjótið niðr spjótshölum yðrum í jörð, en setið svá hátt oddana, at gegni miðjum manni; en þeir er eptir standa í fylkingunni, seti ok sína spjótshala í jörðina ok oddana fyrir brjóst hesta þeirra; nú setjum svá allir kesjur várar fyrir þá, ok bogamenn veri armana á bak fylkingunni, ok stöndum fast ok miðlum ekki fótsporum, nema mundum æ fram!“ En þá er fylkt var, þá var ok kominn herr Engla; stöddu þeir ferðina er í fyrstu riðu, ok biðuðu þeirra er eptir fóru.

206. Haraldr konungr Sigurðarsunr reið svörtum hesti blesóttum fyrir framan fylking sína, ok sá hversu liðit stóð, ok skipaði þeim framar er þá vildi hann, ok í þessi reið féll hestrinn undir hánum ok konung-rinn fram af, ok mælti: „Fall er farar heill.“ Þá mælti Haraldr Englakonungr við Norðmenn, þá er með hánum váru: „Kendu þér þann hinn mikla með þeim blá kyrtli ok hinn fagra hjálm, er þar skaut sér af hestinum fram?“ Þeir svöruðu konunginum: „Var þat Norðmanna konungr.“ Þá mælti Englakonungr: „Mikill maðr ok höfðingligr er hann, ok hitt er nú vænna, at farinn sé at hamingju.“ Nú riða fram tuttugu riddarar fyrir fylking Norðmanna, ok allir albrynjaðir. Þá mælti einn riddarinn: „Hvar er Tosti jarl, hvárt er hann í liði eða eigi?“ Hann svaraði: „Eigi er því at leyna, hér munu þér hann finna mega!“ Þá mælti enn riddarinn: „Haraldr konungr bróðir yðarr sendi yðr kveðju

ok þar með þat, at þér skuluð hafa grið ok Norðumbraland alt, ok enn vill hann heldr, en þit berizk, gefa yðr þriðjung ríkis síns með sér.“ Þá svaraði jarlinn: „Boðit er þá nökkut annat en úfriðr ok svívirðingin sem í vetr, ok ef þetta væri fyrr boðit, þá væri margr maðr sá heill ok með lífi, er nú er eigi, ok þá man eigi standa verr ríki Englands; nú tökum vér þenna kost, en hvat vili þér nú bjóða Haraldi konungi fyrir sitt starf?“ Þá svaraði riddarinn: „Sagt hefir hann þar nökkut af, hvers hann man hánun unna af Englandi: han skal hafa 7 feta lengð, ok því lengra sem hann er hærri en aðrir menn!“ Þá svaraði jarlinn: „Farið nú ok segið Haraldi konungi, at hann búisk til orrostu, fyrir því at annat skal sannask en þat sem Norðmenn sögðu, at Tosti jarl mundi svíkja Harald konung ok skiljask við hann, þegar hann skyldi berjask um, ok fylla þó flokk fjándmanna hans; en heldr skulum vér nú allir taka eitt ráð, deyja heldr með sæmd, eða fá England með sigri!“ Nú riðu riddarar aptr. Þá mælti Haraldr konungr Sigurðarsunr til jarlsins: „Hverr var þessi hinn snjalli maðr?“ Þá svaraði jarlinn: „Þar var Haraldr konungr Goðvinasunr.“ Þá mælti Haraldr konungr: „Oflengi var ek þessu leyndr; þeir váru svá komnir fyrir lið vart, at eigi myndi þessi Haraldr kunna segja dauðaorð várra manna. „Satt er þat, herra!“ sagði jarlinn, „úvarliga fór þvílíkr höfðingi, ok vera mætti þetta er nú segi þér, sönnunum vér þat; en hann vildi þó bjóða bræðr sínum grið ok mikit vald, ok væra ek víst þá kallaðr verri höfðingi, þó at þann kost tækim vér heldr, en ek biðaða svá elli at ek væra banamaðr bróður míns, en þó er betra at þiggja bana af bræðr sínum en veita hánun bana.“ „Lítill konungr var þessi“, sagði Haraldr konungr, „ok stóð vel í stigreip sín.“ Þat segja menn at Haraldr konungr kvæði visu þessa:

Fram gégnum vér
í fylkingu
brynjulausir
með blár eggjar;
hjálmar skína,
hefkat ek mína,
nú liggr skruð vart
at skipum niðri.

Emma hét brynja hans; hon tók ofan í mitt bein hánun, ok svá sterk, at eigi festi vápn á henni. Þá mælti Haraldr konungr: „Þetta er illa ort, ok skal gera nú aðra visu betri“, ok kvað þá þetta:

Krjúpum vér fyr vápna
-valteigs- brökun eigi
-svá bauð hildr- at hjaldri
-haldorð- í bug skjaldar.

Hátt bað mik, þar er mættusk,
 menskorð bera forðum,
 Hlakkar íss [ok hausar¹,
 hjálmstall í gný málma.

Þá orti Þjóðólfr þessa vísu:

Skalkat ek frá, þó at fylkir
 falli niðr til vallar,
 (gengr sem guð vill) ungum
 grams erfingjum hverfa.
 Skínnat sól á sýnni
 -snarráðs- en þá báða
 -Haralds eru haukar görvir
 hefnendr- konungs efni.

207. Nú veita Englar Norðmönnum áreið, ok varð á mót viðrtaka hörð, ok svá váru settar kesjurnar, sem fyrr var sagt, ok komsk þat mest við hestana; berjask þó hvárirtveggja með sínu afli, ok réð seint mannfallit á; ok var svá mikill liðsmunr, at mikill fjöldi Engla gerðu hring um þá ok riðu flokkum at þeim; ok þá er þeir kómusk á bak þeim, þá losnaði fylkingin, ok gerði mannfall mikit í hvártveggja liðit. Ok í rofinu gékk Haraldr konungr fram með skjöld sinn ok sverð, ok hjó á báðar hendr bæði menn ok hesta, svá at ekki festisk við. Svá segir Stúfr skáld:

Gékk sem vindr, sá er vætki,
 varðandi, fjör sparði,
 geirahreggs í gögnum²
 glaðr orrostur þaðra.
 Gramr flýðiat sá síðan
 (sæm [eru þess of³ dæmi
 els und erkistóli⁴)
 eld né járnit felda.

Ok þetta kvað Arnórr jarlaskáld:

Hafðit brjóst, né bifðisk
 böðsnart konungs hjarta,
 í hjálmþrumu hilmir⁵
 hlítstygg⁶ fyr sér lítit,
 þars til þengils hersa
 þat sá herr, at skatna
 blóðugr hjörr ins barra
 beit döglinga hneitis.

Þá var Haraldr konungr skotin framán í óstina, svá at þegar kom út blóð at munninum; þetta var hans banasár, ok því næst féll hann

¹) *rettet*; at hausum A ²) *rettet*; glyggvi A ³) *rettet*; ef þess væri A
⁴) *rettet*; ecki stóli A ⁵) *rettet*; fylkir A ⁶) *rettet*; liðstygg A

til jarðar. Nú er þessi tíðendi váru orðin, þá sóttu Englar at svá fast, at þá féll alt liðit þat, er næst hafði staðit konunginum. En nú varð 208. Tosti jarl þess varr, at konungrinn var fallinn; veik þegar þar til, er hann sá merkit landeyðuna, ok eggjaði fast til framgöngu, ok bað enn bera þetta sama merki fyrir sér, ok varð þá snörp orrosta, fyrir því at allir Norðmenn eggjuðu, ok sagði hverr öðrum at eigi vildi flýja. Þá lét Haraldr Goðvinasunr blása lúðri sínum, ok bað stöðva orrostuna, ok bauð Tosta jarli bræðr sínum grið ok öllu liði hans, en allir Norðmenn æptu upp senn, ok létusk engi grið af hánum þiggja vilja, létusk heldr skulu sigrask á úvinum sínum eða liggja þar allir um konung sinn. Svá segir Arnórr:

Eigi varð hins ægja
auðligr konungs dauði,
hlenna sæfi hlífðut¹
hoddum reknir broddar.
Heldr kuru meir ins mæra
mildings, en grið vildi,
um fólksnaran fylki
falla liðsmenn allir.

Í þessarri dvöl, áðr en fylkingar gengi saman, orti Þjóðólfr vísu þessa:

Öld hefir afráð goldit
ilt, nú kveð ek her stiltan,
bauð² þessa för þjóðum
þarflaust Haraldr austan.
Svá lauk siklings ævi
snjalls, at vér erum allir
(lofðungr fékk hinn leyfði
lífs grand) í stað vandum.

Hófsk þá orrostan í annat sinn ok varð hin harðasta, ok eigi löng áðr en Tosti jarl féll. Nú í því bili kom til Eysteinn orri með 209. því liði, er á skipum hafði verit, ok þeir allir váru albrynjaðir, ok var þá orrostan hit þriðja sinn, ok fékk Eysteinn landeyðuna, merki konungsins, ok var þá orrostan miklu hörðust ok féllu enskir menn mest, ok var við sjálft at þeir mundu flýja. Nú varð ok Eysteinn ok hans menn mjök móðir, fyrir því at þeir höfðu gengit langa hrið undir hringabrynjum, ok gerðisk veðrit mjök heitt af sólu, at þá váru þeir nálíga úfærir, ok steiptusk þá allir or brynjum sínum; en þessi orrosta fór sem ván var, at þeir höfðu betra hlut, er aflit höfðu meira ok búnað betr með vápnum; ok féll þar nú Eysteinn orri ok nálíga alt stórmenni, en þessi orrosta var kölluð Orrahrið. En þat var efra hlut dagsins. Var þetta sem mælt er: „æ kemr einn hvaðan“, ok fyrir því at sumum

¹) rettet; hlífðuz A ²) rettet: boð A

var auðit lengra lífdaga, ok kómusk með því undan. Styrkár stallari komsk þar undan, hinn frægasti maðr, þvíat hann fékk sér hest ok reið á brott um kveldit, ok gerðisk þá á vindr kaldr, en Styrkár hafði verit í skyrtu einni klæða, ok hjálm á höfði, ok í hendi brugðit sverð. Nú dvaldisk hann er hann hratt mæðinni af sér, ok í því kom at hán-um vagnkarl einn í kösungi síðum. Nú spurði Styrkár: „Viltu selja kösung þinn, bóndi?“ Hann svaraði: „Víst eigi þér, þú mant vera Norðmaðr, kenni ek mál þitt.“ Þá svaraði Styrkár: „Hvat viltu þá, ef ek em Norðmaðr?“ Hann svaraði: „Ek vilda drepa þik, ok er nú svá illa at horit, at ek hefi ekki vápn þat er nýtt sé.“ Þá mælti Styrkár: „Ef þú mátt eigi mik drepa, bóndi, þá skal ek freista, ef ek mega þik drepa!“ reiðir þá til sverðit ok svá á háls bónda, at fauk af höfuðit. Tók hann síðan þar sér skinnhjúp, ok hljóp síðan á hest sinn ok hleypti svá til skipa.

209. Ólafr, sunr Haralds konungs, hafði eigi gengit upp á land, ok var með hánum Skúli, sunr Tosta jarls. Nú er tíðendin kómu til þeirra, þá bjoggu þeir sik til brottferðar með því liði, er eptir var úfallit af Norðmönnum, lögðu skipum sínum til hafs, ok þegar er byrjaði um haustit, sigldu þeir til Orkneyja, ok váru þar um vetrinn. Þann sama dag, er Haraldr konungr féll á Englandi, þá andaðisk María, dóttir hans, í Orkneyjum; þat mæltu menn, at þau hafi haft eins manns fjör bæði. En þat næsta sumar eptir fóru þeir Ólafr öllu liði sínu til Noregs; tók þat sama sumar Ólafr konungdóm í Noregi með bræðr sínum Magnúsi, váru þeir tveir konungar um hrið áðr en Magnús konungr fékk bana-sótt, ok var hann vanheill nökkura hrið, fyrir því at hann hafði þess-kyns sótt, er menn kalla reforma. Hann átti sun þann eptir er Hákon hét: hann var á fóstri uppi í Guðbrandsdölum með Steigarþóri. Magnús konungr hafði haft inn nörðra hlut lands með Ólafi bróður sínum, en Ólafr hinn eystra. Nú var Ólafr einn konungr í Noregi eptir andlát Magnúss bróður síns. Hann var mikill á allan vöxt, ok þat er allra manna sögn í Noregi, at engi maðr hafi sét fríðara mann eða tíguligra sýnum: gult hafði hann hár ok bjartan likam, eygðr manna bezt ok limaðr, fámálugr optast ok ekki margræðinn á þingum, glaðr við öl ok fagrmæltr við vini sína ok hófsmaðr um alla hluti.

210. Á því sama sumri næst eptir er Haraldr konungr Sigurðarsunr féll á Englandi, þá kom til Englands með her sinn Vilhjálmr bastarðr Rúðujarl. Hans faðir var Rotbertr longaipé, en hans faðir var Rikarðr sunr annars Rikarðar, en hans faðir var Vilhjálmr sunr Gönguhrólfs, hann vann þat ríki í Vallandi, er síðan var kallat Norðmandí, ok var þaryfir jarl síðan, ok allir þeir langfeðr. Gönguhrólfr jarl var sunr

Rögnvalds Mærajarls, bróðir Þóris jarls þegjanda ok Torfeinars í Orkn-eyjum; ok Hrollaugr hét einn, svá sem Einarr segir, þá er hann hafði drepit Hálfðan hálegg sun Haralds hins hárfagra, er áðr hafði drepit föður hans:

Sékat ek Hrólfs or hendi
né Hrollaugi fljúga
dörr á dæla mengi
(dugir oss föður hefna).
En í kveld, meðan knýjum,
um kerstraumi, rómu,
þegjandi sitr þessi
Þórir jarl á Mæri.

Rekit hefi ek Rögnvalds dauða
(en réðu því nornir¹)
(nú er fólkstuðill fallinn)
at fjórðungi mínum.
Hlaðið², snotrir seggir!
þvíat sigri vér ráðum,
(skatt vel ek hánnum harðan)
at háfætu grjóti.

Æ man ek glaðr, þvíat geirar
(gott er vinna þrek manni)
böðfíkinna bragna
bitu þengils sun ungan.
þeygi dyl ek, nema þykki
(þar fló ár af sárum
hræva valr um hólma)
holunda vals gæli.

Vilhjálmr bastardr ok Eðvarðr hinn helgi Englakonungr váru 211. syskina synir. Rotbertr jarl ok Emma dróttning, þau váru Ríkarðs börn bæði. Emmu átti áðr Aðalráðr Englakonungr, þeirra synir váru Játmundr ok Eðvarðr hinn helgi. Síðan átti Emmu Knútr gamli; þeirra sunr var Haraldr ok Hörðaknútr. Nitján náttum eptir fall Haralds konungs Sigurðarsunar börðusk þeir suðr á Englandi Haraldr konungr Goðvinasunr ok Vilhjálmr bastardr; þar féll Haraldr konungr ok Gyrðr jarl bróðir hans ok mestr hluti liðs hans; þá hafði Haraldr konungr verit hálfan tiunda mánað. Valþjófr jarl Goðvinasunr kom undan á flóttu með sína sveit, ok þá sömu nátt þá reið jarlinn með einum eiki-skógi; þá riðu valskir menn í móti ok börðusk þeir, ok flýðu Valir í skóginn, ok lét jarlinn þegar leggja eld í skóginn, ok brann þar meir

¹) rettet; en roðo því nærer A ²) rettet; lípi A

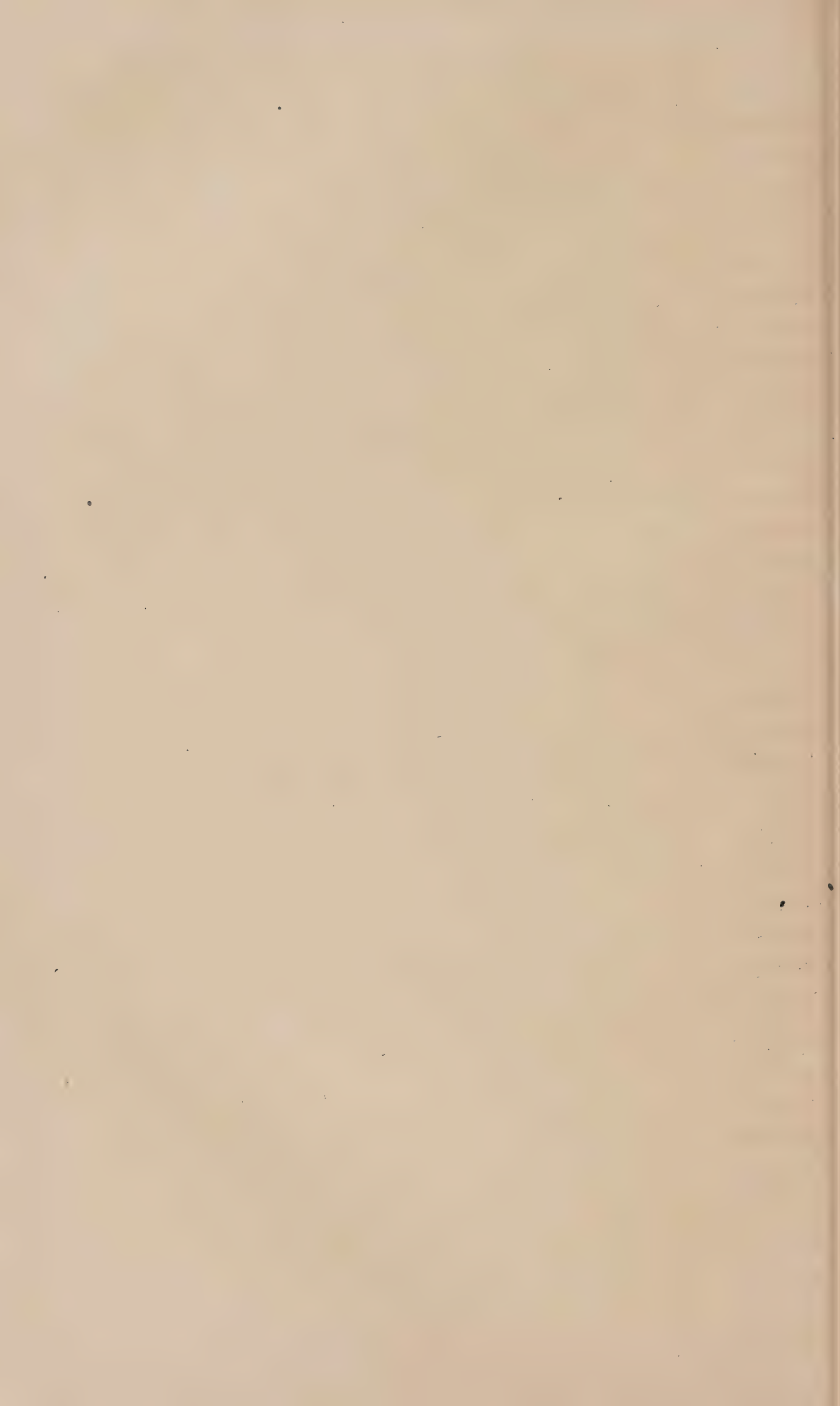
- en hundrað manna; en hann gætti, at engi kæmisk á brott or skóginum.
212. Þegar eptir þetta var tekinn til konungs í Englandi Vilhjálmr bastarðr. Litlu síðar fór Valþjófr jarl á fund konungs, ok hafði áðr látit taka sér grið af konungi, ok riðu með hánum tveir riddarar. Vilhjálmr konungr fagnaði hánum vel, ok at skilnaði veitti konungr hánum jarldóm á Norðumbralandi, þar hafði hann yfir fyrr verit jarl. Ok þá er jarlinn hafði tekit bréf ok innsigli, þá fór hann á braut ok kom á heiði nökk-ura; þar kómu á mót hánum 12 riddarar¹ alvápnarir ok margir sveinar. Þessa riddara hafði sent Vilhjálmr² konungr eptir hánum at láta drepa hann. Jarlinn hljóp af hestinum, þvíat hann hafði engan herbúnað. Hann brá sverði ok varði sik um hrið, ok fyrir því at margir véltu um [hann, þá³ varð jarlinn handtekinn, ok bjósk [þegar einn við⁴ at höggva hann. Ok þá er jarlinn vissi hverr hann skyldi höggva⁵, þá fyrirgef hann riddaranum⁶, ok svá konunginum ok öllum [þeim er nær váru⁷; ok til jartegna gaf hann [riddaranum silkikyrtil sinn⁸, [ok þá⁹ lagði hann sik [allan til jarðar¹⁰ ok¹¹ báðar hendr út ífrá sér, ok var hann síðan¹² hálshöggvinn. Ok af hans blóði féngu margir menn bót, ok er Valþjófr jarl sannheilagr maðr. Frá þessum tíðendum segir inniliga Þorkell sunr Þórðar skalla; hann var hermaðr¹³ Valþjófs jarls, [ok orti hann kvæði eptir fall jarlsins ok er þetta þar í¹⁴:

Víst hefir Valþjóf hraustan
Vilhjálmr, sá er rauð málma,
hinn er haf skar sunnan
hélt, í trygð um véltan¹⁵.

213. Þetta sama haust lét Haraldr konungr líf sitt Goðvinasunr ok fjórir bræðr hans. Eptir þessa fimm höfðingja lifði ekki fleira af ætt Goðvina jarls, svá at vér kunnum frá at segja, en dóttir Haralds konungs Gyða; en sunr Tosta jarls var Skúli konungsfóstri. Gyðu dóttur Haralds konungs fékk Valdimarr konungr, sunr Jarizleifs konungs í Hólmgarði ok Ingigerðar dóttur Ólafs konungs svenska. Sunr Valdimars ok Gyðu var Haraldr konungr, er fékk Kristínar, dóttur Inga konungs Steinkelssunar: þeirra dætr váru þær Málfríðr ok Ingibjörg. Málfríði átti fyrr Sigurðr konungr Jórsalafari, en síðan Eiríkr eimuni Danakonungr Eiríkssunr. Ingibjörgu Haraldsdóttur, systur Málfríðar,

¹) Her begynnder 1ste Side af Membranbrudstykket af B ²) Viliamr, her og nedenfor B ³) mgl. ⁴) riddari einn til ⁵) saal. B; höfða A ⁶) þeim riddara vandliga ⁷) öðrum þeim er eptir hánum höfðu farit ⁸) riddara silkikyrtil sinn þeim er höggva skyldi hann ⁹) því næst ¹⁰) til jarðar í kross ¹¹) rétti tilf. ¹²) þá ¹³) hirðmaðr ¹⁴) saal. B; þar í er þetta A ¹⁵) Her ender 1ste Side af Membranbrudstykket.

Hys sette axtus þannu at lata dæpa þj sartenliop af hesteno þin at þj hadda engin
 hæj-bunad þj byza slyði oc yagðe sic um yð. En þu þu at mægger yelto um
 yagð sarten handtakun oc buollu rudd qin til at hoggja þj En þa es iastæn yissi hys
 þj skjoldi hoggja þa þu þu þj þæi rudd yänlega oc swa keno oc allu dæri þæim
 es axtus þannu hæðu þaset oc til iaytegra gaf þj rudd silki kyrtel sin þæi es hoggja
 lyldi þj. En um nelt lagðe þj sik til iayðay i goss oc þæte badday þendis i þra seg oc þu
 i þa hall hoggjun oc af þis blode þenog mægger na bot oc es þalþiof san þaalag mæð
 þra þessom tændu sagu umilega þorkæll sum þorðay skalla þj þay þudmæð þalþiof
 iayst oc ætte þj cyæðe eftur þall iaystent oc es þa þay i þust þæy þalþiof yauktan
 þtham þa es yad malna þin es þay skay þunæn þelt i gysd um þelltan.

fékk Knútr lávarðr, bróðir Eiríks eimuna: þeirra börn voru þau Valdimarr konungr ok Kristín ok Katerín ok Margareta. Valdimarr Danakonungr fékk Suffíu, dóttur Valaðs konungs á Pulínalandi ok Ríkizu dróttningar. Börn þeirra Valdimars konungs ok Suffíu var Knútr konungr ok Valdimarr konungr ok Ríkiza dróttning. Margaretu dóttur Knúts lávarðar átti Stígr hvítaleðr, faðir þeirra Nikoláss ok Kristínar er átti Karl konungr Sverkissunr; þeirra sunr var Sverkir konungr, faðir Jóans konungs. Móðir Karls konungs var Úlfhildr dróttning, dóttir Hákonar Finnsunar Hárekssunar or Þjóttu. Úlfhildi átti fyrst Nikolás Danakonungr, en síðan Ingi Sviakonungr Hallsteinssunr, en síðast Sverkir konungr Kolssunr. Ríkizu dróttning átti Eiríkr konungr í Svíþjóð Knútssunr.

Þá er Skúli konungsfóstri, sunr Tosta jarls, kom í Noreg, þá 214. gipti Ólafr konungr, er kallaðr var bóndi, hánú Guðrúnu frændkonu sína, dóttur Nefsteins; hennar móðir var Ingirið systir hins helga Ólafs ok Haralds konungs, ok dóttir Sigurðar sýr ok Ástu. Skúli konungsfóstri var allra manna vitrastr ok málsnjallastr; hann talaði öll konungs erendi á þingum ok á móti, fyrir því at Ólafr konungr var ekki talaðr maðr, ok ekki var hann svá djúpvitr maðr, sem faðir hans var, ok hann hlitti því í marga staði sem Skúli fóstri hans réð. Ólafi konungi var svá mikil virkt á Skúla, at hann bauð at gefa hánú eitt fylki alt í Noregi með öllum skyldum ok sköttum, ok skeyta hánú þat ok hans erfingjum. Hann svaraði á þessa lund, lézk eigi þykkja úlíkligt, ef höfðingjaskipti gerðisk í, at þat myndi rjúfask, ok enn í annan stað sagði hann, með því at hann var jafnan með konungi, þá var hánú betr hent at þiggja veizlur af konungi nær þeim kaupstöðum, er konungr var vanr at sitja í um vetrum. Nú bað konungr hann nefna þær jarðir¹ er hann vildi þiggja, ok hann gerði svá, nefndi sumar í Vik austr, sumar á Hörðalandi, en sumar í Þrándheimi, svá at í hverjum kaupstað er konungr var, þá átti [hann eignir ok² nálíga hinar beztu jarðir ok gnógar landskyldir til alls starfs ok kostnaðar nær³ kaupstöðum⁴. Börn þeirra Skúla konungsfóstra ok Guðrúnar voru þau Ásúlfr á Reini ok Ragnhildr, er átti Kyrpinga-Ormr. Dóttir Kyrpinga-Orms var Ása, móðir Bjarnar boks. Börn þeirra Ásúlfs ok Þóru Skopta-dóttur voru þau Guðormr á Reini ok Sigrið, er átti Hallkell húkr: þeirra sunr var Jón, faðir þeirra Hallkels ok Rögnvalds ok Gregoris. Guðormr á Reini fékk fyrst Eldriðar systur Hallkels húks: þeirra dætr

¹) Her begynder 2den Side af Membranbrudstykket, og saaledes ophører her Lacunen i B ²) Skúli ³) í ⁴) Stykket fra dette Sted til den følgende Lacune ved „Bjarni Marðarsunr” mgl. i A, men er optaget efter B

váru Rangrið ok Ingirið¹ ok Guðrún. Rangriðar fékk Bjarni byrðar-sveinn: þeirra dótr váru þær Eldrið ok Ingibjörg. Dóttir Magnúss konungs ok Eldriðar var Kristín, er átti Hreiðarr sendimaðr. Þórir skinnfeldr hafði átta Eldriði: þeirra² synir váru Kynaðr ok Þorgrímur klaufi. Síðan var hon gipt lögmanninum á Gautlandi: þeirra sunr var Haraldr. Synir Ingibjargar váru Þorsteinn skálmöld ok þeir bræðr. Rangrið var síðar gipt Friðreki kœnu: þeirra dóttir var Ástrið ok var mey nunna. Ingiriðar Guðormsdóttur á Reini fékk Guðormr Austmanns-sunr austan af Jamtalandi. Guðormr á Reini fékk síðar Bergljótar: þeirra sunr var Ásúlfr faðir Þorbjargar, er átti Eiríkr gryfill: þeirra sunr var Ásúlfr. Síðar átti Þorbjörgu Hróarr konungsfrændi. Guðormr á Reini átti síðar Sigríði dóttur Þorkels ok Hallkötlu; Hallkatla var dóttir Sveins Brynjúlfssunar, bróður Serks í Sogni, ok Ingiriðar systur Knúts hins ríka, Danakonungs. Bárðr Guðormssunr fékk fyrst Úlfhildar, dóttur Páls biskups, en þarnaest Cecilíu dóttur Sigurðar konungs: þeirra sunr var Ingi konungr.

Hér hefr Arnmæðlingatal.

215. Maðr hét Finnviðr fundinn, hann var fundinn í arahreiðri ok vafðr í silkireifum, ok vitu menn eigi ætt hans; frá hánum er komin ætt sú er kölluð er Arnunga ætt. Sunr hans var Þórarinn bullibak, faðir Arnviðar, föður Arnmóðs jarls: frá hánum er komin sú ætt er Arnmæðlingar heita. Sunr hans hét Árni; synir Árna váru þeir Kálfr á Eggju, Þorbergr, Þorbjörn, Finnur jarl ok Árni. Þorbergr Árnasunr átti Ástriði ina árbornu, dóttur Erlings á Sóla ok Ástriðar Tryggvadóttur, systur Ólafs Tryggvasunar. Árni Árnasunr átti Geirþrúði systur Ástriðar hinnar óbornu³. Þessi váru börn Þorbergs Árnasunar: Eysteinn orri, Ögmundr, Þóra ok Jórunn. Haraldr konungr Sigurðarsunr átti Þóru: þeirra synir váru Magnús konungr, faðir Hákonar konungs Steigarþórisfóstra, ok Ólafr konungr er kallaðr var búandi; hann var faðir Magnúss berføts, hann var faðir Sigurðar konungs (Jórsala-Sigurðar) ok Eysteins konungs ok Ólafs konungs, Haralds konungs ok Sigurðar slembidjákns ok Magnúss rauða [ok Þóru. Sunr⁴ Sigurðar konungs var Magnús konungr, er kallaðr var Borghildarsunr; móðir hans var Borghildr, dóttir Ólafs af Dali. Magnús fékk Kristínar, dóttur Knúts lávarðar, þau áttu ekki barn. Dóttir Sigurðar konungs ok Málfríðar Haraldsdóttur var Kristín, er átti Erlingr jarl: þeirra börn váru

¹) rettet; Ingiriðar B ²) her ender anden Side af Membranbrudstykke. ³) saal. B ⁴) saal. rettet; Þóru börn ok - B aabenbar Skrivfeil.

þau Magnús konungr ok Ragnhildr, er átti Hallkell Jóanssunr. Dóttir Eysteins konungs Magnússonar var María, er átti Guðbrandr Skaphöggs-sunr: þeirra sunr var Ólafr, er kallaðr var ógæfa. Börn Haralds konungs gilla váru þau Ingi konungr ok Sigurðr konungr, Eysteinn konungr ok Magnús konungr, Brigitt er átti Magnús, bróðir Inga konungs sammæddr, en síðan átti hana Birgir jarl brosa: þeirra börn váru Phil-ippus jarl ok Knútr jarl ok Ingigerðr, er átti Sverkir konungr: þeirra sunr var Jóann konungr. Börn Sigurðar konungs váru þau Hákon konungr ok Sverrir konungr, Sigurðr Markússfóstri ok Cecilía, er fyrr átti Folkviðr lögmaðr. Börn Sverris konungs váru Hákon konungr, faðir Hákonar konungs, ok Sigurðr lávarðr, faðir Guðorms konungs, ok Kristín, er átti Philippus konungr, ok Cecilía, er fyrr átti Einarr, en síðan Gregoris kirk. Sunr Fólkvíðar ok Cecilíu, dóttur Sigurðar konungs, var Hákon jarl; hann átti frú Kristíni, ok var þeirra sunr Knútr jarl. Síðar átti Cecilíu Bárðr Guðormssunr á Reini: þeirra sunr var Ingi konungr, faðir Guðorms. Þóru dóttur Magnúss berfœts átti Loptr prest: þeirra sunr var Jóann, faðir Páls biskups, Sæmundar ok Orms. Dóttir Sigurðar slembidjakns var Ingigerðr, er átti Hákon kló: þeirra synir váru Hávarðr haltí, Sigurðr, Haraldr, Eiríkr.

Ögmundr¹ Þorbergssunr Árnasunar var faðir Skopta í Gizka. Þessi váru börn Skopta: Ögmundr, Þórðr, Finnur, Páll, Ragnhildr, Þóra er átti Ásúlfr Skúlasunr: þeirra sunr var Guðormr á Reini, faðir Bárðar, föður þeirra Inga konungs ok Skúla hertoga, Guðorms ok Sigurðar. Börn Skúla hertoga var Margreta dróttning, er Hákon konungr á, Ingiríð, Rangríð. Sunr Páls Skoptasunar var Nikulás kúfungr, faðir Páls fliðu ok Ragnhildar. Dóttir Ásúlfs ok Þóru Skoptadóttur var Sigríð, móðir Jóans² Hallkelssunar, föður Gregoris. Ragnhildi Skoptadóttur átti Dagr Eilífssunr: þeirra börn váru Gregoris, Gyrið, Baugeið, Sigríð er átti Halldórr Brynjúlfssunr á Vettalöndum. Gunnarr hét sunr Gregoris.

Jórunni Þorbergsdóttur átti Úlfr stallari: þeirra börn váru Jóann sterki ok Birgða; sunr Jóans var Erlendr himaldi, faðir Eysteins erki-biskups ok Þorbergs, föður Erlends. Birgðu sunr var Sauðólfr³, faðir Petrs byrðarsveins, föður þeirra Úlfs flýs ok Sigríðar, móður Petrs erkibiskups.

Dóttir Finns jarls Árnasunar var Ingibjörg jarlamóðir, er átti Þorfinnr jarl Sigurðarsunr; þeirra synir váru þeir Páll jarl ok Erlendr jarl, faðir þeirra Magnúss jarls hins helga ok Erlings ok Gunnhildar, móður Rögnvalds jarls, föður Ingigerðar, er átti Eiríkr stakblellr⁴:

¹) Agmundr í B ²) rettet; Ívars B ³) *maaske rettere* Sauða-Úlfr, *se Harald Haardr. S. i Fornm. S. Cap. 54* ⁴) *I Orkn. Saga* Slagbellir, Slagbellir, Slagbellir

þeirra synir váru Haraldr jarl, er féll í Vík, ok Magnús mangi, er féll í Sogni. Páll jarl Þorfinnssunr átti dóttur Hákonar jarls Ívarssunar, þeirra sunr var Hákon jarl, hans börn váru þau Páll jarl ok Haraldr jarl, faðir Erlends jarls, er féll í Daminsey, Ingibjörg ok Margreta. Ingibjörgu átti Ólafr Suðreyjakonungr, en Margretu átti Maddaðr jarl, þeirra sunr var Haraldr jarl, faðir Jóans jarls ok Davíðs jarls.

Sunr Árna Árnasunar var Jóann í Bjarkrey, faðir Sigurðar hunds ok Viðkunns, föður Erlings, föður þeirra Viðkunnar ok Rögnu, er átti Bjarni Marðarsunr * * * *¹.

216. Eptir fall Haralds Sigurðarsunar taldi² Sveinn Danakonungr slitit vera friði milli Norðmanna ok Dana, ok [sagði Sveinn konungr, at eigi hefði lengri friðargerð verit³, en þeir Haraldr konungr lifði báðir. Váru eptir þetta útboð mikil í [Noregi ok svá í Danmörku⁴, hafði Ólafr konungr [úti allan almenning bæði⁵ at liði ok skipum, sem Steinn segir:

Sín óðul man Sveini
sóknstrangr í kaupangi,
þar er heilagr gramr hvílir,
(hann er ríkr jöfurr) banna.
Ætt sinni man unna
Ólafr konungr hála,
Úlfs þarfat þar arfi
all Noregs til kalla.

Þess minnisk ok Steinn, at Ólafr konungr varði land sitt með her-skipum ok leiðöngrum:

Mætr hilmir verr málmi
(man ek skjöldungs lof) köldum
Rauma grund ok röndum⁶.
(*Ríklundaðr veit undir*)

ok enn segir hann:

Öll biðr Egða stillir
[eggðjarfr frama seggi⁷
sund fyr sínu landi
sóknörr stíka⁸ dörrum;
jörð man eigi verða
auðsótt fíra⁹ dróttins
sóknherðendum¹⁰ sverða
(*Sik beztan gram miklu*)

¹) her begynder den 5te Lacune i B, der i Mbr. sandsynligviis har udgjort et Blad. ²) sagði ³) at eigi hefði lengri friðr verit sett ⁴) hvárutveggja ríkinu ⁵) Haraldssunr almenning fyrir Noregi ⁶) röndu ⁷) eggðjarfra lið seggja ⁸) skipa ⁹) Fila ¹⁰) söngherðendum

Þá sendi Ólafr konungr Sveini konungi sættarorð, ok lögðu stefnu 217.
 [millum sín¹ í Konungahellu, [þar sem fyrr var vant². Sagði þá Ólafr
 konungr Danakonungi, at hann vildi halda þvilika sætt, sem hans faðir
 tók af Dönum, en eigi auka; en at öðrum kosti lét hann ván, at Norð-
 menn mundu enn freista at keppask við Dani; ok [lét þess meiri ván,
 at Danir mundu mega minnask, at svá var gör sættin, at þeir beiddusk,
 en Norðmenn játtu; sagði ok þess vera ván, at Norðmenn mundu enn
 gefa af sinni hendi ærinn storm Dönum, þó at Haraldr konungr væri
 fráfallinn³. [Á þessu tali gerðisk sætt í annat sinn millum konunga⁴;
 festi⁵ þá Sveinn konungr Ingiriði dóttur sína Ólafi konungi. Þar víkr
 Steinn svá málinu í sinni drápu:

Lönd vill þengill þrænda
 (þat líkar vel skötnum)
 öll við ærna snilli
 eggðjarfr í frið leggja.
 Hugnar þjóð þat, er þegna
 þrályndr til friðmála
 kúgar Engla ægir.
 (Ólafr borinn sólu).

Þessi friðr stendr⁶ langa æfi milli Norðmanna ok Dana. Hafði þá
 Ólafr konungr kyrrsetu ok hæglífi, ok allir hans menn, meira en
 fyrr hafði verit í Noregi. Nú prýddisk mjök þetta land⁷ ok gerðisk 218.
 ríkt ok fólkit auðigt. Þá settisk sá staðr í Noregi, er einn er veg-
 samligastr, [ok vér köllum⁸ Niðarós; kaupstaðrinn í Björgvin gerðisk
 þar brátt mikill ok auðigra manna setr ok [mikil tilflutning⁹ af öðrum
 löndum; í þann tíma mikluðusk allir kaupstaðir, en sumir settusk at
 upphafi. Nú hófusk drykkjur ok skytningar í kaupstöðum, miklu meir 219.
 en fyrr hafði verit. Þá höfðu menn drambhosur hrokknar¹⁰ at beini,
 ok sumir spentu [gullhringa um bein¹¹ sér. Þat var forneskju siðr í
 Noregi ok í Danmörku ok svá í Sviaveldi, þar sem váru konungsbú
 ok veizlustofur, váru dyrr á [báðum endum¹² stofunnar, en konungs
 háseti var á [miðjum langbekk þeim¹³, er vissi móti sólu, sat þar
 dróttning á vinstri hönd konungi, ok var þat þá kallat öndvegi, ok
 [sá sess vegligastr hvárntveggja veg út ífrá til karla ok kvenna, er
 næst var öndvegi, en sá úvegligastr, er næst var durum¹⁴. Hinn

1) með sér 2) sem siðr var til konunga 3) *saal. B*; sagði at Dönum mundi ekki þykkja sem Haraldr væri alls kostar fráfallinn *A* 4) þessu tali gerðu konungar sætt annat sinni 5) fastnaði 6) stóð 7) ok eflisk *tilf.* 8) er fyrr var getit 9) gerðisk mikill flutningr til 10) lerkaðar 11) um gullhringum um fótleggi 12) á hvárumtveggja enda 13) á miðjan langbekk þann 14) hinn ágætasti sess út ífrá hvárntveggja veg til kvenna ok karla, er næst var öndvegi, en hinn úvegligastr er næstr var durum.

göfgasti maðr ok sá er gamall var ok vitr var kallaðr konungs ráðgjafi — sem þá¹ var konungum títt at hafa² gamla spekinga til þess at vita [forn dæmi ok siðu³ foreldra sinna — en þessi maðr [sat á hinn nörðra pall gagnvart⁴ konungi, ok hét þat hit úæðra öndvegi; váru [nú enn⁵ konur [til hægri handar⁶ hánun, en á vinstri hönd⁷ karlar. Þá var títt höfðingjum at bera öl um eld ok drekka á öndvegismann sinn, en þat var í þann tíma mikil virðing at sitja fyrir konungs ádrykkju. Til þess at eigi sé þetta lygi, þá segir Arnórr jarlaskáld, hversu hann sat með þorfinni jarli:

Hét ek, þá er hvern vetr sátum
hrafns verðgjafa (jafnan
lið drakk gramr) á góðar⁸
gagnvert skipasagnir.

220. Ólafr konungr lét setja hápall í veizlustofum sínum, ok setti hásæti sitt á miðjan þverpall; hann skipaði fyrir sér skutilsveinum sínum⁹ ok kertisveinum; lét hann ok halda kerti fyrir hverjum tignum manni, er sat at borði hans; lét ok skutilsveina [standa með jafnumörgum borðkerum, sem tignir menn váru at borði hans¹⁰; ok hann lét ok gera stallarastóla, ok [setti þar á stalla ok aðra spekinga¹¹. Ólafr konungr hafði með sér hundrað hirðmanna; en forni dæmi váru til þess ok lög, [at konungr skyldi hafa eigi meira en 60¹² hirðmanna. Hann hafði ok 60 gesta, en faðir hans hafði 30, ok enn 60 manna þeirra er eigi váru handgengnir ok í minna yfirlæti, ok fluttu þeir þat, er konungr þurfti eða ármenn hans, ok fóru þeir kaupferðir ok váru skyldir í hans¹³ alt starf. Nú spurðu bændr konunginn, fyrir hverja sök hann [hefði meira lið en faðir hans, eða¹⁴ fyrr hafði verit? Þá svaraði hann á þá lund, at hann lézk vera því minni ráðamaðr en hans faðir, ok eigi fékk hann betr stilt eða stjórnat ríkinu með tvau hundruð manna, en Haraldr konungr með níutugu manna eða hundrað.

221. Nú sat konungr optliga¹⁵ austr á¹⁶ Ránríki á¹⁷ einu konungsbúi ríku. Ólafr konungr gipti systur sína Ingigerði Ólafi Sveinssyni Danakonungs, er konungr var í Danmörku eptir Knút bróður sinn. Ólafr konungr gat sun með¹⁸ fríllu sinni, þóru [Árnadóttur lága¹⁹; sá hét Magnús, er kallaðr var berfœttr, en sumir kölluðu Styrjaldar-

1) í þat mund 2) með sér tilf. 3) forna siðu ok dæmi 4) skyldi sitja á annan langpall gagnvert 5) udel. 6) á hægri hönd 7) sátu tilf. 8) gegnar 9) udel. 10) saal. B; aðra jafnmarga standa fyrir borði sínu ok fyrir öðrum tignum mönnum með borðkerum A 11) sátu þar á stalla ok spekingar 12) saal. B; þá skyldi konungr hafa sextugu A 13) konungs 14) hafði meiri hirð en 15) löngum 16) í 17) at 18) við 19) dóttur Árna lága

magnús¹. Þat var látit, at hann var manna friðastr sjónum ok manna hæstr, ok svá var faðir hans, ok mark nökkut var gört um hæð þeirra þriggja langfeðra, Haralds konungs ok Ólafs konungs ok Magnúss konungs, á Mariukirkju norðr í kaupangi, þeirri er Haraldr konungr lét gera. Var við dyrrnar [sjálfar klappaðr á kross² einn þar, er Haraldr konungi var hægt³ at kyssa á, annarr þar, er Ólafr konungr kysti á, [en hinn þriði var neztr, ok þó⁴ allra jafnlangt á meðal, þann átti Magnús konungr, hann var manna kurteisast. Ólafr konungr tók banasótt á Vík austr, þar sem heitir Haukboer, ok var lík hans flutt norðr í Niðarós ok jarðat at Kristkirkju. Þá váru liðnir frá falli Haralds konungs föður hans 7 ok 20 vetr.

Eptir andlát Ólafs konungs þá var tekinn til konungs Magnús 222. sunr hans, en þrændir tóku til konungs Hákon sun Magnúss, er var fóstursunr Steigarþóris, hann var allra manna vinsælastr við böendr. Hákon hafði farit til Bjarmalands, ok barðisk þar ok fékk sigr. Á sama ári er Magnús hafði tekit konungsnafn, herjaði hann á Dani um [Fjóni ok Sæland⁵, ok brendi Viskardal ok tók þar mikit fé. En Hákon veitti réttarbætr á marga lund, ok héldu þeir því mest konungdómi undir hann.

Annan vetr rikis þeirra frændanna Magnúsar ok Hákonar váru 223. þeir báðir um jól í kaupangi norðr, var Magnús í konungsgarði, en Hákon í Skúlagarði niðr⁶ frá Klemetskirkju, [ok héldu svá jólavist sína⁷. En þá⁸ tók Magnús at úróask, at hann hafði minna af landi en faðir hans hafði haft, ok [ætlaðisk hann⁹ til svika við Hákon, ok hélt allan vetrinn 7 skipum í opinni vök í kaupangi. En um vár eptir¹⁰ kyndilmessu þá lagði hann á brott á náttarþeli með tjölduðum skipum ok ljós undir tjöldum, ok lagði til Hefringar, bjó þar um nóttina ok gerði¹¹ elda stóra á landi uppi. En þá hugði Hákon ok lið þat, er í böenum var, at þat væri gert til svika, ok lét blása út liði, ok sótti allr kaupangslýðr¹² til, ok váru í samnaði um nóttina. En um morgininn eptir, er lýsti, ok hann sá [allsherjarhlaup á Eyrunum¹³, þá hélt hann út or firðinum, ok svá suðr í Gulaþingslög. Nú¹⁴ byrjar 224. Hákon ferð sína í Vík austr¹⁵, ok hélt¹⁶ mót í kaupangi áðr, ok sat á hesti sínum ok hét öllum mönnum vingan, ok svá bað hann, ok kvað sér vera skugga á vilja frænda síns. Nú hétu allir hánun vingan

1) áðr en létta tilf. 2) á steinvegginum markaðr kross 3) hægst 4) saal. B; hinn þriði þar sem Magnús konungr kysti á, ok var A 5) Fjörú ok Sjóland 6) ofan 7) udel. 8) því næst 9) ætlaði 10) nær 11) lét gera 12) bæjarlýðr 13) mikit lið á Eyrum 14) því næst 15) hit efra tilf. 16) átti

ok góðvilja ok fylgð, [ef hann¹ þyrfti, ok fylgði hánúm lýðr allr út undir Steinbjörg. En hann fór² þá til fjalls upp, ok fór dag nökkurn eptir rjúpu einni ok fékk bráða sótt ok andaðisk þar á fjallinu, ok kómu aptr [tiðendi á hálfsmánaðar fresti til kaupangs³, at menn skyldu ganga í mót líkinu⁴, ok gékk lýðr allr á móti ok [flestr allr⁵ grátandi, fyrir því at allir menn unnu hánúm hugástum. En lík hans var niðr-sett í Kristkirkju.

225. En eptir fráfall Hákonar þá [vill þórir⁶ eigi víkja skapi sínu til Magnúss, er þá tók við ríki, ok reisti upp mann þann er Sveinn hét, hann var sunr Haralds flettis. At þessu ráði hurfu⁷ með þóri Egill Áskelssunr ok Skjálgr á Jaðri. Svá segir Þorkell hamarskáld:

Vítt dró sínar sveitir
saman stórhugaðr þórir
(heldr váru þau huldum
haglig ráð) með Agli.
Snörp frá ek á því, er urpu,
endr Skjálgs vinum, lendir
menn við morðvals brynni,
mein, um afl sér steini.

226. Þeir efldusk á⁸ upplöndum ok kómu niðr í Raumsdali ok á Sunnmæri, ok öfluðu sér þar skipa ok héldu norðr í Þrándheim. Nú er þessi tíðendi spurði Sigurðr ullstrengr ok aðrir konungs vinir, þá sömnuðu þeir með örvarskurð öllu liði, því er þeir máttu fá, ok stefndu til Viggjar. Sveinn ok þórir [stefndu ok þangat⁹ ok náðu uppgöngu ok urðu efri, ok veittu mikit mannsþjall¹⁰. En þeir fluttusk til kaupangs, ok Sigurðr flýði á fund konungs. En þórir ok Sveinn hvörfuðu [aptr ok fram¹¹ í firðinum, ok þá er þeir váru búnir á braut at leggja, ok höfðu þá lagt skipum sínum í Hefring, þá kom konungrinn¹² í fjörðinn, ok lögðu þeir þórir þá skipum sínum yfir á Vagnvikar, ok koma þá niðr í dal þeim, er heitir Þexdalr í Seljuhverfi, ok var þórir borinn í börum yfir fjallit, ok sömnuðu þeir sér síðan skipum ok fluttusk á Hálogaland. En konungrinn fór eptir þeim ok sá [flokkinn annan veg á firðinum¹³ þeim er Harmr heitir. Nú lagði þórir skipum sínum til Esjutúna ok hugðisk hafa fengit meginland, en þat var þá eyland. Þar var þórir handtekinn ok mart annarra manna ok Egill í hólma þeim er Vambarhólmr heitir, ok vildi hann eigi flýja frá Ingibjörgu konu sinni Ögmundardóttur, systur Skopta. Þá er þórir var hand-

¹) *saal. B*; en *A* ²) fluttisk ³) á hálfsmánaðar fresti menn hans til kaupangs með þeim tíðendum ⁴) líki Hákonar konungs ⁵) flestir allir ⁶) mátti Steigarþórir ⁷) váru ⁸) af ⁹) héldu ok þingat sínu liði ¹⁰) mannsþjall ¹¹) þar ¹²) utan *tilf.* ¹³) hvar flokkur fór á firði

tekinn, mælti Sigurðr ullstreng¹: „Ertu heill, Steigarþórir?“ „Heill at höndum,“ svaraði hann, „en hrúmr at fótum.“ [En nú sá þórir, at lið hans var alt á brottu, en hánúm reist gálgtré, ok með því hánúm ætlaðr bani², þá mælti hann, ok glotti við:

Várum félagar fjórir
[forðum, einn³ við stýri.

Mörg hermdarorð⁴ mæltu menn við þóri, þeir er hann hafði skaða unnit, fyrir sumum bú höggvit eða rænta eða [brenda bæi⁵ fyrir, eða drepit frændr þeirra eða vini. Svá segja menn, at Viðkunnr Jónssunr mælti, þá er þórir var leiddr til gálga, ok hann veik af götunni, af því at hann var fótstirðr: „Meir á stjórn, þórir, nú meir á bakborða!“ Þetta mælti hann fyrir því, at þórir hafði brent [í Bjarkey gott skip hans⁶, ok þá er snekkjan logaði, þá mælti þórir: „Halt meir á stjórn, Viðkunnr, nú meir á bakborða!“ Viðkunnr hafði undan flýit ok svá Jón faðir hans. Svá sem hér segir:

Breðr í Bjarkey⁷ miðri
ból þat er ek veit góligst,
[téra þarft⁸ af þóri
(þýtr vandarböl) standa.
Jón man eigi frýja
elds né ráns, er kveldar,
sviðr bjartr logi breiðan
bý, leggr reyk til skýja.

Þá er þórir var leiddr [undir gálgann⁹, mælti hann: „Ill eru ill ráð,“ sagði hann. Ok þá er upp reið gálgtréit, þá var þórir svá þungr, at sundr slitnaði hálsinn¹⁰. Ok því næst var Egill leiddr til gálkans, ok konungs þrælar skyldu hengja hann, ok þá mælti Egill: „Eigi munu þér fyrir því hengja mik, at eigi væri hverr yðarr makligri til en ek.“ Svá segir skáldit:

Orð frá ek Agli verða
-unnar dags- á munni
-sól- við siklings þræla
satt einarðar latta;
hvern þeirra kvað herra
-hjaldrbliks- en sik miklu
-beið ofmikit eyðir
angr- makligri at hanga.

Magnús konungr sat íhjá, er þeir váru hengðir, ok var reiðr mjök, 228.

¹) til hans *tilf.* ²) þá váru reist gálgatré, ok sá þórir at alt lið hans var þá á braut flýit, en hánúm myndi bani ætlaðr ³) færðum einn ⁴) hefndar mál ⁵) brent ⁶) bæ hans í Berkreyju ok skip gott, er hann átti ⁷) Berkrey ⁸) erat þat þarft af ⁹) til gálga ¹¹) háls hans

svá at þeir þorðu eigi at biðja þóri eða Agli lífs, ok þótti allilla, er engi hans maðr var svá djarfr; ok þá er Egill sparn gálgann, mælti konungrinn: „Illa koma þér góðir frændr [at haldi¹.“ Ok í því sýndisk, at hann vildi vera beðinn, at Egill [hefði lifat². En Sveinn hélt í haf út ok til Danmarkar á hald Nikuláss konungs, ok var hann þar til þess er hann kom³ í sætt við Eystein konung, sun Magnúss, ok gerðisk skutilsveinn Eysteins konungs, ok var hann konungi mjök kær síðan. Síðan réð Magnús konungr einn ríkinu til dauðadags, ok gerðisk hann maðr ríkr ok refsingasamr hvártveggja innanlands ok þó mest utanlands.

229. Nökkurum vetrum síðar bjó Magnús konungr ferð sína or landi, ok hafði með sér marga lenda menn ok lið mikit, ok fór vestr um haf ok fyrst í Orkneyjar, ok tók þar jarlana Magnús ok Erling⁴ sunu Erlends jarls, ok hafði þá með sér, ok fór þaðan liðinu til Suðreyja, kom at Ljóðhúsum ok herjaði þar, ok tók eyna ok alt vald yfir⁵, fór þaðan á Skið ok tók strandhögg ok fé mikit, hafði alt af því landi þat [hann beiddisk⁶ til. Þaðan fór hann um [úteyjar Tyrvist ok Ívist⁷, áðr en hann kom í eyna helgu. Gékk hann þar upp í eyna í kaupstaðinn ok gaf þar frið hvers manns eign. Þat segja menn, at hann lét⁸ upplúka Kolumkilla kirkju litlu⁹, ok þat mælti konungrinn, at engi skyldi svá djarfr vera, at inn skyldi ganga í kirkjuna; ok svá gerðu þeir. Var svá læst sú kirkja, at hennar hurð kom aldri upp síðan. Þá lagðisk hann með [her sinn¹⁰ utan á milli¹¹ heraðanna ok brendi víða. En er Magnús konungr hafði unnit allar Norðreyjar, lagði¹² hann öllu liðinu út í Íl, brendi þar mikit ok eyddi, áðr en hánun væri þar gefit vald yfir. Lögmaðr, sunr Guðröðar konungs, er áðr hélt Norðreyjum, flýði ok undan suðr ok út til hafs ok fékk enga viðrstöðu, [áðr en Magnús konungr tók¹³ hann með skipsókn sína. Eptir þetta hélt hann flotanum suðr fyrir Satíri ok herjaði á bæði lönd¹⁴ upp á Skotland ok út á Írland, vann þar mörg stórverk í hvártveggja ríkinu. Þá sigldi hann suðr til Manar, tók hana ok eignaðisk
230. allar þær eyjar er þar váru. Eptir þetta hélt hann suðr liðinu [undir Bretland¹⁵, ok lagðisk í Öngulseyjarsund, herjar þar á bæði lönd, upp á Bretland ok út á Öngulsey. Þar kom at hánun herr mikill [ok jarlar tveir, er fyrir váru herinum, Hugi digri ok Hugi prúði¹⁶. [Varð
- 231.

¹) í hald ²) þægi líf ³) komsk ⁴) Erlend ⁵) henni tilf. ⁶) er hann kallaði ⁷) *saal. B*; eyjarnar Tyrvist ok Vist *A* ⁸) léti ⁹) ok gékk inn tilf. ¹⁰) herinum ¹¹) meðal ¹²) hélt ¹³) ok áðr en hann létti tók Magnús konungr ¹⁴) borð ¹⁵) til Bretlands ¹⁶) en jarlar tveir stýrðu liðinu, hét annarr Hugi digri, en annarr Hugi prúði.

þar hörð orrosta ok löng, ok sleit með því, er frægt er orðit, at Hugi prúði¹ var skotinn öru í augat, svá at út kom at hnakkanum, ok hefir þat heitit² happaskot, þeim er skaut, fyrir þá sök at ekki var annat bert á hánun, ok kenna þetta skot flestir menn Magnúsi konungi. Maðr háleyskr stóð nær konunginum, ok skutu þeir báðir senn, ok hefir annarrhvárr þeirra átt örina³, en þó visar Hamarskáld til, at konungrinn átti, sem hér segir:

Dundi broddr á brynju,
bragningr skaut af magni,
sveigði allvaldr Egða
álm, stökk blóð á hjálma;
strengs fló⁴ hagl í hringa,
hné ferð, en lét verða
Hörða gramr í harðri
hjarlsókn⁵ banat jarli.

Önnur örin kom i nefbjörgina⁶, ok festi þar. Fyrir þá sök deilask menn [um nökkut, hvárr þeirra hvára átti örina; en þeir stóðusk svá nær, at⁷ hvárt skotit fylgði öðru. Eptir fall Huga prúða flýði Hugi digri ok allir Bretar. Eptir þessa orrostu eignaðisk Magnús konungr 232. Öngulsey, er kölluð er þriðjungr ríkis af⁸ Bretlandi. Vendi hann aptr hit syðra ok hit eystra. Kom þá boð frá Skotakonungi til sættar, at hann skyldi eigi herja á ríki hans, ok vildi Skotakonungr gefa⁹ hánun allar þær eyjar fyrir Skotlandi, er hann [féngi farit með¹⁰ stjórnföstu skipi milli [meginlandsins ok eyjanna¹¹. Nú setti Magnús konungr sína menn yfir landit, ok skattaði ríki¹² undir sik. Ok þá er hann veik aptr sunnan, lagði hann þá til Satiriseiðs, ok lét draga þar yfir¹³ skútu, en hann settisk sjálfr [í lyptingina¹⁴. En þegar er dregit var skipit til nörðra sævar, þá kallaði hann sér [landit alt¹⁵: lézk þá hafa farit með stjórnföstu skipi [milli þess ok¹⁶ Skotlands. Nú lét hann halda flotanum fyrir utan Satirismúla, ok eignaðisk svá Satíri, ok er þat mikit land; en eið er svá mjótt fyrir ofan, at þar draga menn skip sín. [En ekki ríki þykkir nú betra í Suðreyjum en Satíri¹⁷. Nú eptir 233. þetta fór Magnús konungr norðr um eyjar, ok vendir hit innra með Skotlandi, ok eignaðisk allar úteyjar. Fóru hans menn í hvern fjörðinn¹⁸, ok allar þær eyjar, er í fjörðum lágu, lögðu þeir undir Magnús

1) *saal. B*; hann *A* 2) verit kallat 3) skotit 4) flaug 5) hjörssókn
6) nefbjörg hjálms hans 7) nökkut at, hvárri konungrinn skaut, er þeir stóðusk nær, ok 8) á 9) miðla 10) mátti fara 11) ok meginlands
12) þessi *tílf.* 13) upp 14) við stýri í lypting 15) alt Satíri 16) milli ok. 17) Satíri þykkir betra ríki en hin bezta ey í Suðreyjum 18) *saal, B*; pollinn *A*

konung, svá at þeir fóru milli meginlands ok eyjanna, hvárt at þær
 234. váru byggðar eða eigi. Dvaldisk hann um vetrinn í Suðrey. Annat
 sumar eptir fór hann til Noregs aptr, lét þar eptir í Orkneyjum Erling¹,
 sun Erlends jarls; en Magnús bróðir hans hafði hlaupit frá konunginum
 sumarit fyrra ok til Skotakonungs. Þá er Magnús konungr var í Orkn-
 eyjum, þá sendi Melkólfr² Skotakonungr dóttur sína út til Orkneyja;
 hana gipti Magnús konungr Sigurði syni sínum, ok var hann þá 9 vetra
 gamall, en hon, mærin, 5 vetra gömul. Þá setti Magnús konungr Sig-
 urð höfðingja yfir allar eyjar, bæði Suðreyjar ok Orkneyjar, ok gaf
 hánun konungs nafn, ok fékk hann í hönd Hákon Pálssyni frænda
 sínum ok Erlingi með ráði³ Skotakonungs. Var með því ráði bundin
 sætt⁴ millum Magnúss konungs ok Skotakonungs. Melkólfr var faðir
 Davíðar⁵, er síðan var konungr á Skotlandi.

235. Þá fór Magnús konungr austr í Noreg, ok var um vetrinn eptir
 í Vik austr, ok hafði fjölmenni mikit; ok bjósk þá at riða upp á Gaut-
 land vestra ok leggja undir sik, ok hafði mikit herjat af, ok géngu
 mjök Vestrgautar undir hann alt um hina nörðri byggð. Ok áðr en
 hann riði austr um vatn til meginbyggðanna⁶, þá leitaði hann ráðs við
 vini sína, ok leizk mönnum, sem þeir hefði oflittit⁷ lið at fara til meg-
 inlandsins. Setti hann þar til landsgæzlu þess, er hann hafði unnit
 af Svíakonungi, sumt lið sitt; var þar fyrir höfðingi Finnr Skoptasunr
 ok Sigurðr ullstrengr, ok gerðu þeir sér jarðborg, [er konungr fór
 í Noreg⁸.

236. Nú spurðu Norðmenn, at Ingi konungr mundi draga lið saman
 ok ætlaðisk at riða at þeim; en þeim þótti þat háðuligt⁹, fyrir því at
 þeir höfðu vel viðbúizk, ok hræddusk ekki Gautaher. Ok þá [dvaldisk
 ferð konungsins, ok þá¹⁰ kváðu þeir þetta.

Allengi dvelr Ingi

ofanreið hinn stjölbreiði¹¹.

Litlu síðar reið Ingi konungr ofan með her úvígán at Norðmönn-
 um, ok [urðu Norðmenn eigi fyrr varir við, en engi var annarr kostr
 en gefask¹² í vald Inga konungs; en hann gaf þeim líf sitt¹³ ok vápn
 ok klæði ok hesta, en fé alt tók hann upp, þat er þeir höfðu fengit;
 ok fóru þeir svá búit¹⁴ norðr til¹⁵ Magnúss konungs.

237. Annat sinn fór Magnús konungr austr í¹⁶ Gautland, ok hafði
 mikit lið með sér ok herjaði víða ok brendi; en nú kom í móti hánun

¹) Erlend ²) Melkólfr ³) styrk ⁴) ok vinátta tilf. ⁵) Davíðs ⁶) meg-
 inbyggðar ⁷) of fátt ⁸) áðr en Magnús konungr færi til Noregs ⁹) hæðiligt
¹⁰) er dvaldisk ferð konungsins, ¹¹) þjóbreiði ¹²) við þat er engi váru
 efni annars, gáfu þeir sik upp ¹³) udel. ¹⁴) udel. ¹⁵) á fund ¹⁶) á

herra Gauta [austr á¹ Foxerni². Fór þar þá aptr³ konungr með liði sínu, ok hafði gert mikinn skaða á Gautlandi bæði í ránum or manndrápum ok landsbruna. Hann hafði ok látit mart manna áðr en létli. En eptir þetta fóru orðsendingar af Danakonungi ok Sviakonungi til Magnúss konungs, at þeir vildu leggja frið milli landanna, ok báðu at hann skyldi eigi ágirnask þeirra ríki. — En eptir þetta settisk konung-^{238.} astefna við landamærit í Elfinni; kom þá norðan Magnús konungr, en sunnan Eiríkr konungr Sveinssunr, ok ofan⁴ Ingi konungr Steinkels-sunr⁵. En þat var sagt, at með svá miklum stórmælum ok úfriði, sem þessir þrír konungar höfðu, þá snérisk á litilli stundu svá, at þessir höfðingjar gengu allir [á eitt tal, ok áttu svá langa stefnu sem kölluð er hálf borðahrið⁶, áðr en þeir váru allir sáttir ok ríkin í friði. Skyldi þá hverr hafa sína frændleifð úskerða, ok bæta hverr við annan, þat sem brotit hafði, ok svá við landsmenn, en þeir jafnask við sjálfir konungarnir. Eptir þetta þá er þessir þrír konungar stóðu allir saman á einum velli, þá mæltu liðsmenn þeirra, at eigi mundi fásk aðrir þrír vaskligri⁷. Var Ingi konungr elztr þeirra, ok var hann mestr [at hæð ok svá at⁸ digrleik, en Eiríkr konungr hafði fegrsta ásjón allra þeirra. Magnús konungr var allra þeirra hermannligastr ok harðligastr, ok váru þó allir þessir vaskligir ok miklir. Þá festi [Magnús konungr Margretu dóttur Inga konungs,⁹ ok fylgðu henni¹⁰ jarðir þær ok heruð, er þeir höfðu deilt um; var hon þá kölluð Margreta friðkolla. Var þessi sætt gör eptir því sem fyrr var¹¹ milli Ólafs konungs ok Svíakonungs.

Þá er Magnús konungr hafði ráðit Noregi 9 vetr, byrjaði hann^{239.} ferð sína í annat sinn vestr um haf með miklum her ok friðu liði, þvíat þá fylgðu hánun or Noregi allir hinir ríkustu menn, er [váru í¹² landinu, Sigurðr Hranasunr, [Viðkunnr Jóanssunr¹³. Dagr Eilífssunr, Serkr or Sogni, Eyvindr albogi stallari hans, ok margir aðrir ríkismenn. Þessu liði fór hann vestr til Orkneyja, ok hafði¹⁴ með sér Erling sun Erlends jarls ok nökkut lið með hánun, ok sigldi þá¹⁵ til Suðreyja ok þaðan til Írlands út ok herjaði þar¹⁶, ok átti marga ok stóra bardaga ok hafði jafnan sigr, sigldi suðr [í Dýflin¹⁷ ok vann hana um haustit, ok setti þaryfir menn sína til gæzlu, en konunginn sjálfir

1) austan af 2) *rett. for Oxenni* 3) Magnús *tilf.* 4) af Gautlandi *tilf.*

5) Steinfinnssunr 6) á tal ok á einmæli, ok eigi á svá langri stundu sem hálf matmálsstund (váru þeir á tali) 7) sjónum *tilf.* 8) bæði á hæð ok á

9) Ingi konungr Magnúsi konungi dóttur sína Margretu 10) heiman *tilf.*

11) gör *tilf.* 12) í váru 13) *mgl. i A* 14) þaðan *tilf.* 15) síðan

16) lagðisk þá við Írland ok herjaði 17) til Dýflinnar

fór upp á Kunnaktir, ok var þar lengi um vetrinn með Myrkjartag konungi, ok hafði Magnús konungr þar frið. Fór hann víða um Úlfastir ok herjaði þar, ok hafði þá unnit [mikinn hluta landsins ok gíslat sér¹.

240. Nú bjósk Magnús konungr um sumarit at fara aptr til Noregs, ok setti gísla sína í Dýflinni ok gæzlumenn. En hann herjaði víða á² Úlfastiri, ok ætlaði þá at sigla norðr til eyja. Magnús konungr þóttisk þurfa strandhöggva³ áðr en hann sigldi⁴, ok skyldi konungr af Kunnöktum senda hánun⁵, ok seinkaðisk [nú sú koma mjök, ok nú⁶ gerði hann menn sína eptir, ok urðu þeir enn seinni en hann [vænti þeirra⁷. Nú gékk Magnús konungr upp með mestum hluta liðs síns á land, ok vildi leita eptir mönnum sínum ok strandhöggum. Ok er konungr sá⁸ sína menn, ok þat at þeir fœrðu hánun strandhögg, þá snéri hann aptr liði sínu, ok fóru þeir um kjörr nökkur, ok þar váru stórar mýrar ok fen djúp, ok váru yfir klappir. En þar hafði samnazk fyrir hann Íraherr, ok var kominn nær þeim, [ok þó milli skipanna ok þeirra⁹; ok [var þar¹⁰ bardagi mikill ok harðr, ok drósk þá Írum lið, þó at sumt væri drepit, ok¹¹ hálfu meira var þá en [fyrir at¹² öndverðu, ok snéri þá mannfallinu á hendr Norðmönnum, ok sumir flýðu. Magnús konungr vildi eigi flýja ok hélt sveit sinni¹³, ok hugði at Upplendingar, er fyrstir fóru yfir fenit, skyldu skjóta af bogum sínum; en þeir köstuðu heldr skjöldum á bak sér ok runnu til skipa. [En er liðit flýði frá Magnúsi konungi, kvað hann þessa vísu:

Hvat þarf heimför kvitta?
hugr er minn í Dýflinni,
en til kaupangs kvenna
kem ek eigi austr í hausti;
uni ek því, at eigi synjar
ingjan gamanþinga,
œrskan veldr því er írskum
ann ek betr en mér svanna¹⁴.

Þá kallaði Magnús konungr á Þorgrím húfu ok mælti: „Úvitr maðr var ek þann dag, er ek gerða útlagan Sigurð hund, ok þat var þó miklu úvitrligra er ek gerða þik lendan mann, fyrir því at údrengiliga skilsk þú við mik, ok er þat sem ván er at, [en aldri fœri Sigurðr svá¹⁵“. Eptir þetta flýðu allir [þeir er aptar stóðu ok hinir er yfir

¹⁾ *saal. B*; þann hlut landsins ok gísla sett *A* ²⁾ um ³⁾ strandhögg ⁴⁾ norðr *tilf.* ⁵⁾ ok beið hann um hrið *tilf.* ⁶⁾ ok kom eigi, þá ⁷⁾ varði⁸⁾ fann ⁹⁾ milli ok skipanna ¹⁰⁾ varð þá ¹¹⁾ at ¹²⁾ fyrir ¹³⁾ ok skjaldborg fyrir merki sínu *tilf.* ¹⁴⁾ *fra* [*udel. B* ¹⁵⁾ ok eigi myndi Sigurðr hundr svá við mik skiljask.

fenit váru komnir¹, en konungurinn sjálf stóð í öndverðri fylking² ok barðisk, ok hugði at æ mundi hlýða, fyrir því at langa hríð [sem búfé hjoggu þeir Íra³. En æ þar sem einn var höggvinn, þá komu æ tveir í staðinn af landi ofan. Ok þá er þyntisk um merkit fékk konungurinn lag af spjóti í gegnum báða fótleggina, ok braut hann þá svá í sundr spjótskaptit, at hann tók [hendinni niðr til⁴ millum fótanna ok þrýsti, ok mælti svá: „Brjótum vér⁵ sperrileggina.“ Ok kallaði þá á lið sitt ok bað þá berjask vel, ok sagði sik ekki munu til saka. Magnús konungur var auðkendr; hann hafði hjálm gullroðinn ok skrifat á ljón af gulli, ok sverð hans var kallað Leggbitr, ok váru á tannhjölt ok meðalkaflinn gulli vafðr, ok allra sverða bitrast; hann hafði silkitreyju erimalausa, rauða, yfir skyrtunni, ok var þat mál allra manna, at [engi kvezk hafa sét uruggligra mann með⁶ jafnmörgum vápnum eða vaskligra⁷. Þá fékk hann högg með⁸ spörðu írskri á háls við herðarnar, var þat hans banahögg⁹, ok féll þar Magnús konungur. En Viðkunnr Jónssunr hjó þann mann í tvá hluti sundr, tók hann þá Leggbitr, sverð Magnúss konungs, en skjöldr hans var þá únýtr. Eptir þetta flýðu allir þeir, sem eptir váru; svá segir Viðkunnr Jónssunr¹⁰, at þá er þeir flýðu¹¹ Sigurðr Hranasunr ok hann, at fáir mundu þar frá tíðendum segja þeirra¹², er þá váru eptir. Þar féll ok Erlingr sunr Erlends jarls ok mart stórmenni ok mikit lið annat, en þeir er til skipa komu héldu frá landi, vendu svá norðr til eyja á fund Sigurðar konungs¹³, ok höfðu hann um haustit austr með sér til Noregs.

En þá váru teknir til konunga eptir Magnús konung í Noregi 241. þeir synir hans, Sigurðr ok Eysteinn ok Ólafr. Sigurðr lét eptir fyrir vestan haf dóttur Skotakonungs, ok vildi eigi eiga hana. Sigurðr hafði hinn eystra hlut lands, en Eysteinn hinn nörðra, en báðir varðveittu þeir Ólafs konungs hlut¹⁴, þvíat hann var [eigi eldri en¹⁵ þrevetr, þá er hann var til konungs tekinn, en Sigurðr konungur var þá 14 vetra, en Eysteinn konungur var 16 vetra. Móðir Ólafs konungs var Sigríðr dóttir Saxa í Vik.

Um Jórsala-Sigurð ok um hans frægð.

Þá er þessir þeir konungar höfðu stýrt landinu¹⁶ þrjá vetr, þá 242. hafði Sigurðr konungur búit ferð sína or landi með miklum kostnaði.

1) *saal. B*; þeir sem aptast stóðu yfir fenit *A* 2) fylkingu 3) hjoggu Norðmenn Íra sem bú 4) hendi sinni til niðr 5) alla *tilf.* 6) eigi hefði sét vígligra mann við 7) tiguligra 8) af 9) banasár 10) sjálf *tilf.* 11) runnu 12) þeir 13) sunar Magnúss konungs *tilf.* 14) bróður síns *tilf.* 15) *mgl. i B* 16) ríkinu

Hánum fylgðu margir lendir menn ok margir ríkir böendr, hann hafði alls 60 skipa, ok urðu ekki [mjök snembúnir¹ um sumarit. Sigldi Sigurðr konungr um haustit út af Noregi ok vestr til Englands, ok kom þar um haustit með öllu liði sínu. Heinrekr Englakonungr, sunr Vilhjálm's bastarðs, fagnaði hánum vel, dvaldisk Sigurðr konungr þar um vetrinn í Englandi. En um várit eptir byrjaði [Sigurðr konungr² ferð sína til Vallands, ok fór hann þat sumar alla leið vestr, til þess er hann kom á Jakobs land; þar dvaldisk hann annan vetr. Þá varð hann úsáttur við jarl nökkurn, ok fór svá þeirra viðrskipti, at jarlinn rauf þá sætt, er þeir höfðu sín á milli gört um haustit. En Sigurðr konungr drap marga menn fyrir jarlinum, ok jarlinn komsk nauðuliga undan. Þar tók konungrinn mikit fé, sumt með ráni³, en sumt með útlausn þeirra manna, er hann hafði áðr tekit [með valdi⁴.

243. At næsta vári eptir byrjaði Sigurðr konungr ferð sína vestr til Spaníalands, ok þá er hann kom til borgar þeirrar, er Lizíbon heitir, lagði hann þar til her sínum ok átti þar hina fyrstu orrostu, ok vann hann borgina ok fékk þar [allmikinn sigr ok fé⁵. Þaðan fór Sigurðr konungr út á Spán⁶ heiðna, þar gékk hann á land upp með liði sínu, ok átti þar aðra orrostu ok hafði sigr. Svá barsk at litlu síðar, at einn dag kom í mót Sigurði konungi ok liði hans víkinga galeiðr⁷ margar, ok lögðu at þeim ok börðusk við þá. Varð þar mikit mannfall, ok nálíga alt af heiðnum mönnum. Þar tók Sigurðr konungr átta galeiðr⁷ ok drap af hvert mannsbarn. Fjórðu orrostu átti Sigurðr konungr við kastala nökkurn, þann⁸ sem heitir Alkassi; hann vann⁹ þann kastala ok fékk mikit fé. Nú er Sigurðr konungr sigldi ígegnum Njörvasund, þá kom í mót hánum herr heiðinna manna, ok átti hann hér hina fimtu orrostu, ok hafði sigr. Nökkurri hrið síðar kom Sigurðr konungr þar sem heitir Formiterra, þar funnu þeir helli einn í bergi nökkuru, ok sat þar mikit fólk, bæði Blámenn ok Serkir; þat var vígi mikit, fyrir því at þat var bæði hátt ok bratt til at ganga, en steinmúrr stóð yfir þveran hellinn. Þeir skutusk á um hrið, þá sá konungrinn at þeir mundu ekki sýsla at svá búnu; þá lét konungrinn taka skip nökkur, er barkar heita, ok lét drengja með stórum köðlum ok sterkum um hvarntveggja stafninn; síðan lét hann draga skipin upp á bergit yfir hellisdyrrnar, ok gengu menn í skipin með vápnum sínum ok báru grjót í, en síðan létu þeir ofan síga skipin fyrir bergit; en þeir er í vöru skipunum, báru ofan á heiðna menn bæði vápn ok grjót, ok hrukku heiðingjar af

1) seinbúnir 2) hann 3) ránfangi 4) í orrostu 5) mikit fé 6) hit tilf.

7) galeiðir 8) þar 9) *Her begynder den 6te Lacune i B.*

steinveggjunum. Þá gékk Sigurðr konungr neðan í hellinn, ok kómsk upp á steinmúrinn. Svá segir Halldórr skvaldri:

Böðstýrkir lét barka
(bragnings verk á Serkjum
fræg hafa gerzk) fyr gýgjar
gagnstig ofan síga,
þar er í hall at helli
hernenninn fjölmennum
Göndlar þings með gengi
gnýþrótt¹ neðan sótti.

Heiðingjar sóttu þá innar í hellinn á þat vígi, er þar höfðu þeir gört sér, en Sigurðr konungr lét flytja upp í hellinn við stóra, ok gerðu mikit bál, ok slógu í eldi; varð þá sá eldr svá mikill, at alt heiðinna manna þá brann, nema þat er upp gékk á vápn kristinna manna. Þetta hefir verit kallat eitt hit mesta fremdarverk.

Nú fór Sigurðr konungr suðr til Sikileyjar, ok var þar þá höfðingi 244. yfir Rogeirr jarl; þar dvaldisk Sigurðr konungr um vetrinn með jarlinum, ok hinn áttanda dag jóla þá leiddi Sigurðr konungr Rogeir jarl til hásetis með sér ok gaf hánun konungs nafn. Rogeirr konungr hélt síðan lengi konungdómi ok æxlaði mjök silt ríki í marga staði; hann var kallaðr Rogeirr ríki. Hans sunr var Vilhjálmr konungr í Sikiley. Dætr Vilhjálms konungs váru 3; fékk einnar Henrekr keisari, aðra dóttur Vilhjálms konungs átti jarlinn af Kipr², hina þriðju dóttur hans átti Margariz kussari³.

Sigurðr konungr fór síðan út yfir haf ok hélt skipum sínum til 245. Akrsborgar, fór þaðan landvegis út til Jórsalaborgar, fann þar Baldvina, er þá var konungr yfir Jórsalalandi; var þar Sigurðr konungr í góðum fagnaði, ok sjálfr Baldvini konungr fylgði hánun út til árinna Jórdánar ok aptr til Jórsalaborgar. Gaf Baldvini konungr með ráði Patriarkans af krossinum helga nökkurn hlut ok marga aðra helga dóma. Á þeirri sömu tíð fór Baldvini konungr með her sinn til borgar þeirrar á Sýrlandi er Sætt heitir. Sigurðr konungr fór ok með konunginum til þeirrar sömu borgar með her sinn, ok í þeirri ferð unnu þeir borgina Baldvini konungr ok Sigurðr konungr. En þegar gaf Sigurðr konungr Baldvina konungi borgina, ok setti til varðveislu yfir borgina kristna menn. Svá segir Halldórr skvaldri:

Borg heiðna vant, bræðir
benja tíkr! af ríki,
(háðisk hver við prýði
hildir) en gaft af mildi.

¹) *rettet for gnýdrótt* ²) *rettet for Kapr* ³) *rettet for keisari*

246. Síðan fór Sigurðr konungr aptr til Akrsborgar ok tók þar skip sín. Fóru brott af landinu, ok fór þá Sigurðr konungr með liði sínu til Miklagarðs; ok áðr en hann sigldi upp í sund, þá lá hann hálfan mánað hraðan byr, fyrir því at hann vildi þá sigla, er seglum hans væri ekit fram at skipi, fyrir því at þá mátti sjá af hvárutveggja landinu í öll segl hans, fyrir því at þau væru öll af pellum. Ok þá er hann sigldi at Miklagarði, lét Alexius keisari upp lúka borchliði því er heitir Gullvarta. Gékk þá Sigurðr konungr inn í borgina, ok væru öll stræti fyrir hánunum dregin með pellum. Sigurðr konungr mælti við menn sína, at þeir skyldu láta sér fátt um finnask, þóat þeir sæi þá hluti, er eigi væri opt sénir á Norðrlöndum, ok svá gerðu þeir, gengu svá á pellin sem þá at bert væri strætitt. Alexius keisari fagnaði Sigurði
247. konungi vel ok fékk hánunum dýrlegar hallir ok liði hans. Nú bauð Alexius keisari Sigurði konungi, hvárt hann vildi, at efnat væri til leiks þess er kallaðr er Paðreimsleikr, eða vildi hann þiggja jafnmikit gull af hánunum, sem leikr kostaði; en þat var 6 skipfund gulls. Sigurðr konungr kaus leikinn, ok líkaði þat keisaranum vel, ok lét nú búa leikinn, ok hafði sá leikr fálaga áðr sénn verit eða leikinn. Þar var mikill fjöldi þeirra Norðmanna er gékk¹ * * * * *
248. * * * *² gört verit í Noregi. Hann lét ok gera virkit við Agðanes ok kirkju norðr í Vágum ok lagði eignir til. Eysteinn konungr lét ok gera skip í Niðarósi eptir því, sem var Ormrinn langi, lét þar gera á drekahöfuð ok búa gulli, ok kallaði Dreka. Eysteinn konungr kom Jämtalandi undir sik fyrstr Noregs konunga.

*Um andlát Sigurðar konungs ok þeirra bræðra, ok um skirsl
Haralds gilla.*

249. Á þrettánda ári ríkis þeirra bræðra Sigurðar konungs ok Eysteins konungs tók sótt Ólafr konungr bróðir þeirra ok andaðisk, var lík hans jarðat í Niðarósi at Kristkirkju. En 7 vetrum síðar fékk Eysteinn konungr sótt ok andaðisk suðr á Stimi á Hústöðum³, var síðan lík hans fært norðr í Niðarós ok jarðat at Kristkirkju; hans dauða harmaði hverr maðr í Noregi. En síðan réð Sigurðr konungr einn landinu.
250. Fám vetrum þar eptir andlát Eysteins konungs kom vestan af Írlandi sá maðr, er kallaðr var Haraldr, ok lézk vera sun Magnúss

¹) Her var en Lacune af 2 Blade i A. ²) Her begynder atter B, som udfylder den sidste Del af Lacunen i A ³) saal. Sn.; Fastöðum B

berfœts; hann hafði verit kallaðr á Írlandi Gillikrist. Ok þá er Haraldr kom til Sigurðar konungs, bar hann sitt mál fyrir hann ok beiddisk at gera skírslur til faðernis sér. En Sigurðr konungr bar þetta mál fyrir vini sína, ok var lengi áðr um ráðit en lofat væri, at Haraldr skyldi troða skrár ok sanna svá faðerni sitt. En þá váru 7 plógjárn glóandi ok þar gékk Haraldr eptir berum fótum, ok tveir biskupar leiddu hann, ok hefir þessi skírsl frekust verit ger í Noregi. Haraldr varð vel skírr, ok sýndi þá Sigurði konungi heila fœtr sína ok öllum þeim, sem við váru staddir. Sigurðr konungr tók þá vel Haralds frændsemi, ok hafði hann með sér innan hirðar, ok lét vel yfir hánun. En [Magnúsi syni¹ Sigurðar konungs var þungt til Haralds, ok margir aðrir viku eptir Magnúsi um þat sama mál. Magnús sunr Sigurðar konungs fékk Kristínar, dóttur Knúts lávarðar ok Ingibjargar dóttur Haralds konungs, systur Málfríðar dróttningar, er Sigurðr konungr faðir hans átti.

Þá er Sigurðr konungr var staddr í Vík austr fékk hann sótt 251. ok andaðisk, ok hafði þó lengi áðr haft mikil vanheilendi. Var lík Sigurðar konungs flutt til Oslóar ok hvílir hann í Hallvarðs kirkju í steinvegginum syðra megin fyrir utan kórinn. Þá hafði Sigurðr konungr ráðit Noregi 7 vetr ok 20 síðan Magnús konungr berfœtr faðir hans féll ífrá.

Um úsætti þeirra frænda Magnúss konungs ok Haralds gilla.

Eptir andlát Sigurðar konungs váru þeir til konunga teknir, 252. Magnús sunr Sigurðar konungs ok Haraldr Magnússunr bróðir Sigurðar konungs, ok hafði sína hirð hvárr þeirra. Ok eigi höfðu þeir lengi báðir verit konungar, áðr en úsætti gerðisk á miðli þeirra, ok svá mikit var at því, at hvárr þeirra hjó bú fyrir öðrum, ok því næst drápusk þeir menn fyrir. Á fjórða ári ríkis þeirra var Haraldr konungr í Vík austr austarlíga ok samnaðisk at liði. Magnús konungr dró saman her mikinn, ok fór á mót Haraldi konungi frænda sínum. Þar funnusk þeir sem heitir Fyrileif, hafði Magnús konungr lið meira miklu; þar börðusk þeir ok var mikit mannsfall. Þar féll Kiströðr bróðir Haralds konungs sammœðra, ok eigi færra hirðmanna hans en 60. En Haraldr konungr komsk sjálfir á flótta. Haraldr konungr flýði suðr til Danmarkar á fund Eiríks Danakonungs Eiríkssunar; þeir höfðu áðr görzk eiðbræðr. Eiríkr konungr veitti Haraldi konungi alt Halland til yfir-

¹) rettet; M. sonr B

ferðar, ok gaf hánú 6 langskip reiðislaus. Eptir Fyrileifar orrostu lagði Magnús konungr allan Noreg undir sik, ok fór um haustit norðr
 253. til Björgvinjar, ok fóru þá heim lendir menn flestir¹ til búa sinna. Þetta sama haust kom Haraldr konungr sunnan af Danmörku, ok þá er hann kom til Konungahellu var fyrir hánú samnaðr nökkurr svá², ok var þó engi bardagi, fyrir því at bæjarmenn gáfusk upp ok tóku við Haraldr konungi³. Byrjaði þá Haraldr konungr ferð sína norðr um Víkina ok drap marga menn, en af sumum tók hann fé mikit. Þá fékk Haraldr konungr sér skip, ok dreif at hánú lið mikit, ok þá er hann kom [austan at Borg⁴, tók hann þá bræðrna Nerið ok Ásbjörn, ok bað þá kjósa, hvárr þeirra vildi hengðr vera eða [út í Sarp fara⁵. Neriðr var hengðr, en Ásbjörn [var skotinn⁶ í Sarp, [þvíat hann var eldri, þótti sá dauðinn⁷ enn grimmligri. Síðan fór Haraldr konungr norðr með landi, ok lagði land alt undir sik þar sem hann fór. En þá er Magnús konungr frá⁸ þessi tíðendi, þá gerði hann boð eptir lendum mönnum sínum ok bauð út leiðangri⁹, en lendir menn flestir dvöldusk heima, svá kom ok fátt af heruðum til hans. Þá kallaði hann til sín Sigurð Sigurðarsun, Nefsteinssunar (hann var mikill höfðingi ok allra manna vitrastr) ok spurði hann ráða, hversu háttu skyldi. En hann svaraði á þá lund: „Herra!“ sagði hann, „til [þess kann ek góð ráð, ef þér vilið þau hafa¹⁰: görið mik ok¹¹ annan lendan mann í móti Haraldr konungi frænda yðrum, at¹² bjóða hánú sætt, svá sem hinir beztu menn leggja ráð til í báða staði, bjóða hánú ok alt þat ríki, er hann á með¹³ réttu at hafa, ok eru svá margir vitrir menn¹⁴ með Haraldr konungi, at þetta erendi munu gjarna vilja flytja við hann. Þá svaraði Magnús konungr: „Litla hríð njótum vér þá [ríkis þess, er þá unnum vér¹⁵ í haust, ef nú skyldim¹⁶ vér upp gefa alt at óreyndu, ok eigi vil ek þat; gef til annat ráð, hversu ek skal halda öllu landinu.“ Þá svaraði Sigurðr: „Þat er mitt ráð, at fara í brott héðan or Gulaþingslögum ok norðr [til Þrándheims¹⁷, ok [freista ef þar fáisk norðr nökkurr styrkr¹⁸ af Þrændum.“ Þá svaraði konungr: „Man ekki þá Haraldr leggja alt landit undir sik at¹⁹ austan, ef vér flýjum²⁰?“ Þá svaraði Sigurðr: „Enn er eitt ráð til, [ef þat vill hafa²¹, ok þó ilt:

1) *Her begynder atter A* 2) *mgl. i B* 3) *saal. B*; at konungi *A* 4) austan borgar 5) hvárr fara í Sarp 6) fór 7) hann var eldri, ok sá þótti dauðinn 8) spurði 9) leiðangr 10) þessa man ek góð ráð leggja ef þér vilið nýta 11) eða 12) ok látið 13) at 14) ok góðviljaðir tilf. 15) þess sigrs, er vér unnum landit alt undir oss 16) skulum 17) í Þrándheim 18) freistið ef þér fáid styrk 19) *mgl.* 20) undan tilf. 21) *mgl.*

at gera til gesti ok láta drepa einn flendan mann eða tvá¹, þá er nú hafa heima sezka ok vildu eigi koma til yðar, ok gefa þær veizlur, er þeir hafa hafðar, þeim nökkurum, er hér er² með yðr ok þér trúið vel; kann þá vera, at aðrir flendir menninir komi til yðar ok vilja eigi biða heima þvilíkra sókna³.“ Þá svaraði konungrinn: „Þetta ráð man verða úvinsælt; kann vera, þóat ek láta drepa menn⁴ mína ok fá⁵ ek öðrum mönnum lénit⁶, þá kann vera at þeir sé mér eigi betri.“ Þá stóð Sigurðr upp, ok gékk á brott ok mælti svá: „Hví skal ek eigi gefa yðr þat ráð, er þér vilið hafa, at sitja hér í Björgvin þar til, er Haraldr konungr kemr hér með öllu liði sínu, ok mant⁷ þá verða [at flýja eða þola meizlur til dauða⁸.

Haraldr konungr kom liði sínu öllu til Björgvinar jólaaptan, ok 254. vildi eigi leggja til bæjarins fyrir helgar sakar at berjask, ok lagði í Flóruvága, ok lá þar um jólin ok hafði allmikit lið, ok enn kómu menn til hans um jólin or heruðum 11 hundruð manna. Þessi var kallaðr mógavetrinn. Magnús konungr hafði viðbúnað mikinn í bœnum ok lét alla daga í jölunum hafa mikit starf. Hann lét gera valslengjur úti í Hólmi⁹ ok alt utan frá Steinkirkju¹⁰, ok yfir [móti Munkabryggju¹¹ með viðum ok sumt með járnrekendum, svá at ekki mátti fara skipum í¹² Váginn; hann lét ok gera herspora marga ok kasta yfir á Jónsvöllum¹³; hann átti ok þing við bæjarmenn ok bað sér liðs, en allir hétu góðu um þat. Affaradag jóla lagði Haraldr konungr at bœnum öllum her sínum, ok hömluðu þeir skipunum at Norðnesi. En Magnús konungr hafði fylkingar sínar úti í Hólmi, ok þá [hugði Magnús konungr, at Haraldr konungr vildi¹⁴ ganga upp í Norðnesi, ok vendi aptr þá Magnús konungr öllu liði sínu inn eptir bœnum, ok þá er þeir kómu inn í Vágsbotninn, þá sá þeir at Haraldr konungr hafði lagt öllum skipum sínum inn at Hólmi, ok alt var þá lið hans á land komit. Sótti þá Haraldr konungr utan eptir bœnum, en margir bæjarmenn [höfðu heim gengit í garða sína, þá er Magnús konungr hafði inn snúit eptir bœnum¹⁵. Ok þá er menn Magnúss konungs sá ofrefli hers Haralds konungs, þá flýði lið hans alt, sumt upp í fjallit, en sumt aptr í bæinn, en sumt á her-sporana. En Magnús konungr gékk út á skip sitt ok settisk í lypting,

1) *saal. B*; eða báða tvá lenda menn *A* 2) eru 3) sé við ok vili eigi biða heiman þvilíkra heimsókna. 4) lenda menn 5) fæ 6) lén þeirra 7) mantu 8) annat hvárt at flýja, eða þola meizlur eða dauða at þriðja kosti. 9) *saal. B*; palslengju í bœnum úti í hólmi *A* 10) Kristkirkju 11) til Munkabryggju 12) um 13) Jóansvöllu 14) hugðu þeir Magnús konungr at þeir Har. k. vildu 15) skruppu inn í garða sína ok í hús, þá er Magnús konungr fór inn eptir bœnum, ok var þá eigi gott til þeirra at taka.

ok fátt manna með hánun. En með því at [bannaði umbúnaðrinn er görr var um þveran váginn, at þeir höfðu engan kost at fara á brott með skipit¹, svá sem segir Einarr Skúlasunr:

Luku vág viku,
varat kost fara
brýns, Björgvinjar,
braut háskrautum.

Þá kómu menn Haralds konungs á skipit, ok var þá Magnús konungr tekinn², ok var þá í gæzlu Haralds konungs um hrið. Var [þá ráðit um³ hans mál. Í þessum fundi féll ekki mart manna, ok flestum mönnum váru grið gefin. Svá segir Halldórr skvaldri:

Máttiat⁴ öld, þá er ótta
ógnfýstr konungr lýsti,
(hljóp fyr hilmis vápnum
herflótti) bý verja.

Eptir þetta var Magnús konungr blindaðr ok geldr, en Reinaldr biskup af Stafangri var hengðr úti í Hólmi við valslönguna⁵. Magnús konungr fór norðr í Niðarhólm⁶ ok tók þar munkaklæði, en Haraldr konungr lagði þá land alt undir sik. Hann fékk þá Ingiríðar dóttur Rögnvalds sunar Inga Steinkelssunar. Ingiríði hafði átta fyrr Heinrekr skökulær⁷, sunr Sveins Sveinssunar Danakonungs; þeirra synir váru þeir Magnús Sviakonungr, Rögnvaldr jarl, Buriz⁸. Haraldr konungr átti sun með⁹ þóru Guðorms dóttur grábarða, sá hét Sigurðr, en tveim vetrum síðar átti hann sun með⁹ Ingiríði dróttningu, sá hét Ingi.

Um Sigurð slembidják.

255. Sigurðr, er kallaðr var slembidják, kom til Noregs vestan yfir haf; hann fór suðr til Danmarkar, ok bar þar járn til faðernis, at hann var sunr Magnúss berföets, ok váru við þessa skírslu fimm biskupar, ok varð hann skírr. Svá segir Ívarr Ingimundarsunr:

Gerðu skírslu
um skjöldungs kyn
fimm biskupar,
þeir er framast þóttu;
svá bar raunir,
at ríks konungs
þess var hins milda
Magnús faðir.

1) þeir höfðu engan liðskost at fara brott á skipinu, ok svá bannaði umbúnaðr, sá er görr var um þveran váginn 2) handtekinn 3) umráðit 4) máttuð 5) valslengjuna 6) Þrándheim 7) skotulær 8) Bariz 9) við

Þaðan fór Sigurðr slembidjákni til Noregs, kom á fund Haralds konungs, bróður síns. Við hánun var þar þungliga tekit, ok lagði Haraldr konungr ok hans ráðgjafar engan trúnað á skírslu hans, ok þá var Sigurðr handtekinn ok leiddr á skútu eina, ok réru menn á brott með hana; ok þá er þeir kómu mjök langt brott frá bænum Björgvin, sat Sigurðr í fyrirrúminu ok hafði [möttul skinnalausn¹ yfir sér; hann hafði niðr á þiljuna fyrir sik, ok hafði hendrnar [á möttulsbandinu² ok flutti upp á háls sér, ok stóð upp ok beiddisk at ganga til borðs. Stóðu upp með hánun tveir menn ok héldu³ klæðum hans, ok þegar hann kom til borðsins, þá tók hann sinni hendi hvárn þeirra, ok steypisk fyrir [borðit með báða þá⁴. Ok með því at skútan rendi skjótt ok þeim [varð seint⁵ at snúa henni, bar fyrir því í sundr þeirra fundi [at því sinni⁶. Sigurðr tók eitt kaf furðu langt, ok þá er hann kom upp, var hann nær landi, ok fyrr var hann á landinu en þeir gæti tekit [sína menn á skútuna⁷. Var Sigurðr allra manna fóthvatastr, ok féngu þeir hánun ekki nát at því sinni. Fóru þeir aptr til Björgvinjar á fund Haralds konungs ok sögðu hánun þetta, ok var þeirra ferð litt leyfð. Sigurðr fór á launungu til vina sinna ok hafði með sér nökkura menn; ok þá er mjök leið at jólunum⁸, [var hann í Björgvin⁹, ok leyndu hánun bæjarmenn. En hinn næsta aptan fyrir Lúcie¹⁰ messu, þá er Haraldr konungr sat yfir mat¹¹, þá mælti sá maðr til hans, er næst¹² hánun sat: „Herra! vér höfum þrætt¹³ þar til, er vér höfum veðjat um [einn hlut¹⁴, ok fær [þessa þrætu engi¹⁵ leyst nema þér einir¹⁶: ek sagða þat, herra, at þér mynduð liggja hjá Ingiriði dróttningu í nótt, en þeir segja, at þú munir liggja íhjá Þóru.“ Þá svaraði konungrinn: „Láta mant þú veðféit.“ Ok svá urðu þeir þess varir, at hann mundi liggja hjá Þóru. Þá menn hafði Sigurðr slembidjákni til njósnar setta innan hirðar. Á [þessa sömu nótt gildraði Sigurðr ok hans menn til Haralds konungs, en hans höfuðvörðr¹⁷ var fyrir því herbyrgi, er allir ætluðu¹⁸ at hann svæfi í, en hinnug var varðlaust sem hann svaf sjálf inni. Kómu þeir Sigurðr ok hans menn til herbyrgisins, ok kómusk [inn í áðr¹⁹ en konungrinn vaknaði, ok báru þegar vápn á hann. Lét þar Haraldr konungr lif sitt ok hafði mörg stór sár. Þetta var ofarlíga á nóttinni. Síðan gengu þeir Sig-

1) möttulskikkju 2) at möttulsböndunum 3) á *tilf.* 4) borð með báðum þeim 5) tóksk eigi skjótt 6) at sinni 7) menn sína á skútunni 8) jólum 9) kom hann til Björgvinar 10) Lúciú 11) matborði 12) næstr 13) um *tilf.* 14) eitt mark 15) þetta engi maðr 16) ok sagði hánun einum saman *tilf.* 17) þessu sama kveldi ætlaði Sigurðr svá til Haralds konungs ok menn hans, at hans höfuðvörðr 18) hugðu 19) inn fyrr

urðr ok hans menn ok tóku sér eina skútu, ok þá er dagaði um morgininn, réru þeir út á váginn fyrir bryggjur¹. Þá lýsti Sigurðr vígi Haralds konungs bróður síns á hendr sér, ok beiddisk af lendum mönnum ok hirðinni ok bæjarmönnum, at þeir skyldu taka hann til konungs, eptir því sem áðr [höfðu bræðr² hans verit. En allir svöruðu senn, at hann skyldi aldriki konungr heita³, ok sögðu svá, „at hér eru tveir hlutir til, at þú mátt aldriki konungr vera: sá er hinn fyrsti, at vér hyggjum, at þú sér eigi sunr Magnúss konungs, en sá annarr, ef svá illa hefir orðit, at Magnús konungr hefir getit sun með þóru Saxadóttur, systur Sigurðar, þá hefir þinn getnaðr verit ógiptusamligr⁴, ok svá hefir nú gefizk, ef þú hefir nú myrðan bróður þinn.“ Ok þá er Sigurðr sá at hann myndi ekki þar sýsla⁵, þá réru þeir á braut, en lík Haralds konungs var jarðat í Kristskirkju hinni fornu.

256. Eptir þetta tóku Björgvinjar menn Inga til konungs, sun Haralds konungs. Þá var hann á fyrsta vetri, en þá er þrændir spurðu fall Haralds konungs, þá tóku þeir til konungs Sigurð, sun Haralds, þá var hann á þriðja vetri. Þá hafði Haraldr konungr verit 6 vetr, er hann [féll, fjóra⁶ með Magnúsi frænda sínum, en tvá síðan⁷. Einarr Skúlasunr getr þess ok, at Haraldr konungr [hefði barizk⁸ tveim sinnum í Danmörku, annat sinni undir Hveðn við víkinga nökkura. Svá segir Einarr:

Ótryggum [lézt þú⁹ eggjar
-eljunþrár- und hári
Hveðn á hauldum roðnar
-hrafnsmunnlitaðr!- þunnar.

Enn segir Einarr svá:

Áttuð sókn við sléttan
-serkrjóðr Háls!- merki
-harðr- þar er hregg um virðum,
Hléseyjar þröm, blésu.

[Svá er sagt at Haraldr konungr hefði¹⁰ sigr í hvárritveggja orrostunni. Eptir [hans fall¹¹ fór Sigurðr slembidjárn norðr á Norðhörðaland ok inn í Sogn, ok drifu menn til hans. Sigurðr átti þing við Sygni ok Norðhörða, ok á því þingi var hánú gefit konungsnafn, ok þar géngu margir menn hánú til handa, ok gerðusk hans sverðtakarar. Svá segir Ívarr Ingimundarsunr:

1) Björgvinar bryggju 2) hafði bróðir 3) vera 4) ógæfusamligr 5) at sinni tilf. 6) fékk ríki 7) einn saman tilf. 8) hafði barzk 9) léztu 10) Hann segir ok at Har. k. hafði 11) fall Haralds konungs

Tóku við mildum
Magnúss syni
Hörðar ok Sygnir
at Harald fallinn;
sórusk margir
menn á þingi
buðlungs syni
í bróður stað.

Þá fékk Sigurðr eina tvítugsessu ok nökkurar smáskútur¹, vendi þá norðr með landi. Ok þegar er hann kom norðr um Stað, þá risu Mærir á móti² hánun, þvíat þeir höfðu játtat [þrændum liði sínu móti Sigurði konungi³. Fór Sigurðr konungr þá norðr skyndiliga ok ætlaði at koma óvart norðr í Niðarós, ok kom [nótt eina⁴ undir Niðarhólm. Var hánun⁵ sagt at njósn myndi komin vera fyrir hann í bæinn. Þá tók hann út or klaustranum Magnús konung, er blindaðr [hafði verit⁶, ok hafði með sér, ok hugði at þá myndi drífa at hánun lið meira en áðr⁷; ok venda síðan út or firðinum⁸, ok litlu síðar skildusk þeir⁹.

Eptir dráp Haralds gilla var Sigurðr sunr hans tekinn til konungs, þá er hann var á fjórða vetri, í Þrándheimi; ok Ingi konungr var tekinn til konungs austr í Vik, þá er hann var á öðrum vetri. Fóstri Sigurðar var Guðormr Bárðarsunr faðir Philippúss. Þeir efldu Sigurð konung: Óttarr birtingr, ok Ögmundr sviptir, Petr burðarsveinn. Þeir efldu Inga: Ögmundr fóstri hans, ok Þjóstólfr Álasunr. Hit næsta sumar eptir er Ingi var tekinn til konungs, þá áttu hans menn orrostu við Magnús konung hinn blinda á Upplöndum í Mynni ok höfðu sigr; þar féllu af liði Magnúss Halldórr Sigurðarsunr, Björn Erlingssunr, Gunnarr af Gimsum, ok mart annarra manna; Magnús flýði austr í Gautland. Aðra orrostu áttu Inga menn við Karl Sunasun á Krókaskógi, ok höfðu sigr; þar féll Munan Ögmundarsunr ok mart Gauta.

Í þenna tíma kom Eiríkr eimuni sunnan af Danmörku ok Magnús hinn blindi með hánun, ok höfðu ógrynni hers. Þeir héldu liðinu til Túnsbergs; þar stóð á mót þeim Ormr Dagssunr, ok náðu þeir eigi uppgöngu. Þaðan héldu þeir inn til Osló; þar var fyrir Þjóstólfr Álasunr; þar laust Þjóstólfr Áskel með broddi, stafnbúa Eiríks. Þá fór skrin hins helga Hallvarðs upp á Raumaríki til Fors, ok var þar þrjá mánaði. Þá brendi Eiríkr allan Osló bæ ok Hallvarðs kirkju; þá kom Þjóstólfr ofan af Raumaríki með liði miklu, ok náði Eiríkr eigi uppgöngu fyrir samnaði landsmanna; ok lagði brott liði sínu ok suðr með

1) skútur smár 2) við 3) með þrændum hlýðni til Sigurðar konungs 4) um nóttina 5) þar tilf. 6) var 7) ok svá var tilf. 8) Þrándheimi 9) Magnús ok Sigurðr tilf. *B, som ender med disse Ord.*

landi, ok héldu orrostu í Hornborusundum við Inga konung ok Ámunda, fóstrföður hans ok Gyrðar lögbersa sun. Þeir feldu marga menn fyrir Eiriki, en hann flýði til Danmarkar með mikilli sneypu.

Sigurðr slembidjárn kom þat sama sumar til Danmarkar ok hafði tvær orrostur við Vindr ok hafði sigr í báðum. Síðan hélt hann í Elfi ok tók þar 3 skip af liði þeirra Þóris hvinantorða ok Ólafs Haraldssunar kesju, er átti Ragnhildi dóttur Magnúss konungs Ólafssunar. Þar elti Ólaf Sigurðr á land upp, ok Þórir fór til Konungahellu. Þangat hélt Sigurðr eptir liði sínu, ok skutusk þeir á; þar féll mikit af hvarratveggja liði; þar féll Úlfheðinn Saxólfssunr norðlenzkr maðr, stafnbúi Sigurðar. En er Sigurðr lá í Portyrju á Lungarðssiðu, þá gerði Magnús konungr lið at hánum or Túnsbergi, en þar kom Sigurðr nauðuliga undan. Þar féll mart af liði Sigurðar, Fiðr geit ok Áskell Smiðssunr, en Sigurðr sigldi suðr til Danmarkar; þar týndisk Kolbeinn Þorljótsunr á Bataldri; hann var á eptirbáti, er þeir sigldu mjök. Þá braut Sigurðr skip sitt, er hann kom suðr. Um vetrinn var hann í Álaborg; um sumarit eptir fóru þeir báðir saman sunnan Magnús ok Sigurðr 7 skipum ok kómu á Lista; þar drápu þeir Beintein Kolbeinssun. Þar fór Ingi sjálfir á móti þeim ok elti Hákon pungeltu á land upp ok alt lið hans. Þeir flýðu undan inn í Fjörðu: Sigurðr stokkr sunr Eindriða í Gautsdali, ok Eiríkr hæll bróðir hans, ok Andres kelduskitr. Síðan sigldu þeir norðr Sigurðr ok Magnús hit ytra 3 skipum á Hálogaland. Þann vetr var Magnús konungr í Bjarkeyju með Viðkunni Jónssyni, en Sigurðr fór á Finnmörk norðr með 20 menn. Um várit eptir þá hélt Sigurðr norðan með 2 skútum, er Finnar höfðu fengit hárum. Þá fór Sigurðr inn í Vága ok tók þar Sigurð prest ok sunu hans; lét hann þá drepa alla. Þaðan fór hann í Víkr austr¹ ok tók þar Vilhjálmskinnara lendan mann ok annan Þóralda hest², ok drápu báða. Síðan mœtti hann Styrkár glæsirófu ok drap hann. Fyrir Valsundsboe hittu þeir Svínagrím; af hánum lét Sigurðr höggva hina vinstri hönd. Suðr á Mœri tók Sigurðr Heðin harðmaga ok Kálf kringluauga; Heðin drápu þeir, en eigi Kálf. En suðr í Herðlu átti Einarr sunr Laxapáls bú, hann var farinn til gagndagaþings í Hamarsfirði; þá tóku þeir Sigurðr fé hans alt, þat er heima var, ok langskip hálfþritugt, ok sun hans fjögurra vetra gamlan, er hvíldi hjá verkmanni hans. En verkmaðr kvað vera sinn sun, þá gáfu þeir [engar geymdir³ sveinsins. Verkmanni gaf Einarr, þá er hann kom heim, 2 aura gulls. Þeir fóru Sigurðr austr í Vik, ok tóku þar austr á Kvildum Finn sun Sauðaúlfs,

¹) *rigtigere* suðr ²) kept *Sn. og de övr. Kongesagaer* ³) *rettet*; engi geymdar A

er hann fór at heimta landskyldir Inga konungs. Finn festu þeir upp, ok fóru síðan suðr til Danmarkar.

Í þann tíma sendi rit Sigurði Ingi með áskoru mikilli, at hann 258. kvæmi til liðs við hann. En þat hit sama sumar eptir kvámu þeir Magnús konungr ok Sigurðr sunnan með 30 skipa nær vetrnóttum, bæði Dana lið ok svá Norðmanna. Þá fór Ingi ok Sigurðr á móti þeim með 20 skip allstór; en þeir hittusk sunnudaginn næst eptir Marteinsmessu í Hválum austan fjarðar við Hólminn grá, ok börðusk þar. Í hinni fyrstu hríð lögðu Danir ífrá 18 skipum heim suðr. Þá ruddusk skip Sigurðar ok Magnúss; þeir stóðu lengst fyrir Magnúsi, er hann hvíldi í rekkju sinni: Hreiðarr Grjótgarðssunr ok Sauppruðr; en allir féllu aðrir þar. Þar féll Brúsi stafnbúi Sigurðar, Hallvarðr fægir, ok Ívarr Kolbeinssunr. Ívarr gékk inn at Haraldi ok vann fyrst á hánum. Þar féll mikill hluti liðs Sigurðar ok Magnúss. Í hólminum féllu meir en 60 manna; þar var drepinn Sigurðr prestur sunr Bergþórs Mássunar, ok Klemetr sunr Ara Einarssunar. Ívarr Kálfssunr kom sk á skip Jóns Bergþórssunar, er þá átti Cecilíu dóttur Gyrðar Bárðarssunar, ok Arnbjörn ambi ok Ívarr dynta Starasunr. Fé var fest fyrir Arnbjörn, en Ívarr dyntu drápu þeir.

En er þeir Ingi ok Sigurðr höfðu verit höfðingjar 6 vetr, þá 259. kom Eysteinn af Skotlandi bróðir þeirra; þat var í Þrándheim norðr. Þeir fóru eptir hánum, Árni sturla, Þorleifr Brynjúlfssunr, ok Kolbeinn hrúga. En hann var tekinn til konungs á Eyraþingi um gangdaga, at hann skyldi vera konungr yfir hinum þriðja hlut landsins, ok á þat sættusk þeir bræðr, þá er þeir hittusk. Engi váru skírslu gör Eysteini til faðernis, þvíat trúat var Haraldi um þat er hann sagði. En þeirra bræðra fór vel á meðal, meðan er þeir réðu fyrir ríki. En eptir andlát Guðröðar, Ámunda, Þjóstólfs ok Óltars birtings, er átti Ingiriði móður Inga konungs, Ögmundar sviptis ok Ögmundar drengs sunar Kyrpingaorms, þá slitu þeir hirð sína Ingi ok Sigurðr. Ingi var hryggbrottinn ok var þó vinsælastr þeirra. Brátt eptir þat snérisk Gregorius, sunr Dags ok Ragnhildar Skoptadóttur, til landsgæzlu við Inga, ok varð hánum at mesta trausti alla sína æfi.

Í þann tíma kom Nikolás góði kardináli í Noreg ok gaf pallium 260. Jóni Birgissyni, ok var hann fyrsti erkibiskup í Noregi; en er Nikolás kom suðr þá varð hann pávi, ok hét hann þá Adrianus. En þeir lögðu fund millum sín einn vetr á Upplöndum ok skyldu þeir sættask: Sigurðr hafði vegit 2 menn Eysteins konungs, Harald enn víkverska í Björgvin, en norðr í kaupangi Jóan prest tapparð sun Bjarna Sigurðarssunar. Þá sættusk þeir ok sátu lengi á máli. Kom þat upp af þeirra

ræðu, at þeim sýndisk at taka konungdóm af Inga, ok láta hann hafa 3 bú ok 20, ok 30 húskarla, þvíat þeim þótti hann eigi hafa heilsu til at vera konungr. Þeir ætluðu í Björgvin um sumarit at hafa at því fund, ef svá mætti vera. Þat mál kom fyrir Inga ok Gregorium, ok fóru þeir til Björgvinar með miklu liði. Litlu síðar kom Sigurðr þar ok með muni minna liði. Eysteinn var seinni til þeirrar stefnu en ætlat var. Ingi konungr lét blása til þings í Hólmi út, ok kvámu þeir báðir þangat Sigurðr ok Ingi, ok var þingit fjölment. Gregorius gékk á þingit með hjálm gullroðinn, ok alt hans lið var hjálmat, óskrát níu tugir manna. Ingi konungr stóð upp ok sagði mönnum, hvat hann hafði spurt, hversu bræðr hans höfðu ætlat at skipa við hann; hann bað sér liðs ok kvazk heldr vilja láta af lífi sínu en af föðurleifð sinni. Menn gerðu góðan róm at máli hans ok létusk hánun vilja fylgja. Þá stóð upp Sigurðr konungr ok taldi þá bræðr ósanna at því, sem Ingi kendi þeim. Hann kvað Gregorium ljósta slíku upp, ok kvazk eigi skulu láta langt til, at hann myndi steypa hjálminum gullroðna; ok svá kvað hann at, at eigi myndi þeir lengi ganga. Gregorius svaraði stuttliga, ok lézk þess eigi trauðr, at þeir fyndisk. En fám dögum síðar þá vá húskarl Sigurðar húskarl Gregorii, ok vildi Gregorius atgöngu veita Sigurði; en Ingi konungr latti, ok fór þat eigi fram. Í hinum sama aptni vá Sigurðr travali sunr Eysteins travala, hirðmaðr Sigurðar konungs, Sigurð skrudhyrnu hirðmann Inga konungs, gamlan mann ok allvinsælan, ok kendu menn Sigurði konungi ráðin. Af þessum sökum bjoggusk þeir at veita Sigurði konungi atgöngu, ok var í því ákafastr Gregorius. Sigurðr konungr drakk í garði Sigriðar sætu fyrir innan Sandbrú litlu. Þessir menn veittu atsókn Sigurði með Inga konungi: Gregorius, ok Árni Ívarssunr, ok Áslákr Erlendssunr. En Sigurðr ok hans menn géngu upp í loptit, þat er var í garðinum, ok skutu or gluggum, ok brutu upp ofna ok báru grjótit á þá. Þar féll Einarr Laxapálssunr af liði Sigurðar, ok Hallvarðr Gunnarsunr var skotinn í loptinu. Þeir Ingi hjoggu hús til þeirra, ok gékk liðit mjök til griða. Þá gékk Sigurðr konungr út, beiddisk hljóðs; hann hafði skjöld gullroðinn, ok kendu menn hann brátt ok vildu eigi hlýða hánun, ok skutu menn at hánun svá sem í drifu sæi. Þá er liðit var mjök gengit af hendi hánun, þá hjoggusk húsinn fast. Þá gékk hann út, ok fyrir hánun þórðr húsfreyja; þeir vildu þangat til sem Ingi var, ok kallaði Sigurðr til griða við bróður sinn, ok hann vildi gefa hánun grið, en því var eigi hlýdt, ok váru þeir þegar högggnir. Þá var illa um þetta verk rædt, ok kendu menn

ráðin Inga konungi. En þat hafa flestir menn fyrir satt, at þat hafi engi hans ráð verit, svá sem váltar Einarr Skúlasunr:

Alls engi þarf Inga
 úlfgreennir¹ þat kenna,
 (hverr [spyri satt af² snerru
 seggr!)] at gram bitu eggjar;
 böð gatat stillir stöðvat
 styrjarmildr þóat vildi,
 fús var forspell³ ræsi
 fylkis sveit at veita.

Þá spurðu menn at, hverr út léti bera merki konungsins. Einarr kvað þá vísu:

Út lét stöng á stræti
 -sterk- dýrliga merkja
 -duðusk dörr af reiði-
 Dagssunr bera fagra.
 Hnigu menn í gný Gunnar
 gagls fyr strengjar hagli,
 bræðr hafa barzk í miðri
 Björgvin fyr ósynju.

Enn kvað Einarr aðra vísu:

Myndiat seima sendir
 svá brátt hafa látit
 -spjót flugu langt í ljótri-
 líf sitt -boga drifu-,
 ef alkostigs⁴ austan
 Eysteins flota leysti
 beinn at Björgvin sunnan
 byrr tveim dögum fyrri.

En þrim nóttum síðar kom Eysteinn konungr or Vík austan með 30 skipa í Flóruvága; þá báru menn orð á meðal ok sættu þá, en þeir funnusk eigi. Sigurðr Haraldssunr var konungr 19 vetr, ok var grafinn at Kristskirkju í Hólmi út. En þá er Eýsteinn lá í Flóruvágum, þá bauzk Gregorius til at veita hánun atlögu, þó at Ingi legði eigi til: lét eigi munu síðar betra. Þess löttu margir, ok tóksk eigi. Þá fór Eysteinn í Vík austr, en Ingi norðr í þrándheim; ok váru þeir þá sáttir at kalla, en þó fundusk þeir eigi. Gregorius fór austr í Vík, ok var at búi sínu á Bratsbergi. Þá gerði Eysteinn konungr för at hánun ok vildi hann aftaka; en hann varð varr við, ok flýði undan á Upplönd með 9 tugu manna, ok sótti síðan fund Inga konungs norðr til kaupangs, ok kom norðr fyrir jólin. Ingi varð hánun feginn, ok

¹) arngrennir *Morkinskinna* ²) spyrr slíkt frá *Mork.* ³) fjárspell vísa *Mork.*

⁴) *saal, Mork.*; allkostes *A*

bað hann hafa af sínu fé, þat sem hann vildi. Þá brendi Eysteinn konungr bœ Gregorius ok hjó búit. Á þeim sama vetri váru naust þau brend hin miklu ok hin góðu, er Eysteinn konungr hafði átt; þar brunnu skip með, er Ingi konungr átti. Þau ráð váru kend Eysteini konungi ok Philippúsi Gyrðarsyni, fóstbróður Sigurðar konungs.

261. En sumarit eptir hittusk konungar í Seleyjum, ok kom Ingi norðan en Eysteinn austan; þá váru þeir fjölmennir ok þó Ingi miklu fjölmennari. Þá var at komit, at þeir myndi berjask, en þó sættusk þeir at kalla, ok skyldi Eysteinn gjalda fé aptr Inga ok Gregoris; en þat kom eigi fram, ok raufsk sú sætt öll; þá fór Ingi konungr austr í Vík, en Eysteinn norðr í Þrándheim. Þá fóru ill orð á millum, ok lét hvárrtveggja drepa fyrir öðrum nökkura menn. Í þann tíma spandisk mjök lið frá Eysteini konungi undir Inga konung, ok váru í þeirri sveit Bárðr standhali ok Símon skálpr sunr Hallkels húks. En þá er tveir vetr váru liðnir frá falli Sigurðar konungs, þá sömnuðu báðir liði konungarnir, ok fór Ingi austan með átta tugu skipa, en Eysteinn norðan með hálfan fimta tug skipa. Ingi lá suðr í Mostr, en Eysteinn lá litlu norðar í Grœningarsundi. Eysteinn sendi Áslák unga ok Árna sturlu til fundar við Inga, ok höfðu eitt skip. En er Inga menn kendu þá, þá lögðu þeir at þeim ok drápu af þeim marga menn, ok tóku undan þeim skip; en þeir Áslákr ok Árni hljópu á land ok kómu á fund Eysteins, ok sögðu hánun hvat títt var. Eysteinn hafði þá húsþing, ok sagði hvern úfrið þeir buðu, ok bað menn at þeir skyldu duga hánun: „ok höfum vér lið mikit ok gott, ok vil ek hvergi undan flýja, ef þér vilið fylgja mér.“ Þá varð engi rómr at máli hans. En um nóttina eptir réru þeir á brott mörgum skipum á laun, sumir til móts við Inga, en sumir til Björgvinjar, en sumir í fjörðu; en er ljóst var, þá váru 10 skip eptir með Eysteini. Þar lét hann eptir drekann mikla, er hann hafði látit gera, ok enn önnur skip, ok hjoggu drekann ok spiltu hánun mjök. Þá gékk Eysteinn á skip Eindriða Jóanssunar, ok fóru inn í Sogn, en þaðan ok austr í Vík.

262. Þá tók Ingi skipin ok hélt austr liðinu hit ytra í Víkina. Eysteinn var fyrir austan Foldina, ok hafði nær 12 hundruð manna. En er þeir sá skipalið Inga, þá ökuðusk þeir undan ok tóku á skógana, ok síns vegar hverr. Konungr var eptir með annan mann; þá leituðu Inga menn eptir hánun. Símon skálpr hitti hann, er hann gékk undan hrísrinni einum; þeir Símon váru margir saman. En er þeir höndluðu konunginn, þá beiddi Eysteinn konungr at skjóta hánun undan, ok kvað þeim þat betr bera. Símon svaraði, kvað munu ekki verða. Þá beiddi konungrinn at hlýða messu, áðr en hánun væri bani veittr,

ok svá gerðu þeir. Síðan lagðisk hann niðr á grúfu ok breiddi hendr ífrá sér, ok bað höggva sik í kross meðal herða, ok þat fram fór; ok þótti konungr verða vel við. En Símon fékk þar illan orðróm af því máli, svá sem vátтар Einarr Skúlasunr:

Man, sá er morði vandisk
margillr ok sveik stilli,
síð af slíkum ráðum
Símon skálpr of hjálpask.

Lík Eysteins konungs var jarðat á Forsi.

Á móti Inga konungi efldu þeir Ögmundr, Sigurðr á Reyri, 263.

Philippus Gyrðarsunr, Eindriði Jónssunr ok margir aðrir höfðingjar Hákon herðibreið sun Sigurðar konungs, ok gáfu hánun konungsnafn. Þeir Ingi áttu orrostu mikla austr í Elfi; þar váru þeir þá báðir í liði með Inga, Gregorius Dagssunr ok Erlingr skakki. Þar féll Eindriði Jónssunr ok mikill fjöldi af liði Hákonar. Þaðan ífrá féllu þeim Hákon þung viðrskipti við Inga, meðan er þeir lifðu báðir. Þó settusk þeir marga vega brögð við, ok gerðusk manndráp í mikil. En síðasta vetrinn er Ingi lifði váru þeir Ingi ok Gregorius í Björgvin; þá spurðu þeir at Hákon¹ * * * * *

* * * * * óstilling múgsins, at þat ódæmaverk væri tiltekit. Hann 264.

var manna snjallastr, ok kom sú tala njök í einn stað niðr. Erlingr veitti um vetrinn í Túnsbergi, ok hann gaf mála um kyndilsmessu. Sigurðr fór með hit friðasta lið ofan í Víkina, ok gékk undir hann mikit lið fyrir ofríkis sakar, en margir guldu fé; ok fór hann svá víða. Þeir váru sumir í flokkinum, er sér leituðu griða til Erlings á laun. En þar féngusk svör, at allir menn, þeir er þess leituðu, skyldu hafa lífsgrið, en þeir í mestum sökum váru, skyldi engi fá landsvist. Ok er þeir spurðu þat, þá hélt þat saman fólkinu, fyrir því at þeir váru margir, er sik vissu at því sanna, at Erlingi myndi þykkja sakbitnir við sik. Philippus Gyrðarsunr gékk til sættar við Erling, ok fékk aptr eignir sínar, ok fór til búa sinna; litlu síðar kómu þar Sigurðar menn ok drápu hann; ok mörg slög veittu hvárir öðrum í eltum eða í aflökum manna; en ekki váru höfðingjar við þat, ok fyrir því er slíkt ekki ritat. Um föstu öndverða kom njósn Erlingi, at Sigurðr jarl myndi koma með her sinn á hans fund; ok var stundum spurt til hans nær, en stundum fjarri. Erlingr gerði þá njósn fyrir, hvar sem þeir kæmi fram, ok lét blása öllu liðinu hvert kveld or bænum, ok lágu um nætr í samnaði,

¹) *Her manglede 2 Blade i A.*

ok var alt skipat til fylkingar. Þá kom Erlingi njósn, at þeir Sigurðr jarl væri uppi á Re. Býr þá Erlingr ferðina or bœnum; ok hann hafði með sér alt liðit or bœnum, ok alt þat er vápnum mátti orka, nema 12 menn váru eptir at gæta bæjarins. Hann fór or bœnum týsdaginn í annarri viku langaföstu eptir nón; fóru þá um nóttina, ok váru tveir menn um einn hest ok um einn skjöld, 13 tugir manna var talit. Ok þá kom njósn í móti þeim sú, at jarl var á Dynduxstöðum með 600 manna; lét þá jarl kalla saman liðit, ok sagði þat er hann hafði spurt. Liðit eggjaði, at þeir skyldi skunda ok berjask þar um nóttina. Erlingr talaði erendi ok mælti svá, at „þat man yðr þykkja líkara, at [várn fund¹ beri saman. Eru þar í þeirra flokki margir menn þeir, er oss mætti minnisamt vera þeirra handaverk, er þeir hjoggu niðr Inga konung eða aðra vini vára; ok er seint á þat tölu at koma. Gerðu þeir þat með fjándans verkum ok fulltingi ok niðingskap; því at þat stendr hér í lögum várum, at engi maðr hefir sá fyrirgört sér, at eigi heiti þat niðingskapr eða morðingjaverk, at menn drepask um nætr, en eigi undir sólu. Hafa þeir ok með þvílíkri framkvæmd unnit þann sigr at stíga yfir þvílíkan höfðingja, sem nú hafa þeir við jörðu lagðan. Höfum vér opt sagt þessa hluti, enda er nú at sjónum orðit um þeirra háttu. Skulum vér heldr hafa þat ráðit er oss er kunnara, at berjask um ljósa daga með fylkingu, ok stelask eigi á menn um nætr. Höfum vér lið ærit í móti eigi meira liði. Skulum vér biða dags at ok lýsingar, ok halda saman fylkingum ef þeir vilja.“ Eptir þetta settisk liðit niðr; tóku sumir í sundr heyhjalma ok gerðu sér af ból, sumir sáu á skjöldum sínum; en veðrit var svalt ok [var á² drífa. Þeir Sigurðr féngu njósn á, svá fremi er liðit kom mjök svá at þeim, ok stóðu upp ok vápnuðusk, ok vissu ekki, hversu mikit lið er Erlingr hafði. Vildu sumir flýja, en sumir vildu biða. Sigurðr einn var málsnjallr kallaðr ok eigi mikill tilræðismaðr; hann var þá ok eigi ófúsari at flýja, ok fékk hann af því mikit ámæli af liðinu. En er lýsa tók, þá hafði jarlinn fylkt liði sínu á brekku nökkurri fyrir ofan brúna á milli bæjarins; þar féll á ein lítil. En þeir Erlingr fylktu annan veginn árinna, ok á bak fylkingu þeirra váru menn á hestum. Jarlsmenn sá at liðsmunr var mikill, ok töldu ráð at leita á skóga. Jarlinn svarar: „Þat segið þér, at mér fylgi engi kjarkr, ok skal þat nú reyna: gæti hverr sín, at engi flýi eða fálmi fyrr en ek. Vér höfum vígi gott: látum þá ganga yfir brúna, en er merkit kemr yfir brúna, þá steypumk á þá, ok flýi nú engi frá öðrum!“ Sigurðr hafði brúnaðan kyrtíl ok rauða skikkju, fitskúa á fótum; hann

¹) rettet; var fyndr A ²) rettet; váta A

hafði skjöld á hlið ok sverð í hendi, er Bastarðr hét, ok mælti: „Þat veit guð, heldr en þiggja gull mikit, vilda ek ná Bastarði at koma einu sári á Erling skakka.“

Lið Erlings vildi ganga fram at brúnni, en hann bað þá venda 265. upp með ánni, þar var svá gert. Jarls lið gækk upp með brekkunni ok á bakkana, er yfir ganga ána út. Þá bað Erlingr, at lið hans skyldi syngja pater noster ok biðja, at þeir hefði gagn, er guð vildi. Ok sungu þá allir kyriat hátt, ok börðu vápnum sínum á skjöldu sína. En við þann gný skutusk í brott ok flýðu 300 manna af liði jarlsins. Erlingr ok hans menn fylgðu þeim yfir ána. Þá brásk framhlaupit fyrir brekkuna, ok mœttusk menn á brekkubrúninni. Þá tóksk orrosta mikil: váru fyrst spjótalög, ok þegar brátt eptir höggorrosta, ok fóru á hæli merki jarlsins, ok kómusk Erlings menn upp á brekkuna. Varð skömm orrosta, áðr en jarlsins menn flýðu á skóginn, er á bak þeim var. Þá báðu þeir jarlinn flýja; þá svaraði hann: „Fram vér nú, meðan er vér megum!“ ok hjó á tvær hendr; ok féll hann þar, ok með hánum Jón Sveinssunr ok nær 60 manna. Þeir Erlingr létu fátt manna ok ráku flóttann at skóginum, þá stöðvaðisk Erlingr ok hans lið, er þeir kómu at skóginum. Þá hvarf liðit aptr ok kómu at, þar þrælar vildu draga fót af Sigurði; ok var hann eigi örendr, ok vissi þó ekki, ok hafði fólgt sverðit í umgerðinni, ok lá þat þá í hjá hánum. Erlingr tók þat upp ok laust þá þarmeð, ok bað þá á braut skriða. Eptir þat hvarf Erlingr aptr með sínu liði ok settisk í Túnsbergi. Sjau nóttum síðar tóku þeir Erlings menn Eindriða unga; var hann drepinn ok öll hans skipsókn. Um várit eptir halda þeir Markús it efra til Víkrinnar ok ráða sér þar til skipa. Um haustit eptir, er Erlingr spurði, ferr hann austr eptir, ok hittusk þeir í Konungahellu. Flýja þeir Markús upp í eya Hísing; dreif þar landsfólk, Hísingsbúar, ofan ok ganga í fylking með Markúss mönnum. Þá skutu þeir á Erling, er hann réri at landi. Þá mælti Erlingr við sína menn: „Tökum skip þeirra, ok göngum eigi upp at berjask hér við landsher! Hísingbúar eru illir ok bráðir ok óvitrir: munu þeir litla stund hafa flokk þenna móti sér, þvíat Hísing er land lítit.“ Svá er gert, at skip þeirra eru tekin ok flutt yfir til Konungahellu. Erlingr settisk með sínu liði í Konungahellu. Markús ok hans lið fóru upp á Markir ok ætla til áhlaupa, ok höfðu hvárir njósn af öðrum. Erlingr hafði fjölmenni mikit ok tók lið or heruðum. Öndverðan vetrinn fór hann út í eya Hísing með miklu fjölmenni, ok krafði þings; Hísingsbúar kvámu ofan ok héldu upp þinginu. Erlingr sagði sakar á hendr þeim, at þeir höfðu hlaupit í flokk með Markúsi; ok at lyktum festu þeir gjald; ok

gerði þeim þar til stefnudag á viku fresti í bœnum, ok nefndi til menn 12 bœndr. En er þeir kómu til Erlings, þá dæmdi hann á hendr þeim Hisingbúum 300 nauta. Nú fara bœndr heim ok segja sína ferð eigi góða. Litlu síðar gerði frost mikit, ok lagði ís á ána, ok fraus inni skip Erlings. Þá héldu bœndr gjaldinu, ok lágu í samnaði í Hising. Erlingr var í bœnum ok hélt jólaveizluna, en Hisingsbúar héldu samöl ok sveitir í Hising um jólin. En daginn eptir fimtánda dag þá fór Erlingr at þeim út í eya, tók húsin ok brendi, ok drap hann menn, ok fór aptr við svá búit til bæjar. Markús snérisk þá til Upplanda; ok dvaldisk þar um hrið. Þá fóru þeir norðr it efra til Þrándheims, ok var þeim þar vel fagnat, ok réðu sér þar til skipa. Var Sigurðr þar til konungs tekinn. Kómu þar til flokks margir dugandi menn, ok er á leið vârit, héldu þeir norðan Sigurðr ok Markús.

266. Erlingr bjósk ok austan um vârit; hafði hann lið mikit ok stór skip. En er hann kom norðr í Vikina, fékk hann andviðri, ok lá hann þar mikinn hluta sumars; en sumt lið hans fór norðr til Björgvinjar til landvarnar. Var þar Nikulás Skjaldvararsunr, Nökkvi Pálssunr, Þórólfr dryllr, Þorbjörn gjaldkeri, mart annarra lendra manna. Þeir Markús sigldu hit nörðra útleiðina fyrir Björgvin. Höfðu menn þat mjök á máli, at þeir höfðu byr þangat er þeir vildu, en Erlings menn féngu andviðri. En er Markús kwam austr á Lista, þá spurðu þeir, at Erlingr hafði her úvigan í Víkinni. Venda þá aptr, ok ætla at leggja til Björgvinjar; en er þeir kvámu fyrir bæinn, þá sjá þeir mörg langskip ok stór róa á móti sér, ok sjá þá engan sinn annan en róa undan, ok svá gera þeir. Nikulás ok hans félagar róa eptir þeim ok elta þá; Markús gékk upp ok flest alt lið hans suðr í Skorpu, sumir réru suðr í Sund. Þar taka þeir skip, ok drepa slíkt af er þeir fá. Nökkurum dögum síðar fann Eindriði heiðafylja þá Sigurð ok Markús; váru þeir fluttir til bæjarins. Var Sigurðr höggvinn á Hvarfsnesi, en Markús hengðr út ífrá Grafdal. Þá var Magnús einn konungr fyrir Noregi. Erlingr skakki hafði þá einn landráð með höndum ok alla konungseign; en aðrir lendir menn sátu í veizlum sínum, sem fyrr hafði verit um Inga konungs daga. Erlingr hóf upp mjök frændr sína ok gaf þeim mörgum jarðir. Erlingr var stórvitr maðr ok orrostumaðr mikill, var auðigr ok málsnjallr maðr, grimmr ok refsingafullr. Þat var siðr hans um óvini sína, at alt stórmenni gerði hann landflótta. Af þessu varð ríki hans mjök herskâtt, fyrir því at þeir höfðingjar, er verit höfðu með Hákoní konungi eða Sigurði, flýðu til Danmarkar eða upp á Gautland, ok herjuðu þaðan í Vikina. Þar var Ögmundr Símonarsunr ok Friðrekr kœna, Örnúlfr skorpa, ok Bjarni hinn illi, ok

margir aðrir. Þá er Erlingr var í Túnsbergi, spurði hann til þeirra í Vik austr, at þeir ræntu. Þá fór hann austr at leita þeirra, ok fékk tekit Friðrek ok Bjarna með 2 skipum; ok lét hann Friðrek binda við akkeri ok steypa hánum fyrir borð; ok Bjarni var hengðr, ok var þat engum manni harmanda; en Friðrekr var ættstórr maðr, ok var hann mjök harmaðr í Þrændalögum, sem síðar verðr getit.

Valdimarr Danakonungr ok Erlingr skakki gerðu þau einkamál 267. meðal sín, ok váru þau með swardaga bundin af hendi Erlings ok hans hinna ágætustu manna: at ef Magnús Erlingssunr yrði konungr yfir Noreg, þá skyldi Valdimarr konungr eignask alt landit, þat er liggr milli Líðandisness ok Danmerkr at sköttum ok skyldum, sem at forneskju höfðu haft Danakonungar. Valdimarr konungr skyldi veita hánum Erlingi ok hans flokk styrk til at vinna Noreg, ok hafa friðland í Danmörk sínu liði. Þá sendi Danakonungr menn sína með bréfum til Erlings ok krafði landsskiptis, sem swardagar váru til. Þat mál bar Erlingr upp við landráðamenn sína, þá er ríkastir váru, ok mestu skyldu ráða af hendi Magnúss konungs; ok þá váru þau bréf upplesin á þingum ok á mótum, svá at öll alþýða heyrði; ok var þat allra manna einmæli, at þeir létusk eigi vilja landvörn hafa fyrir útlenzkum her, eða þjóna Danakonungi, ok eigi tvískipta Noregi; ok létusk hánum munu fylgja. Erlingr veitti þau andsvör at lyktum, at alt landsfólk reis á móti ok neitaði at ganga undir Danakonung; bauð hánum sína vináttu ok féggjafar, en kvazk eigi mega ráða við landsfólkinu at skipta hánum af landinu. En er Danakonungr spurði þat, þá likaði hánum illa, ok galt fyrir fjándskap, ok kallaði Erlings menn ok sun hans eiðrofa.

Einum vetri eptir fall Hákonar konungs kom í Noreg Stefanus 268. legáti; var hánum vel fagnat af hendi Magnúss konungs ok biskups. Þá var Eysteinn erkibiskup. Eysteinn fór í sýslu sína norðr á Hálogaland. Þá leitaði hann við bæendr, at þeir skyldu auka rétt ok sakeyri, þann er biskupi skyldi gjalda. En með því at Eysteinn biskup var snjallr maðr mikill, ok ættstórr, auðigr at fé ok vinsæll bæði (nú fylgði því máli Eysteinn mjök, ok kom til með sér mönnum ríkem, frændum sínum ok vinum): þá var þat framkvæmt er hann krafði, at þat fékksk af bóndum, at allr sakeyrir sá er hann átti at taka, þá skyldi vera silfrmetinn eyrir. En áðr var sakeyrir biskups slíkr sem konungs lögeyrir; en þess verðr helmings munr þeirra auralaga. En þó at engi væri til at neita af búanda hendi, þá fékk Erlingr af því mikinn¹ við alla þá menn, er þetta mál styrktu. Ok um varit eptir kom Erlingr skakki norðr til kaupangs; kærðu þá þetta margir menn fyrir hánum.

¹) her synes et Ord at mangle.

Erlingr veitti því engi andsvör, ok hlýddi til hvat menn mæltu; en er hann kom á málstefnu, þá ræddu þeir marga þá hluti er til landráða horfðu. Þá mælti Erlingr skakki: „Herra!“ sagði hann, „kunnigt man yðr vera um lögskrá þrœnda; nú þat alt er þar er álagt, munuð þér vilja brjóta lög hins helga Ólafs konungs.“ Erkibiskup svarar: „Eigi eru þá brotin lög hans, í því at aukinn er réttir hans; hitt er lagabrot, at eigi er sá konungr yfir Noregi, er í lögum stendr.“ Erlingr svarar: „Eigi var þat gert mjök í móti yðru ráði, er Magnús var tekinn til konungs, ok játtuðu því allir, svá biskupar sem annat landsfólk.“ Erki-biskup svarar: „Eigi vil ek því í móti mæla, at Magnús megi konungr vera, ef þú veizt, at eigi þykkir þrœndum vera raskat í því sínum lögum, at sá er konungr, er eigi er konungssunr. En því vættir mik, at eigi verði allir á eitt sáttir, ef nökkurir koma þeir er sannir eru, ok beiðask lands ok ríkis.“ Erlingr svarar: „Með því, herra, at eigi er ritat í öllum lögbókum, at sá skuli konungr vera, er eigi er konungssunr, ok væri þat at yðru ráði ok annarra biskupa, at Magnús væri til konungs tekinn yfir alt landit: þá meguð þér svá styrkja hann ok hans ríki, at þat sé guðs lög, at hann sé konungr. Vildið þér smyrja hann ok kóróna ok gefa hánun konungsvígslu, þá má eigi því neita, þvíat eru bæði guðs lög ok manna; en hann ok ek skulum veita yðr fullan styrk til allrar framkvæmdar, er þér vilið kraft hafa.“ Erkibiskup hugsaði þetta mál ok talaði við Erling, þar til er þat var alt ráðit; ok var sá fundr lagðr um sumarit í Björgvin. Kom þar þá Magnús konungr, ok legátinn, Eysteinn erkibiskup, ok mart annarra góðra manna.

269. Vígsla Magnúss konungs var gör, ok var hann þá 7 vetra gamall. Valdimarr Danakonungr var nú mikill úvinr Erlings, fyrir því at hann hafði svarit lagaeið ok þó öllu þeirra sáttmáli brugðit.

270. Um haustit eptir ok þó öndverðan vetrinn kómu til þrándheims menn Danakonungs með bréfum; fluttu þeir bréfin fyrir ríkismenn ok vingjafir með, er Danakonungr hafði sent þeim. En þat var í bréfum, at Danakonungr ætlaði at fara með her sinn í Noreg ok vill leggja land undir sik ok kallar þat frændleifð sína, heitr þrœndum vingan sinni, ok at þeir skuli vera slikir menn í Noregi, sem fyrr hafa þeir verit í fornaskju, ok þeir eigu ætterni til; lætr meiri ván, at hann muni einnhvern þeirra til konungs taka eða landshöfðingja.

271. Margir skipuðusk hér vel við, ok gera í móti jartegnum hans bréf, ok heitask undir hann; ok fásk þau andsvör at lyktum: „Ef Erlingr skakki verðr svá djarfr, at hann kemr inn um Agðanes, þá skal hann eigi með fjörvi á brott fara.“

Erlingr var um vetrinn í Björgvin með sínu liði. Um várit 272. eptir kómu vinir hans til hans ok segja hánun, at þrændir væri illvilja til hans, ok gefa hánun þat at sök, at hann tók af Friðrek kœnu; biðja hann varask at koma eigi á vald þrœnda, þvíat þeir hefði mörg stórvirki gört, þau sem þeim líkaði. Erlingr svarar ok kvað þat mikla lygi vera. Um várit bjósk Erlingr at fara suðr til Ónarheims þings, ok hafði Bækisúðina alskipaða ok með skútu fimtánsessu, ok bæði vel skipuð. Sunnanveðr lá á þrátt, ok leggsk mönnum illa andróðrinn, ok töldu móti at róa; ok kváðu Erling ekki erendi þangat eiga. Mánadaginn í gagndögum eptir messu lét Erlingr blása til skipa liði sínu, lagði við líf ok limi hverjum manni þeim er eigi kœmi, þar er skráðr var: hann vildi leggja or bœnum eptir nón. En hann lagði þó eigi or bœnum fyrr en þriðja dags eptir um morgininn snemma, ok var þá alt lið hans búit. Þeir réru út í Biskupshöfn. Þá átti Erlingr tal við sína menn ok mælti svá: „Mikinn kurr heyri ek af yðr, at yðr þykki ilt at róa andróðr. Takið nú ok reisið viðuna, ok sjám hversu snekkjan kann undir seglinu!“ Svá var gört. Sigldu síðan norðr með landi góðan byr, ok svá enn um náttina, ok svá um miðvikudaginn; ok um náttina eptir sigla þeir inn um Agðanes, ok var þá mikit samflot, fyrir því at þar fór vökuliðit inn til bæjarins. Þeir kómu upp í ána mjök óvart. Bøjarmenn sá seglin ok hugðu at vökulið væri; ok var sungit uppi at Kristkirkju, ok var þar flest bæjarliðit statt. Þeir Erlingr féngu njósn, hvat títt var í bœnum; en Álfr sat með sveit sína ok drakk, ok þeir Erlingr géngu þangat sem hann drakk, ok drápu hann ok flest alt liðit þat er þar var. Síðan géngu þeir ok ransökuðu, ok drápu slikt af, sem þeim sýndisk, ok Erlingi þóttu sakir til vera. Sumir flýðu ok kómusk svá undan. Erlingr lét blása öllu liðinu til Eyraþings, ok var þar harðla fjölment. Erlingr talar ok gefr þrœndum sakir, ok kvað þá vera fjörsmenn sína. Þar mæltu þeir á móti, ok kváðu þat vera lygi ok upplost. Razabárðr taldisk undan sökum, þvíat hann var málsnjallr, þartil er Erlingr kvazk eigi munu halda sökum á þá, ef þeir stæði fyrir með vitnum ok eiðum. Þá mælti Erlingr ok bað upp standa kapalín sinn, ok svá gerði hann. Hann tekr svá til orðs: „Kenni þér, þrændir! innsigli þetta, er ek hygg at þér sjálfir hafið látit gera ok fénguð í hendr dönskum mönnum?“ Váru þá bréf upplesin, ok sögðu svá, at þeir bundusk í þat ráð at drepa konung ok Erling, ef þeir næði. En þetta mælti Erlingr at lyktum: „Or þínum munni, Razabárðr, kómu þessi orð.“ Bárðr svarar: „Iðrunk ek nú, herra minn! ef ek mæltu þat; en alt er nú á guðs valdi ok yðru.“ Allir géngu nú til, festu til við

Erling at bæta slíku sem hans miskunn var til. Lét hann dæma ógildan Álf ok alla þá er fallnir váru, tók af mörgum mikit fé, ok fékk enga mótistöðu at því sinni. Ok dvaldisk enga hrið at því sinni, ok fór aptr suðr. En þrændir váru jafnan síðan úvinir hans.

273. Valdimarr Danakonungr bjósk með her sinn, ok hafði mikinn her, ok fór austan í Víkina; lætr uppskera þingboð ok krefr bæendr lands ok viðtöku. En Elfarbúar austr segja svá, at þeir vilja þjóna þeim konungi, er þeir játta norðr í Víkina. Nú á konungr Borgarþing. Konungr ferr stilliliga ok friðsamliga norðr um Víkina; en bæendr höfðu samnað alt hit efra, ok vildu eigi undir ganga. Eru nú gör orð sem skjótast norðr, ok kom hersagan til Erlings. Þá lét hann bjóða út almenning at liði ok skipum til landvarnar. Váru þá í hverju fylki mörg langskip gör; var þá nýtt hvert langskip, þóat eigi væri fullgört; ok kom nú saman allmikit fjölmenni, ok drósk herrinn norðan með landi. Valdimarr kom alt til Túnsbergs; ok svá sögðu menn, at landsfólkit var svá geyst at þeim, at þá er þeir kómu nær landinu, þá hljópu einn maðr eða 2 saman ok skutu á þá. Ok þótti konungi þar sýnask í því fullr illvili; ok kvazk finna á því, at þeir vildu engum kosti undir ganga; ok taldi tvá kosti fyrir höndum: þann annan at snúa aptr til Danmarkar með svá búit, eða fara með ránum yfir landit ok manndrápum; ok sagði meir sinn vilja at herja eigi á kristit land, ok kvað ærit vitt austr fyrir liggja í Austrvegum, at herja á ok fá sér fjár. Lýsir málinu, ok segir at hann vill suðr aptr snúa, ok svá görði hann: fór suðr aptr til Danmarkar, gaf þá heimleyfi leiðangrinum. Nú var Erlingi sagt, at Danakonungr hefði horfit aptr. Þá nefnir hann með sér lenda menn ok aðra sveitar höfðingja, ok siglir suðr eptir konungi; ok koma þar sem heilir Dýrsá, ok lá þar lið Danakonungs, þat sem þá hafði fengit heimleyfi. Erlingr lagði at þeim, ok barðisk við þá; þar féll Sigurðr ok mart af Dönum, en alt flýði. En þeir Erlingr tóku þar allmikit herfang, ok fóru aptr til Noregs. Eptir þetta bannaði Danakonungr Víkverjum kaupferð til Danmarkar. Svá ok bannaði hann at flytja korn í Noreg eða aðra þá hluti, sem þeim væri þurftuligir. En Víkverjar megu ekki missa Danmerkr kaupstefnu: báðu margir Erling, at hann skyldi gera frið við Danakonung með nökkuru móti. Erlingr gerði þat snildarbragð, er allir menn kalla mest hafa verit í manna minnum: at hann fór í þvílíkum háska einskipa til Danmarkar, ok kom þar mjök óvart. Fóru í hringabrynjur ok höfðu hjálma, ok utan yfir höttu ok léttimötla, ok undir brugðin sverð. Géngu í bæinn ok í konungsstofuna; þá sat konungr yfir mat, ok allir vápnlausir; en engi gaf gaum at hvar þeir fóru, fyrr en þeir koma.

Þá mælti Erlingr: „Góðan dag, herra! Sel oss grið ok öllum várum mönnum!“ Valdimarr konungr mælti: „Grið skalt þú hafa, Erlingr! A engum hefi ek nízk, þeim sem á minn fund hefir komit. Tala slíkt er þú vilt, ok far sem þú komt, ok þínir menn!“ Erlingr svarar: „Selt hafi þér nú griðin fyrri; en ek vil tala við yðr í meira tómi, þvíat ek hefi erendi Magnúss konungs ok annarra Noregs höfðingja.“ Gékk Erlingr síðan til skips síns. Hann dvaldisk þar um hrið, ok var opt fyrir Danakonungi ok beiddisk af hánum sættar ok friðar; sagði konungi bæði forn dæmi ok ný, ok téði hánum, hversu friðr hafði settr verit millim Danmarkar ok Noregs; mintisk hann á þat, er Hákon hinn ríki jarl hafði haldit Noregsveldi at léni af Danakonungi. Erlingr fékk liðsinni margra manna; ok svá kom um síðir, at þeir réðu at Erlingr settisk í gísling með Danakonungi, þar til er sætt væri gör. Þá sendi Danakonungr í Noreg Ásbjörn snöru, ok dvaldisk hann þar um vetrinn. Um várit gaf Danakonungr Erlingi heimleyfi, ok með þeim kosti at bréf væri komin frá Magnúsi konungi: at Danakonungr skyldi eignask þvílíkt af Noregi, sem hann kallaði til ok áðr hafði verit í forneskju, ok í einkamálum þeirra hafði verit. Hann gaf yfir ríki vald Erlingi ok 274. með jarldóm, ok skyldi Erlingr vera jarl Valdimars Danakonungs; sör ok Erlingr hánum trúnaðareið. At skilnaði þeirra fóru aptr gíslar hváirtveggja. En Erlingr var jarl til dauðadags ok hélt vináttu til Danakonungs, ok réð ok stýrði einn Noregi af hendi Magnúss konungs sunar síns. Ok gerðisk hann ríkr höfðingi, ok því meiri maðr en fyrr, sem þá var hann tignari.

Ólafr hét sunr Guðbrands Skafhöggsunar ok Maríu dóttur Ey- 275. steins¹ Magnússunar; hann hafði fóstrat Sigurðr agnhöttr, ríkr maðr í Vik austr. Ólafr hófsk upp með flokki í Víkinni ok Sigurðr með hánum. At því ráði hurfu margir menn, ok snérusk upp á Markir ok drógusk til Upplanda, ok féngu þar viðtökur. Drósk þeim brátt lið ok féngu styrk mikinn; en ekki kómu þeir til sævar, því at lendir menn ok þeir er kaupstöðum réðu váru fullkomnir vinir Magnúss konungs. Ok er Erlingr spurði slíkt til þeirra, þá setti hann ráð við at gæta kaupstaða ok skipastóls; en hann fór inn í Víkina ok var ýmist í Osló eða Túnsbergi, dvaldisk þar um hrið vetrinn. Ólafr lét gera veizlu á land upp langt. Jarlinn fór til veizlunnar at heimboði prests nökkurs, ok hafði lið mjök mikit, ok með hánum Ormr konungsbróðir; ok kómu um aptan fyrir kyndilsmessu þar sem heitir á Ryðjökli. Höfðu þeir fluzk yfir vatn nökkut, er boerinn liggr skamt ífrá vatnströndinni. Þeir drukku fast um kveldit áfengt munngát; en prestr, sá er veizluna

¹) *rettet*; Knúts *A*.

- gerði, hafði sent þeim Ólafi áðr njósn um farar jarlsins. Þeir Ólafr fóru um nóttina ok um kveldit 7 rastir, ok þótti mönnum þat furða
 276. vera, hversu hvattliga þat var farit. Jarlinn svaf í stofu nökkurri ok hans sveit, ok stóð upp til óttusöngs um miðnætti, (en prestr sagði vera kveld), ok lézk eigi mega sofa, ok svá fór 3 sinnum. En langri hrið fyrir dag stóð jarlinn upp ok klæddisk, ok bað þá taka vápn sín. Fór þá prestr til kirkju. Jarlinn fór til óttusöngs með sveit sína, ok Ormr konungsbróðir; en sumir lágu í rekkju sinni. Ok í daganinni þá koma þeir Ólafr; snúa þegar at hinni miklu höllinni, hlaupa þar inn ok drepa þá er inni váru. Þá æpa þeir heróp, ok varð jarl eigi fyrr varr við ófriðinn; hljóp þegar or kirkju ok ofan til skipanna. En svá myrkt var, at varla kendusk þeir. Sækja þeir Ólafr eptir, ok þá er jarlsins menn hlaupa yfir garð nökkurn, þá snérusk þeir á móti jarlsmenn. Jarlinn var gyrðr sverði; þá greip hann til ok brá, ok snérisk sverðit á síðu hánun, ok skeindisk hann mjök. Ormr varð ok sárr mjök, ok féll mart af liði þeirra. En hann komsk sjálfr undan ok Ormr konungsbróðir mjök nauðuliga, ok réru aptr yfir vatnit. En Ólafr ok hans lið fóru sem áðr. Síðan kölluðu menn hann Ólaf ógæfu, fyrir þá sök at jarlinn hafði þá undan tekit, svá sem hánun var nær róit. Ok nökkuru síðar spurði Erlingr til þeirra Ólafs austr í Vik, ok fór at leita þeirra. Þar sem heitir Stangir fann hann þá. Var þar orrosta, ok hafði jarlinn meira lið, ok hann fékk ok meira sigr. Þá féll ok Sigurðr agnhöttr ok mart annarra manna, en Ólafr flýði upp á land. Ok þaðan af dreifðisk flokkrinn. Fór Ólafr suðr til Danmarkar, fékk þar sótt ok andaðisk í Árósi; ok kalla Danir hann helgan.
277. Haraldr hét sunr Sigurðar konungs Haraldssunar, móðir hans Kristín konungsdóttir; en hann var bróðir Magnúss konungs. Hann var fóstaraðr á Upplöndum. Nikolás kúfungr tók þann svein ok flutti til Erlings. Þat var hit vænsta barn, ok tók konungr vel við hánun, ok lagði konungr ást til hans, ok bað hánun vægðar ok margir aðrir menn. En jarlinn kvað hann ekki kunna fyrir slíku at sjá, ok kvað skjótt um hans daga munu gört vera, ef hann ætlaðisk nökkut slíkum ráðum fram fara, ok sagði at allir vildi þenna fyrir konung hafa en hann fyrir öxarmunni. Varð ok þat at framkvæmd, at sá sveinn var drepinn; ok var þat verk mjök lastat.
278. Á ríki Magnúss konungs hófsk flokkr, sá er austr samnaðisk á Mörkum. Var þar kallaðr höfðingi fyrir Eysteinn, sunr Eysteins konungs Haraldssunar. Hann var friðr maðr sýnum; hann var kallaðr Eysteinn meyla. Í þann flokk hljópu margir dugandi menn, þeir kváðusk mist hafa bræðra sinna ok feðra ok annarra náfrænda ok fjár síns,

flestir menn ungir, menn meir at hreysti reyndir en at viti. En fyrir því at þeir höfðu eigi mikinn styrk fjölmennis, þá létu þeir víða verða farit ok mjök um óbygðir, svá at af þeim géngu klæði þeirra, svá at þeir váru berfœttir allir ok spentu næfrum um bein sér. En er menn Magnúss spurðu þetta, þá kölluðu þeir þá Birkibeina. Fóru mjök hit eystra um Markir ok steiptusk ofan í Víkina, kómu fram þar sem bæendr höfðu samnað fyrir þeim austr um Elfarsýslur; ok gerðu ferðir at þeim ok hvárir at öðrum, ok drápusk menn fyrir. Höfðu Birkibeinar jafnan betr, þegar er eigi var múgrinn fyrir, en þegar er þeir áttusk opt við, þá tóku optast æ bæendr undan fast. Bæendr feldu brota fyrir þá á Krókaskógi; var þeim nær ófæru þar, ok létu menn sína, ok kómusk hlaupi undan. Ekki áttu þeir við konung eða jarl eða stórmenni.

Vetrinn eptir fóru þeir með flokkinn. En hit þriðja sumarit 277. eptir réðu þeir sér til skipa ok féngu skútur ok léttiskip, ok fóru hit ytra fyrir landi alt norðr til Þrándheims. Þeir tóku víða fé ok menn, ok kvámu svá mjök úvart til kaupangs, at allir váru úbúnir þeir er fyrir váru. Þat var Maríumessu ena síðari fyrir hámessu. Eiríkr Dagssunr gékk upp til kirkju ok hitti Nikolás Skjaldvararsun mág sinn, ok sagði hán um at fiskimenn nökkurir höfðu komit til bæjarins, þeir er þat sögðu, at þeir hefði sét segl þeirra mörg fara utan eptir firðinum, „ok hygg ek vera munu Birkibeina.“ Nikulás svarar: „Ofkvittsamr ert þú, mágr! þú fylgir hverjum fleygikvitt, er fiskimenn segja. Heldr vætti ek at þeir sé austr á Mörkum, en þeir fari hingat í hendr oss þrændum; ok höfum fyrst messu ok görum út skútu eina, ef yðr sýnisk.“ Nikulás gékk til kirkju; en Eiríkr lét gera á njósn. Þeir Birkibeinar kómu mjök óvart. Er sungin var messan, þá gékk Eiríkr inn ok sagði Nikolási, at þeir þóttusk at vísu vita, er á njósn váru, at úfriðr er. „Nú eru hestar búnir,“ segir hann, „riðum á brott, mágr! ok inn í herað!“ Nikulás mælti: „Ek vil eiga þing við bæjarmenn ok sjá, hvat liðs er ok vápna í bönum; en förum fyrst til matar!“ Eptir þat hvarf Eiríkr á braut ok í garð sinn; ok hljóp hann ok hans menn á hesta sína ok riðu or bönum. En Nikulás gékk til borðs, ok setti vörð út á Eyrum. En fyrr en hann hefði matazk, þá var hán um sagt at þeir væri upp í ánni. Þá mælti Nikulás, at þeir skyldu vápnask ok sækja upp í lopt sitt it mikla; ok svá gerðu þeir. En Birkibeinar fóru um strætin ok sumir um bryggjur, ok kómu svá í garð Nikoláss. Ok vissu þeir eigi fyrr en garðrinn var horfinn allr mönnum, ok mátti engi þeim at liði koma. Birkibeinar kölluðu á þá ok buðu Nikolási grið, en hann neitaði. Eptir þat sóttu

Birkibeinar at loptinu bæði með skotum ok atgöngu, ok sumir hjöggu húsin ok skutu á þá. Þeir vörðusk vel með skoti, en grjót var á þá borit, ok féllu hváirtveggja. Var þat at lyktum, at loptit varð sótt. Þar féll Nikolás ok mikil sveit manna.

277. Eptir þetta áttu þeir Birkibeinar þing í bœnum, ok gékk undir þá allr bæjarlýðrinn; en Eysteinn var til konungs tekinn á Eyraþingi. Hann dvaldisk þar um hrið, ok kom þar fjölment, ok gerðusk handgengnir. Váru þar hvártveggja bæjarmenn ok af heruðum komnir gott mannval. Þá kómu þeir til flokksins Saltnessveinar, Jón ketlingr ok bræðr hans. Ok um haustit eptir þá fóru með flokki inn í Þrándheim ok lögðu hann allan undir sik. Þá kom til flokksins Þorfiðr af Snös, Helgi sunr hans, ok mart annarra ríkra manna. Ok er þat sannast, at allir hinir beztu bóndasynir kómu þá til þeirra um öll Þröendalög, svá at skorat var, er þeir kómu út aptr í Orkadal, nær 20 hundruð manna.

278. Þeir búa nú ferð sína upp til fjalls, ok fara svá til Upplanda: leggja undir sik alt landit. Magnús konungr var í Víkinni ok Ormr konungsbróðir ok mart lendra manna. En Erlingr var í Björgvin ok hafði mikit lið. Birkibeinar sóttu út í Víkina, ok stefna ferðinni hit ytra um landit; ætla svá til Túnsbergs á fund Magnúss konungs, ok var þat um jólaskeið. En er Magnús konungr spurði til þeirra, þá stefnir hann til sín liði sínu. Kom til hans þá Ormr konungsbróðir með sína sveit, ok margir aðrir. Hann hafði mikit lið. Fór konungr á móti or bœnum ok alt upp á Ré; fá þá njósn at Birkibeinar váru nær komnir. En veðrit var furðu kalt, ok svá mikill snjór, at alt var

279. kafhleypt, þegar er af vegum var. Menn Magnúss konungs tráðu sér gadd fyrir ofan bæinn; en um þveran veginn skipa þeir liðinu í fylkingar. Nú ganga þeir Birkibeinar í fylkingar við bæinn ok bjoggusk við, er þeir sá konungслиðit fyrir sér. Fór merki Eysteins konungs mjök framarla í liðinu. En með því at ökuvegrinn var ekki breiðr, ok þröngfært út ífrá, þá fór sveitin sú í fyrstunni, er konungsmerkit fylgði, ok þeir kómu fyrst fram á gaddinn. En Magnúss konungs menn runnu fram í móti þeim með fylktu. Tóksk þar orrostan, ok var Birkibeinum óhægt við at komask, ok fór liðit mjök sundringum, er þeir höfðu ekki rúm á gaddinum. Snérisk þá mannfallit brátt á þá; en Birkibeinar féllu þeir er fremstir váru. Sóttu þá fram Magnúss konungs menn. Var þá sem optar: þóat menn sé vápnðjarfir ok hraustir, þá kemr lítt at haldi, þegar er flóttinn brestr. Tók þá brátt at flýja meginliðit þeirra Eysteins. Tók þá af nýju mannfallit til þeirra liðs at snúask mjök; þvíat vegrinn var mjór, en Magnúss konungs menn váru ekki

mjök friðsamir; var drepit alt nálíga þat er þeir náðu, ok ráku langt flóttann. Eysteinn var í flóttanum; ok þá er hánú var svá nær stýrt, þá hljóp hann inn í hús eitt ok bað sér gríða; en sá maðr er inni var lézk munu gera þat er hann var fúsari, ok drap hann. Þá funnu brátt Magnúss konungs menn hann, ok var lík hans tekit ok borit í stofu þá, er Magnús konungr var í. Eldr var görr á miðju gólfi, ok var konungrinn farinn af klæðum sínum ok bakaðisk við eldinn. Géngu þá menn til at kenna líkit, nökkurir af Birkibeinum, þeir er svá váru sárir, at eigi máttu renna; en er menn kendu líkit til fulls, þá snérisk konungr frá eldinum. Einn maðr sat í pallinum at baki þeim, ok var ekki gaumr at hánú gefinn; en svá sem þá varði minst, þá stóð hann upp ok greip öxi eina, ok hjó til Magnúss konungs yfir herðar nökkurum mönnum; kom á háls konungi, ok snérisk höggit ofan í herðar ok tók líttat beinit, ok var þat mikit sár. En þegar reiddi hann annat ok hjó til Orms konungsbróður, ok stefndi á fótleggi hánú upp við knéit. En þá er Ormr sá þat, þá kastar hann fram fótunum yfir höfuðit; ok tók höggit í pallstokkinn, ok stóð þar föst öxin. Þá var þeim skamt allstórra höggva á millum ok laga bæði. En þá er hann féll, þá fannsk þat í pallinum, þar er hann stóð, at hann hafði dregit innrin eptir sér um gólfít.

Flokkir þessi er undan komsk flýði austr á Markir, ok sóttu 280. flestir á Gautland austr, ok mest fyrir því at þeir vissu sér eigi ván friðar í Noregi, heldr en þeir aðrir er fullan fjándskap höfðu fengit af Erlingi. En þat bar annat til, at þau váru í Svíþjóðu Birgir jarl, sá er átti Brigðu dóttur Haralds gilla, ok hafði veitt mikinn styrk Eysteini konungi bæði með liði ok með féggjöfum.

Nú hverf ek þar ísfrá.

Constructionen i de mest indviklede Viser.

Side 7.

Hákon, Högna meyjar viðr, varð vápnberr, er vega skyldi, ok Freys áttungr lagði sinn aldr í oddagný á Fjöllum.

Ok varð Stafaness vágr um blandinn manna blóði við Lóðurs vinar stóran gný, þar er margir Haralds vinir féllu.

Side 9.

Harðráðr barnungr ens bleika bärufáks hrjóðr lét hæstrar tíðar þrungit skipa barðum á lög.

Þar barsk svá at at borði, at hlífar valdr rak borðhólkvi norðan fyr tyeggja döglinga Hildar hregg, ok orðnæfrir jöfrar kvöddusk dunskotum orðalaust at morði; rauðra randa rödd endisk.

Gramr háði geira hregg við seggi, þar er bryngögl gnúðu í Sköglardyn; rauð ben fnýstu blóði; æfr gall hjörr við hlífar, þá er seggir hnigu fjörvanir fyr ræsi á rausn; eggliuðr réð sigri.

Side 15.

Hákon reið vestan á bak borðhesti, skörungr léta brim bíta börð, er gramr hefir (*sc. tekit*) fjörðu (*da, siden han har naaet Fjorde, d. e. er kommen inden-skjærs, uden at have lidt noget paa Havet*).

Side 23.

Törgur ok hausar tröddusk fyr Norðmanna bauga Týs hjalta harðfótum; róma varð í eyju, konungar ruðu skírar skjaldborgir í skatna blóði.

Side 24.

Valgrindar-veðrheyjandi gumnum hollr né Gefnar gulli baðat Skreyju vinda sinni stefnu, ef sigrminnigr vilt finna sára sólrýri (*Saarenes Sòls d. e. Sverdets Fortynder, Haakon*); haltu fram, njótr! þannig at nýtum Norðmanna gram. *Optager man Læsemaaden af B* sólspennir sunnan og i sidste Linje hranna, da faar man: ef sigrminnigr hranna sólspenuir! sunnan (*Bølgernes Sòls d. e. Guldets Omspænder, her Eyvind Skreyja, som kommer søndenfra*) vilt finna Norðmanna gram, fram haltu, njótr! at nýtum.

Ek veit at hinn bitri benvöndr or báðum konungs höndum beit búlkaskíðs meðaldygguan byggving; ófælinn óla galtar eldraugr, grandaðr Dana, klauf skarar hauga gullhjöltuðum brandi.

Side 25.

Herr gékk lystr til hjörva hnits á Fitjum í Storð, þar er böðharðir landa bands jódraugar börðusk, áðr nausta blakks hlémána gífrs drífu gimslöngvir þorði ganga hit næsta Norðmanna gram.

Þrot var sýnt, þá er settusk úfár (*d. e. úfáir*) bændr sárir við sinn stinnan róðrs hlumm, maðr lét önd ok annarr; ok hjörkrafðir munins tuggu (*Aadsels*) gawks (*d. e. Ravnens*) huggendr (*d. e. Krigerne*) höfðu sand í munni við gjálfr um leikna (*havomskylte*) grunnu.

Þat veit afreks, er allríkr gunnar Njörðr gékk næst jöfri í styr slíkum, þar er gerði hugins drekku.¶

Side 27.

Vel hefir Haraldr hefnt Gamla, fólkrakkr fylkir vann framligt, en hjörs berdraugar hafna fjörvi; ok dölgbands dökkvalir drekka Hákonar dreyra; ek sá rauðra benja reyrröðin fyr handan ver.

Flugvarr konungr rauð fyrr Fenris varra sparra í Gamla blóði (málmhriðar meiðum svall móðr), þá er óstirfinn of rak alla Eiríks arfa á sæ; þat grams fall tregr geira gætigauta.

Side 28.

Hörða landvörðr! lítt kváðu þik láta geð fálma, er benja hagl brast á brynjur, álmar bugusk: þá er úfölginn fullegg fetla svell gullu endr or þinni hendi, Haraldr, til ylgjar fyllar.

Side 29.

Snýr á Svölnis váru; höfum sem Finnar at miðju sumri inn um bundit birki-brums hind.

Ímunlauks Ullr! bárum Fýrisvallar fræ á hauka fjöllum um alla ævi Hákonar; nú hefir fólksstriðir um fölginn melder fjölglyjaðra Fróða þýja í mellu dölgs móður holdi.

Fullu brávallar fallsól skein á Ullar kjóls fjöllum skáldum um allan aldr Hákonar; nú er elfar álfröðull um fölginn í jötna dölgs móður líki; ráð rammrar þjóðar eru rík.

Side 30.

Skerja foldar skíðrennandi! ek skylda síðan finna þinn þursa bæsr byr góðan frá þvísa, er verðum selja þér, valjarðar mens veljandi! þat lyngva látr, er minn faðir átti lengi.

Ok jarðráðendr næmdu fjörvi Sigurð, þann er veitti Farmatýs svönum Haddingja vals hróka hjör.

Ok öðlingr ófælinn alnar orms varð of lattr lífs í jarðar ölun, þá er landrekar sviku Týs áttung í trygð.

Noregs konungr var nærir naddskúrar, braut bág við stóra brynjunjóta í rifjunga sögu; vargfæðandi lét þorna marga valgaltar velta (*Ulvens Mæskere*) jafnborna sér, réð (mörgum) úvægum jöfri.

Side 35.

Mætra hjalta málmóðinn, sá er þorði rjóða þjóðum völl, mælti þróttarorð: víðlendr Haraldr um það verðung vinda sverðum at morði; þat fylkis orð þótti flotnum frægt.

At þat lét foldarvörðr, sá er forðum varði sik fjörharðan, hvína heinþyntan brynju hrynd.

Side 36.

Hjörveðrs óðstafr hvarfat aptr, áðr en hafði erfðan föður; herforðaðr réð herða (at) konungs fjörvi; varðat né man síðan (verða) sá fólkskiðs Freyr, er færir fram slíku jarls ríki; því bregðr öld við aðra.

Side 37.

Ok herþarfir hverfa til blóta, ríkr Hlakkar móts rauðbríkar (*saal. B*) rækir fremsk ásmegni slíku. Nú grær jörð sem áðan, auðrýrir lætr geirbrúar áru apttr óhryggva byggva hapta vé.

Engi ættum góðr geirbríkar gætinjörðr nema Fróði varð á jörðu, sá er gerði slíkan frið.

Gamla kind, sú er þorði grandá véum, byggði forðum lönd; en gunnborðs lunda orð lék á því. Nú er sóknarhvatr geirvaðils Ullr, hverjum gram betri, setttr at setri þeirra afrendra jöfra.

Side 38.

Vandardýr hóf at landi und þundar hyrjar kneysi, unda fjöld hraut, þat sleit víg á vági; né fjölsnerrinn fémildr konungr vildi fyrri biðja friðar; jarl, Yggs niðr, vægðit fyr jöfri.

Haulda morðs valdr lézk búinn at halda velli, ef konungr vildi heyja valmey; herr féll of gram.

Hitt var meir, er morðfikinn Mæra fólkverjandi lét of görva för fjörva norðan til Sogns. Heðins byrjar Freyr ýtti allri yrþjóð af fjórum fólklandum; branda Ullr sá stoð af því.

Ok sjau landrekar þurðu fram til móts með randa svarfa spörgæli á Meita mjúkhurðum.

Guðr varð ströng, áðr gunnar lunda þröngvimeidr um þryngvi þrimr hundruðum und hramma nás gammi. Fólkeflandi fangsæll fylkir knátti ganga þaðan at höfðum hafs-bragna; þat var hagnaðr.

Side 39.

Varð þriðja logs þrymr, er odda leikmiðjungar lögðu saman randir; arngreddir varð andvígr. Sækirþótrr sundfæxa kom Söxum á flóttu; þá er svá, at gramr varði garð með gumna yrþjóðum.

Side 40.

Flóttu fellitýr gekk til fréttar á velli; Heðins váða draugr gat dagrað dólga ságu; ok hildar haldboði sá ramma hrægamma, sá tíra teinlautar Týr vildi Gauta fjör.

Jarl háði hjörlautar hyrjar þing, þars engi maðr áðan und sörla ranni kom at herja; maðr barat randir, lyngs barða loptvarðaðar, enn lengra frá sjó; gramr vann um gengit alt Gautland.

Side 41.

Fróða hriðar áss varð at hrósa gagni, ragna konr hlóð völlu valföllum; Óðinn hlaut val.

Hinn svinni lét of herjuð hofsland ok öll sönn vé banda, hverjum mönnum kunn.

Nú liggr alt und jarli fyr norðan Vík; Hákonar, ímunborðs veðrgæðis, ríki fremsk víða.

Þeim er Valtýs (Óðins) brúðr liggr und bægi alt austr til Egðabýs.

Side 48.

Skjaldhlynr lét mjök margar snekkjur sem knörru ok skeiðar dynja á brim; mærdar örr óðr skálds vex; mörg lind var fyr landi, þá er ólítill oddherðir fat gerða utan síns föður lönd með röndum.

Ógnfróðr jarl, sá er atti hrefnis stóði hót á lög, setti háfa stafna á móti

Sigvalda. Margr hlummr skalf, en hvergi ugðu bana sárgamms huggendr, þeir er gátu slíta sjó ára blöðum.

En glæheims mávar skriðu í gegn Dana skeiðum at gunni, leiðangr rendi langt með landi.

Side 49.

Oss er góðr leikr fyr handum, þryngr at Viðris vandar veðri; en vinr lauka feimu liggr heima; vér skreytum spjör; ek kveð hœla bosa neyta hlýs, hann væntir sér annars und vörnum vífs bægi.

Side 51.

Varðat hægt at leggja til Vagus, þá er ek sá geitis hjörklofnar hurðir rofna; hátt söng Ilögna hregg. Gunnar þunniss þröngvir! Þar gengu ver í böð til knarrar; ströng var darra flaug danskra drengja.

Side 53.

Þat kvað jarl at unnviggs æri fyr sunnan haf, þá er sárelða spor váru á seima særi: eybaugs viggja valdr! öllungis illa hefir þinn faðir haldit (*nl.* þér), ef skalt deyja; víst hyggjum þat.

Side 54.

Ungr fór mjök síð um dag með jöfnu gengi meita skiði at móti útvers frömum hersi, þá er randvallar rauðvita reiðir lét falla Skopta; úlfteitir gaf opt átu blöðvölum.

Bróðir Sigurðar, blóðhelsingja bræðir, varð jöfrum æðri, en Danir urðu falla allhvast.

Varga meinrennir! ljóða læ brá litlu síðar ævi Hákonar; manna sköp fýsa margs. En þá er hraustr herr fór vestan, hygg ek sun Tryggva kómu til lands þess, er lindar láðstafr hafði vegit.

Side 55.

Eiríkr hafði meira í hug sér við auðs særi, en upp um kvæði; slíks var ván at hánun. Reiðr þrænzkr jarl sótti sænskan konung at ráðum, því rann engi manna; þrændum gafsk þrálýndi.

Svá frá ek hitt, at hörgbrjótr hlóð háva valköstu í mörgum stað; opt kom (hann) at hepta hrafn blóði. Endr lét végrimmr allvaldr falla Jamta ok Vinda kindir í styr; snimma vandisk hann á þat.

Hjördjarfr Hörða dróttinn var hættr Gota fjörvi, ek frá gullskerði görðu geirþey á Skáneyju. Hlunnviggja hleypimeidr hjó barklaust böðserkjar birki í Danmarku fyr sunnan Heiðabæ.

Side 56.

Tiggi, Tryggvasunr, vann tíðhöggvit ljótvaxin Saxa hræ fyr styggvan leiknar hest á lesti. Vinhróðigr vísir gaf víða kveldriðu blökku stóði at drekka brúnt blóð margra Frísa.

Hilmir vann hörð hjálmskóð roðin blóði at Hólmi ok austr í Görðum; hvat ofdyldi þess höldar. Ríkr lægir rógsrekka brá valkera líki; herstefnir lét goldit hröfnum hold Flæmingja.

Ofvægr konungr gerðisk ungr bægja við Engla; sá nærir naddskúrar réð Norðhumbra morði. Tiggi barði brezkrar jarðar byggendr, en hjó kumbrskar þjóðir; gráðr þvarr geirahríðar gjóði.

Seims skerðir gerði með sverði sverðleik í Mön, ógnbliðr úlfa greddir eyddi víða Skotum. Ægir ýdrauga lét eyverskan her ok Íra deyja; dýrra tjörva Týr var tírargjarn.

Side 59.

Konungr fór sunnan sjau tugum skeiða ok einu (skipi); mætr unnviggs meiðr rauð sverð at óna morði, þá er jarl hafði um krafðan lagar hún Skánunga fundar; seggja ættar sætt gékk sundr hánum.

Side 64.

Ormrinn langi kom heldr í harðan fjörð; tungl tingla tangar skárusk þar, hnitú saman dreyra reyr, þá er brynflagðs reginn lagði borðmikinn barða við Fafnis síðu.

Snarpra sverða gangr gerðisk um Orminn langa, þá er gollin spjör gullu; drengir slitu frið lengi; kváðu svænka menn ok danska fráns leggbita runna fylgja hánum fram sunnr at dólgs sennu.

Hykkat ek vægð at vígi, vann sóttan ógnharðan jöfur; drótt sik sparðit; jarl kom at fjarðjörðu. Lítt var Sifjar sóti svangr, fólkharðr! þá er fœrðuð Barða á fjarðmývils tröð við Orminn langa.

Side 65.

Heðins baugs-serkjar verkendr gerðut vægjask við í naddfárs böð; sukkú sárir niðr af naðri. Þóat alldýrr konungr stýri Ormi, man Ormr lengi vanr slíkra drengja, þar er hann skríðr með lýða lið.

Þjóð stökk aptr um þóptur með Óleifi; hugreifr þengill hét á sína heiptar-nýta drengi, þá er höfðu lokit hafvita um snjallan Hallands (*d. e. Haðalands*) gram; vápnreið varð um Vinda myrði.

Side 66.

Armgrjóts ógræðir sá Trönu fljóta auða ok báða naðra (hann rauð glaðr geir at gunni), áðr en hjaldrþorinn hugframr þorketill, snotr sunds, héldi undan or ramri böð á snæris vitni.

Veit ek eigi hitt, hvárt ek skal leyfa heita dýrbliks dynsæðinga hungrdeyfi dauðan eða þó kvikvan: alls seggir segja mér sannliga hvártveggja; sárr man gramr at hváru; hætt er til hans at fréttu.

Side 67.

Óddflagðs árr, hinn er þat sagði at lofða gramr lifði, var samr læstyggss Tryggva burar um æfi. Öld kveðr Ólaf kominn or stála eli; menn geta ferri sönnu máli, mjök er verr en svá.

Er þegnar sóttu þróttharðan gram með lýða liði, frá ek mundut landher ðar (*d. e. þar*) verða þess sköp, at margdýrr mundjökuls stýrir myndi koma or slíkum her; mér þykkjat gotnargeta glíklígs.

Enn segir sumr seggr auðar kenni frá sárum tiggja eða brott um komnum or málma gnaustan. Nú er sannfregit sunnan or miklum styr síklings morð; ek kann ei mart við manna veifunarorði.

Side 68.

En eptir víg lagðisk land und gram norðan frá Veigu suðr til Agða eða stundu lengra. En Sveinn konungr sunnan er sagðr dauðr, en auðir hans bæir váru; fátt fár flestra ýta bilar.

Side 70.

Rétt er at sókn en setta (var), þar er Ólafr sótti Lundúna bryggju; snarr þengill bauð Englum Yggs at. Völsk sverð bitu, en víkingar vörðu þá diki; sumt lið átti búðir í sléttu Suðrvirki.

Side 71.

Láðvörðr! komtu í land ok lendir Aðalráði; framr rekka rúni naut þíns ríkis at slíku. Harðr var fundr, þar er færðuð niðja Játmundar á vit friðlands; ættstuðill réð áðan þar grundu.

Side 75.

Konungr fór válaust á vári austan or Vík, en jarl kom norðan; þeir knúðu báðir blá borð. Kann ek segja ærin skil órum sunds sigrviðum, þeim er þar váru, hve þeirra fundir bárusk at.

Side 76.

Gylt stöng óð, þar er gængum Göndlar serks gnýs greiðendr und merkjum í skip fyr göfsum ræsi.

Sjálf Sveinn bað harðliga skeina svartar kylfur; áðr var hánun nær róit í óra auðván, þá er (menn) féngu gört hræ svörtum hrafni til góðs við Yggs gjóða; herr lét um höggvit skeiðar stafna.

Né hæfilig hygg ek dróttins svik þóttu þeim, er forðum héldu allvel sín orð við hreifa elds gram.

Side 79.

Hetlendingar eru þér kendir at þegnum; haldið gegn á góðra þjóðskjöldunga veldi. Engi ógndjarfr ynglingr varð austr á jörðu áðr en þér náðum, sá er þryngvi undir sik eyjum vestan.

Side 80.

Omkvæð: Knútr var höfuðfremstr jöfurr und himnum.

Herr ferr austan, friðr fráneygðr Dana fylkis niðr. Viðr skreið vestan; sá (viðr) var glæstr, er bar Aðalráðs andskota út þaðan.

Ok landreka drekar báru blá segl við rá í byr; döglingr fór var dýr; ok þeir kilir, er kómu vestan, liðu um brimleið til Limaðjarðar.

Ek hygg at frétt, hug duga vel í her Haralds ætt; Ólafr, ársæll jöfurr, lét lið fara lýrgötu suðr or Nið.

Side 81.

Svalir kilir þurðu norðan með gram til slétts Sælunds; þat namsk; en með annan her svænskan ferr Önundr at há (*nl.* bardaga) á hendr Dönum.

Gramr lét mörg lið nefbjörgum lokit saman um lönd með marbeðjum; þar er graðr fundr grám hjálmum of lá fyr gnóð, þrimu þornheims þundr!

Snarir dróttnar máttuat spanit Danmörk und sik sökum herfarar. Dana hlöðr hafði herjaða snarpla Skáney.

Ílendr Jótlands jöfurr létat etask af; ætt manna fannsk at því. Dana hlíf-skjöldr vildi hafa fæst rán foldar.

Side 82.

Sóknaörr siklingr! þú hnektir Svíum, en ylgr fékk mikla úlfs beitu, þar er heitir áin helga.

Rínleygs láð! ek hefi ráðit at ríða héðan mínum löngum leiðar dynmari heldr en ganga, þóat Knútr, leggfjöturs lundr, liggi herskipum úti í Eyrarsundi; þjóð kann keski minni.

Side 83.

Skjótum eik fyr utan læbaugs ey; lætka ek Lundar ekkjur né danskar meyar, illaflausts jörð! hlæja at því, at ek þyrða eigi á hausti fara aptr krapta vali á Fróða flatslóðir.

Side 84.

Örr Knútr, sá er alt hefir úti, ok Hákon tegask gerva Ólaf fjörvaltan; megum kvíða konungs dauða. Haldisk vörðr, sem Knútr ok jarlar vildu varla; ef hann kemsk sjálfr undan, er (þat) dælla fundi first á fjalli.

Side 85.

Knútr er und himnum (*Begyndelsen til Omkvædet*). Minn hliðnæmr vinr fór þinnig með mjök mikit lið. Fimr gramr færði ólittinn otrheims flota út or Limafirði. Mjök sökrammir Egðir ugðu för sigrsvans vána örbeiðis. Alt grams lið var framit gulli, var slíks sjón ríkari sögu.

Kolsvartir hafviðir liðu hart fram fyr Lista ok Hafdyri. Alt Eikunda sund suðr var lukt innan brimgalta sæskiðum.

En griðfastir friðmenn liðu hvast fyr fornan haug Hjörnagla. Þá er stór stafnklif drifu fyr Stað, varð örbeiðis för ægilig.

Mjök langar svangs súðir knáttu bera byrröm brimdyr fyr Stim. Svá liðu svalheims valir sunnan, at nýtr herflýtir kom norðr í Nið.

Side 88.

Ek hlaut stýra skipi or Slygs, því er Óleifr hinn digri átti; ván erum hreggs at hlýrvegs hreini, en sæta siðfregn at ek kvíða. Ýstéttar funa kleifar! sjálfr gramr var ræntr sigri á sumri.

Side 89.

En at skilnað ykkarn lézt skjótt um sóttan Knút; emka ok tamr at samna skrökvi of iðnir manna. Lundúnagramr lét fundna þér fold, áðr færir vestan; frest urðu þess; þitt lif erat lítit.

Side 90.

Ek man þora at verja þann arm, er ek hlýt í standa; rjóðum vér rand af reiði, þat er nekkvat munr ekkju. Enn ungi gunnblíðr greppr gengra á hæl fyr spjótum, þar er slög ríða; menn herða mót at morði.

Side 93.

Fylki, er bar hervíg í hug, kómu farlystir, hafanda staf. Ræsir kærre keisara rauf af suman Rumsveg (at) Clúspetrúsi.

Fár hringdrifr man svá hafa metinn feril fetum suðr. Bar kappsamr Knútr hinn ríki bjartan seim und búendr.

Side 95.

Nú hygg ek rjóðanda eggja rógörs hneitis réðu seggjum; þeygi segja seimstafir, þvíat veitk görva. Hraustr ormsetrs hati varat allra ellifu vetra, þá er Hörða vinr glæsti herskip or Görðum.

Side 98.

Veltir þjófs! gjaltu varhuga við þeim haulda kvitt, er nú ferr heðra; skal um stytta hönd í hófi.

Þat er heldr greypt, er þingmenn hnepta höfðum ok stinga nösnum niðr í felda. Hætt er þat, er allir hárir menn ætla at móti skjöldungi, er ek heyri; skal áðr ráða hót við því.

Side 101.

Sjálfr Úlfs mögr var austr í Elfi; þar réð Sveinn at sverja, sínar hendr at skríni, ok hét fögru. Ólafs sunr, gramr Skánunga, réð eiðum; þeirra sáttir hafa átt skemra aldr hánun en skyldi.

Side 104.

Jarl flýði af auðu skipi sínu þaðan, þar er Magnús, otvin, gerði Sveini mein-
fært morð. Herkonungur réð hrjóða hneitis egg í sveita, blóð sprændi á brýndan
brand; gramr vá til landa.

Side 105.

Höfum heyrt hitt, at heiti Helganes, þar er inn víða frægi vargteitir hrauð
marga vágs elgi. Ryggjar reggbuss það leggja saman randir öndurt rökkir; rögskýja
regni hélt haustnótt gegnum.

Hringserks lituðr rauð næst frá merki á Fjöni; gramr dróttar sótti fold;
herr galt ráns frá hánum. Öld minnisk, hverr herskyldir fyldi annan tug, jafnþarfr
blám hrafni; hilmir gat ört hjarta.

Side 108.

Ungr hötuðr tandrauðs ormtorgs hætti sér; (þú) mátt segja tekna átta tugu
borga á Serklandi, áðr Serkjum hættr herskorðuðr gekk heyja harðan Hildar leik
und skildi í sléttri Sikiley.

Side 109.

Darrlatr dasi hefir staðit fjarri, þar er dólgljóss skyndir tók endr ómynda
Rindar elju. Varat hlýðisamt Affrika jöfri at halda haglfaldinni Ánars mey né
lýðum fyr hánum.

Side 110.

Eggdjarfr ofrhuginn fór leggja und sik Jørsali; efri fold var virk víga valdi
ok Girkjum. Ok með ærnu ríki kom úbrunnin heimil jörð und gunnar herði. *Den
sidste Linje maa som Omkræd forbindes med sidste i næste Vise:* Haralds önd (á)
vist um aldr með Kristi ofar löndum.

Ráð Egða grams stóðu af reiði svikamannum á ýmsum Jórdanar borðum;
þat orð rann. En fyrir sanna afgerð gat þjóð illa frá stilli, fékk vísan váða.

Side 111.

Görr jöfurr náði handa glóðum, en Girklands stólpengill gekk steinblindr
ströngu aðalmeini.

Heiðingja sútar eyðir lét stinga út bæði augu stólpengils; styrjöld var þá
byrjuð.

Bauttu, hilmis kundr! hanga helmingi af stundu; þér hafið skipt svá at eptir
eru Væringjar færi.

Side 113.

Ógnbliðr yngvi! síðan slöng eik und þér í haf frá Svíþjóðu; rétt óðal var
um ætlat yðr. Rifhind bar fyr slétta Skáney, þar er rendi rétt á stag; en skeiðr
skelktu brúðir, nánar Dönun.

Side 114.

Haraldr! gerva léztu herjat alla Sælund; tiggi, þú hnyggir andskotum; hvatt
vann vargr at vitja valfalls. Fjölmennr konungur gekk á Fjón, en fékkat hjálmum
erfiði lítit; ríkula ristin rít brast.

Bjartr eldr braun í bæ fyr sunnan Hróiskeldu; nenninn ræsir lét reykvell fella
ofan rönn. Gnógir landsmenn lágu; hel ló (*d. e. laug*) sumum frelsi; harmvesalt
hyski drósk til skógs á flötta.

Dvöldum daprt of skilda ferð; þeir Danir er eptir lifðu drifu undan, en fögr
sprund urðu fengin. Láss hélt líki drósar, mart fljóð leið fyr yðr til skeiðar; fjötrar
bitu fikula bjartra hörund.

Iðlíkt var (at) sjá inn í miðjan ormsmunn; þá er hélduð yðrum skipum sunnan, sem eldr brynni. Skeið bar hinn rauða skolt; skein af hreinu gulli; dreki fór mikla dagleið dúfu braut und húfi.

Side 117.

Hoddstríðir! síðan varð græn grund heimil þér, er (þér) Magnús funduzk, ok (þú) bautt hánun gull. Sætt endisk allfriðliga milli ykkar frænda, en Sveinn vætti síðan rómöldu einnar.

Side 120.

Menn feldu mörg tár, þá er báru mildan þengil í gröf; þung byrðr var sú þeim, er hann gaf seima. Hugr deildisk, svá at varla héldu grams húskarlar vatni; en síðan sat siklings þjóð opt hnípin.

Side 121.

Haraldr. Meðan líneik litlar (*kjæler*) veri sínum, galdrs gerðr! látum akkerin halda í Goðnar firði.

Þjóðólfr. Ek segi eina spá: annat sumar skal kaldnefr halda furu fleini sunnar; vér aukum kaf króki.

Ár hit næsta bjóttu leiðangr af láði; lögr gékk um fögru skip; reistu græði glæstum gjálfrstöðum (*saal. maa der læses for gjálfrstöð* er). Þýrr skokkr lá á dökkri báru, Danir váru þá illa staðnir; herr sá hlaðnar skeiðr fyr hauðri.

Meyjar eybaugs Dana skáru akkeris hringa af jastosti; þat þing angraði þengil. Nú sér mörg mæð ærnan krók or járn halda allvalds skipum; færi hlær at því í morgun.

Side 122.

Úsvífr Kraka drífu hlökk lét aldri brá þorna úti í harða þykkum Horn-skógi. Fila dróttinn rak flóttu grams fjánda til strandar, Dóttu faðir varð út at greiða auð allskjótt.

Ván erumk vígs kœnum vísa; örr finni á rakna stígum Innþrænda lið í odda snerru; þar man enn guð valda, hvárr nemr annan öndu eða löndum; lítt hyggr Sveinn á sjaldfestar sættir.

Reiðr Haraldr, sá er opt hefir rauða rönd fyr löndum, færir breið borðrökn norðan á Buðla slóðir. En gullmunnuð, steini fagrdrifin, lauks glæsídýr Sveins, þess er rýðr geiri, sækja sunnan.

Side 123.

Fengsæll Dana þengill (reiðr hefir hann hábrynjuð skip fyr hauðri) man synja fjörs flestum hersi, er (hann) rekr sunnan sex hundruð hlunntamda húnferils hreina til fundar við Hörða gram.

Úlfs óskmögr, sá er hleðr hæsta hræköstu í Gunnar veðri, stýrir fögrum skipum til Elfar. Gullmörkuð vé skullu þar er rauðu vápnlauðri drífr (um) völlu, Gauts regn drepr í gögnum Háls serki.

Linns láðbrjótr! brynþings Baldr, sá er land á sunnar fyrir (at) ráða, hefir logit at fetilstinga Baldri; sjá inn nerðri Njörðr glymhriðar borða man hála fast-málari; gramr! þú ert flestum fremri norðr.

Side 127.

Randabliks rjóðandi man ráða oss or landi, nema Einarr kyssi inn þunna öxar munn.

Ek sé hinn örva Einar þambarskelfi, þann er kann skeina þangs þjálf,

ganga hér upp fjölmennan. Fullaflí bíðr fyllar hilmis stóls; ek finn opt, at drífr minna húskarla lið á hæla jarli.

Side 128.

Frán sveit hefir skipt sinni dáð ok góðum dróttni við Sveini; þat drengspell er lengi til minna.

Hugstrangr dróttinn, hinn er hitti hersa, beið Dana fundar með hálfu annat hundrað langra skipa. Þat var næst, er reiðr atseti Illeiðrar ræð rísta þangs láð þangat þrim hundruðum sunda mörum.

Side 129.

Úlfr, grams stallari, hét á oss alla, þá er hákesjur skulfu; róðr var greiddr úti á græði. Skeleggjaðr bað leggja fram sitt skip með skylja, en seggir játtu snjalls landreka spjalla.

Side 130.

Flest hirð, sú er tæði vel hraustum dökks hrafns fæði, varð dauð áðr en döglingr næði at stökkva á land. Öll skipun skóp þá furðu snjöllum hrings skerði; hverr Jóta konungs fótr var þá genginn til heljar.

Kváðu gegnan Sogns gram í einni sviptu hrjóða Sveins þjóðar skip, hit fæsta sjau tugu.

Sveinn á sigr at launa sex Dana jörlum, þeim er vexa örleiks hvöt innan eina gunni. Vígbjartr Fiðr Árnasunr, sá er vildit forða snöru hjarta, varð fenginn í miðri fylkingu.

Side 132.

Landkarlar lystir sleitu létu gram varla söema lög; öld gerði ódæmi á jörðu. En troll brutu hrís í hæls hleypikjöla (*Hælen's Löbeskibe d. e. Benene*) vísa andskotum (*bröde Ris for Benene paa dem d. e. de bleve haardt straffede*) þeim er ollu því ráði þjóðar.

Side 136.

Skæð brúðr aurnis jóða sér görva úför konungsins (ok) lætr skína rauðan skjald, er dregr at hjaldri. Svanni sviptir manna holdi í sveiflandkjaþta (*d. e. Ulven*), óðlát konan litar úlfs munn innan blóði.

Side 139.

Krjúpum vér eigi í skjaldarbug at hjaldri fyr vápna brökun; haldorð valteigs hildir bauð svá. Menskorð bað mik forðum bera hátt hjálmstall í gný málma, þar er Hlakkar íss ok hausar mættusk.

Side 140.

Skalkat ek hverfa frá ungum grams erfingjum, þó at fylkir falli niðr til vallar; gengr sem guð vill. Sól skinnat á sýnni konungs efni en þá báða; snar-ráðs Haralds hefnendr eru görvir haukar.

Varðandi geirahreggs, sá er vætki sparði fjör, gékk glaðr í gögnum orrostur þaðra sem vindr. Gramr sá flýðiat síðan eld né felda jarnit; þess of eru sæm dæmi und els erkistóli.

Hlítstygr hilmir hafðit lítit brjóst fyr sér í hjálmþrumu, né bifðisk böðsnart hjarta konungs, þars herr sá þat til hersa þengils, at ins barra döglinga hneitis blóðugr hjörr beit skatna.

Side 141.

Hins ægja konungs dauði varð eigi auðligr, hoddum reknir broddar hlífðut

hlenna sæfi. Allir liðsmenn ins mæra mildings kuru heldr meir falla um fólksnaran fylki, en vildi grið.

Side 143.

Ek sékat fljúga dörr á dæla mengi or Hrólfs hendi né Hrollaugi; dugir oss hefna föður. En í kveld, meðan knýjum rómu, sitr þessi þórir þegjandi jarl á Mæri um kerstraumi.

Ek hefi rekit Rögnvalds dauða at fjórðungi mínum, nú er fólkstuðill fallinn; en nornir réðu því. Snotrir seggir! hlaðið grjóti at háfætu, þvíat vér ráðum sigri; ek vel hán um harðan skatt.

Ek man æ glaðr, því at böðfíkinna bragna geirar bitu þengils ungan sun. Þeygi dyl ek, nema holunda vals gæli (*Saarfalkens Glæder d. e. Kongen*) þykki (*er vred*); þar fló hræva valr ár af sárum um hólma.

Side 144.

Vilhjálmr, sá er rauð málma, hefir víst um véltn í trygð hraustan Valþjóf, hinn er skar sunnan hélt haf.

Side 148.

Í kaupangi, þar er heilagr gramr hvílir, man sóknstrangr banna Sveini sín óðul; hann er ríkr jöfurr. Ólafr konungr man unna sinni ætt hála; Úlfs arfi þarfat kalla til alls Noregs.

Mætr hilmir verr köldum málmi ok röndum Rauma grund; ek man skjöldungs lof. *Omkvædslinjerne maa forbindes saaledes*: Ríklundaðr Ólafr veit sik borinn miklu beztan gram und sólu.

Eggdjarfr Egða stillir biðr sóknörr frama seggi stika öll sund dörrum; fíra (Fíla) dróttins jörð man eigi verða auðsótt sverða sóknherðendum.

Side 150.

Ek hét á góðar skipasagnir hvern vetr, þá er sáttum gagnvert hrafns verðgjafa; gramr drakk jafnan lið.

Side 152.

Stórhugaðr þórir dró vítt saman sínar sveitir með Agli; þau ráð váru heldr haglig hauldum. Ek frá Skjálgs vinum endr snörp mein á því, er lendir menn urpu steini um afl sér við morðvals brynna.

Side 158.

Hvat þarf kvitta heimför? minn hugr er í Dýflinni, en ek kem eigi í hausti austr til kaupangs kvenna; ek uni því, at eigi synjar ingjan (*Pigen*) gamanþinga, ærskan veldr því, er ek ann írskum svanna betr en mér.

Side 161.

Böðstyrkir lét barka síga ofan fyr gýgjar gagnstíg (bragnings verk á Serkjum hafa gerzk fræg), þar er hernenninn Göndlar þings gnýþróttr sótti neðan í hall at fjölmennum helli með gengi.

Side 166.

Luku Björgvinjar vág viku; varat kostr brýns (Magnúss) háskrautum fara braut.

Side 168.

Eljunþrár hrafnsmunnlitaðr! þú lézt roðnar þunnar eggjar á hauldum und hári Hveðn.

Harðr Háls serkrjóðr! áttuð sókn við sléttan Hléseyjar þröm, þar er hregg blésu um virðum.

Side 173.

Alls engi úlfgrennir þarf kenna Inga þat, at eggjar bitu gram; hverr seggr spyri satt af snerru; styrjarmildr stillir gatad stöðvat böð, fylkis sveit var fús at veita ræsi forspell.

Dagssunr lét bera dýrligra merkja fagra stöng út á stræti; sterk dörr dúðusk af reiði. Menn hnigu í Gunnar gagls gný, bræðr hafa barzk í miðri Björgvin fyrir ósynju.

Seima sendir myndiat svá brátt hafa látit líf sitt (spjót flugu langt í ljótri boga drífu), ef beinn byrr tveim dögum fyrri leysti austan alkostigs Eysteins flota sunnan at Björgvin.

Register over Persons-Navne.

- Aðalráðr** Englak. (Ädelréd) 44. 70. 71.
 99. 100. 143.
Aðalsteinn góði Englak. (Ädelstán) 12.
 16. 134.
Aðils h. auðgi 10.
Aðils svartí 10.
Adrianus pávi 171.
Alexius keisari 162.
Álfhildr, móðir Magnúss góða 88.
Álfífa (Älfifu) 90. 91. 94.
Álfr (Óttarss.) 181. 182.
Ámundi fóstfaðir Inga Haraldss. 170.
 171.
Andaðr, 6.
Andres kelduskítr 170.
Ari Einarss. 171.
Arnbjörn ambi 171.
Árni Arnmóðss. 146.
Arnunga ætt 146.
Árni Árnas. 89. 146. 148.
Árni lági 150.
Árni Ívarss. 172.
Árni sturla 171. 174.
Arnkell Torfeinarss. 16.
Arnmóðr jarl 146.
Arnmœðlingar 127. 146.
Arnmœðlingatal 146.
Arnórr jarlaskáld 95. 96. 99. 104. 105.
 140. 141. 150.
Arnviðr Þórarinss. 146.
Ása, móðir Aðils hins auðga 10.
Ása Kyrpingaormsd. 145.
Ásbjörn bróðir Neriðar 164.
Ásbjörn snara 183.
Áskell Smiðss. 170.
Áskell stafnbúi Eiríks eimuna 169.
Áslákr Erlendss. 172.
Áslákr fitjaskalli 87.
Áslákr hólmskalli 45. 50.
Áslákr í Finney 90.
Áslákr ungi 174.
Ásta Guðbrandsd. kúlu 70. 74. 79. 106.
 145.
Ástriðr Aðilsd. svarta 10.
Ástriðr Burizleifsd. 42. 59.
Ástriðr Eiríksd. bjóðaskalla 55.
Ástriðr Erlingsd. in árborna (óborna) 146.
Ástriðr Friðreksd. kœna 146.
Ástriðr Ólafsd. svænka 78.
Ástriðr Sveinsd. tjúguskeggs 80. 101. 113.
Ástriðr Tryggvad. 57. 146.
Ásúlfr Eiríkss. gryfils 146.
Ásúlfr Guðormss. 146.
Ásúlfr Skúlas. á Reini 145. 147.
Atli hinn mjóvi 1. 6. 7.
Austrfararvísur 78.
Austrvegsmenn 92.
Ögmundr drengr Kyrpingaormss. 171.
Ögmundr Þorbergss. 146. 147.
Ögmundr sviptir 169. 171.
Ögmundr Skoptas. 147.
Ögmundr Símunars. 175. 178.
Ögmundr fóstir Inga Haraldss. 169. (Ám-
 undi?)
Önundr Ólafss. svænka (Jakob) 79-81.
 88. 89. 101. 102.
Örnúlfr skorpa 178.
Özurr toti eða lafskegg 14.

Baldr 16.
 Baldvini konungr 161.
 Bandadrápa 68.
 Barði, Barðinn 65. (Járnþ.)
 Bárðr Guðormss. 146. 147.
 Bárðr Standhali 174.
 Bárðr (Razabárðr) 181.
 Bastarðr, sverð 177.
 Baugeiðr Dagsd. 147.
 Bölverkr 106. 117. 121.
 Beinteinn Kolbeinss. 170.
 Bergljót er átti Guðormr á R. 146.
 Bergljót Hákonard. jarls 53. 69.
 Bergljót Þórisd. 31.
 Bergþórr Másson 171.
 Birgir jarl brosa 147. 187.
 Birkibeinar 185-187.
 Bjarni Byrðarsveinn 146.
 Bjarni gullbráarskáld 87. 89. 94.
 Bjarni hinn illi 178. 179.
 Bjarni Marðarsunr 148.
 Bjarni Sigurðars. 171.
 Björn bokkr 145.
 Björn brezki 45.
 Björn Erlingss. 169.
 Björn kaupmaðr 12. 14. 22. 70.
 Björn stallari 90.
 Blámenn 160.
 Bækisúðin, skip 181.
 Borghildr Ólafsd. 146.
 Bragafull 44.
 Bragi 16. 27. 44.
 Bretar 155.
 Brigða Haraldsd. gilla 187.
 Brigða Úlfsd. stillara 147.
 Brigitt Haraldsd. gilla 147.
 Brúsi stafnbúi Sigurðar slemb. 171.
 Búi digri 42. 45. 47-51.
 Buriz Heinrekss. 166.
 Burizleifr Vindak. 42. 43. 58. 59.
 Cecilía Gyrðard. 171.
 Cecilía Sigurðard. konungs Haraldssunar
 146. 147.
 Cecilía Sverrisd. 147.
 Dagr Eilífss. 147. 157. 171.
 Dagr Haraldss. hárfagra 12.
 Dagr hinn fróði 1.

Dagr Hringss. 89. 90.
 Danir 18. 19. 21. 22. 24. 32. 35. 39. 42-
 44. 46. 48-51. 54. 60. 61. 63. 64. 68.
 70. 71. 78. 80. 81. 90-92 96. 99. 101-
 103. 113. 119. 120. 125. 128-130. 148.
 149. 151. 171. 182. 184.
 Danakonungr 20. 31-36. 39. 40-44. 58.
 59. 61. 71. 84. 101. 102 (konungar).
 118. 134. 149. 157. 179. 180. 182. 183.
 Danahöfðingjar 78.
 Danaherr 36. 41. 50. 61. 82. 90. 100.
 122.
 Dana meyjar 121.
 Davið jarl Haraldss. 148.
 Davið Melkólfss. Skotak. 156.
 Dóttir Þorkelsd. geysu 122.
 Dreki, skip 162.
 Eðvarðr (Jáðvarðr) Englak. 97. 134. 135.
 143 (E. h. helgi).
 Egðir 41. 82. 85. 148. 155.
 Eggjarkálfr (K. Árnas.) 87. 88. 94.
 Egill Áskelss. 152-154.
 Egill merkismaðr Haralds. 19.
 Eilífr daðaskáld 69.
 Eilífr jarl 106.
 Einarr (er átti Cecilíu Sverrisd.) 147.
 Einarr Laxapálss. 170. 172.
 Einarr skálaglam 36-38. 41. 143.
 Einarr Skúlasunr 166. 168. 173. 175.
 Einarr þambarskelfir 53. 66. 69. 74. 75.
 77. 94. 95. 102. 113. 119. 120. 127.
 128.
 Eindriði Einarss. þambarskelfis 127.
 Eindriði heiðafylja 178.
 Eindriði í Gautsdali 170.
 Eindriði Jóanss. 174. 175 (Jónss.)
 Eindriði ungi 177.
 Eiríkr bjóðaskalli 55.
 Eiríkr blóðöx 12. 14-17. 19. 22. 27-
 30. 34.
 Eiríkr Dagss. 185.
 Eiríkr eimuni Danak. Eiríkss. 144. 145.
 163. 169. 170.
 Eiríkr gryfill 146.
 Eiríkr hœll Eindriðas. 170.
 Eiríkr Hákonars. klóar 147.
 Eiríkr h. sigrsæli Sviak. 101.

- Eiríkr jarl Hákonars. 44-46. 48-54. 59-66. 68-70. 72.
 Eiríkr Knútss. Svíak. 145.
 Eiríkr stakblellr (slagbrellr) 147.
 Eiríkr Sveinss. Danak. 157.
 Eldríðr systir Hallkels húks 145.
 Eldríðr Bjarnad. byrðarsveins 146.
 Elfarbúar 182.
 Elisabeth, s. Ellisif.
 Ellisif Jarizleifsd. 112. 113. 136.
 Emma dróttning Ríkarðard. 91. 99. 100. 143.
 Emma, brynja 139.
 Englar 12. 13. 56. 70. 134. 138. 140. 141. 149.
 Erlendr Hákonars. jarls 53. 54.
 Erlendr hímaldi Jóanss. 127. 147.
 Erlendr jarl Haraldss. 148.
 Erlendr jarl Torfeinarss. 16.
 Erlendr jarl Þorfinnss. 147. 154. 156. 157. 159.
 Erlendr or Gerði 90.
 Erlendr steik 48.
 Erlendr Þorbergss. 147.
 Erlingr Hákonars. Hlaðajarls 48. 53.
 Erlingr jarl Erlendss. 147. 154. 156. 157. 159.
 Erlingr jarl skakki 53. 146. 175-184. 187.
 Erlingr konungr Eiríkss. blóðöxar 14.
 Erlingr Skjalgss. 57. 60. 69. 79. 86. 87. 146 (E. á Sóla).
 Erlingr Viðkunnars. 148.
 Eyjúlfr daðaskáld 54. 69 (Eilífr).
 Eysteinn erkibiskup 127. 147. 179. 180.
 Eysteinn Haraldss. hárfagra 12.
 Eysteinn konungr 10.
 Eysteinn konungr Magnúss. 146. 147. 154. 159. 162. 183.
 Eysteinn kon. Haraldss. gilla 147. 171-175.
 Eysteinn meyla Eysteinnss. 184. 186. 187.
 Eysteinn orri 131. 137. 141. 146.
 Eysteinn travali 172.
 Eyvindr albogi stallari 157.
 Eyvindr Finnss. skáldasp. 7. 21-24. 26-29. 48. 82.
 Eyvindr skreyja 20. 22. 24. 25.
 Fenrir 27.
 Fenrisúlfr 26.
 Fetbreiðr (sverð) 25.
 Fiðr (Finnr) geit 170.
 Filir 122. 148.
 Finnar 29. 170.
 Finnakonungr 17.
 Finn (Fiðr) geit 170.
 Finn. Hárekss. or Þjóttu 145.
 Finn (Fiðr) jarl Árnasunr 89. 128-130. 131. 132. 136. 146. 147.
 Finn Sauðauífss. 170. 171.
 Finn Skoptasunr 147. 156.
 Finnviðr fundinn 146.
 Firðar 137. Firða dróttinn.
 Flæmingjar 56.
 Fólkvíðr lögmaðr 147.
 Frakkar 39.
 Friðrekr kœna 146. 178. 179. 181.
 Friðrekr merkismaðr 138.
 Frísar 39. 56. 63.
 Fróði Danak. 29. 37. 83.
 Fróði Haraldss. hárfagra 12.
 Gamli Eiríkss. 14. 18-20. 27. 31. 37.
 Gandálfs synir 10.
 Garðamenn 55.
 Gauldœlir 57.
 Gautar 31. 40. 156. 157. 169.
 Gautaherr 80. 156. (157).
 Gautatýr 22.
 Göndul 22. 76. 171.
 Gönguhrólf jarl Rögnvaldss. 142.
 Geila Burizleifsd. 56. 59.
 Geirmundr bóndi 45. 46.
 Geirþrúðr, systir Ástríðar innar óbornu 146.
 Geysudætr 121.
 Girkir 107. 110.
 Girkjaherr 107-109.
 Girkjakonungr 107. 110. 111. 117.
 Gizurr hvíti 41. 42.
 Glöð, klokka 103.
 Glúmr Geiras. 17. 27. 28. 30. 35.
 Goðvini jarl Úlfnaðrssonr 134. 144.
 Gormr Danak. 32-34. 36.
 Gráfeldardrápa 30.

- Grani skáld 121.
 Gregoris Dagss. 147. 171 (Gregorius) 172-175.
 Gregoris Jónss. 145. 147.
 Gregoris kirkir 147.
 Guðbrandr kúla 70. 74.
 Guðbrandr Skaphöggss. 147. 183. (G. Skafh.)
 Guðormr Ásúlfss. á Reini 145. 146.
 Guðormr Austmannss. 146.
 Guðormr Bárðars. 147. 169.
 Guðormr Eiríkss. blóðöxar 14. 18. 31.
 Guðormr Haraldss. hárfagra 12.
 Guðormr hinn ráðspaki Dagss. 1. 11. 12.
 Guðormr Ingas. Bárðarsunar 147.
 Guðormr konungr Sigurðars. 147.
 Guðormr Steigar-Þórisss. 117. 166 (grá-barði).
 Guðröðr 171.
 Guðröðr Bjarnarsunr 70.
 Guðröðr ljómi Haraldss. 12.
 Guðröðr (Manar) konungr 154.
 Guðröðr Sigurðars. sýr 79.
 Guðröðr skirra Haraldss. hárfagra 12.
 Guðröðr veiðik. 1.
 Guðríðr Guðormsd. 117.
 Guðrún Guðormsd. á Reini 146.
 Guðrún Nefsteinsd. 145.
 Gullharaldr 32-36.
 Gunnarr Gregoriss. 147.
 Gunnarr af Gimsum 169.
 Gunnhildr Burizleifsd. 43. 58.
 Gunnhildr Erlendsd. 147.
 Gunnhildr Knútsd. gamla 93.
 Gunnhildr konungamóðir Özurard. 14-18. 22. 25-29. 34. 36. 38. -90 (Gunnhildar öld).
 Gunnhildr Sigurðard. sýr 79.
 Gunnröðr (Guðröðr) Haraldss. h. 12.
 Gyða Goðvinad. 134.
 Gyða Haraldsd. Goðvinasunar 144.
 Gyða hin enska 56. 93.
 Gyða Sveinsd. 68.
 Gyða Þorkelsd. sprakaleggs 134.
 Gyrðr Goðvinasunr 143.
 Gyrðr Lögbersas. 170.
 Gyrgir (Georgius) 107. 108.
 Gýrið Dagsd. 147.
 Haddingjar 30.
 Haklangr 8.
 Hákon Finnss. 145.
 Hákon jarl Eiríkss. 68. 70. 72. 73. 84. 85. 88.
 Hákon jarl Fólkviðars. (galinn) 147.
 Hákon jarl gamli Grjótgarðss. 7.
 Hákon jarl hinn illi Sigurðars. 31-41. 44. 46-54. 57. 59. 69. 89.
 Hákon jarl Ívarss. 131. 132. 148.
 Hákon jarl Pálss. 148. 156.
 Hákon kló 147.
 Hákon kon. góði Haraldss. 12-15. 18-29. 31.
 Hákon konungr Hákonars. 147.
 Hákon konungr herðibreið Sigurðars. 147. 175. 178. 179.
 Hákon k. Magnúss. (Þórisfóstri) 142. 146. 151.
 Hákon k. Sverriss. 147.
 Hákon pungelta 170.
 Háleygir 7. 22. 90.
 Háleygjatal 7.
 Hálfðan hvítbeinn Haraldss. (háføta, háleggr) 12. 143.
 Hálfðan Sigurðars. risa 106.
 Hálfðan Sigurðars. sýr 79.
 Hálfðan svartí Guðröðars. 1-3. 6.
 Hálfðan svartí Haraldss. 12.
 Halldórr Brynjúlfss. á Vettalöndum 147.
 Halldórr Sigurðars. 169.
 Halldórr skvaldri 161. 166.
 Halldórr Snorrasunr 110. 111.
 Halldórr úkristni 59. 64. 65. 68.
 Hallfreðr (-röðr) vandræðaskáld 55. 62. 63. 65. 66.
 Hallkell húkr 145. 174.
 Hallkell Jónss. 145. 147 (H. Jóanss.)
 Hallkatla Sveinsd. 146.
 Hallvarðr fægir 171.
 Hallvarðr Gunnarss. 172.
 Hallvarðr hinn helgi (163). 169.
 Haraldr Búasunr 52.
 Haraldr Eldríðars. ok Lögmannsins á Gautlandi 146.
 Haraldr flettir 152.

- Haraldr Hákonars. klóar 147.
 Haraldr jarl Hákonars. 148.
 Haraldr jarl Eiríkss. 147.
 Haraldr jarl Maddaðars. 148.
 Haraldr enn víkverski 171.
 Haraldr kesja 170.
 Haraldr Knútss. danaástar 32. 33. s. Gullharaldr.
 Haraldr kon. Goðvinas. 134. 137-139. 141. 143. 144.
 Haraldr k. Gormssunr 18. 19. 21. 31. 32. 34-36. 39-44. 58. 59. 89.
 Haraldr k. gráfeldr Eiríkss. 14. 18. 19. 27-31. 34. 35. (Gunnhildars.) 36.
 Haraldr k. grenski 70.
 Haraldr k. gullskegg 1.
 Haraldr k. hárfagri 2-7. 9-15. 17-19. 27. 31. 55. 70. 79. 106. 118. 143.
 Haraldr k. Knútss. gamla 91. 96. 99. 100. 143.
 Haraldr k. Magnúss. gilli 146. 147. 162-169. 171. 187.
 Haraldr k. Sigurðars. Haraldsunar gilla 184.
 Haraldr k. Sigurðars. háðráði 79. 89. 90. 105-140. 143. 145. 146. 148-151.
 Haraldr k. Valdimarss. (Garðak.) 144. 163.
 Haraldr k. Sveinssunr 43.
 Haraldr Ragnhildars. (ok Hálfðanar svar-
 ta) 1.
 Hárekr í Þjóttu 82. 83. 90. 145.
 Haukr hábrók 13.
 Hávarðr halti Hákonars. 147.
 Hávarðr höggvandi 45. 50. 52.
 Hávarðr Þorfinnss. 16.
 Hörðakári 31.
 Hörðaknútr 91. 92. 96. 97. 99. 100. 134. 135. 143.
 Hörðar 28. 55. 104. 105. 123. 133. 155. 169.
 Heðinn harðmagi 170.
 Heinrekr Englak. Vilhjálmss. 160.
 Heinrekr hertogi 78.
 Heinrekr keisari (h. mildi) 93.
 Heinrekr Sveinss. skökulær 166.
 Hel, öxi, 103.
 Helga hin siðláta (hárprúða) Dagsd. 1.
 Helgi Þorfinnss. 186.
 Hemingr Hákonars. 53. 68.
 Henrekr keisari 161.
 Hísingsbúar 177. 178.
 Hjaltlendingar 79.
 Hólmrygir 22.
 Hornklofi skáld 3. 9.
 Hornskógr 122.
 Hrani föstrfaðir Ólafs digra 70. 72.
 Hreiðarr sendimaðr 146.
 Hreiðarr Grjótgarðss. 171.
 Hringr Haraldss. hárfagra 12.
 Hringar 133.
 Hróarr konungsfrændi 146.
 Hrólfr 143.
 Hrollaugr Rögnvaldss. Mærajarls 143.
 Hrórekr Haraldss. 12.
 Hugr Bryndælaskáld 108.
 Hugr digri jarl 154. 155.
 Hugr prúði jarl 154. 155.
 Ingi Bárðars. konungr 146. 147.
 Ingi Hallsteinss. Sviak. 145.
 Ingi Haraldss. konungr 147. 166. 168. 169-175.
 Ingi Steinkelss. konungr 144. 156. 157. 166.
 Ingibjörg Finnsd. Árnasunar 136. 147. (I. jarlamóðir).
 Ingibjörg Haraldsd. Garðakonungs 144. 163.
 Ingibjörg Hákonard. jarls illa 53.
 Ingibjörg Hákonard. Orkneyjarls 148.
 Ingibjörg Þorkelsd. leiru 45. 53.
 Ingibjörg Ögmundard. 152.
 Ingibjörg Bjarnad. byrðarsveins 146.
 Ingigerðr Birgisd. brosu 147.
 Ingigerðr Haraldsd. harðráða 150.
 Ingigerðr Ólafsd. svenska 77. 78. 113. 144.
 Ingigerðr Rögnvaldsd. jarls 147.
 Ingigerðr Sigurðard. slembidjákns 147.
 Ingiríð dróttning Rögnvaldsd. 166. 167. 171.
 Ingiríð Guðormsd. á Reini 146.
 Ingiríð Sigurðard. sýr 145.
 Ingiríð Skúlad. hertoga 147.
 Ingiríð Sveinsd. Úlfssunar 149.

- Ingiríð systir Knúts hins ríka 146.
 Innþrændir (122).
 Írar 56.
 Íslendingar 126.
 Ívarr dynta Staras. 171.
 Ívarr Ingimundars. 166. 168.
 Ívarr Kálfssunr 171.
 Ívarr Kolbeinnss. 171.
 Ívarr Sigtryggssunr 88.
 Jáðvarðr Englak. 97. 134 (Játvarðr góði).
 Jakob (Önundr) 79.
 Jamtar (55).
 Jarisleifr Valdimarss. 78. 88. 89. 94. 95. 106-108. 144.
 Járnbardinn, skip 63. 64.
 Járnkeggi af Yrjum 48.
 Játmundr Aðalráðss. Englak. 71. 100. 143.
 Játmundr Aðalsteinss. Englak. 16. 17.
 Játvarðr góði Aðalráðss. Englak. 99-101.
 Jökull 88.
 Jóann Hallkelss. 147. (Jón).
 Jóann í Bjarkrey Árnas. 148. 152 (Jón).
 Jóann jarl Haraldss. 148.
 Jóann Loptss. 147.
 Jóann prestur tapparðr 171.
 Jóann sterki Úlfss. 147 (Jón).
 Jón Árnasunr 152 (s. Jóann).
 Jón Birgiss. erkib. 171.
 Jón Hallkelss. húks 145. 147 (Jóann).
 Jón ketlingr 186.
 Jón Sveinss. 177.
 Jón (Jóhann) Úlfss. 127. 147. (Jóann sterki).
 Jómsvíkingar 42-46. 49. 51. 52. 54. 68.
 Jómsvíkingr 52.
 Jórsala-Sigurðr 146.
 Jörunn Þorbergssd. 127. 146. 147.
 Jótar 82. 130.
 Kálfr Árnasunr (K. á Eggju, Eggjarkálfr) 87. 89. 90. 94. 95. 97. 146.
 Kálfr kringluauga 170.
 Karl Sunasunr jarl 88. 169.
 Karl Sverkiss. Svía k. 145.
 Karli 79.
 Karlshöfði, skip 75.
 Karlshöfuð 66.
 Katerín Knútsd. lávarðar 145.
 Ketill á Ringunesi 79.
 Kjötvi hinn auðgi 8.
 Klemetr Arasunr 171.
 Klyppr hersir Þórðars. 31.
 Knútr hinn danski (Danaást) Gormss. 31 32.
 Knútr hinn ríki Sveinss. 43. 70. 73. 80. (K. gamli). 81-86. 89-91 (h. gamli). 92-94. 96. 97. 100. 101. 134. 143. 146.
 Knútr jarl Birgiss. brosu 147.
 Knútr jarl Hákonars. jarls 147.
 Knútr Knútss. (Hörðaknútr) 91. 92.
 Knútr lávarðr 145. 146. 163.
 Knútr Sveinss. Danak. 150.
 Knútr Valdimarss. Danak. 145.
 Knútsdrápa 70.
 Knýtlingar (96). 113.
 Kolbeinn hrúga 171.
 Kolbeinn Þorljótss. á Bataldri 170.
 Kolbjörn Árnas. 89. 90.
 Kolbjörn stallari 66.
 Kristín Ingad. Steinkelssunar 144.
 Kristín Knútsd. lávarðar 145. 146. 163.
 Kristín Magnúsd. 146.
 Kristín Sigurðard. Jórsalaf. 146. 184 (K. konungsd.)
 Kristín Stígssd. hvítaleðrs 145.
 Kristín Sverrisd. 147.
 Kriströðr bróðir Haralds gilla 163.
 Kúrir 31.
 Kynaðr Þórisss. skinnfeldar 146.
 Kyrpingaormr 145. 171.
 Landeyða, merki 168.
 Laxapáll 170.
 Lögmaðr Guðröðars. 154.
 Leggbítr, sverð 159.
 Loptr prestur 147.
 Magnús berfættr 146. 147. 150-159. 162. 163. 166. 168. 170.
 Magnús Borghildars. blindi 146. 163-166. 168-171.
 Magnús bróðir Inga konungs 147.
 Magnús Erlingss. 147. 179. 180. 183-187.
 Magnús Haraldss. gilla 147.
 Magnús Haraldss. harðráða 127. 131. 135. 142. 146.

Magnús hinn góði Ólafss. 88. 89. 94-105. 113-120. 134. 135.
 Magnús jarl hinn helgi Erlendss. 147. 154. 156.
 Magnús mangi Eiríkss. 147.
 Magnús rauði Magnúss. 146.
 Magnús Svíak. Heinrekss. 166.
 Málfríðr Haraldsd. 144. 146. 168.
 Margariz kussari 161.
 María Eysteinsd. Magnússunar 147. 183.
 María Haraldsd. harðráða 136. 137. 142.
 María sunard. Zóe 111. 112.
 Markús 177. 178.
 Möttull Finnakonungr 17.
 Melkólfr (Melkólmr) Skotak. 156.
 Margret dróttning Skúlad. 147.
 Margreta friðkolla Ingad. 157.
 Margreta Hákonard. Orkneyjajarls 148.
 Margreta Knútsd. lávarðar 145.
 Michael Katalaktus 107. 108.
 Mærir 90. 169.
 Moldi (gullhringr) 29.
 Monomakus 111.
 Morokári jarl Goðvinas. 136. 137.
 Munan Ögmundars. 169.
 Myrkjartag konungr 158.
 Nökkvi Pálss. 178.
 Nefsteinn 145.
 Neriðr bróðir Ásbjarnar 164.
 Neriðr hinn ráðspaki 10.
 Nesjarvísur 75.
 Nikulás Danak. 145. 154 (Nikulás).
 Nikulás góði kardinali (Adrianus pávi) 171.
 Nikulás kúfungr Pálss. 147. 184.
 Nikulás Skjaldvarars. 178. 185. 186.
 Nikulás Stígss. hvítaleðrs 145.
 Norðhumbrar (Norðimbrar) 56. 136.
 Norðmaðr 22. 142.
 Norðmenn 3. 4. 13. 15. 22-25. 34. 49. 50. 63. 67. 92. 96. 102. 103. 106. 107. 112. 119. 125. 126. 128-131. 133. 134. 136-142. 148. 149. 156. 158. 162. 171.
 Norðmanna konungr 120. 138.
 Noregsmenn 34.
 Oddr Kikinaskáld 120.
 Ólafr af Dali 146.

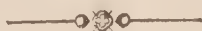
Ólafr digrbeinn Haraldss. 12. 14. 18. 55 (digrlegggr).
 Ólafr Haraldss. kesju 170.
 Ólafr hinn helgi 2. 18. 70-84. 86-90. 94. -99. 102-106. 111. 117. 119. 127. 132. 135. 145. 157. 180.
 Ólafr kyrri 127. 131. 135. 137. 142. 145. 146. 148. 149-151.
 Ólafr Magnúss. berføets 146. 159.
 Ólafr ógæfa Guðbrandss. 147. 183. 184.
 Ólafr skattkon. Játmundar Englak. 16.
 Ólafr sværnski Eiríkss. 43. 54. 59-64. 68. 70. 77-79. 93. 101. 144.
 Ólafr Suðreyjak. 148.
 Ólafr Sveinss. Danak. 150.
 Ólafr Tryggvasunr 55-66. 69. 72. 74. 82. 93. 94. 146.
 Ólof árbót Haraldsd. 31.
 Ormr Dagssunr 169.
 Ormr jarl (Skoptasunr) 53.
 Ormr Jóanss. 147.
 Ormr konungsbróðir 183. 184. 186. 187.
 Ormr langi, skip 57. 60-66. 68. 162.
 Ormr skammi, skip 61. 64.
 Orrahrið 141.
 Otta hertogi 78. 103.
 Otta keisari 78.
 Ottó hertogi (Otta) 103.
 Óttarr birtingr 169. 171.
 Óttarr jarl Gauta 40.
 Óttarr svartí 70. 71. 79. 82.
 Otti hertogi 103. s. Otta, Ottó.
 Otti keisari 39.
 Páll flíða Nikoláss. 147.
 Páll jarl Hákonars. 148.
 Páll jarl Þorfinnss. 136. 147. 148.
 Páll Jóanss. biskup 146. 147.
 Páll Skoptas. 147.
 Petr byrðarsveinn Sauðólfss. 147. 169 (P. burð-).
 Petr erkibiskup Sigríðars. 147.
 Philippús Guðormss. 169.
 Philippús Gyrðars. 171. 175.
 Philippus jarl Birgiss. brosu 147.
 Philippus konungr 147.
 Poppo biskup 39.
 Ragna Erlingsd. 148.

- Ragna hin ríkuláta Aðilsd. 10. 11.
 Ragnarr Haraldss. hárfagra (Rögnvaldr rykkill) 12.
 Ragnarr loðbrók 1.
 Ragnfröðr Eiríkss. bl. 14. 37. 38.
 Ragnhildr Eiríkssd. ok Gunnhildar 14. 16.
 Ragnhildr Erlingsd. skakka 147.
 Ragnhildr Haraldssd. gullskeggs 1.
 Ragnhildr Magnússd. konungs berfœts 170.
 Ragnhildr Nikolássd. kúfungs 147.
 Ragnhildr Skúlad. 145.
 Ragnhildr Skoptad. 147. 171.
 Rangríð Guðormsd. á Reini 146.
 Rangríð Skúlad. hertoga 147.
 Raumar 133. 148.
 Razabárðr 181.
 Rögnvaldr Haraldss. hárfagra 12.
 Rögnvaldr jarl á Mœri 9. 143 (R. Mœrajarl).
 Rögnvaldr jarl Brúsasunr 88-90. 99. 106. 119.
 Rögnvaldr jarl Gunnhildars. 147.
 Rögnvaldr jarl Heinrekss. 166.
 Rögnvaldr Ingas. 166.
 Rögnvaldr Jónss. 145.
 Rögnvaldr jarl Úlfss. 78. 106.
 Rögnvaldr or Ærvík 48.
 Rögnvaldr rykkill Haraldss. h. (Ragnarr) 12.
 Reinaldr biskup 166.
 Ríkarðr Ríkarðars. Rúðujarl 99. 142. 143.
 Ríkarðr Vilhjálms. 142.
 Ríkiza dróttning Valaðs Pulínakonungs 145.
 Ríkiza Valdimarsd. dróttning Eiríks Svía-konungs 145.
 Rogeirr ríki jarl (konungr) 161.
 Rotbertr longaipé Ríkarðars. 142. 143.
 Sæmundr Jóanss. 147.
 Saltnessveinar 186.
 Sauðólfr (Sauðaúlfr) Brigðus. 147.
 Sauppruðr 171.
 Saxar 39. 56. 92. 102.
 Saxi í Vík 159. 163.
 Serkir 160. 161.
 Serkr í Sogni 146. 157.
 Sighvatr skáld 70. 71. 75-78. 80. 81. 84. 86. 93. 98. 99.
 Sigmundur (Völs.) 17.
 Sigríðr Ásúlfssd. 145. 147.
 Sigríðr Dagsd. 147.
 Sigríðr Petrssd. byrðarsveins 147.
 Sigríðr Saxad. 159. 168.
 Sigríðr Sköglartostad. 59. 101.
 Sigríðr Þorkelsd. 146.
 Sigtryggr Haraldss. hárfagra 12.
 Sigtryggr á Neríki 88.
 Sigurðr agnhöttr 183. 184.
 Sigurðr Bárðarsunr 147.
 Sigurðr biskup 89. 90.
 Sigurðr Hákonar sunr illa 48. 53 (tveir).
 Sigurðr Hákonarsunr klóar 147.
 Sigurðr Haraldssunr gilla 147. 166. 168. 169. 171-175. 178. 184.
 Sigurðr hirðmaðr 31.
 Sigurðr Hranasunr 157. 159.
 Sigurðr hundr 148. 158.
 Sigurðr hvíti 42. 45. 48. 50.
 Sigurðr jarl af Reyri 175-177.
 Sigurðr jarl Hákonarsunr gamla 7.
 Sigurðr jórsalafari 144. 146. 156. 159-163.
 Sigurðr lávarðr Sverrissunr 147.
 Sigurðr Markússfóstri Sigurðarsunr 147. 178.
 Sigurðr Nefsteinssunr 164.
 Sigurðr ormr í auga 1.
 Sigurðr prestr 170. 171.
 Sigurðr risi 12. 106.
 Sigurðr Saxasunr 168.
 Sigurðr Sigurðarsunr 164.
 Sigurðr skruðhyrna 172.
 Sigurðr slembidjárn 146. 147. 166-171.
 Sigurðr sleva 14. 18. 19. 31.
 Sigurðr stokkr Eindriðasunr 170.
 Sigurðr sýr 74. 79. 106. 145.
 Sigurðr travali Eysteinsunr 172.
 Sigurðr ullstrengr 152. 153. 156.
 Sigvaldi jarl Strútharaldss. 42-45. 47-50. 59. 61-63.
 Símon skálpr 174. 175.
 Sinfjötli 17.
 Skarði víkingr 52.
 Skánungar 105.
 Sköglartosti 59. 101.

- Skegginn, skip 88.
 Skjálgr á Jaðri 152.
 Skjöldr 12.
 Skopti Ögmundars. í Gizka 147. 152.
 Skopti Karkr 54.
 Skopti Skagasunr (Tíðendaskopti) 53. 54.
 Skotar 56.
 Skotakonungr 155. 156.
 Skreyja (Eyvindr sk.) 24.
 Skúli hertogi Bárðars. 147.
 Skúli Tostas. jarls 142. 144 (S. konungs-
 föstri) 145.
 Skúli Þorsteinss. 63.
 Skúmr Þorkelss. auðga 49. 50 (Skúma)
 Stefanus legáti 179.
 Stefnir, skáld 62.
 Steigarþórir 117. 142. 151-153.
 Steinn Herðísars. 128. 129. 136. 148. 149.
 Stígr hvítaleðr 145.
 Strútharaldr jarl 42. 43.
 Stúfr skáld 110. 112 (hinn blindi). 122.
 123. 140.
 Styrbjörn Ólafss. 43.
 Styrjaldarmagnús 150.
 Styrkár af Gimsum 48. 60.
 Styrkár glæsirófa 170.
 Styrkár stallari 135. 142.
 Suffía Valaðsd. Pulínakonungs 145.
 Suni Ívarss. 88.
 Sveinn Álfípusunr 90-96.
 Sveinn Haraldss. Danak. 42-45. 58-63.
 68. 70. 80 (S. tjúguskegg).
 Sveinn jarl Hákonars. 48. 49. 53. 68. 70.
 74-76.
 Sveinn Brynjúlfss. 146.
 Sveinn Haraldss. flettis 152. 153.
 Sveinn Sveinnss. Danak. 166.
 Sveinn Úlfssunr Danak. 92. 93. 101. 102.
 104. 105. 113-115. 117. 119. 120. 122
 -126. 128-134. 148. 149.
 Sverkir Karlss. Svíak. 145. 147.
 Sverkis Kolss. Svíak. 145.
 Sverrir konungr 147.
 Svíar 63. 64. 82.
 Svía konungr 43. 59. 76. 77. 78. 82. 89.
 105. 118. 156. 157.
 Svínagrímr 170.
 Sygnir 168. 169.
 Tíðendaskopti (Skagas.) 53. 68.
 Tindr Hallkelssunr 49.
 Torfeinarr jarl 16. 143.
 Tosti jarl Goðvinasunr 134. 135. 137-
 139. 141. 142. 144. 145.
 Tranan (skip) 61. 64. 66.
 Tryggvi Haraldss. hárfagra 12.
 Tryggvi Ólafss. 18. 30. 55. 56.
 Tryggvi Ólafss. ok Gyðu ensku 93. 94.
 Týr 23. 30. 69.
 Úlfheðinn Saxólfss. 170.
 Úlfheðnar 6.
 Úlfhildr dróttning Hákonard. Finnssunar
 145.
 Úlfhildr Magnúsd. góða 132.
 Úlfhildr Ólafsd. digra 78.
 Úlfhildr Pálsd. biskups 146.
 Úlfnaðr (Ulmarr) 134.
 Úlfr enn rauði 66.
 Úlfr flys Petrss. byrðarsveins 147.
 Úlfr jarl Þorgilss. 80. 90-92. 101.
 Úlfr stallari 111. 127-129. 135. 147.
 Upplendingar 132. 158.
 Vagn Ákas. 42. 45-47. 49-53.
 Valaðr konungr á Pulínalandi 145.
 Valdimarr gamli í Hólmgarði 55. 69. 78.
 Valdimarr Jarizleifss. 144.
 Valdimarr Knútss. Danak. 145. 179. 180.
 182-184.
 Valdimarr Valdimars. Danak. 145.
 Valgarðr á Velli (106). 111. 113. 114.
 Valir 143.
 Valþjófr jarl Goðvinas. 136. 137. 143.
 144.
 Væringjar 107. 108. 111.
 Vestfararvísur 84.
 Vestrgautar 156.
 Viðkunnr Erlingss. 148.
 Viðkunnr Jóanss. 148. 153 (V. Jónss.)
 157. 159. 170.
 Viðrir 49.
 Vígfúss Vígaglúmss. 49-51.
 Víkverjar (126). 182.
 Vilhjálmr bastarðr Rúðujarl 142-144.
 160.
 Vilhjálmr Gönguhrólfss. 142.

Vilhjálmr konungr í Sikiley 161.
 Vilhjálmr skinnari 170.
 Vindr 18. 31. 39. 42. 55. 71. 102. 103.
 Vindakonungr 42. 43.
 Visundrinn, skip 102.
 Þjóðólfr or Hvini 8.
 Þjóðólfr skáld 89. 101. 103. 104. 106.
 108. 109. 117. 121. 123. 128-130. 132.
 133. 140. 141.
 Þjóstólfr Álasunr 169. 171.
 Þóra Árnad. lága 150.
 Þóra Eysteinsd. 10.
 Þóra Guðormsd. 166. 167.
 Þóra Magnússd. berføets 146. 147.
 Þóra mostrstöng 13.
 Þóra Saxad. 168.
 Þóra Skagad. 53.
 Þóra Skoptad. 145. 147.
 Þóra Þorbergsd. 127. 131. 146.
 Þóraldi hestr 170.
 Þórálfur sterki Skúmssunr 14. 24. 25.
 Þórarinn bullibak Finnviðars. 146.
 Þórarinn loftunga 85. 90.
 Þórarinn Skeggjasunr 111.
 Þorbergr Árnasunr 127. 137. 146. 147.
 Þorbergr Erlendss. hímalda 147.
 Þorbjörg Ásúlfssd. 146.
 Þorbjörn Árnasunr 146.
 Þorbjörn gjaldkeri 178.
 Þórðr örvhönd (örvöndr) Þorkelss. 49. 50.
 Þórðr Hörðakáras. 31.
 Þórðr húsfreyja 172.
 Þórðr skáld Kolbeinss. 48. 54. 56. 58.
 69. 70.
 Þórðr skalli 144.
 Þórðr Sjárekss. 25. 74. 82 (Þ. Særeks-
 sunr).

Þórðr Skoptasunr 147.
 Þorfiðr af Snös 186.
 Þorfinnr hausakljúfr 16.
 Þorfinnr jarl Sigurðars. 99. 136. 147. 150.
 Þorgils sprakaleggr 80.
 Þorgrímr húfa 158.
 Þorgrímr Þórisss. klaufi 146.
 Þórir af Steig 115. s. Steigarþórir 152-
 154.
 Þórir hjörtr or Vágum 48.
 Þórir hundr 79. 90.
 Þórir hvinantorði 170.
 Þórir jarl þegjandi 31. 143.
 Þórir skinnfeldr 146.
 Þorkell auðgi 49.
 Þorkell hamarskáld 152 (154 Hamarskáld)
 Þorkell hávi 42. 44. 49. 50.
 Þorkell dyrðill 61. 62 (Þ. dyðrill). 66
 (Þ. nefja).
 Þorkell geysa 120. 121.
 Þorkell leira 45. 49. 51-53.
 Þorkell sprakaleggr 134 (s. Þorgils).
 Þorkell Þórðars. skalla 144.
 Þorleifr Brynjúlfss. 171.
 Þorleifr fagri 122. 124. 125.
 Þorleifr spaki 2. 18. 31.
 Þorólfur dryllr 178.
 Þorólfur Skólmss. 14 (24).
 Þórr 44.
 Þorsteinn 66.
 Þorsteinn miðlangr 48. 50.
 Þorsteinn skálmöld 146.
 Þrændir 7. 18. 55. 57. 76. 84. 90. 94.
 95. 97. 164. 168. 169. 180-182. 185.
 Þuriðr Haraldsd. s. Þyri.
 Þyri Haraldsd. Gormssonar 43. 58.
 Zóe dróttning hin ríka 107. 111. 112.

Register over Stedsnavne.

- Ädalsýsla, det egentlige Ebstland* 69.
Ærvík, Ærvík paa Stadtland 48.
Affrika 108. 109.
*Agðanes, Agdenes ved Indløbet til Thrond-
hjemsfjorden* 181.
*Agðir, Agder, fra Sireaa til Ryggjarbit
eller Jærnes* 68. 75.
Agló s. Ogló.
Áin helga, Helgeaa i Skaane 81. 120.
Akr, Aker ved Christiania 115.
Akrsborg, (Akre i Palæstina) 161. 162.
Ålaborg, Aalborg i Jylland 170.
*Aldeigjuborg, Byen Ladoga eller Alda-
gen ved Söen Ladoga* 69.
Alkassi, rimeligvis Algeziras 160.
Ålmr, Alme paa Hareidlandet, Söndmöre
47.
Árós, Aarhus i Jylland 184.
Asló s. Osló.
Atley, Atleöen i Söndfjord 7.
*Austrriki, Ebstland, Lifland og Preussen,
undertiden indbefattende Gardariki* 76.
88. 112.
*Austrvegir, Landene ved Östersöens öst-
lige Kyster* 17. 18. 31. 55. 92. 182.
Öngulsey, Anglesea ved Wales 154.
*Öngulseyjarsund, Menai Strait mellem
Anglesea og Wales* 154. 155.
Barvík, (i Bleking?) 82.
Bataldr, Batalden i Söndfjord 170.
Beltissund, Storebelt 83.
Biskupshöfn, strax nordenfor Bergen 181.
*Bjarkrey, Bjarkey, Bjarkö i Senjens og
Tromsö Fogderi* 148. 153. 170.
*Bjarmaland, Bjarmeland, Landene mellem
Onega og Petschora* 17. 31. 79. 151.
Björgvin 149. 164-168. 171-175. 178.
180. 181. 186.
Bökn, Bukn-Ö i Buknfjorden; Ryfylke
86. 87.
Borg 164 s. Sarpsborg.
Borgarþing, Thinget ved Sarpsborg 120.
180. 183. 186.
Borgundarhólmr, Bornholm 43. 56.
*Brandabú, S. 2. Brandbu eller Nes An-
nex til Gran paa Hadeland.*
Bratsberg, Bratsberg Gaard ved Skien 173.
*Brenneyjar, Brennöerne ved det östre Ind-
løb i Götaelven* 18.
Bretland, Wales 16. 154. 155.
Brúnsvík, Braunschweig 78. 103.
Clúspetrús, maaske Clausen i Tyrol 93.
*Dalr, Dalr mikli i Aumurð; Dal eller
Store-Dal i Borge Sogn, Smaalenenes
Amt* 146.
Daminsey, Damsa i Orknöerne 148.
Danariki, Danmarks Rige, se Danaveldi.
Danaveldi, Danmarks Rige 33. 80. 91
92. 99. 100. 102. 114. 115. 119. 120.
122. 134.
*Danavirki, Volden mellem Slien og Eide-
ren* 29.
Danmörk, Danmark 17-20. 31. 34. 36.
39-43. 45. 46. 53. 56-59. 70. 76. 77.
80. (81). 84. 86. 91-93. 95. 96. 99.
100. 102-105. 113. 119-123. 128. 132-
135. 148-150. 154. 163. 164. 166. 168
-171. 178. 179. 182-184

Dýflin, *Dublin paa Irland* 157. 158.
 Dyndugsstaðir, *maaske feilagtigt for Lindugsstaðir, nu Linnestad i Ramnes Sogn vestenfor Tønsberg* 176.
 Dýrafjörðr, *i Isafjords Syssel paa Vesterlandet, paa Island* 49.
 Dýrsá, *i Jylland, i Dyrsøherred* 182.
 Egg g. Eggjar d. Eggju Egge *i Stod* 88. 146.
 Eikundasund, *Ekersund* 85.
 Eistland, *Ehstland* 17.
 Elfarsýslur, *den sydl. Deel af Bohuslen* 185.
 Elfr, (*Götaelven*) 77. 96. 101. 122. (123) 124. 157. 170. 175.
 Ellipalti, *det azovske Hav* 112.
 England, (*Angels. Engla-lond, Ongelcynnes lond*) 12-18. 26. 27. 44. 56. 70. 72. 73. 78. 80. 84. 88. 91-93. 96. 97. 99-101. 134-136. 139. 140. 142. 143. 160.
 Esjutún, *Estun el. Östun paa Havnöen, Helgeland* 152.
 Eyin helga, *Hy, Jona, el. Icolmkill i Hebriderne* 154.
 Eynbygð, *Bygden om Einavandet i den övre eller sydvestre Del af Thoten; kaldes urigtigen en Ö* 10.
 Eyrar, *Öerne ved Nidaros* 120. 151.
 Eyrarsund, *Öresund* 68. 81-83.
 Eyraþing, *Thinget paa Ören ved Nidaros* 57. 85. 95.
 Eystra Gautland 69 s. Gautland.
 Eystrasalt, *Östersöen* 31. 69. 70.
 Eysýsla, *Ösel* 70.
 Færeyjar, *Færøerne* 57. 79.
 Falstr, *Falster* 43. 105. (122).
 Féey ved Fredö, *paa Nordmøre* 19.
 Féeyjarsund *mellem Féey og Freiðarey, Nordmøre* 19.
 Fetlafjörðr (*i Bretagne?*) 71.
 Finney, *Finnö i Ryfylke* 90.
 Finnland 70.
 Finnmörk, *Finmarken* 7. 17. 170.
 Fjón Fyen 18. 43. 105. 114.
 Firðir, *Nord- og Sönd-Fjord* 72. 170.
 Fitjar, á Fitjum, *Fitje paa Stordöen i Söndhordland* 20.

Fjalir, *den sydvestlige Del af Firðafylki* 6. 7.
 Flóruvágur, *Florevaag sydl. i Asköen ved Bergen* 165. 173.
 Foldin, *Christianiafjorden* 174.
 Formiterra, *Formentera* 160.
 Fors, *Fors Kirke, Bohuslen* 175.
 Fors á Raumaríki, *rimeligvis Fos i Holter Sogn, Nannestads Prestegjæld* 169.
 Foxerni *i Flundrehered, Vestergötland* 157.
 Freiðarberg, *en Höide sydligst paa Öen Fredö paa Nordmör, hvor Fredö Kirke nu staar* 19.
 Freiðarey, *Fredö paa Nordmøre* 19.
 Fyrileif, *nu Ferløf i Bro Sogn, Stangenes Herred, Bohuslen* 163. 164.
 Fýrisvellir *ved Uppsale* 29.
 Gandvik, *det hvide Hav* 77.
 Garðar (*Rusland*) (56) (94) (95) (106) 112. (113).
 Garðaríki, *Rusland* 55. 69. 77. 78. 88. 94.
 Gaular, d. Gaulum, *Dalen om Elven Gaul mellem Dalsfjorden og Viksvandet i Söndfjord* 6.
 Gaulardalr, *Gaul- eller Gauldalen* 54. 74.
 Gautland 17. 31. 40. 41. 68. 69. 82. 105. 120. 146. 156. 157. 169. 178. 187.
 Gerði, *Gerde i Etne, Söndhordeland* 90.
 Gimsar, á Gimsum, *nu Gimse i Melhus Prestegjæld i Gauldalen* 48. 60. 169.
 Girkland, (*Grikland*) 107.
 Girklands (*Griklands*) eyjar 107.
 Gizki, *Giske paa Söndmøre* 147.
 Goðnarfjörðr, *Gudenaa-Fjord* 121.
 Grafdalr, *Gravdal ved Bergen* 178.
 Grenmarr, *Langösundsffjorden* 75.
 Grislupollar, (*i Bretagne?*) 71.
 Grænaland, *Grönland* 57.
 Græningjasund, *mellem Sartor eller Söteren og Fastlandet, nordenfor Korsfjorden ved Bergen* 174.
 Guðbrandsdalir 115. 142.
 Gulapingslög, 2: *Sunnmærafylki, Firðafylki, Sygnafylki, Hörðafylki, Ryggjafylki, Egðafylki* 151.
 Gunnvaldsborg (*i Poitou?*) 71.

- Haðaland, *det nuværende Hadeland, eller Grans (Granar) og Jævnakers (Jafn-akrs) Prestegjæld. En Del af Haðafylki, der indbefattede Hadeland, Land, Thoten (Þótn), og Ringerige (Hringaríki) 1. 2. 3. 11. 65 (Halland).*
- Hafdyri, Hadyri, *Haadyr mellem Lister og Ekersund 85.*
- Hafrsfjörðr, *nu Hafs fjord paa Jæderen 8.*
- Hákonar hella, *ved Bergen 26.*
- Halland 17. 18. 80. 128. 163.
- Hallvarðskirkja, *Domkirke i Oslo 163. 169.*
- Halogaland, *eller Háleygjafylki, det nordlige Kystland med tilhørende Öer fra Bindalen (Birnudalr) indtil Finmarken; Navnet er endnu vedligeholdt i den sydl. Del, Helgeland 14. 20. 38. 75. 84. 152. 170. 179.*
- Háls, *Indløbet til Limfjorden 34.*
- Hamarsfjörðr, *Hammerfjord ved Osteröen, Nordhordeland 170.*
- Haraldsdýfliza 111.
- Harmr, *Brönöfjord paa Helgeland 152.*
- Haugasund 3. 14. *Nu Haugesund mellem Fastlandet og nogle smaa Öer nær ved Hauge Kirke i Skaare Annex til Torvestad, Ryfylke.*
- Haugsfjöt, *maaske Hoge, nu Medhamsted-Hoo, i Northumberland, noget ovenfor Trents Udløb i den egentlige saakaldte Humber-Munding, der nærmest Hoge kunde kaldes Hogsfleöt 15.*
- Haukbær, *Haakeby, Bohuslen 151.*
- Höð eller Haðareið, *Hareid-Landet paa Söndmör 46. 47.*
- Hörðaland 145.
- Hefringr, *Hövring $\frac{1}{4}$ Ml. n. v. for Throndhjem 151. 152.*
- Heiðabær, *Hadeby ved Slesvig 56. 102. 124.*
- Helganes, *Helgenes i Jylland 104. 105.*
- Helsingjaland, *Helsingeland 77. 89.*
- Herðla, *Herlö i Nordhordeland 170.*
- Hereyjar, *Herö paa Söndmöre 46.*
- Hjaltland, *Hjatland, Hetland, Shetlands-øerne 31. 57.*
- Hjörnagli, *Hornelen paa Bremangerland 85.*
- Hjörungavágr, *nu Lidvaag, egentlig Hjöring-Lid-Vaag, Hareidland, Söndmöre 47.*
- Hlaðahamrar, *Ladehamren ved Throndhjem 57.*
- Hlaðir, á Hlöðum, *nu Lade i Strinden 7. 57. 69.*
- Hleiðr, *Leidre paa Sjælland 129.*
- Hlýrskógsheiðr, *ved Leirskov i Andst Herred, Jylland 103.*
- Hæli, *maaske Mont St. Michel i Normandie 71.*
- Hólmgarðr, *Novgorod 55. 78. 106-113. 144.*
- Hólmr, (Borgundar-) *s. Borgundarhólmr.*
- Hólmrinn grái, *Holmengraa mellem Hval-øerne og Bohuslens Kyst 171.*
- Hringaríki, *Ringerike, indbefattede foruden det nuværende Ringerike eller Norderhovs (Njarðarhofs) og Hole Prestegjæld ogsaa Modum (Móðheimr), Sigdal (Sigdalr) og Eggedal (Eggjardalr). 2. 3. 73. 133.*
- Hringmaraheiðr, *i Ostangeln 71.*
- Hringstaðir, *d. Hringstöðum, Ringsted paa Sjælland 44.*
- Hróiskelda, *Roskilde 92. 114.*
- Humra, *Humberfloden i England 136.*
- Hundatún, *angls. Huntandún, Huntingdon 136.*
- Hústaðir, *Hustad i Romsdal 162.*
- Hvalir, *Hvaløerne 171.*
- Hveðn, *Hven i Öresund 168.*
- Hvin, *d. Hvini, formodentlig den sydligste Del af Hvinesdalen (Kvinesdalen) paa Agder 8.*
- Íl, *Öen Isla blandt Hebriderne 154.*
- Írland 16. 31. 154. 157. 162. 163.
- Ísland 57. 122. 126.
- Ívist, *North- og South-Uist i Hebriderne 154.*
- Jaðarr, *d. Jaðri, Jæderen 8. 45. 86. 87. 93. 162.*
- Jakobsland, *Galicia i Spanien, saaledes kaldet af den fornemste Stad, St. Jago de Compostella 160.*
- Jamtaland 146. 162.
- Jóm, *Jumne, Byen Wollin ved Oderens östre Munding 42. 58. 102.*

- Jómsborg, *Borgen ved Jom eller Wollin* 42-45.
- Jónsvellir, *inderst paa Nordnes ved Bergen* 165.
- Jórdan 110.
- Jork, Jórvík, (*Angls.* Eofervíc) York 137.
- Jórsalaland 110. 161.
- Jórsalir, Jórsalaborg, *Jerusalem* 110. 146. 159. 161.
- Jótland 34. 81. 102. 104. 119-121. 123. 126. 130 (*Jótlandshaf*). 132.
- Jungafurða, *i England* 72.
- Kalmarnar, *Kalmar* 82.
- Kantaraborg (*angls.* Cantvaraburh) *Canterbury i England* 71.
- Karlsá (*Garonne?*) 71.
- Kaupangr (*Niðaróss*) 103. 127. 152. 171.
- Kinnlimafjörðr *i Nordholland* 70.
- Kipr *Cypern* 161.
- Kirjálaland, *Karelen* 76.
- Klemetskirkja í Niðarósi 151.
- Kliflönd, *Cleveland i England* 136.
- Kolumkilla kirkja, *paa Öen Jona i Hebríðerne* 154.
- Konungahella, *Kongelf* 101. 119. 164. 170. 177.
- Kristskirkja í Björgvin 164. 168. 173.
- Kristskirkja í Niðarósi 120. 151. 152. 181.
- Krókaskógr *i Nærheden af Hjærtum, Bohuslen* 169.
- Kunnaktir, (*irsk* Connachda) *Connaught* 158.
- Kúrland 17.
- Kvildar, *d.* Kvildum, *Kvilde i Bohuslen* 170.
- Kvinnar, *d.* Kvinnum, *maaske Kvinnherred i Söndhordland* 4.
- Læradalr í Sogni 41.
- Land í Haðafylki, *Land ved Randsfjorden* 10.
- Leira, *Loire i Frankrige* 72.
- Liðandisnes, *Lindesnes* 36. 41. 68.
- Limafjörðr, *Limfjorden i Jylland* 34. 39. 80. 81. 84. 85. 99. 125.
- Listar, *Listerland* 85. 170. 178.
- Lizibón, *Lissabon* 160.
- Ljóðhús, *Öen Lewis i Hebríðerne* 154.
- Lofufjörðr, *Laholmsfjord i Halland* 128.
- Lundr *i Skaane* 83.
- Lundúnir, *angls.* Lunden, *London* 13. 70. 72. 89. 134.
- Lungarðssíða, *Kysten sydvest og nordost for Lyngöer* 170.
- Lýgrisfjörðr, *Lygrefjord ved Lygren og Lindaas, Nordhordeland* 27.
- Mærin, *d.* Mærinni, *Mære i Sparboen* 18.
- Mariukirkja í Niðarósi 127. 151.
- Markir, *Aremark og Ödemark m.m.* 177. 183-185. 187.
- Marsey í Limafirði, *Öen Mors* 39.
- Mön í Suðreyjum g. Manar, *Öen Man mellem England og Irland* 56. 154.
- Mikligarðr, *Constantinopel* 106-108. 110-112. 115. 162.
- Mæri 143. 170 *se* Norðmæri.
- Mostr, *ogsaa kaldet Monstr, Öen Moster i Söndhordeland* 13. 174.
- Muðkabryggja í Björgvin 165.
- Myl *i Halland* 18.
- Mynni, *Minne i Eidsvold* 169.
- Mýrar, *en Gaard i Dyraffjorden i Isaffjords Syssel paa Island* 49.
- Mystrasund, *mellem Mönster og Malö ved Indløbet til Kongsbakkafjord i Halland* 18.
- Naumudalr, *Naumdalen* 48.
- Neriki *i Sverige* 88.
- Nesjar, *det Yderste af Brunla-Nesset* 75. 88. 132.
- Nið, *Nidelven ved Throndhjem* 74. 80. 84. 85.
- Niðarhólmr, *Munkholmen ved Throndhjem* 166. 169.
- Niðaróss 57. 69. 74. 79. 84. 94. 95. 103. 120. 127. 149. 151. 152. 162. 169.
- Nizá, *Nisaa i Halland* 129. 131-133.
- Njörvasund, *Strædet ved Gibraltar* 71. 160.
- Norðhörðaland 27. 168.
- Norðhelsingjaland 77.
- Norðmandí, *Normandi* 142.
- Norðmæri, *Nordmöre, indbefattede tillige det nuværende Fosens Fogderi* 9. 19. 31. 88. 143. 170 (*kaldes og kortere Mæri*).

- Norðnes, *ved Bergen* 165.
 Norðreyjar, *de nordligere af Syderøerne* 154.
 Norðrlönd, *Europas nordlige Lande* 12. 36. 66. 104. 117. 126. 162.
 Norðumbraland, *angls. Norðanhymbraland Northumberland* 15. 139. 144.
 Noregr, *Norge* 1. 2. 8. 9-13. 15. 18. 19. 26. 30. 31. 34. 36-41. 44-46. 53. 56-58. 62. 68-73. 77-80. 82. 84. 86-88. 90. 91. 93-97. 99. 101-103. 105. 114-122. 124-128. 131-135. 142. 145. 148. 149. 156-160. 162-164. 166. 167. 171. 178-180. 182. 183. 187.
 Noregsveldi, *Norges Rige* 34. 119. 120.
 Nýjamóða, (*angls. Nivemüde*) *maaske Newhaven ved Ouse i Sussex* 71.
 Óðinssalr 12.
 Æyslve, *vistnok feilskrevet i A; læses af Torfæus Æyslye, burde maaske læses Óðinsey, Onsö* 12.
 Ofrastaðir, *Offigstad i Öyer (?)*, *Gudbrandsdalen* 55.
 Ogló, Agló, *en Skibrede, der omtrent indbefattede det nuværende Skatvols Annex, til Stjördalen i Throndhjem* 30.
 Orkadalsr, *Orkedalen* 74.
 Orkneyjar, *Orknøerne* 14. 57. 79. 88. 99. 136. 142. 143. 154. 156. 157.
 Osló, Asló 163. 169. 183.
 Oslóarfjörðr, *Christianiafjorden* 86.
 Paðreimr, *Hippodromen i Constantinopel* 162.
 Pálskirkja *i London* 134.
 Peitú, Peituland, *Poitou i Frankrige* 71. 72.
 Portyrja, *Portör söndenfor Kragerö* 170.
 Pulínaland, *Polen* 145.
 Ránríki, *Bohuslen, især den nordlige Del* 150.
 Rastarkálfr, *den lavere Del af Freidarberget paa Fredö, Nordmøre* 19.
 Raumaríki, *Romerike* 133. 169.
 Raumelfr, *Glommen* 77.
 Raumsdalr, *Romsdalen* 152.
 Rönd, *g. Randar, Randsfjorden* 2. 3.
 Ré, *Ramnes Sogn vestenfor Tönsberg* 176. 186.
 Ré, *Rügen* 102.
 Rein, *i Rissen, Fosens Fogderi* 145-147.
 Reyrr, *Rör i Ringsaker paa Hedemarken* 175.
 Rimul, *nu Römül eller Romul, i Melhus Prestegjæld i Gauldal* 54.
 Ringunes, *Ringenes i Stange paa Hedemarken* 79.
 Róiskelda, Hróiskelda, *Roskilde* 92. 114.
 Røkensvik eller Rykinsvik, *nu Røkenvik en Bugt paa Östsiden af Randsfjorden, ved Nes Kirke* 2. 3.
 Rogaland, *s. Rugaland*.
 Rúða, *Rouen i Normandie* 99. 142.
 Rugaland, Rogaland, *Ryfylke* 14. 87.
 Rúm, Rúmaborg, *Rom*, 70. 84. 93.
 Rúmavegr, Rúmsvegr, *Veien til eller fra Rom* 93.
 Rygr, *g. Rygjar, ved Ryggjarbit, eller det nuværende Jærnes mellem Österrisöer og Kragerö* 105.
 Ryðjökull *ved Söreim paa Romerike* 183.
 Sæimr, Sæheimr, *Sæim i Hosanger, Alenfiss Thinglag, Nordhordeland* 27.
 Sæla eller Selja, *Sellö i Nordfjord* 72.
 Sæland, Sælund, *s. Själand*.
 Sætt, *Sidon, arab. Saida* 161.
 Sæviðarsund, *Strædet ved Constantinopel* 112.
 Saltnes *i Budviken vestenfor Throndhjem* 186.
 Saltvík, *Vigen ved Saltnes i Onsö* 12.
 Saltvíkrstrandir, *Kysten af Onsö sydefter fra Saltnes* 13.
 Sandbrú litla *i Bergen* 172.
 Sámsey, *Samsö* 125. 126.
 Sarpr, *Sarpfossen* 164.
 Sarpsborg 77.
 Sauðungasund, Sauðungssund, *Saundesund ved Atleö i Söndfjord* 72.
 Satíri *el. Saltíri, Halvöen Cantire i det vestlige Skotland* 154. 155.
 Satíriseið, *Eidet, der forbinder Cantire med Fastlandet* 155.
 Satírismúli, *den yderste Spids af Cantire* 155.
 Seleyjar, *Selö og nogle mindre Öer ved Lindesnes* 174.

Seljuhverfi, *Eggen ved Selnes og Therdøl i Aafjordens Prestegjæld i Fosen* 152.

Seljupollr (*i Poitou?*) 71.

Serkland 108.

Signa, *Seinefloden i Frankrige* 72.

Sigtún i *Uppland, i Sverige* 95. 113.

Sikiley, *Sicilien* 108. 109. 112. 161.

Sjælland, Sjöland, Sæland, Sælund, *Sjælland* 42. 80. 81. 83. 92. 114. 151.

Skáney, Skáni, Skaane 17. 31. 43. 55. 69. 80. 8. 183. 104. 105. 113. 120.

Skarðaborg, *Scarborough i England* 136.

Skarnsund mellem *Inderöen og Throndhjemsfjordens Vestkyst* 74.

Skið, *Skye i Hebriderne* 154.

Skirissalr eller Skíringssalr, *omtrent det nuværende Thjöling mellem Logen (Lögr) samt Larvik (Lagarvík) og Sandefjord* 2.

Skorpa, *Skorpen en Ö paa Sydsiden af Korsfjorden* 178.

Skotland, Skottaland 16. 31. 36. 39. 154. 155. 171.

Skuggi, *Skuggen i Borgunds Prestegjæld, Söndmøre* 46.

Skúlagarðr í Niðarósi 151.

Slygsfjörðr, *ved Slyngstad (Sløstaðir) paa Söndmøre, Slyngstadfjord* 88.

Smälönd, *Smaaland i Sverige* 40. 81. 115.

Snös, *Snaasen i Verdalen* 186.

Sogn eller Sygnafylki, *Sogns Fogderi, med Undtagelse af Evindviks Sogn, der forhen tilhørte Hordeland, hvorhos Opheims Sogn nu tilhører Voss, og kaldes Vossestrand, men forhen tilhørte Sogn og kaldes Sygnaströnd* 1. 6. 7. 38. 41. 130. 146. 148. 157. 168. 174.

Sóla, *Sole paa Jædern* 146.

Sótasker, *nu Soteholmen ved Södermanland* 70.

Spán, *Spanialand* 160.

Stað, *Stadtland i Nordfjord* 38. 41. 46. 49. 72. 85. 90. 119. 169.

Stafanes, *Stavenes i Söndfjord* 7.

Stafanessvágr, *nu Stavangsfjord i Söndfjord* 7.

Stafangr, *Stavanger* 166.

Stanfurðubryggja (*angls. Stánfordebrycg*) *Standfordbridge i England* 137.

Stangir, *Stanger i Vaaler Sogn* 184.

Staurr, *Staver-Odden paa Femern* 68.

Steig i *Gudbrandsdalen* 115.

Steinn, d. Steini, *Sten i Hole Prestegjæld paa Ringerike* 2. 3.

Steinbjörg, *ved Throndhjem* 152.

Steinker, *Stenker inderst i Throndhjemsfjorden* 69. 74.

Steinkirkja í Björgvin 165.

Stiklastaðir, *Stiklestad i Værdalen* 89. 106.

Stimr, *Stim eller Stimshesten mellem Romsdal og Nordmøre* 85. 162.

Storð, *Stordöen i Söndhordeland* 20.

Suðreyjar, *Hebriderne* 148. 154-157.

Suðrlönd, *de sydeuropæiske Lande* 55.

Suðrríki, *Tydskland* 66.

Suðrvík, *Söndervik paa Holmsland ved Ringkjøbingsfjord, Jylland* 70.

Suðrvirki (*angls. Süðgeveorce*), *Southwark ved London* 71.

Súla, *Sul i Verdalen* 89.

Sund, *ved Bergen* 178.

Sunnhörðaland 13. s. Hörðaland.

Sunnmæri, *Söndmøre* 152.

Svartahaf, *det sorte Hav* 112.

Svíaveldi, *Sveriges Rige* 31. 54. 101. 102. 169.

Svínasund, *Svinesund* 12.

Svíþjóð, *Svealand* 17. 76. 77. 82. 88. 89. 93. 95. 104. 113. 114. 119. 145. 187.

Svoldr, *en Holme ved Indløbet til Greifswalde, maaske Öen Ruden* 59. 63. 69.

Sygnafylki, 1. 6. 7. s. Sogn.

Syllingar, *Scilly-Öerne* 5. 6.

Sýrland, *Syrien* 161.

Sýsla *el. Eysýsla, Ösel* 31.

Tungueyjar *el. Tungur, Tungeöerne ved Bokn i Ryfylke* 86. 87.

Tungunes, *Tungenes nordenfor Jæderen* 93.

Tungur s. Tungueyjar.

Tünsberg, *Tönsberg* 169. 170. 175. 177. 179. 182. 183. 186.

Tyrvist, *Tyrrif i Hebriderne* 154.

Úlfastir *el. Ulaðstir, (írsk Uladh) Ulster i Írland* 158.
 Úlfasund *mellem Vaagö og Fastlandet i Nordfjord* 98.
 Upphaugr, *Ophaug paa Örlandet* 48.
 Upplönd, *Oplandene* 68. 69. 74. 86. 88. 106. 115. 152. 169. 171. 173. 178. 183. 184. 186.
 Úsa, *Ouse-Floden i Northumberland* 136.
 Útsteinn, *Utsten i Rennesö Prestegjæld* 9. 87.
 Vágar, *Vaagen i Lofoten* 48. 162. 170.
 Vagnvík *i Strandens Sogn ved Throndhjemsfjorden* 152.
 Vágrinn, *Vaagen ved Bergen* 164-166. 168.
 Vágsbotn, *Vaagsbunden i Bergen* 165.
 Valdi, *Wolds ved Holderness (?)* 72.
 Valdres 49.
 Valhöll, *Valhall* 16. 22. 27.
 Valland, *Frankrige* 142. 160.
 Valsundbær, *Vallersund i Aafjordens Prestegjæld, Fosens Fogderi* 170.
 Vambarhólmr, *Vömb, Vommen, en liden Holm ved Havnöen, Vevelstad Sogn, Helgeland* 152.
 Varðeyjar, *ved Halland* 18.
 Varrandi, *By i Poitou* 72.
 Völlr *d. Velli, paa Island* 106. 111.
 Vömb, *s. Vambarhólmr.*
 Vébjörg, *Viborg i Jylland* 91. 99. 119.
 Vébjargapíng, *Viborg Thing* 92. 99. 102. 120.
 Veiga, *Vegen-Ö i Helgeland* 68.
 Vendilskagi, *Skagen* 123.
 Veradalr, *Verdalen* 89.
 Vestfold, *et Fylke vestenfor Folden eller Christianiafjorden, indbefattende foruden det nuværende Jarlsberg-Laureviks Amt Lier (Hlíðir), Eker (Eikjar), og Sandsver (Sandssverf)*
Vestland ved Rügen 102.

Vestrgautland, *Vestergötland* 40. 82.
 Vestrlönd, *de britiske Öer* 16. 17. 55.
 Vettalönd, *Vetteland i Skee Sogn, Bohuslen* 147.
 Vigg, *g. Viggjar, Vikken ved Orkedalsfjord* 152.
 Vík, *Viken, Kystlandet fra Ryggjarbit, det östlige Punkt af Agder, til Gautelven* 18. 31. 41. 49. 68. 73-75. 82. 115. 126. 145. 151. 156. 163. 164. 169. 170. 173-175. 177-179. 182-186.
 Vík, *Saxvik i Strinden* 159.
 Vík *i Brönö Prestegjæld, Helgeland* 170.
 Vík, *Wick paa Caithness i Skotland* 148.
 Vincestr (*angls. Vinceaster, Vintonceaster*) *Winchester i England* 96.
 Vina, *Dwinafloden i Rusland* 31.
 Vindland, *Vendernes Land, fra Wagrien til Preussen* 42. 43. 58. 59. 66. 102.
 Vinubakki, *Bredderne af Dwina* 31.
 Viskardalr, *Viskedal i Halland* 151.
 Þengilstaðir, *Thingelstad paa Hadeland* 1. 2.
 Þexdalr *i Seljuhverfi, Thexdalen i Aafjordens Prestegjæld, Fosens Fogderi* 152.
 Þjóð, *Thy i Jylland* 123. 124.
 Þjóttá, *Thjottö paa Helgeland* 7. 82. 83. 145.
 Þótn, *Thoten* 10.
 Þrándheimr, *de 8 Fylker omkring Throndhjemsfjorden, nemlig Orkdæla-, Gauldæla-, Strinda-, Stjórdæla-, Skeyna-, Eyna-, Verdæla-, og Sparbyggjafylki* 7. 18. 38. 57. 68. 69. 74. 75. 84. 88. 90. 94. 95. 97. 120. 145. 152. 164. 166. 169. 171. 173. 174. 180. 185. 186.
 Þrændalög, *Thröndelagen, d. s. s. Þrándheimr* 20. 57. 127. 179. 186.
 Yggjustaðir, *Ystad i Skaane* 69.
 Yrjar, *d. Yrjum, Örlandet i Fosens Fogderi* 48.

Rettelser.

<i>Side</i>	<i>XII</i>	<i>Linje</i>	6	<i>f. o. nogle l. paa nogle</i>
—	1	—	2	<i>f. n. i Noten Háfdan l. Hálfðan</i>
—	2	—	15	— atburðr <i>l.</i> atburðar
—	14	—	13	<i>f. o. á sjónum l. ásjónum</i>
—	24	—	9	— kreyja <i>l.</i> skreyja
—	—	—	19	— Hakon <i>l.</i> Hákon
—	25	—	13	— vá <i>l.</i> svá
—	30	—	7	— leng <i>l.</i> lengi
—	—	—	7	<i>f. n. konungs l. konungr</i>
—	58	—	6	— <i>i Noten</i> hún <i>l.</i> búin
—	71	—	10	— Hæli <i>l.</i> Hæli
—	72	—	5	— Sauðangasund <i>l.</i> Sauðungasund
—	87	—	9	<i>f. o. Aslákr l. Áslákr</i>
—	104	—	21	— Arós <i>l.</i> Áró
—	111	—	7	— myskvastofunni <i>l.</i> myrkvastofunni
—	141	—	20	— Þjóðólfr <i>l.</i> Þjóðólfr
—	171	—	8	— Hvalum <i>l.</i> Hvölum

Følgende, senere opdagede, Trykfeil, bedes ligeledes rettede:

<i>Side</i>	93.	<i>Linje</i>	4	<i>f. o. móður móðurbróðir l. móðurbróðir</i>
—	167.	—	7	— hafði <i>l.</i> horfði
—	168.	—	10	— Sigurðar <i>l.</i> Sigríðar

